

Ny modell för elmarknaden

Energimarknadsinspektionen (Ei) är en myndighet med uppdrag att arbeta för väl fungerande energimarknader.

Det övergripande syftet med vårt arbete är att Sverige ska ha väl fungerande distribution och handel av el, fjärrvärme och naturgas. Vi ska också ta tillvara kundernas intressen och stärka deras ställning på marknaderna.

Konkret innebär det att vi har tillsyn över att företagen följer regelverken. Vi har också ansvar för att utveckla spelreglerna och informera kunderna om vad som gäller. Vi reglerar villkoren för de monopolföretag som driver elnät och naturgasnät och har tillsyn över företagen på de konkurrensutsatta energimarknaderna.

Energimarknaderna behöver spelregler – vi ser till att de följs

Energimarknadsinspektionen

Box 155, 631 03 Eskilstuna

Energimarknadsinspektionen R2017:05

Författare: Daniel Norstedt, Marie Larsson, Johan Nilsson, Göran Morén, Tor Ny, Elin Vidlund, Ulrika Bäärnhielm och Jonas Lindblom.

Copyright: Energimarknadsinspektionen

Rapporten är tillgänglig på www.ei.se

Förord

Regeringen har gett Energimarknadsinspektionen (Ei) i uppdrag att utreda och lämna förslag på de författningsändringar som krävs för att möjliggöra införandet av en central informationshanteringsmodell på den svenska elmarknaden. I uppdraget ingår att se över de förslag som Ei lämnat i rapporten Enklare för kunden (Ei R2013:09) och vid behov föreslå ändringar av förslagen i rapporten.

I denna rapport presenteras förslag till lagändringar för att införa en ny marknadsmodell där en elmarknadshubb utgör navet i informationsutbytet mellan elmarknadens parter. Den nya marknadsmodellen innebär att elhandlaren blir kundens huvudsakliga kontaktpunkt i de flesta ärenden som berör den egna elleveransen. Det innebär också att kundens relation och kommunikation med nätägaren minskar jämfört med dagens situation. Elmarknaden blir därmed mer lik andra marknader, där kunden i huvudsak kommunicerar med den aktör som kunden själv valt. Kunden får därmed större makt över sin situation och kan i högre utsträckning byta bort exempelvis en elhandlare med en dåligt fungerande kundtjänst. Förslagen bidrar också till att förbättra förutsättningarna för konkurrens mellan elhandlare.

Införandet av en grossistmodell och en elmarknadshubb innebär den största förändringen av elmarknaden sedan avregleringen 1996. Förändringarna kommer att engagera hela branschen under flera år framöver och bidrar till stor samhällsekonomisk nytta samtidigt som vardagen för kunderna förenklas.

Eskilstuna, juni 2017

Anne Vadasz Nilsson
Generaldirektör

Daniel Norstedt
Projektledare

Innehåll

Sammanfattning	6
Kundernas situation förbättras.....	6
Konkurrens på lika villkor	6
Kunder ska välja.....	7
En elmarknadshubb effektiviserar informationsutbytet.....	7
Stor förändring	8
Författningsförslag	9
Förslag till lag om elmarknadshubb	9
Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).....	13
Förslag till förordning om ändring i konkursförordningen (1987:916)	55
Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	57
Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).....	58
1 Inledning	59
1.1 Uppdraget.....	59
1.2 Inriktning och avgränsning	60
1.3 Genomförande.....	60
1.4 Projektorganisation.....	61
1.5 Beskrivning av begrepp i rapporten.....	61
2 Informationshantering på elmarknaden	62
2.1 Informationshanteringen på elmarknaden idag	62
2.2 Aktörernas informationsutbyte.....	63
2.3 Nya förutsättningar på elmarknaden.....	65
2.4 En elmarknadshubb på den svenska elmarknaden.....	68
2.5 Skyddet för den personliga integriteten	69
2.6 Offentlighet och sekretess	74
2.7 Hantering av hemliga anläggningar och skyddade identiteter i elmarknadshubben	76
2.8 Sammanfattande analys och bedömning.....	77
3 En grossistmodell på elmarknaden	93
3.1 Dagens elmarknad består av två delar.....	93
3.2 Definitioner av marknadsmodeller för analysen.....	94
3.3 Resultat av kostnadsnyttoanalysen	101
3.4 Marknadsmodell från Energiföretagen Sverige.....	107
3.5 Sammanfattande bedömning och förslag.....	111
4 Betalningsfrister, kreditrisker och säkerhetslösningar	122
4.1 Finansiell analys av grossistmodellens förutsättningar.....	122
4.2 Scenarioanalys	124
4.3 Att ställa säkerhet minskar risken	125
4.4 Synpunkter på konsultstudien.....	127
4.5 Energiföretagen Sveriges förslag om avstängning.....	129
4.6 Sammanfattande analys och bedömning.....	130

5	Ett anvisningssystem för kunder i utsatta situationer	141
5.1	Anvisningssystemet har funnit sedan 1999	141
5.2	Anvisningssituationer	142
5.3	Ungefär en halv miljon kunder finns i anvisningssystemet.....	144
5.4	Nätägaren och den anvisade elhandlaren har skyldigheter	145
5.5	Dagens anvisningssystem har negativa effekter.....	145
5.6	Samhällsomfattande tjänster	147
5.7	Ett anvisningssystem i en elhandlarcentrisk marknadsmodell	148
5.8	En anvisad elhandlare kan utses på flera olika sätt	149
5.9	Sammanfattande analys och bedömning.....	151
6	En elhandlarcentrisk flyttprocess	159
6.1	Dagens flytt- och bytesprocess.....	159
6.2	En elhandlarcentrisk flyttprocess	162
6.3	Informationsutbytet kommer att ske i elmarknadshubben.....	163
6.4	Uttagspunkter som saknar kunder hanteras olika	165
6.5	Sammanfattande analys och bedömning.....	167
7	Konsumenters rättigheter i ellagen	172
7.1	Avbrytande av överföring av el på grund av konsumentens avtalsbrott	172
7.2	Avtalsinnehåll.....	173
7.3	Konsumentens betalning	174
7.4	Information om ändrade avtalsvillkor.....	174
7.5	Information om konsumenträttigheter m.m.	175
7.6	Sammanfattande analys och bedömning.....	175
8	Tillsyn och överklagande.....	179
8.1	Tillsyn	179
8.2	Överklagande	179
9	Författningskommentarer	181
9.1	Förslag till lag om elmarknadshubb.....	181
9.2	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)	189
9.3	Förslaget till förordning om ändring i konkursförordningen (1987:916).....	220
9.4	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	221
9.5	Förslaget till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).....	222
10	Konsekvensanalys	223
10.1	Sammantagen bedömning	224
10.2	Berörda aktörer.....	225
10.3	Kunderna.....	226
10.4	Elhandlarna.....	227
10.5	Nätägarna.....	227
10.6	Energitjänsteföretagen.....	228
10.7	Särskilt om små företag.....	228
10.8	Svenska kraftnät	229
10.9	Energimarknadsinspektionen	230
10.10	Tidigt samråd	230
10.11	Övrigt.....	231

Bilaga 1 Metod för kostnadsanalys	232
Definition och avgränsning.....	232
Identifiering av effekter	232
Kvantifiering och värdering	232
Diskontering	233
Bilaga 2 Förutsättningar för kostnadsnyttoanalysen.....	234
En kostnadsnyttoanalys av marknadsmodeller.....	234
Identifierade nyttor	237
Identifierade kostnader för de analyserade marknadsmodellerna	241

Sammanfattning

Energimarknadsinspektionen (Ei) har fått i uppdrag av regeringen att föreslå författningsändringar för att möjliggöra införandet av en central informationshanteringsmodell för elmarknaden, en elmarknadshubb som ska drivas av Svenska kraftnät. Ei har även fått i uppdrag att ta fram författningsförslag för en så kallad elhandlarcentrisk marknadsmodell för elmarknaden. Analysen av den nya marknadsmodellen har utgått ifrån de förslag Ei lämnade i rapporten Enklare för kunden (Ei R2013:09) samt de synpunkter som remissinstanserna lämnade på den rapporten.

Ei lämnar i den här rapporten förslag till ändringar och tillägg till ellagen för att kunna införa den nya marknadsmodellen. Dessutom lämnar Ei förslag till en helt ny lag, Lag om Elmarknadshubb, som bland annat anger ramarna för den hubb som Svenska kraftnät för närvarande arbetar med att etablera och vilka uppgifter elmarknadshubben får innehålla och behandla. Förslagen om ny marknadsmodell samt hubblagen bör börja gälla i samband med att elmarknadshubben tas i drift, vilket utifrån den information som finns från Svenska kraftnät i skrivande stund innebär den 1 januari 2021.

Kundernas situation förbättras

Förslagen om en ny marknadsmodell innebär att det blir enklare att vara kund på elmarknaden. Kunden kommer i de allra flesta situationer att kunna vända sig till sin elhandlare för att utföra en åtgärd, såsom att flytta, eller för att få svar på en fråga om sitt avtal, vilka priser kunder betalar för elhandel eller nät eller för att få information om sin förbrukning. Eftersom huvuddelen av kundservicen kommer att hanteras av den elhandlare kunden valt, och endast en mindre del av den lokala nätägaren, innebär det också att kunden får större möjlighet att välja bort en elhandlare som inte möter kundens förväntningar vad gäller exempelvis servicenivån. Kunden får med andra ord större makt över sin situation.

Förslagen om regler om utlämnande av uppgifter från Elmarknadshubben kommer, utöver att fungera som ett skydd för kunders integritet, även att fungera som ett skydd mot att oseriösa elhandlare byter elhandlare åt kunden utan kundens vetskap. Integritetsskyddet kommer med andra ord även att fungera som ett kundskydd.

Konkurrens på lika villkor

Enligt de förslag som Ei lämnar kommer det inte längre att vara tillåtet att anvisa kunder som flyttar in. Idag är elen i många fall tillkopplad när en kund flyttar in i en ny bostad, även om kunden inte föranmält en inflytt. Det innebär att en kund kan flytta in på en ny adress och börja förbruka el utan något avtal och utan någon kontakt med nätägare eller elhandlare. När nätägaren upptäcker att det förbrukas el på adressen anvisas kunden en elhandlare som ger kunden ett anvisat elavtal. Dessa anvisade elavtal är ofta betydligt dyrare än andra avtal på elmarknaden.

Samtidigt ger dagens system en klar fördel till de elhandlare som är utsedda som anvisade elhandlare i ett nätområde. De har, utan någon som helst insats för att vinna kunden såsom marknadsföring och priskampanjer, ett kontinuerligt inflöde av kunder. Den fördelen har inte andra elhandlare vilket innebär att konkurrensen mellan elhandlare inte sker på helt lika villkor.

Hur aktörerna har möjlighet att fakturera sina kunder är också ett område som påverkar konkurrensen på marknaden. De elhandlare som ingår i samma koncern som ett nätbolag kan erbjuda kunderna en samlad faktura för såväl elhandels- som för nätkostnaderna. Elhandlare som inte ingår i en koncern med en nätägare har inte samma möjligheter att erbjuda en samlad faktura till kunderna, vilket är en konkurrensnackdel. I uppdraget har ingått att analysera en modell där kunder ska få en samlad faktura för sin elhandels- och elnätskostnad. Ei lämnar förslag som möjliggör att så kallad samfakturering införs. Analysen visar att en samfakturering genom en grossistmodell ger störst samhällsekonomisk nytta. Modellen innebär att nätägaren är underleverantör till elhandlaren vad gäller de ekonomiska transaktionerna. Nätägaren fakturerar elhandlaren de nätavgifter som är relaterade till elhandlaren kunder. Elhandlaren fakturerar sedan oförändrat nätavgifterna vidare till respektive kund tillsammans med kostnaden för elhandel, på en faktura.

Kunder ska välja

Kunder på elmarknaden bör, precis som på andra marknader, göra ett aktivt val för att få ta del av den vara eller tjänst de vill nyttja. På elmarknaden innebär det att kunder måste välja en elhandlare och ett elavtal för att kunna börja använda el. Ei föreslår därför att elen ska stängas av i uttagspunkter som inte har någon abonnent. Det sker redan idag i många nätområden, särskilt i uttagspunkter som är försedda med en modern elmätare med möjlighet till fjärrstyrning. Detta kommer att vara möjligt nästan överallt när de planerade funktionskraven på elmätare fått full effekt (preliminärt senast 2025).

En elmarknadshubb effektiviserar informationsutbytet

Det är viktigt för elmarknadens funktion att informationsflödet mellan aktörerna fungerar effektivt. De aktörer som agerar på den konkurrensutsatta delen av marknaden, såsom elhandlare och energitjänsteföretag är beroende av att få tillgång till information om sina kunders elförbrukning från nätägaren. Tillgången till korrekta mätvärden i tid är av vikt för att kunna fakturera kunderna. I dag sker informationsutbytet direkt med respektive nätägare. Ei har tidigare föreslagit att en central informationshanteringsmodell införs och Svenska kraftnät har fått i uppdrag av regeringen att utveckla och driva en elmarknadshubb. När elmarknadshubben tas i drift blir det obligatoriskt för marknaden aktörer att ansluta sig till den.

Införandet av en elmarknadshubb kommer att innebära en stor och viktig förändring och bidrar till att den svenska elmarknaden kan möta framtidens utmaningar på ett effektivt sätt.

En central kontaktpunkt till vilken aktörer rapporterar all relevant information underlättar, förenklar och minskar kostnader för informationshanteringen och för de aktörer som vill agera på marknaden samtidigt som informationsutbytet sker på

ett konkurrensneutralt sätt. En sådan informationshanteringsmodell underlättar också för nya marknadsaktörer, även utanför energibranschen, att utveckla verksamhet. Marknaden för energitjänster kommer att gynnas av införandet av en elmarknadshubb.

Danmark har redan infört en hubb. Arbeta för att införa en hubb pågår också i Norge och i Finland och de nordiska stamnätsoperatörerna har liksom de nordiska tillsynsmyndigheterna regelbundet utbyte av information och erfarenheter om det pågående arbetet. Tillsammans med bland annat införande av samfakturering i Danmark, Norge och Sverige innebär det att utvecklingen av de nordiska slutkundsmarknaderna för el i huvudsak går i samma riktning, vilket gör att skillnaderna mellan marknaderna gradvis minskar.

Stor förändring

Övergången till en ny marknadsmodell med ett informationsflöde som har den nya elmarknadshubben som nav är den största förändringen för elmarknaden sedan avregleringen 1996. Förändringen kommer att innebära mycket arbete för elbranschen, Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen. Under implementeringsperioden, som beräknas pågå fram till 2021, kommer berörda aktörer att behöva lägga mycket resurser på att förbereda de förändringar som föreslås i den här rapporten. Vinsterna med förändringarna beräknas vara betydande, både kvantitativt i form av kronor och ören i samhällsekonomisk vinst, men även i form av effekter som är svårare att kvantifiera, såsom förbättrad konkurrens och kundvänlighet. Vinsterna beräknas dock inte komma förrän efter att elmarknadshubben och den nya marknadsmodellen är på plats och det är därför viktigt att behålla det långsiktiga perspektivet när de föreslagna förändringarna värderas och bedöms.

Ei bedömer att den marknadsstruktur som finns idag, där i snitt 70 procent av kunderna har en elhandlare som ingår i samma koncern som den lokala nätägaren, kommer att ändras i och med införandet av den nya marknadsmodellen. Förslagen Ei lämnar i den här rapporten innebär att spelplanen jämnas ut så att det i högre utsträckning blir konkurrens på lika villkor mellan elhandlare. Den ökade konkurrensen kommer att gynna kunderna i form av fortsatt pressade priser och förbättrad kundservice.

Författningsförslag

Förslag till lag om elmarknadshubb

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Det ska finnas en IT-plattform (elmarknadshubb) som hanterar den information och det informationsutbyte som följer av 3 § och som behövs för den svenska elmarknaden. Elmarknadshubben ska också användas för att ta fram och skapa underlag för avräkning och för fakturering av nätavgifter.

2 § Affärsverket svenska kraftnät ska ansvara för driften av elmarknadshubben.

3 § Informationsutbyte enligt följande bestämmelser ska ske genom elmarknadshubben:

1. 3 kap. 10 och 10 a §§, 6 kap. 9, 11-13, 17, 18, 21, 23 och 24 §§ samt 8 kap. 7 och 12 §§ ellagen (1997:857) eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av dessa,
2. 3 § lagen (2011:1200) om elcertifikat,
3. 3 § lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el.

Definitioner

4 § Om inget annat anges har termer och uttryck som används i denna lag samma betydelse som i ellagen (1997:857).

5 § Definitioner

Anläggningsidentitet (anläggnings-id): Unik identitet för identifiering av elektrisk anläggning.

Avräkning: Bestämning och fördelning av levererade kvantiteter samt prissättning av levererad elenergi mellan olika aktörer.

Balansavräkning: Förfarande för att fastställa balansansvarigas ekonomiska ansvar för obalanser.

CFAR-nummer: Statistiska centralbyråns företagsregisters åttasiffriga identitet för arbetsställen.

Inmatningspunkt: Den punkt där en elproduktionsanläggning matar in el i ett koncessionspliktigt nät.

Korrektionsavräkning: Differensberäkning för att korrigera ett felaktigt energivärde och/eller felaktig kostnad.

Kundkategori: Indelning av kunder i kategorierna fysisk eller juridisk person.

Leverantörsbyte: Byte av elleverantör i leveranspunkt.

Leveranspunkt: En inmatnings- eller uttagspunkt.

Nätavräkningsområde: Ett område som fastställs av Affärsverket svenska kraftnät och som omfattar ett fysiskt sammanhängande elnät eller ett sammanhängande geografiskt område med områdeskoncession i vilket den samlade inmatningen och det samlade uttaget av el ska mätas och beräknas.

Områdesidentitet (områdes-id): Unik identitet för identifiering av nätavräkningsområde.

SNI-kod: Beskrivning av den verksamhet som bedrivs enligt standard för svensk näringsgrensindelning.

Ändamål

6 § Uppgifterna i elmarknadshubben får behandlas och lämnas ut för behandling för följande ändamål:

1. Etablering, ändring och avveckling av elektrisk anläggning
2. Inflyttning och utflyttning av kund på elektrisk anläggning
3. Leverantörsbyte
4. Mätvärdesrapportering
5. Fakturering
6. Balansavräkning
7. Korrektionsavräkning
8. Planering för prioritering av samhällsviktiga funktioner
9. Energieffektivisering och andra energitjänster
10. Energibeskattnings-, kvotplikt och myndighetsavgifter
11. Statistik enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken
12. Nätmyndighetens tillsyn enligt ellagen (1997:857) eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, om den som har nätkoncession eller den som levererar el godkänner att uppgifterna lämnas ut.

Registerinnehåll

7 § Elmarknadshubben får innehålla följande uppgifter som hänför sig till fysiska och juridiska personer som har eller har haft ett avtal med en nätkoncessionshavare eller en elleverantör:

1. Namn
2. Person-, samordnings-, organisations- eller momsredovisningsnummer
3. Adress
4. Telefonnummer
5. E-postadress
6. Kundkategori
7. Fullmakt och ombud
8. Skydd av uppgifter som rör personidentitet
9. Skydd av uppgifter som rör totalförsvaret
10. Elektrisk anläggning
11. Anläggnings-id för elektrisk anläggning
12. Vilka avtal som är knutna till ett anläggnings-id
13. Mätvärde och mätarställning
14. Avräkning
15. Elområde
16. Områdes-id
17. Nätavräkningsområde
18. Tidpunkt för registrering i elmarknadshubben
19. Nättariff för överföring av el och nätavgift
20. Avtal mellan elanvändare och elleverantör
21. Prioriteringsklass för planering och prioritering av samhällsviktiga elanvändare
22. Elskatt och myndighetsavgifter

23. Kvotplikt och kvotpliktens omfattning
24. SNI-kod
25. CFAR-nummer
26. Anvisad elleverantör i nätområdet

Registrering som användare av elmarknadshubben

8 § En innehavare av nätkoncession, en elleverantör, den som rapporterar mätvärden till kontoföringsmyndigheten enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat och lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el, den som levererar el till ett koncessionspliktigt elnät, den som är balansansvarig och den som är ansvarig för avräkningen mellan de balansansvariga ska ansöka om att bli registrerad användare av elmarknadshubben.

Andra aktörer på elmarknaden än de som anges i första stycket, och som i sin verksamhet har behov av information från elmarknadshubben, får ansöka om att bli registrerad användare av elmarknadshubben.

En ansökan om att bli registrerad användare av elmarknadshubben ska lämnas in till den som ansvarar för driften av elmarknadshubben.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vilka villkor som ska vara uppfyllda för att en aktör ska bli registrerad användare av elmarknadshubben.

9 § Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska godta en ansökan om att bli registrerad användare av elmarknadshubben om den som ansöker om att bli registrerad uppfyller villkoren i 8 § och de föreskrifter som meddelats med stöd av 8 §.

Twister om registrering enligt första stycket prövas av nätmyndigheten. Beslut i ett sådant ärende ska fattas skyndsamt dock senast inom två månader från det att ansökan kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Ett beslut enligt andra stycket gäller omedelbart.

Avgifter

10 § För användningen av elmarknadshubben ska Affärsverket svenska kraftnät ta ut avgifter av de aktörer som är registrerade användare av elmarknadshubben. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om Svenska kraftnäts rätt att ta ut avgifter.

Registreringsåtgärder

11 § En registrerad användare av elmarknadshubben ska löpande registrera nya uppgifter samt ändringar och kompletteringar av de uppgifter som behövs för att hantera den information och det informationsutbyte som avses i 3 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om en registrerad användares skyldigheter enligt första stycket.

12 § Den som är registrerad användare ansvarar för att de uppgifter som denne registrerar i elmarknadshubben är riktiga.

Rättelse

13 § En uppgift i elmarknadshubben ska rättas av den som enligt 12 § är ansvarig för uppgiften, om den inrapporterade uppgiften innehåller någon oriktighet som medför att en uppgift i elmarknadshubben är felaktig eller saknas.

Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska redovisa rättelser enligt första stycket till de registrerade användare som berörs av rättelsen.

Behandling av personuppgifter

14 § Om inget annat följer av denna lag eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, tillämpas personuppgiftslagen (1998:204) vid behandling av personuppgifter i elmarknadshubben.

15 § Affärsverket svenska kraftnät är personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) för uppgifter i elmarknadshubben.

Utlämnande av uppgifter

16 § För att få ut uppgifter från elmarknadshubben om en elanvändare eller en elanvändares elektriska anläggning, innan elanvändaren är kund hos den som vill få ut uppgifterna, krävs det att elanvändaren godkänner att uppgifterna får lämnas ut.

Den som begär att få ut uppgifter från elmarknadshubben och den som godkänner att sådana uppgifter får lämnas ut ska använda de system som finns i elmarknadshubben för att lämna godkännande enligt första stycket.

Godkännande enligt första stycket krävs inte vid en begäran från en elleverantör om att få ut uppgifter om anläggnings-id, säkringsstorlek eller abonnerad effekt för en uttagspunkt i samband med inflyttning av en kund på en elektrisk anläggning.

17 § I ärenden enligt 16 § första och andra stycket ska ombud visa upp skriftlig fullmakt.

Direktåtkomst och sökning

18 § Direktåtkomst till personuppgifter får medges endast för den som är registrerad användare i elmarknadshubben och för sådana ändamål som anges i 6 § första stycket 1-10.

Gallring

19 § Uppgifter i elmarknadshubben ska gallras så snart uppgifterna inte längre behövs för det ändamål som anges i 6 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten att gallra uppgifter enligt första stycket.

Skadestånd

20 § Bestämmelserna i 48 § personuppgiftslagen (1998:204) om skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt denna lag.

Tillsyn

21 § Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten.

22 § Nätmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite.

En begäran enligt första stycket gäller omedelbart.

23 § Nätmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen. Ett föreläggande får förenas med vite.

24 § En registrerad användare av elmarknadshubben som inte följer ett föreläggande som meddelats med stöd av 23 § får hindras från att registrera nya kunder under en bestämd period eller avregistreras som användare av elmarknadshubben om överträdelsen är av väsentlig betydelse för det informationsutbyte som anges i 3 §.

Första stycket gäller inte om den registrerade användaren bedriver verksamhet med stöd av nätkoncession.

Nätmyndigheten får fatta beslut om att nya kunder inte får registreras och om avregistrering enligt första stycket. Ett sådant beslut gäller omedelbart.

Överklagande

25 § Beslut av nätmyndigheten enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Häri genom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)¹

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

8 §

Avtal om leverans av el; avtal mellan en elleverantör och en elanvändare som omfattar villkoren för leverans av el och kostnaden för överföring av el.

9 §

Avtal om nättjänster; avtal mellan en nätkoncessionshavare och en elleverantör

¹ Miljö- och energidepartementet arbetar för närvarande med att ta fram en ny elmarknadslag. De nu föreslagna ändringarna av bestämmelserna i ellagen kommer att behöva anpassas till den nya elmarknadslagen. En hänvisning till vilka bestämmelser som ska upphöra att gälla, ändras eller införas m.m. i den nuvarande ellagen bedöms därför inte vara aktuell.

som reglerar betalning och vissa villkor för överföring av el som inte omfattas av avtalet om fortlöpande tillträde till elnätet

10 §

Avtal om fortlöpande tillträde till elnätet; avtal mellan nätkoncessionshavare och elanvändare som reglerar de tekniska villkoren för anslutning till elnätet, elkvalitet, markåtkomst, elmätare, mätning och skadestånd inklusive avbrottsersättning samt andra till nätverksamhet hänförliga frågor som inte avser betalning för överföring av el.

11 §

Lågspänningsnät; ett elnät med nominell spänning upp till och med 1 000 volt växelspanning eller upp till och med 1 500 volt likspänning.

12 §

Högspänningsnät; ett elnät med nominell spänning över 1 000 volt växelspanning eller över 1 500 volt likspänning.

13 §

Avtal om överföring av el; avtal mellan en nätkoncessionshavare och en elanvändare som är ansluten till ett högspänningsnät. Avtalet reglerar betalning och vissa villkor för överföringen av el som inte omfattas av avtalet om fortlöpande tillträde till elnätet.

3 kap.

10 a §

Nätkoncessionshavaren ska rapportera resultaten av de mätningar och beräkningar som görs enligt 10 §.

Resultaten ska rapporteras till den systemansvariga myndigheten och kontoföringsmyndigheten och till berörda nätkoncessionshavare,

Nätkoncessionshavaren ska i elmarknadshubben registrera resultaten av de mätningar och beräkningar som görs enligt 10 §.

Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska rapportera resultaten till den systemansvariga myndigheten, den som utför

elanvändare, elproducenter,
balansansvariga och elleverantörer.
På begäran ska resultaten rapporteras till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

balansavräkning mellan de balansansvariga,
kontoföringsmyndigheten och till berörda nätkoncessionshavare, balansansvariga och elleverantörer. På begäran ska resultaten rapporteras till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

Elleverantörer ska rapportera resultaten till berörda elanvändare och balansansvariga ska rapportera resultaten till berörda elproducenter.

11 §

En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på annat sätt än enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 b § ska *av nätkoncessionshavaren* debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna ska elanvändaren debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på annat sätt än enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 b § ska *debiteras merkostnaden* för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna ska elanvändaren debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

Andra kostnader för mätning än de som nu nämnts får inte debiteras enskilda elanvändare. Trots det som sägs i första stycket får en elanvändare inte debiteras merkostnader för att den har

1. ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, eller
2. begärt att nätkoncessionshavaren ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per timme.

Tvister i frågor som avses i första eller andra stycket prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sänt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

6 kap. Har upphävts genom lag (2002:121)

6 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar m.m.

Övergripande systemansvar

1 §

Regeringen ska utse en myndighet som har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el (systemansvarig myndighet).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, i den mån det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, meddela föreskrifter om kontroll, provning eller besiktning samt andra föreskrifter som angår elektriska anläggningar, anordningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel eller elektriska installationer.

2 §

Den systemansvariga myndigheten ska fastställa mål för driftsäkerhet under förutsebara förhållanden på stamnätet och på de utlandsförbindelser som är anslutna till stamnätet. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande. De ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

Regeringen eller den systemansvariga myndigheten får meddela föreskrifter om de krav och skyldigheter som måste iakttas för att de enligt första stycket godkända målen ska uppnås.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med systemansvariga i länder vars elsystem är förbundna med det svenska stamnätet.

3 §

Den systemansvariga myndigheten får, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva systemansvaret, beordra elproducenter att, mot marknadsmässig

ersättning, öka eller minska produktionen av el.

Om systemansvaret inte kan utövas genom åtgärder som nämns i första stycket, får den systemansvariga myndigheten, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva systemansvaret, beordra innehavare av nätkoncession att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare. I den utsträckning systemansvaret så medger ska begränsning och avbrytande av överföringen genomföras så att samhällsviktiga elanvändare prioriteras.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om de åtgärder som behövs för att öka eller minska produktionen av el enligt första stycket och för att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare enligt andra stycket.

4 §

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för elproducenter och elanvändare att till den systemansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion eller konsumtion av el som behövs för utövandet av systemansvaret.

5 §

Den systemansvariga myndigheten får inte ställa upp krav som utesluter elproducenter från att tillhandahålla tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret med hänvisning endast till kraftslag. Myndigheten ska anskaffa sådana tjänster från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Balansansvar

6 §

En elleverantör får bara leverera el i uttagspunkter där någon har åtagit sig

det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagspunkten (balansansvar). Med uttagspunkt avses den punkt där en elanvändare enligt avtal tar ut el för förbrukning

Ett åtagande enligt första stycket ska göras genom avtal dels med den systemansvariga myndigheten, dels med den som utför avräkningen mellan de balansansvariga. Avtalet med den systemansvariga myndigheten ska innehålla ett åtagande att säkerställa balans mellan tillförsel och uttag av el. Avtalet med den som utför avräkningen mellan de balansansvariga ska innehålla villkoren för avräkningen.

Första och andra styckena tillämpas inte under den tidsfrist som anges i 10 § första stycket.

7 §

Villkoren i avtalen enligt 6 § andra stycket ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Den systemansvariga myndigheten och den som utför avräkningen mellan de balansansvariga får inte ingå avtal enligt 6 § andra stycket förrän de metoder som har använts för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen uppfyller kraven i första stycket.

Ett beslut enligt andra stycket gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

8 §

Den systemansvariga myndigheten och den som utför avräkningen mellan de balansansvariga ska offentliggöra de villkor som de tillämpar i avtalen enligt 6

§ andra stycket och på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om villkoren.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om offentliggörande av villkor enligt första stycket.

9 §

När den systemansvariga myndigheten får kännedom om att ett avtal enligt 6 § andra stycket ska upphöra att gälla, ska myndigheten utan dröjsmål registrera detta i elmarknadshubben. Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska utan dröjsmål underrätta berörda elleverantörer.

När någon, som i ett avtal med en elleverantör har åtagit sig balansansvaret i de uttagspunkter där elleverantören levererar el, får kännedom om att detta avtal ska upphöra att gälla, ska den balansansvarige utan dröjsmål registrera detta i elmarknadshubben. Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska utan dröjsmål underrätta elleverantören.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om underrättelseskyldigheterna i första och andra styckena.

10 §

En elleverantör som med omedelbar verkan förlorat sitt balansansvar äger återställa balansansvaret inom en tidsfrist om tolv kalenderdagar. Tidsfristen räknas från dagen för registrering i elmarknadshubben enligt 9 § första eller andra stycket.

Den tidsfrist för att återställa balansansvaret som anges i första stycket gäller också en elleverantör vars avtal om

balansansvar sagts upp och upphör att gälla före fristens utgång.

Första och andra styckena gäller inte om elleverantören trätt i likvidation, ställt in betalningarna, försatts i konkurs eller förklarat sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret.

Om elleverantören under tidsfristen träder i likvidation, ställer in betalningarna, försatts i konkurs, eller förklarar sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret upphör tidsfristen omedelbart att löpa.

11 §

En elleverantör som under tidsfristen återställer sitt balansansvar ska i elmarknadshubben registrera vem som åtagit sig balansansvaret i de uttagspunkter där elleverantören levererar el. En sådan registrering ska ha skett innan tidsfristen har löpt ut.

Ett balansansvar som en balansansvarig åtagit sig gäller, trots det som anges i 12 §, från och med dagen efter registrering i elmarknadshubben.

Om elleverantören inte registrerat vem som är ny balansansvarig i berörda uttagspunkter innan tidsfristen har löpt ut, ska berörda elanvändare anvisas en elleverantör.

En anvisning sker genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörbytte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen av el i berörda uttagspunkter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om de registreringar som anges i första stycket.

12 §

Den som övertar balansansvaret i en elanvändares uttagpunkt efter en registrering enligt 8 kap. 7 § första stycket får göra det från och med den dag då elleverantören övertar leveranserna.

I andra fall får balansansvaret bara övertas från och med den första dagen i en kalendermånad. Den elleverantör som enligt 8 kap. 10 § första stycket är leveransskyldig i uttagpunkten ska registrera övertagandet av balansansvaret i elmarknadshubben senast en månad innan det ska ske. Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska underrätta berörd innehavare av nätkoncession om övertagandet senast en månad innan det ska ske.

Den systemansvariga myndigheten får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att balansansvaret ska börja gälla tidigare än vad som följer av andra stycket.

Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska, när en registrering enligt andra stycket sker, sända underrättelser enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

13 §

En elleverantör ska enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer i elmarknadshubben registrera byte av balansansvarig enligt 11 § första och tredje styckena, 12 § och 18 § första stycket.

En innehavare av nätkoncession ska i elmarknadshubben registrera vem som har åtagit sig balansansvaret för nätkoncessionshavarens egna inköp av el.

14 §

En balansansvarig, som använder någon annans produktionskapacitet särskilt för att fullgöra sina åtaganden enligt sådana avtal som avses i 6 § andra stycket, får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla sådan kapacitet med hänvisning endast till kraftslag. Den balansansvarige ska anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Avräkning

15 §

Den systemansvariga myndigheten ska ansvara för att avräkning sker mellan de balansansvariga. Myndigheten får uppdra åt någon annan att utföra avräkningen

16 §

En elleverantör som har levererat el till en uttagspunkt där det saknas någon som är balansansvarig ska anses som balansansvarig för uttagspunkten vid avräkning enligt 15 §. Ersättning ska betalas enligt villkor som motsvarar villkor för andra balansansvariga enligt sådana avtal som avses i 6 § andra stycket tredje meningen.

Anvisning av elleverantör

17 §

En innehavare av nätkoncession ska ingå avtal med en elleverantör som gentemot nätkoncessionshavaren åtar sig att vara anvisad elleverantör och på skäliga villkor leverera el till elanvändare i de situationer som anges i 18–20 §§ och 8 kap. 28 §.

Metoderna för att utforma leveransvillkoren ska framgå av avtalet mellan nätkoncessionshavaren och elleverantören.

18 §

Om en elleverantör inte äger återställa balansansvaret enligt 10 § eller om en sådan tidsfrist som avses där upphör att löpa enligt 10 § fjärde stycket, ska den som ansvarar för driften av elmarknadshubben snarast anvisa berörda elanvändare en elleverantör.

En anvisning sker genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen av el i berörda uttagpunkter.

Den nye balansansvariges balansansvar gäller, trots det som anges i 12 §, från och med dagen för anvisningen.

19 §

När en elleverantör blir avregistrerad från elmarknadshubben eller försätts i konkurs ska berörda elanvändare anvisas en elleverantör.

En anvisning sker genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen av el i berörda uttagpunkter.

20 §

En elleverantör som hävt ett avtal om leverans av el ska omedelbart registrera detta i elmarknadshubben med angivande av tidpunkt när avtalet upphör att gälla. En elanvändare som fått sitt avtal hävt ska anvisas en elleverantör.

En anvisning sker genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen av el i berörda uttagpunkter vid den i elmarknadshubben registrerade tidpunkten då avtalet upphör att gälla.

21 §

En anvisad elleverantör ska utan dröjsmål efter en anvisning underrätta elanvändaren om

- 1. att avtalet är ett anvisat avtal*
- 2. innebörden av en anvisning,*
- 3. den anvisade elleverantörens namn, adress, telefonnummer och webbplats,*
- 4. den dag då den anvisade elleverantören påbörjade leveransen enligt avtalet,*
- 5. villkoren för leveransen som den anvisade elleverantören avser att tillämpa, och*
- 6. ellagens bestämmelser om byte av elleverantör.*

Ett anvisat avtal får inte ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om hur och när informationen enligt första stycket ska lämnas.

22 §

Om överföringen av el har avbrutits till en elanvändare, som har anvisats en elleverantör, ska den anvisade elleverantören inte betala för fasta avgifter i uttagspunkten till nätkoncessionshavaren under den tid som överföringen är avbruten.

23 §

Regeringen får meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare enligt 17 § inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

24 §

En anvisad elleverantör ska minst en gång per kvartal särskilt lämna följande information till elanvändare med anvisat avtal:

1. en redogörelse för vilka avtalstyper som elleverantören erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor, och
2. uppgift om var elanvändaren, oberoende av elleverantören, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elleverantörer tillämpar för leverans av el till elanvändare.

8 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar m.m.

8 kap. Avtal och fakturering m.m.

Övergripande systemansvar

Avtal

Regeringen skall utse en myndighet som har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el (systemansvarig myndighet).

1 §

En elleverantör får ingå avtal med en elanvändare om leverans av el endast om:

1. elleverantören har ingått ett avtal om nättjänster med den nätkoncessionshavare till vilken elanvändarens uttagspunkt är ansluten och
2. elleverantören har registrerats som användare i elmarknadshubben.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, i den mån det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, meddela föreskrifter om kontroll, provning eller besiktning samt andra föreskrifter som angår elektriska anläggningar, anordningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel eller elektriska installationer.

1 a §

Den systemansvariga myndigheten ska fastställa mål för driftsäkerhet under förutsebara förhållanden på stamnätet och på de utlandsförbindelser som är anslutna till stamnätet. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande. De ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den systemansvariga myndigheten får meddela föreskrifter om de krav och skyldigheter som måste iakttas för att de enligt första stycket godkända målen ska uppnås.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med systemansvariga i länder vars elsystem är förbundna med det svenska stamnätet.

2 §

Den systemansvariga myndigheten får, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva systemansvaret, beordra elproducenter att, mot marknadsmässig ersättning, öka eller minska produktionen av el.

En nätkoncessionshavare är skyldig att omgående ingå ett avtal om nättjänster med den elleverantör som begär det.

Om systemansvaret inte kan utövas genom åtgärder som nämns i första stycket, får den systemansvariga myndigheten, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva systemansvaret, beordra innehavare av nätkoncession att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare. I den utsträckning systemansvaret så medger ska begränsning och avbrytande av överföringen genomföras så att samhällsviktiga elanvändare prioriteras.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om de åtgärder som behövs för att öka eller minska produktionen av el enligt första stycket och för att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare enligt andra stycket.

3 §

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för elproducenter och elanvändare att till den systemansvariga myndigheten lämna de uppgifter om

En nätkoncessionshavare får inte ingå avtal om nättjänster innan nätmyndigheten godkänt de villkor som nätkoncessionshavaren ska tillämpa i avtalet. Nätmyndigheten ska godkänna

produktion eller konsumtion av el som behövs för utövandet av systemansvaret.

villkoren om de är objektiva, icke-diskriminerande, innehåller rimliga betalningstider och rimliga kriterier för ställande av säkerhet.

Om nätmyndigheten inte godkänner de villkor som föreslås i ansökan ska myndigheten i beslutet ange de villkor som istället ska tillämpas.

Nätmyndighetens beslut gäller omedelbart.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om rimliga betalningstider mellan nätkoncessionshavarna och elleverantörerna.

3 a §

Den systemansvariga myndigheten får inte ställa upp krav som utesluter elproducenter från att tillhandahålla tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret med hänvisning endast till kraftslag. Myndigheten ska anskaffa sådana tjänster från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Balansansvar

4 §

En elleverantör får bara leverera el i uttagspunkter där någon har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagspunkten (balansansvar). Med uttagspunkt avses den punkt där en elanvändare, enligt avtal med nätkoncessionshavaren, tar ut el för förbrukning

För att få leverans av el till en uttagspunkt som är ansluten till ett lågspänningsnät ska elanvändaren teckna ett avtal om leverans av el med en elleverantör.

Ett åtagande enligt första stycket ska göras genom avtal dels med den systemansvariga myndigheten, dels med den som utför avräkningen mellan de balansansvariga. Avtalet med den systemansvariga myndigheten ska

En elanvändare som tecknar ett avtal om leverans av el ska samtidigt också anses ha ingått ett avtal med nätkoncessionshavaren om fortlöpande tillträde till elnätet. Ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet med

innehålla ett åtagande att säkerställa balans mellan tillförsel och uttag av el. Avtalet med den som utför avräkningen mellan de balansansvariga ska innehålla villkoren för avräkningen.

Första och andra styckena tillämpas inte under den tidsfrist som anges i 4 e § första stycket.

nätkoncessionshavaren gäller tills vidare så länge som elanvändaren har ett avtal om leverans av el till uttagspunkten.

Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål skicka avtalet om fortlöpande tillträde till elnätet till elanvändaren tillsammans med en underrättelse om vad avtalet innebär.

En underrättelse enligt tredje stycket ska lämnas på ett formulär som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Bestämmelserna i andra-fjärde styckena gäller inte i de fall elanvändaren redan är kund i uttagspunkten och har ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet.

4 a §

Villkoren i avtalen enligt 4 § andra stycket ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Den systemansvariga myndigheten och den som utför avräkningen mellan de balansansvariga får inte ingå avtal enligt 4 § andra stycket förrän de metoder som har använts för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten. Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen uppfyller kraven i första stycket.

Ett beslut enligt andra stycket gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

4 b §

Den systemansvariga myndigheten och den som utför avräkningen mellan de balansansvariga ska offentliggöra de villkor som de tillämpar i avtalen enligt 4 § andra stycket och på begäran utan

dröjsmål lämna skriftlig uppgift om villkoren.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela föreskrifter om offentliggörande av villkor enligt första stycket.

4 c §

När den systemansvariga myndigheten får kännedom om att ett avtal enligt 4 § andra stycket ska upphöra att gälla, ska myndigheten utan dröjsmål underrätta de nätkoncessionshavare på vars ledningsnät de uttagspunkter är belägna där balansansvaret kommer att upphöra att gälla. Nätkoncessionshavarna ska utan dröjsmål underrätta berörda elleverantörer.

När någon, som i ett avtal med en elleverantör har åtagit sig balansansvaret i de uttagspunkter där elleverantören levererar el, får kännedom om att detta avtal ska upphöra att gälla, ska den balansansvarige utan dröjsmål underrätta den systemansvariga myndigheten och de nätkoncessionshavare på vars ledningsnät de uttagspunkter är belägna där balansansvaret kommer att upphöra att gälla. Nätkoncessionshavarna ska utan dröjsmål underrätta elleverantören.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om underrättelseskyldigheterna i första och andra styckena.

4 d §

En elleverantör får ingå avtal om leverans av el i en viss uttagspunkt endast med den elanvändare som enligt avtal med nätkoncessionshavaren har rätt att ta ut el i den uttagspunkten.

4 e §

En elleverantör som med omedelbar verkan förlorat sitt balansansvar äger återställa balansansvaret inom en tidsfrist om tio vardagar, dock högst femton kalenderdagar. Tidsfristen börjar löpa dagen efter den då elleverantören tagit del av eller haft möjlighet att ta del av den först mottagna underrättelsen enligt 4 c § första eller andra stycket

Den tidsfrist för att återställa balansansvaret som anges i första stycket gäller också en elleverantör vars avtal om balansansvar sagts upp och upphör att gälla före fristens utgång.

Första och andra styckena gäller inte om elleverantören trätt i likvidation, ställt in betalningarna, försatts i konkurs eller förklarat sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret.

Om elleverantören under tidsfristen träder i likvidation, ställer in betalningarna, försatts i konkurs, eller förklarar sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret upphör tidsfristen omedelbart att löpa.

4 f §

En elleverantör som under tidsfristen återställer sitt balansansvar ska underrätta berörda nätkoncessionshavare om vem som har åtagit sig balansansvaret i de uttagspunkter där elleverantören levererar el. En sådan underrättelse ska ha mottagits av nätkoncessionshavaren innan tidsfristen har löpt ut.

Ett balansansvar som en ny balansansvarig åtagit sig gäller, trots det som anges i 9 §, från och med dagen efter det att berörd nätkoncessionshavare mottagit underrättelsen från elleverantören.

Om nätkoncessionshavaren inte har mottagit en underrättelse från

elleverantören om vem som är ny balansansvarig i berörda uttagspunkter innan tidsfristen har löpt ut, ska nätkoncessionshavaren dagen efter fristens utgång anvisa berörda elanvändare en elleverantör. Denne ska gentemot nätkoncessionshavaren ha åtagit sig att leverera el till elanvändare som saknar elleverantör. Ett balansansvar som en ny balansansvarig åtagit sig gäller, trots det som anges i 9 §, från och med dagen för anvisningen

Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål underrätta elanvändarna om vilken elleverantör som har anvisats och om ellagens bestämmelser om byte av elleverantör. Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elanvändarna om de villkor för leveransen som elleverantören tillämpar.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten meddelar närmare föreskrifter om de underrättelser som anges i första och fjärde styckena

4 g §

Om en elleverantör inte äger återställa balansansvaret enligt 4 e § eller om en sådan tidsfrist som avses där upphör att löpa enligt 4 e § fjärde stycket, ska nätkoncessionshavaren så snart som möjligt anvisa berörda elanvändare en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att leverera el till elanvändare som saknar elleverantör. Den nye balansansvariges balansansvar gäller, trots det som anges i 9 §, från och med dagen för anvisningen.

Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål underrätta elanvändarna om vilken elleverantör som har anvisats och om ellagens bestämmelser om byte av elleverantör. Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elanvändarna om de villkor för leveransen som elleverantören tillämpar.

5 §

En elleverantör som levererar el till en elanvändare i en viss uttagspunkt är, oavsett vad som avtalats, skyldig att fortsätta leverera el tills leveransskyldigheten upphör enligt andra stycket.

Leveransskyldigheten upphör om elanvändaren slutar att ta ut el i uttagspunkten, om någon annan elleverantör börjar leverera el till elanvändaren i uttagspunkten eller om överföringen av el enligt 11 kap. 3 eller 4 § eller enligt avtal får avbrytas på grund av att elanvändaren har försummat sina skyldigheter gentemot elleverantören.

Den elleverantör som har ett tidsbestämt avtal med elanvändaren om leverans av el ska tidigast 90 dagar och senast 60 dagar före det att avtalet löper ut informera elanvändaren om

- 1. tidpunkten för avtalets upphörande, och*
- 2. konsekvenserna av avtalets upphörande*

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte de elleverantörer som avses i 7 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om elleverantörernas informationsskyldighet enligt tredje stycket.

5 a §

En elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är skyldig att ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning.

För att få leverans av el till en uttagspunkt som är ansluten till ett högspänningsnät ska elanvändaren först ingå ett avtal om överföring av el och fortlöpande tillträde till elnätet med nätkoncessionshavaren och därefter ett avtal om leverans av el med en elleverantör.

En elanvändare som själv handlar med el behöver inte ingå ett avtal med en elleverantör för att få leverans av el till en uttagspunkt.

Första stycket gäller inte om elanvändaren har ingått avtal med någon annan om att ta emot elen.

6 §

En elleverantör, som ska börja leverera el i en uttagspunkt eller överta leveranserna till en elanvändare i dennes uttagspunkt, ska anmäla detta till berörd innehavare av nätkoncession. Anmälan ska även innehålla en uppgift om vem som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten. En anmälan om att börja leverera el ska göras omedelbart.

En elleverantör får överta leveranserna till en elanvändare i dennes uttagspunkt fjorton dagar efter anmälan enligt första stycket.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte de elleverantörer som avses i 7 §.

En innehavare av nätkoncession som tar emot en anmälan enligt första stycket ska sända underrättelser i anledning därav enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om elleverantörers skyldigheter enligt första stycket.

För att få mata in el i en inmatningspunkt på ett koncessionspliktigt elnät ska en elproducent ingå ett avtal om nättjänster och fortlöpande tillträde till elnätet med nätkoncessionshavaren.

Bestämmelsen i första stycket gäller inte för en elanvändare som har en produktionsanläggning och som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229).

Påbörjande, övertagande och avslutande av elleverans

7 §

En elleverantör som avser att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el till en elanvändare skall anmäla detta till den elleverantör som enligt 5 § första stycket är leveransskyldig i elanvändarens uttagspunkt och till den

En elleverantör som ska påbörja, överta eller avsluta elleverans i en uttagspunkt är skyldig att omedelbart registrera detta i elmarknadshubben. Registrering om påbörjande och övertagande av elleverans ska även innehålla en uppgift om vem som åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

En elleverantör får överta leveranserna till en elanvändare i dennes uttagspunkt fjorton dagar efter anmälan enligt första stycket.

När en ny elleverantör registrerar påbörjande av elleverans i en uttagspunkt, där det redan finns en elleverantör registrerad, ska den nya elleverantören meddela den befintliga elleverantören om att en registrering om påbörjande av elleverans genomförts

När en befintlig elleverantör mottar ett meddelande enligt tredje stycket ska elleverantören ta kontakt med elanvändaren med en förfrågan om elleveransen ska avslutas eller inte. Om elleverantören inte inom sju dagar registrerat annat ska elleveransen avslutas enligt registreringen i elmarknadshubben.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om elleverantörers skyldigheter enligt första och tredje stycket.

8 §

Elanvändare som saknar leveransavtal med en elleverantör ska av berörd nätkoncessionshavare anvisas en elleverantör, som gentemot nätkoncessionshavaren har åtagit sig att på skäliga villkor leverera el till sådana elanvändare. Metoderna för att utforma leveransvillkoren ska framgå av avtalet mellan nätkoncessionshavaren och elleverantören.

Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om vilken elleverantör som anvisats, om innebörden av en sådan anvisning och om ellagens bestämmelser om byte av elleverantör.

I de fall det saknas en registrering om leverans av el i en uttagspunkt ska nätkoncessionshavaren avbryta överföringen av el. Om det finns anledning att anta att det finns risk för omfattande sakskada får överföringen av el inte avbrytas.

8 a §

Den anvisade elleverantören ska utan dröjsmål underrätta elanvändaren om de villkor för leveransen som elleverantören avser att tillämpa och om den dag då elleverantören avser att påbörja leveransen enligt avtalet. I underrättelsen ska det anges att avtalet är ett anvisat avtal.

Ett anvisat avtal får inte ha en längre uppsägningstid än 14 dagar

8 b §

Regeringen får meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare enligt 8 § inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett

8 c §

En anvisad elleverantör ska minst en gång per kvartal särskilt lämna följande information till elanvändare med anvisat avtal:

- 1. en redogörelse för vilka avtalstyper som elleverantören erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor, och*
- 2. uppgift om var elanvändaren, oberoende av elleverantören, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elleverantörer tillämpar för leverans av el till elanvändare.*

8 d §

Nätkoncessionshavaren ska anvisa en elleverantör för en elanvändare trots att elanvändaren har ett leveransavtal med en elleverantör, om elanvändaren har förbrukat el som inte har levererats enligt ett leveransavtal med en elleverantör som är leveransskyldig enligt 5 § och elanvändaren inte har anvisats en ny elleverantör enligt 8 §. Anvisningen ska

avse den tid som elanvändaren har saknat ett leveransavtal

8 e §

En elanvändare som har förbrukat el som inte har levererats enligt ett leveransavtal med en elleverantör som är leveransskyldig enligt 5 § ska betala för elen till den elleverantör som elanvändaren anvisas enligt 8 eller 8 d § och enligt de villkor som leverantören tillämpar.

9 §

Den som övertar balansansvaret i en elanvändares uttagpunkt efter en anmälan enligt 6 § första stycket får göra det från och med den dag då elleverantören övertar leveranserna.

I andra fall får balansansvaret bara övertas från och med den första dagen i en kalendermånad. Den elleverantör som enligt 5 § första stycket är leveransskyldig i uttagpunkten ska enligt de närmare föreskrifter som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten meddelar underrätta berörd innehavare av nätkoncession om övertagandet senast en månad innan det ska ske.

Den systemansvariga myndigheten får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att balansansvaret i en uttagpunkt ska börja gälla tidigare än vad som följer av andra stycket.

En innehavare av nätkoncession som tar emot en anmälan enligt andra stycket ska sända underrättelser i anledning därav enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten.

Om överföringen av el inte kan avbrytas i en uttagpunkt genom fjärrstyrning får nätkoncessionshavaren, istället för vad som anges i 8 §, låta elen vara påkopplad.

I de fall nätkoncessionshavaren låter elen vara påkopplad i en uttagpunkt i enlighet med första stycket och uppmärksammar att el förbrukas i uttagpunkten ska nätkoncessionshavaren lämna information om att elanvändaren behöver teckna ett avtal om leverans av el och att överföringen av el annars kan komma att avbrytas efter 7 dagar.

Har elanvändaren inte tecknat ett avtal om leverans av el efter 7 dagar från det att informationen enligt andra stycket lämnats får nätkoncessionshavaren avbryta överföringen av el.

En elanvändare är inte betalningsskyldig för den el som tas ut i uttagpunkten om nätkoncessionshavaren inte avbryter överföringen av el. Detta gäller inte om elanvändaren ingått ett avtal om leverans av el.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vad informationen enligt

andra stycket ska innehålla och när och på vilket sätt nätkoncessionshavaren ska lämna informationen.

Leveransskyldighet och skyldighet att ta emot el

10 §

En innehavare av nätkoncession ska enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer hålla den systemansvariga myndigheten underrättad om byte av balansansvarig enligt 4 f § första och tredje styckena, 4 g § första stycket och 9 §.

Nätkoncessionshavaren ska dessutom hålla den systemansvariga myndigheten underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret för hans egna inköp.

En elleverantör som levererar el till en elanvändare i en viss uttagspunkt är, oavsett vad som avtalats, skyldig att fortsätta leverera el tills leveransskyldigheten upphör enligt andra stycket

Leveransskyldigheten upphör om elanvändaren inte längre har ett avtal om leverans av el i uttagspunkten, slutar att ta ut el i uttagspunkten, om någon annan elleverantör börjar leverera el till elanvändaren i uttagspunkten eller om överföringen av el enligt 11 kap. 3 eller 4 §§ eller enligt avtal får avbrytas på grund av att elanvändaren har försummat sina skyldigheter gentemot elleverantören.

Den elleverantör som har ett tidsbestämt avtal med elanvändaren om leverans av el ska tidigast 90 dagar och senast 60 dagar före det att avtalet löper ut informera elanvändaren om

- 1. tidpunkten för avtalets upphörande, och*
- 2. konsekvenserna av avtalets upphörande.*

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte de elleverantörer som avses i 12 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om elleverantörernas informationsskyldighet enligt tredje stycket.

11 §

Den systemansvariga myndigheten ska ansvara för att avräkning sker mellan de balansansvariga. Myndigheten får uppdra åt någon annan att utföra avräkningen.

En elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är skyldig att ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning. Första stycket gäller inte om elanvändaren har ingått avtal med någon annan om att ta emot elen.

11 a §

En elleverantör som har levererat el till en uttagspunkt där det saknas någon som är balansansvarig ska anses som balansansvarig för uttagspunkten vid avräkning enligt 11 §. Ersättning ska betalas enligt villkor som motsvarar villkor för andra balansansvariga enligt sådana avtal som avses i 4 § andra stycket tredje meningen.

11 b §

En elleverantör ska till nätmyndigheten lämna uppgift om de priser och leveransvillkor som elleverantören tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagspunkt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om elleverantörens skyldigheter enligt första stycket.

11 c §

En balansansvarig, som använder någon annans produktionskapacitet särskilt för att fullgöra sina åtaganden enligt sådana avtal som avses i 4 § andra stycket, får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla sådan kapacitet med hänvisning endast till kraftslag. Den balansansvarige ska anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-

diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

Angivande av elens ursprung

12 §

Elleverantörer ska på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el och i reklam som vänder sig till elanvändare lämna uppgift om

1. varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el som elleverantören sålde under närmast föregående kalenderår, och
2. den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försålda elen har orsakat.

Om elleverantören har köpt el på en elbörs eller importerat den från företag som är belägna utanför Europeiska unionen får uppgifterna enligt första stycket 1 baseras på uppgifter som elbörsen eller företagen tillhandahållit

De uppgifter som anges i första stycket 2 får lämnas genom hänvisning till referenskällor som är tillgängliga för allmänheten

Om en elleverantör överför ursprungsgarantier som avser energi från förnybara energikällor till en annan innehavare, ska den mängd energi som motsvarar ursprungsgarantierna dras från andelen energi från förnybara energikällor när uppgifter lämnas enligt första stycket 1.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om hur sådana uppgifter som avses i första-fjärde

En elleverantör som avser att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el till en elanvändare ska registrera detta i elmarknadshubben.

Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska underrätta den elleverantör som enligt 10 § första stycket är leveransskyldig i elanvändarens uttagspunkt och den som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten om registreringar enligt första stycket.

styckena ska beräknas och redovisas för elanvändarna.

Fakturering och debitering

13 §

Elproducenter skall offentliggöra de uppgifter som elleverantörer behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 12 § första stycket.

En elleverantör ska fakturera elanvändaren kostnaderna för elleveransen och för överföringen av el. Av fakturan ska det tydligt framgå hur stor kostnaden för elleveransen är och hur stor kostnaden för överföringen av el är.

En elleverantör som inte producerar el skall på begäran av andra elleverantörer lämna de uppgifter som de behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 12 § första stycket.

En elleverantör ska vidareföra den del av kostnaden för överföring av el, som nätkoncessionshavaren har fakturerat enligt 8 kap. 15 §, och som är hänförlig till elanvändaren utan att göra några ändringar.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, närmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de skyldigheter som anges i första och andra styckena.

En nätkoncessionshavare får inte vända sig till en elanvändare med en begäran om betalning för överföring av el.

Tredje stycket gäller inte om en elanvändare själv handlar med el på grossistmarknaden.

Fakturering och debitering

14 §

Elleverantörer och nätföretag får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

En nätkoncessionshavare som har ingått ett avtal om nättjänster och fortlöpande tillträde till elnätet med en elproducent, i enlighet med bestämmelsen i 6 §, ska fakturera elproducenten kostnaden för överföring av el.

15 §

En elleverantörs debitering av kunderna ska avse uppmätta mängder.

En nätkoncessionshavare ska fakturera en elleverantör kostnaderna för överföringen av el samlat för samtliga uttagspunkter som elleverantören levererar el till.

Om elleverantören inte har fått tillgång till mätvärden, får debiteringen grundas på uppskattad förbrukning.

Underlaget för nätkoncessionshavarens fakturering enligt första stycket ska tillhandahållas av elmarknadshubben.

16 §

En elleverantörs faktura till en elanvändare ska vara tydlig.

En elleverantör som har ingått avtal om nättjänster med en nätkoncessionshavare ska betala kostnaderna för överföringen av el samlat för samtliga sina elanvändare som har uttagspunkter i nätkoncessionshavarens elnät.

Fakturan ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på.

En elleverantör är skyldig att betala nätkoncessionshavaren även om en elanvändare helt eller delvis inte har betalat elleverantören.

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Fakturan ska då innehålla uppgift om var elanvändaren kan hitta informationen.

17 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.

En elleverantör ska till nätmyndigheten lämna uppgift om de priser och leveransvillkor som elleverantören tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagspunkt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om elleverantörens skyldigheter enligt första stycket.

18 §

En elleverantör ska fakturera elanvändaren åtminstone varje kvartal.

Elleverantörer får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.

Elleverantören ska erbjuda elanvändaren fakturor i elektronisk form.

19 §

En elleverantörs debitering av kunderna ska avse uppmätta mängder.

Om elleverantören inte har fått tillgång till mätvärden, får debiteringen grundas på uppskattad förbrukning.

20 §

En elleverantörs faktura till en elanvändare ska vara tydlig.

Fakturan ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Fakturan ska då innehålla uppgift om var elanvändaren kan hitta informationen.

21 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.

22 §

En elleverantör ska fakturera elanvändaren åtminstone varje kvartal.

Elleverantören ska erbjuda elanvändaren fakturor i elektronisk form.

Angivande av elens ursprung

23 §

Elleverantörer ska på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el och i reklam som vänder sig till elanvändare lämna uppgift om

- 1. varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el som elleverantören sålde under närmast föregående kalenderår, och*

2. *den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försålda elen har orsakat.*

Om elleverantören har köpt el på en elbörs eller importerat den från företag som är belägna utanför Europeiska unionen får uppgifterna enligt första stycket 1 baseras på uppgifter som elbörsen eller företagen tillhandahållit.

De uppgifter som anges i första stycket 2 får lämnas genom hänvisning till referenskällor som är tillgängliga för allmänheten.

Om en elleverantör överför ursprungsgarantier som avser energi från förnybara energikällor till en annan innehavare, ska den mängd energi som motsvarar ursprungsgarantierna dras från andelen energi från förnybara energikällor när uppgifter lämnas enligt första stycket 1.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur sådana uppgifter som avses i första–fjärde styckena ska beräknas och redovisas för elanvändarna.

24 §

Elproducenter ska offentliggöra de uppgifter som elleverantörer behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 23 § första stycket.

En elleverantör som inte producerar el ska på begäran av andra elleverantörer lämna de uppgifter som de behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 23 § första stycket

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om de skyldigheter som anges i första och andra styckena.

Bristande betalning

25 §

Om en elleverantör inte betalar en nätkoncessionshavare inom den tid som anges i fakturan ska nätkoncessionshavaren, dagen efter fakturans förfallodag skriftligen skicka en påminnelse till elleverantören med en anmaning att betala fakturan senast inom sju kalenderdagar från det att påminnelsen skickades. Om påminnelsen förfaller en lördag eller helgdag ska den betalas senast nästkommande vardag.

Om elleverantören inte heller har betalat fakturan inom den tid som anges i första stycket ska nätkoncessionshavaren, dagen efter det att betalningsfristen i påminnelsen har löpt ut, återigen skicka en skriftligen påminnelse till elleverantören med en anmaning att betala fakturan senast inom sju kalenderdagar från det att påminnelsen skickades. Om påminnelsen förfaller en lördag eller helgdag ska den betalas senast nästkommande vardag. Påminnelsen ska även innehålla en upplysning om att avtalet med elleverantören kommer att hävas om betalning inte sker inom den angivna tiden.

En påminnelse enligt första och andra stycket ska skickas i ett rekommenderat brev till den eller de behöriga företrädarna för elleverantören som finns registrerade i elmarknadshubben.

En nätkoncessionshavare som skickar en påminnelse till en elleverantör om att betala med en upplysning om att avtalet kommer att hävas ska omedelbart registrera i elmarknadshubben att en sådan påminnelse har skickats och när avtalet kommer att hävas.

När en registrering enligt fjärde stycket sker utgör detta hinder för elleverantören att registrera nya kunder.

26 §

En nätkoncessionshavare som inte har mottagit betalning inom den tid som anges i 25 § andra stycket ska häva elleverantörens avtal om nättjänster. Ett avtal som hävs ska upphöra att gälla fem kalenderdagar efter det att betalningsfristen löpte ut. Om tiden för avtalets upphörande infaller en lördag eller helgdag ska hävning ske nästkommande vardag.

Nätkoncessionshavaren ska sända en underrättelse till elleverantören om att avtalet kommer att hävas. Underrättelsen ska sändas till den adress som finns registrerad i elmarknadshubben.

Ett avtal om nättjänster får inte hävas om den fordran som hävningen hänför sig till är tvistig. Hinder mot hävning föreligger dock inte om endast en del av fordran är tvistig och den otvistiga delen av fordran inte heller har betalats.

Om elleverantören betalar den förfallna fakturan innan tiden för att häva avtalet löpt ut får avtalet inte hävas.

Om en elleverantör begär prövning i enlighet med bestämmelsen i 27 § får avtalet inte hävas innan det finns ett slutligt beslut.

27 §

Twister om hävning av avtal om nättjänster tas upp av nätmyndigheten.

En elleverantör som ansöker om att en tvist ska tas upp av nätmyndigheten enligt första stycket ska ställa säkerhet. Säkerheten ska motsvara det förfallna belopp som tvisten avser. Säkerheten ska ha ställts senast fem vardagar efter det att elleverantören ansökte om prövning.

En tvist om hävning av avtal tas inte upp efter det att om tidpunkten för att häva avtalet enligt 26 § första stycket har infallit eller om elleverantören inte har ställt säkerhet i enlighet med bestämmelsen i andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om ställande av säkerhet enligt andra stycket.

28 §

När en hävning av ett avtal om nättjänster är slutligt avgjord ska nätkoncessionshavaren utan dröjsmål registrera detta i elmarknadshubben.

När en registrering sker enligt första stycket ska elanvändarna anvisas en elleverantör. En anvisning sker genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörbyte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen av el i berörda uttagspunkter.

Ställande av säkerhet och hantering av kreditrisker

29 §

En nätkoncessionshavare som har ingått ett avtal om nättjänster med en elleverantör ska kontinuerligt följa och bedöma kreditvärdigheten hos elleverantören.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om hur nätkoncessionshavare ska följa och bedöma elleverantörers kreditvärdighet

30 §

En elleverantör som inte bedöms ha en tillräckligt god kreditvärdighet ska ställa säkerhet till nätkoncessionshavaren.

*Säkerheten ska täcka
nätkoncessionshavarens fakturering av tre
månaders kostnader för överföring av el
och skatter till samtliga uttagspunkter
som elleverantören levererar el till.*

*Twister i frågor som avses i första stycket
prövas av nätmyndigheten.*

*Nätmyndighetens beslut gäller
omedelbart.*

31 §

*Om en elleverantör inte har betalat för
överföring av el och det finns en hävning
av elleverantörens avtal om nättjänster är
Affärsverket svenska kraftnät skyldig att
på begäran av nätkoncessionshavaren
betala den förfallna fakturan.*

*En begäran om att Affärsverket svenska
kraftnät ska betala en faktura enligt första
stycket ska ha kommit in till affärsverket
inom sex månader från det att
elleverantörens avtal om nättjänster
hävdes.*

*Om Affärsverket svenska kraftnät får en
begäran om att betala en faktura i enlighet
med bestämmelsen i första stycket ska
fakturan betalas så snart det är möjligt.*

*Första stycket gäller inte om
elleverantören, som inte betalat fakturan,
har ställt säkerhet i enlighet med
bestämmelserna i 27 eller 30 §§, om
beloppet understiger tio procent av den
totala debiterade kostnaden för överföring
av el den månad som den obetalda
fakturan avser eller om hävningen av
avtalet är föremål för tvist.*

32 §

*Om Affärsverket svenska kraftnät betalar
en nätkoncessionshavares faktura enligt
bestämmelsen i 31 § övertar affärsverket
nätkoncessionshavarens fordran mot
elleverantören.*

33 §

Har Affärsverket svenska kraftnät betalat en nätkoncessionshavare i enlighet med bestämmelsen i 31 § ska den som innehar nätkoncession betala en särskild avgift till affärsverket för att finansiera betalningen. Den totala storleken av den särskilda avgiften ska motsvara affärsverkets kostnader för att betala en nätkoncessionshavare.

34 §

Avgifter enligt 33 § bestäms av Affärsverket svenska kraftnät utifrån hur stor elförbrukningen är i nätkoncessionshavarens nät.

När förbrukningen enligt första stycket bestäms ska den avse uppmätt förbrukning av el (exklusive nätförluster) i nätkoncessionshavarens nät under året närmast före avgiftsåret.

35 §

Om en nätkoncessionshavare har erlagt en särskild avgift till Affärsverket svenska kraftnät i enlighet med bestämmelsen i 33 § ska kostnaderna för detta anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

11 kap.

3 §

Överföring av el får avbrytas, om konsumenten försummar sina skyldigheter och försummelsen utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Innan överföringen avbryts *skall* konsumenten uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse och, i annat fall än som avses i 4 §, underrättas om att överföringen annars kan avbrytas. Sker rättelse får överföringen inte avbrytas.

Innan överföringen avbryts *ska* konsumenten uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse och, i annat fall än som avses i 4 §, underrättas om att överföringen annars kan avbrytas. Sker rättelse får överföringen inte avbrytas.

Om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott skulle medföra ej obetydlig personskada eller omfattande sakskada, får överföringen inte avbrytas. Det gäller dock inte om konsumenten handlar otillbörligt.

4 §

Om avtalsbrottet består i att konsumenten försummat att betala för överföring *eller* leverans av el gäller, utöver vad som anges i 3 §, att konsumenten sedan tiden för rättelse gått ut skall uppmanas att betala inom tre veckor från det att han har delgetts uppmaningen och en underrättelse om att överföringen annars kan avbrytas. Ett meddelande om den uteblivna betalningen skall samtidigt lämnas till socialnämnden i den kommun där konsumenten får el överförd.

Om avtalsbrottet består i att konsumenten försummat att betala för överföring *och* leverans av el gäller, utöver vad som anges i 3 §, att konsumenten sedan tiden för rättelse gått ut *ska* uppmanas att betala inom tre veckor från det att *konsumenten* har delgetts uppmaningen och en underrättelse om att överföringen annars kan avbrytas. Ett meddelande om den uteblivna betalningen *ska* samtidigt lämnas till socialnämnden i den kommun där konsumenten får el överförd.

Sker betalning eller är fordringen tvistig får överföringen inte avbrytas. Överföringen får inte heller avbrytas om socialnämnden inom den tid som anges i första stycket skriftligen har meddelat den som lämnat underrättelsen att nämnden tar på sig betalningsansvaret för skulden.

4 a §

En elleverantör som har rätt att avbryta en leverans av el enligt 3 och 4 §§ får istället häva avtalet om leverans av el.

En elleverantör som avser att häva ett avtal om leverans av el ska informera konsumenten om att avtalet kommer att hävas och att konsumenten kommer att anvisas en elleverantör. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om när och på vilket sätt elleverantören ska lämna informationen om att avtalet kommer att hävas

5 §

Innehavaren av nätkoncessionen och elleverantören har rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som föranleds av åtgärder som nämns i 3 och 4 §§.

Elleverantören har rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som föranleds av åtgärder som nämns i 4 a §.

8 §

Avbryts överföringen av el på grund av konsumentens försummelse utan att förutsättningarna i 3 och 4 §§ är uppfyllda, har konsumenten rätt till ersättning för skada *av nätkoncessionshavaren*.

Har överföringen av el avbrutits på begäran av elleverantören, skall denne ersätta, *istället för koncessionshavaren*, ersätta konsumenten för den uppkomna skadan.

Avbryts överföringen av el på grund av konsumentens försummelse utan att förutsättningarna i 3 och 4 §§ är uppfyllda, har konsumenten rätt till ersättning för skada.

Har överföringen av el avbrutits på begäran av elleverantören ska denne ersätta *konsumenten för den uppkomna skadan. I annat fall ska nätkoncessionshavaren ersätta konsumenten för den uppkomna skadan.*

13 §

Ett avtal mellan en konsument och en elleverantör om leverans av el i konsumentens uttagspunkt ska innehålla uppgifter om

1. elleverantörens namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. elleverantörens åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas och vid vilken tidpunkt elleverantören planerar att överta leveranserna till konsumenten,
4. var konsumenten kan finna information om elleverantörens priser och övriga villkor,
5. villkoren för fakturering och betalning,
6. den tid som avtalet löper eller om det löper tills vidare,
7. vad som gäller avseende förlängning av ett avtal som löper under viss tid,
8. villkoren för uppsägning av avtalet,
9. hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid av ett avtal som löper under viss tid,
10. villkoren för ersättning om elleverantören inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och
11. hur elleverantören på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 18 §.

Ett avtal mellan en konsument och en elleverantör om leverans av el i konsumentens uttagspunkt ska innehålla uppgifter om

1. elleverantörens namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. elleverantörens åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas och vid vilken tidpunkt elleverantören planerar att överta leveranserna till konsumenten,
4. var konsumenten kan finna information om elleverantörens priser, *kostnaden för överföring av el* och övriga villkor,
5. villkoren för fakturering och betalning,
6. den tid som avtalet löper eller om det löper tills vidare,
7. vad som gäller avseende förlängning av ett avtal som löper under viss tid,
8. villkoren för uppsägning av avtalet,
9. hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid av ett avtal som löper under viss tid,
10. villkoren för ersättning om elleverantören inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och
11. hur elleverantören på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare

konsumentrelaterade information som anges i 18 §.

Information om avtalsvillkoren och uppgifterna enligt första stycket ska lämnas till konsumenten innan avtalet ingås eller bekräftas.

Information om avtalsvillkoren och uppgifterna *gällande leverans av el* enligt första stycket ska lämnas till konsumenten innan avtalet ingås eller bekräftas.

14 §

Ett avtal mellan en konsument och en nätkoncessionshavare ska innehålla uppgifter om

1. nätkoncessionshavarens namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. nätkoncessionshavarens åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas,
4. *var konsumenten kan finna information om nätkoncessionshavarens priser och övriga villkor,*
5. *villkoren för fakturering och betalning,*
6. *villkoren för uppsägning av avtalet,*
7. *villkoren för ersättning om nätkoncessionshavaren inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och*
8. *hur nätkoncessionshavaren på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 18 §.*

Ett avtal *om fortlöpande tillträde till elnätet* mellan en konsument och en nätkoncessionshavare ska innehålla uppgifter om

1. nätkoncessionshavarens namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. nätkoncessionshavarens åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas,
4. *villkoren för uppsägning av avtalet,*
5. *villkoren för ersättning om nätkoncessionshavaren inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet,*
6. *var konsumenten kan finna information om övriga villkor i avtalet, och*
7. *hur nätkoncessionshavaren på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 18 a §.*

15 §

En elleverantör får inte missgynna en konsument endast på grund av det betalningsätt konsumenten har valt.

Om en nätkoncessionshavare tillämpar ett system med förskottsbetalning för konsumenter, ska detta vara skäligt.

16 §

En elleverantör som avser att ändra villkoren för ett avtal som löper tills vidare med en konsument ska underrätta konsumenten om ändringen. Underrättelse ska ske genom ett särskilt meddelande till

En elleverantör som avser att ändra villkoren för *leverans av el* i avtal som löper tills vidare med en konsument ska underrätta konsumenten om ändringen. Underrättelse ska ske genom ett särskilt meddelande till

konsumenten. Av meddelandet ska det framgå att konsumenten har rätt att säga upp avtalet.

De nya villkoren får inte börja tillämpas förrän tidigast två månader efter det att meddelandet har skickats.

konsumenten. Av meddelandet ska det framgå att konsumenten har rätt att säga upp avtalet.

De nya villkoren om *leverans av el* får inte börja tillämpas förrän tidigast två månader efter det att meddelandet har skickats.

17 §

När en prishöjning har skett ska konsumenten underrättas om detta i den nästkommande fakturan från elleverantören. Det ska framgå när prisändringen trädde i kraft och hur priset ändrats.

När en prishöjning har skett för *leverans av el* ska konsumenten underrättas om detta i den nästkommande fakturan från elleverantören. Det ska framgå när prisändringen trädde i kraft och hur priset ändrats.

18 §

Elleverantörer och *nätkoncessionshavare* som träffar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. konsumentens rättigheter,
2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål,
3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och
4. oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

Elleverantörer som träffar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. konsumentens rättigheter,
2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål,
3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och
4. oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

Elleverantörer och *nätkoncessionshavare* ska på eller i samband med fakturor till konsumenter och, i de fall som anges i första stycket 1–3, i reklam som vänder sig till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Elleverantörer ska på eller i samband med fakturor till konsumenter och, i de fall som anges i första stycket 1–3, i reklam som vänder sig till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

18 a §

Nätkoncessionshavare som träffar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. konsumentens rättigheter,
2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål,
3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och
4. oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler

På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

Nätkoncessionshavare ska i reklam som vänder sig till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket 1–3 eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt

12 kap.

1 §

Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena, 6, 7, 9 och 11 a §§.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 6 kap. 1–6 §§, 12 §, 16 § och 8 kap. 7 § 10 § första och andra styckena och 12 §.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

13 kap.

7 §

Följande beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut av nätmyndigheten i fråga om
 - a) samlad redovisning och enhetlig nättariff enligt 3 kap. 3 § och 4 kap. 4 § första stycket,
 - b) anslutning av anläggning enligt 3 kap. 6–8 §§,
 - c) dispens enligt 3 kap. 9 b §,
 - d) kostnader för mätning enligt 3 kap. 11 och 14 §§,
 - e) ersättning vid inmatning av el enligt 3 kap. 15 §,
 - f) metodprovning enligt 4 kap. 1 a §,
 - g) tillstånd enligt 4 kap. 6 och 7 §§,
 - h) nättariffer för mindre produktionsanläggningar enligt 4 kap. 10 §,
 - i) intäktsram enligt 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§,
 - j) godkännande av metoder för att utforma balansavtal enligt 8 kap. 4 a §, och
 - k) förseningsavgift enligt 12 kap. 8 och 11 §§,
2. beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§, samt
3. beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el.

Följande beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut av nätmyndigheten i fråga om
 - a) samlad redovisning och enhetlig nättariff enligt 3 kap. 3 § och 4 kap. 4 § första stycket,
 - b) anslutning av anläggning enligt 3 kap. 6–8 §§,
 - c) dispens enligt 3 kap. 9 b §,
 - d) kostnader för mätning enligt 3 kap. 11 och 14 §§,
 - e) ersättning vid inmatning av el enligt 3 kap. 15 §,
 - f) metodprovning enligt 4 kap. 1 a §,
 - g) tillstånd enligt 4 kap. 6 och 7 §§,
 - h) nättariffer för mindre produktionsanläggningar enligt 4 kap. 10 §,
 - i) intäktsram enligt 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§,
 - j) *godkännande av metoder för att utforma balansavtal enligt 6 kap. 7 §,*
 - k) *godkännande av avtal om nättjänster enligt 8 kap. 3 §,*
 - l) *hävning av avtal om nättjänster enligt 8 kap. 27 §,*
 - m) *ställande av säkerhet enligt 8 kap. 30 § och*
 - n) förseningsavgift enligt 12 kap. 8 och 11 §§,
2. beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§,
3. beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 6 kap. 3 § beordrats öka eller minska produktionen av el,
4. *beslut av Affärsverket svenska kraftnät i fråga om bestämmande av avgift enligt 8 kap. 34 §.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Förslag till förordning om ändring i konkursförordningen (1987:916)

Härigenom föreskrivs i fråga om konkursförordningen (1987:916)
dels att 12 § 16. ska ändras,
dels att det i förordningen ska införas en ny punkt 19.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Rätten ska genast skicka en kopia av kungörelsen om konkursbeslutet till

1. förvaltaren och tillsynsmyndigheten,
2. Kronofogdemyndigheten, Skatteverket och Åklagarmyndigheten,
3. inskrivningsmyndigheten för företagsinteckning,
4. registermyndigheten, om gäldenären är en registrerad juridisk person eller en enskild näringsidkare som är införd i handelsregistret,
5. tillståndsmyndigheten, om det är upplyst att gäldenären har tillstånd att utöva eller förestå en viss näringsverksamhet och tillståndet enligt lag eller annan författning kan komma att upphöra på grund av konkursen,
6. Revisorsnämnden, om gäldenären är auktoriserad eller godkänd revisor,
7. överförmyndaren, om det är upplyst att gäldenären är förmyndare, god man eller sådan förvaltare som förordnats enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,
8. inskrivningsmyndigheten, om det är upplyst att det i boet finns fast egendom eller tomträtt,
9. registermyndigheten, om det är upplyst att det i boet finns registrerat skepp eller skeppsbygge, andel i sådan egendom eller villkorlig äganderätt till egendomen eller till andel däri,

Rätten ska genast skicka en kopia av kungörelsen om konkursbeslutet till

1. förvaltaren och tillsynsmyndigheten,
2. Kronofogdemyndigheten, Skatteverket och Åklagarmyndigheten,
3. inskrivningsmyndigheten för företagsinteckning,
4. registermyndigheten, om gäldenären är en registrerad juridisk person eller en enskild näringsidkare som är införd i handelsregistret,
5. tillståndsmyndigheten, om det är upplyst att gäldenären har tillstånd att utöva eller förestå en viss näringsverksamhet och tillståndet enligt lag eller annan författning kan komma att upphöra på grund av konkursen,
6. Revisorsnämnden, om gäldenären är auktoriserad eller godkänd revisor,
7. överförmyndaren, om det är upplyst att gäldenären är förmyndare, god man eller sådan förvaltare som förordnats enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,
8. inskrivningsmyndigheten, om det är upplyst att det i boet finns fast egendom eller tomträtt,
9. registermyndigheten, om det är upplyst att det i boet finns registrerat skepp eller skeppsbygge, andel i sådan egendom eller villkorlig äganderätt till egendomen eller till andel däri,

10. inskrivnings- och registermyndigheterna, om det är upplyst att det i boet finns registrerat luftfartyg eller andel i eller intecknade reservdelar till sådant luftfartyg,
11. Sveriges advokatsamfund, om gäldenären är advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå,
12. Sveriges riksbank och Finansinspektionen, om gäldenären är ett kreditinstitut,
13. Fastighetsmäklarinspektionen, om gäldenären är fastighetsmäklare,
14. svensk värdepapperscentral, om det är upplyst att det i boet finns finansiella instrument som är registrerade hos värdepapperscentralen,
15. Finansinspektionen, om det är upplyst att gäldenären är deltagare i ett anmält avvecklingssystem enligt lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden,
16. Affärsverket svenska kraftnät, om det är upplyst att det i boet finns elcertifikat som är registrerade i elcertifikatsregistret enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat,
17. Statens energimyndighet, om det är upplyst att det i boet finns utsläppsrätter som är registrerade i utsläppsrättsregistret enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter, och
18. Centrala studiestödsnämnden, om gäldenären är en fysisk person.

10. inskrivnings- och registermyndigheterna, om det är upplyst att det i boet finns registrerat luftfartyg eller andel i eller intecknade reservdelar till sådant luftfartyg,
11. Sveriges advokatsamfund, om gäldenären är advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå,
12. Sveriges riksbank och Finansinspektionen, om gäldenären är ett kreditinstitut,
13. Fastighetsmäklarinspektionen, om gäldenären är fastighetsmäklare,
14. svensk värdepapperscentral, om det är upplyst att det i boet finns finansiella instrument som är registrerade hos värdepapperscentralen,
15. Finansinspektionen, om det är upplyst att gäldenären är deltagare i ett anmält avvecklingssystem enligt lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden,
16. *Statens energimyndighet*, om det är upplyst att det i boet finns elcertifikat som är registrerade i elcertifikatsregistret enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat,
17. Statens energimyndighet, om det är upplyst att det i boet finns utsläppsrätter som är registrerade i utsläppsrättsregistret enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter, och
18. Centrala studiestödsnämnden, om gäldenären är en fysisk person.
19. *Affärsverket svenska kraftnät, om gäldenären är en elleverantör enligt ellagen (1997:857).*

Första stycket 9 tillämpas också när egendomen är registrerad utomlands.

Rätten ska också genast underrätta Kronofogdemyndigheten om myndigheten har verkställt beslut om kvarstad enligt 2 kap. 11 § konkurslagen (1987:672) om inte underrättelse om konkursen lämnas enligt första stycket 2. Förordning (2016:71).

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)
dels att det ska införas tre nya paragrafer, 31 kap. 10 a – 10 c §§,
dels det i lagen närmast före 31 kap 10 a § ska införas en ny rubrik som ska lyda
"Elmarknadshubben",
dels att det i lagen ska införas en ny rubrik närmast före 31 kap. 10 b § som ska
lyda "Sekretessbrytande bestämmelse"

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 kap.

Elmarknadshubben

10 a §

Sekretess gäller i verksamhet som avser hantering av den information och det informationsutbyte som sker enligt lagen om elmarknadshubb, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada.

Sekretessbrytande bestämmelse

10 b §

Sekretess enligt 10 a § hindrar inte att uppgift lämnas ut till en registrerad användare av elmarknadshubben i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om elmarknadshubb.

10 c §

Sekretess enligt 10 a § hindrar inte att uppgift lämnas ut till den uppgiften

rör eller för statistiskt ändamål enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)

att Affärsverket svenska kraftnät ska införas i 2 §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Följande myndigheter är i den utsträckning som framgår nedan undantagna från registreringsskyldigheten enligt 5 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Myndighet – Handlingar

Affärsverket svenska kraftnät - Uppgifter i elmarknadshubben enligt lagen om elmarknadshubb.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

1 Inledning

I juni 2013 överlämnade Ei rapporten *Enklare för kunden*² till regeringen med förslag på att en elhandlarcentrisk modell borde införas på elmarknaden, där elhandlaren blir kundens huvudsakliga kontaktpunkt. Enligt förslaget skulle kunden endast i vissa särskilda fall behöva ha kontakt med nätägaren. Under juni året därpå lämnade Ei ett kompletterande förslag om att en central informationshanteringsmodell (elmarknadshubb) borde införas på elmarknaden. Elmarknadshubben föreslogs hantera och utföra de grundläggande processerna och funktionerna på elmarknaden, som uppstart av anläggning, in- och utflytt, leverantörbyte, uppdatering av anläggnings- och kunddata, fakturering och avräkningsunderlag till nordisk balansavräkning med mera. Ei:s förslag har resulterat i detta uppdrag som Ei fick från regeringen i juni 2015 och som behandlas i denna rapport.

I de andra nordiska länderna pågår ett arbete med att införa elmarknadshubbar. I samtliga fall har respektive lands systemoperatör fått i uppdrag att utveckla och driva dessa. Trots skillnader i regelverken i de olika ländernas slutkundsmarknader är syftet och principen med elmarknadshubbarna densamma. I Danmark har en *Datahub* varit i drift sedan 2013. *Datahuben* används för att säkerställa en rättvis konkurrens mellan elhandlare genom standardiserade processer för registrering och distribution av marknadsdata samt en kontaktpunkt för byte av elhandlare och en tydlig rollfördelning mellan nätägare och elhandlare. I Norge pågår ett arbete med att utveckla *Elhub*, som planeras att drifställas under 2018. I Finland planeras också en elmarknadshubb som beräknas vara i drift under augusti 2019. Skälet till att samtliga nordiska länder utvecklar elmarknadshubbar är att det är en förutsättning för en framtida nordisk slutkundsmarknad för elhandel.

I denna rapport presenterar Ei förslag på en elmarknadshubb och en elhandlarcentrisk modell utifrån de förutsättningar som gäller på den svenska elmarknaden. I rapporten presenteras ett förslag på ny marknadsmodell på elmarknaden och en analys över kredit- och betalningsfrister samt krav på säkerhet. Dessutom lämnas författningsförslag som är nödvändiga för att den nya marknadsmodellen och elmarknadshubben ska kunna införas.

1.1 Uppdraget

Regeringen har gett Ei i uppdrag att utreda och lämna förslag på de författningsändringar som krävs för att möjliggöra införandet av en elmarknadshubb på den svenska elmarknaden. Utöver det ska Ei se över förslagen i den tidigare rapporten *Enklare för kunden* och vid behov föreslå relevanta ändringar av förslagen i rapporten.

² Ei R2013:09

En elmarknadshubb bör utformas så att den blir ett nav för grundläggande processer och funktioner på elmarknaden och att dessa stöder en elhandlarcentrisk marknadsmodell.

Elmarknadshubben bör även hantera information som hjälper kunderna att vara aktiva och känna förtroende för elmarknaden. Hanteringen innefattar tillgång till historiska mätvärden, information om sluttid och brytavgift för elhandelsavtal och centraliserad hantering av utlämning av information såsom mätvärden och anläggningsid. Elmarknadshubben ska även ha ett konkurrensneutralt informationsutbyte så att ingen aktör gynnas eller missgynnas av hanteringen.

För att kunna införa en elmarknadshubb och en ny så kallad elhandlarcentrisk marknadsmodell i Sverige kommer det att behöva göras författningsändringar. Regeringen har därför gett Ei i uppdrag att ta fram förslag på de författningsändringar som krävs för att införa en elmarknadshubb i Sverige.

1.2 Inriktning och avgränsning

Syftet är att utifrån regeringsuppdraget föreslå de lagändringar som krävs för att införa en elmarknadshubb och en elhandlarcentrisk marknadsmodell. Förslagen som Ei överlämnat kommer i vissa delar att behöva kompletteras med närmare föreskrifter för att möjliggöra den nya marknadsmodellen.

1.3 Genomförande

Arbetet med rapporten har tagit sin utgångspunkt i Ei:s tidigare rapporter om en elmarknadshubb³ och en elhandlarcentrisk modell⁴. Under arbetet, som har bedrivits i projektform och pågått från juni 2015 till juni 2017, har förslag diskuterats med intressenter, företrädesvis i referensgrupper som knutits till projektet. Nedan redogörs mer i detalj för förutsättningarna för genomförandet.

Svenska kraftnät

Arbetet med rapporten har kontinuerligt stämts av med den arbetsgrupp inom Svenska kraftnät som arbetar med deras eget regeringsuppdrag, att utveckla och driva en elmarknadshubb för den svenska elmarknaden.

Extern referensgrupp

Fyra referensgrupper har varit knutna till projektet. Där har deltagit representanter för elbranschen, myndigheter och kunder. Information och synpunkter från referensgruppen har varit viktigt för att förstå hur de föreslagna ändringarna på marknaden och i ellagen i praktiken påverkar nätägare, elhandlare och kunder.

Under arbetet, som har bedrivits i projektform och pågått från juni 2015 till juni 2017, har förslag löpande diskuterats med intressenter, företrädesvis i referensgrupper som knutits till projektet. Nedan redogörs mer i detalj för förutsättningarna för genomförandet.

³ Informationshanteringsmodell på den framtida svenska elmarknaden (Ei R2014:16) och Elhandlarcentrisk flyttprocess (Ei R2015:05)

⁴ Enklare för kunden (Ei R2013:09)

1.4 Projektorganisation

Arbetet har genomförts i en projektgrupp som består av projektledaren Daniel Norstedt samt projektmedlemmarna Marie Larsson, Göran Morén, Tor Ny, Ulrika Bäärnhielm, Elin Vidlund, Johan Nilsson och Jonas Lindblom. Projektägare har varit avdelningschefen Sara Sundberg.

1.5 Beskrivning av begrepp i rapporten

Balansansvarig: De elhandlare som har ett balansansvar har ett ekonomiskt ansvar för att tillförd mängd el och uttagen mängd el alltid är i balans i de inmatnings- och uttagspunkter som omfattas av balansansvaret. Om en elhandlare inte vill hantera sitt balansansvar kan elhandlaren låta en annan elhandlare eller specialiserat företag sköta balansansvaret.

Elhandlare: aktör som köper in el, vanligtvis från den nordiska elbörsen Nord Pool, för att sedan sälja den vidare till sina kunder. Elhandlaren säljer och köper el på en fri marknad i konkurrens med andra elhandlare. Kallas även elhandelsföretag och i ellagen används benämningen elleverantör.

Elproducent: aktör som förser elsystemet med kraft från sina produktionsanläggningar. Gruppen producenter är mycket skiftande och sträcker sig från några av Europas största energibolag till privatpersoner som äger småskalig vatten-, vind-, eller solenergianläggningar.

Kund: Begreppet kund motsvarar det som definieras som elanvändare i ellagen⁵, det vill säga den som enligt avtal med den som bedriver nätverksamheten tar ut el från elnätet i en eller flera uttagspunkter.

Nätägare: är de företag som äger elnätet och ansvarar för att elen transporteras från produktionsanläggningarna till kunderna. Benämns också som elnätsföretag.

Systemansvarig: Svenska kraftnät har rollen som systemansvarig det är de som driver och förvaltar stamnätet i Sverige. Det innebär att det är Svenska kraftnät som ser till att produktion och import motsvarar den förbrukning och export som finns för hela landet.

Uttagspunkt: punkt där en kund, enligt avtal med innehavaren av nätkoncession, tar ut el för förbrukning.⁶

⁵ 3 kap. 1 b § ellagen (1997:857)

⁶ 8 kap. 4 § tredje stycket ellagen

2 Informationshantering på elmarknaden

Elmarknadens funktion är beroende av en väl fungerande informationshantering och ett effektivt informationsutbyte mellan elmarknadens aktörer.

I detta avsnitt beskrivs hur informationshanteringen ser ut idag och vilka behov som finns på framtidens elmarknad. Därefter beskrivs vilka möjligheter som finns för att inrätta ett centralt register, en elmarknadshubb, där en stor mängd information samlas in och vilka krav som finns på att skydda den personliga integriteten i ett sådant system. Dessutom redogörs också för behovet av att använda elmarknadshubben för att underlätta inhämtandet av uppgifter dels för att ta fram uppgifter till den officiella statistiken, dels för att utöva tillsyn över elmarknadens aktörer. Avslutningsvis redogör för Ei:s överväganden och förslag.

2.1 Informationshanteringen på elmarknaden idag

Det är viktigt för elmarknadens funktion att informationsflödet mellan aktörerna fungerar effektivt. De aktörer som agerar på den konkurrensutsatta delen av marknaden, såsom elhandlare och energitjänsteföretag, är beroende av att få tillgång till relevant information om sina kunders elförbrukning från nätägaren. Att få tillgång till korrekta mätvärden i tid är av vikt för att kunna fakturera kunderna. Det kan exempelvis också röra sig om information om historisk förbrukning för att kunna ge kunden råd om val av elavtal eller som underlag till andra energitjänster som att hjälpa kunden att använda energi smartare.

Alla kommunicerar med alla

Dagens informationshanteringsmodell kan benämnas som en alla-till-alla-modell där de inblandade aktörerna kommunicerar direkt med varandra.

Informationshanteringen präglas av en hög grad av decentralisering där data i huvudsak lagras och hanteras i aktörernas egna IT-system.

Informationshanteringen är uppbyggd kring en lösning där kommunikationen mellan aktörerna sker via e-postmeddelanden och skickas direkt till varje enskild aktör. Informationen flyter mellan aktörerna och lagras lokalt hos den part som behöver informationen. Originaldata lagras dock till allra största delen hos nätägarna, som därmed är den primära källan till all information som behöver utbytas mellan aktörerna. Systemet som kallas för EDIEL är ett standardiserat meddelandeformat för meddelandeutväxling som Svenska kraftnät tagit fram för den svenska el- och gasmarknaden. Meddelandeformatet inom Europa och Norden bygger på standardiserade formatbeskrivningar baserat på EDIFACT eller XML-standarder.

Lokalt hos nätägaren återfinns data som avser kunder, anläggningar och mätvärden inom nätägarens nätområde. Elhandlare som bedriver verksamhet över hela landet har därför 173 nätägare att kommunicera med för att hantera sina

kunder. På motsvarande sätt har de flesta nätägarna ett stort antal elhandlare och balansansvariga som de ska leverera mätvärden till. Kvalitet och tillgänglighet i dagens informationshanteringsmodell styrs därmed i hög grad av hur pass väl aktörernas olika system fungerar och kommunicerar med varandra.

2.2 Aktörernas informationsutbyte

Det finns flera händelser som kräver att elmarknadens aktörer utbyter information. Informationsutbyte krävs exempelvis då kunder byter elhandlare, flyttar till en ny adress, vid mätarbyten, vid ändringar i anläggningsdata, om en kund avlider, när elhandlaren byter balansansvarig eller när elhandlaren häver ett avtal.

Den största delen av det meddelandeflöde som uppstår vid informationsutbytet utgörs av mätvärden för enskilda uttagspunkter som sänds från nätägaren till elhandlaren för att den ska kunna fakturera kunden. För timavräknade mätpunkter sänds dessa normalt varje dygn, medan det för schablonavräknade sänds en gång per månad. Om kunden har avtal om elleverans per timme är nätägarna skyldiga att sända de timserier som kunder begär att få översända.

Nätägaren ska också rapportera underlag för balansavräkningen. Det innebär att nätägaren ska aggregera total förbrukning per timme för timavräknade kunder per balansansvarig och elhandlare. Total förbrukning per balansansvarig sänds dagligen från och med 1 maj 2017 till eSett Oy som hanterar balansavräkningen i Norge, Finland och Sverige.

Nätägarna hanterar normalt också rapportering av producerade volymer som ska utgöra underlag för tilldelning av elcertifikat och ursprungsgarantier.

Fullmakter

Idag är det vanligt förekommande med fullmakter på elmarknaden. Enligt uppgift från branschen är det vanligast vid byte av elhandlare. Fullmakter används när en marknadsaktör, för kundens räkning, ska inhämta uppgifter som finns hos en annan aktör. Detta blir exempelvis aktuellt i de fall en kund inte känner till sina anläggningsuppgifter eller det nuvarande avtalets bindningstid eller uppsägningstid, inför ett byte av elhandlare. I detta avsnitt redogörs för hanteringen av fullmakter på elmarknaden idag och hur aktörerna och kunderna upplever att denna hantering fungerar.

Reglerna om fullmakter återfinns i lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen). Om en huvudman inte önskar eller har möjlighet att själv företa en rättshandling kan den utfärda en fullmakt. Huvudregeln beträffande fullmakter innebär att den som fått en fullmakt (fullmäktig) av någon med bindande verkan kan agera i den personens namn gentemot tredje man. Förenklat kan man säga att fullmakter är ett juridiskt instrument som används för att en person ska kunna lämna över ansvaret till en annan person att hantera en viss fråga. Den som påstår att en giltig fullmakt finns har även bevisbördan för att så är fallet.

Det finns inga formkrav för hur en fullmakt på elmarknaden ska vara utformad för att vara giltig vilket innebär att även muntliga fullmakter går att utfärda. Det är endast fullmakter beträffande överlåtelse av fast egendom som har ett uppställt

skriftlighetskrav i avtalslagen. Ibland ställs dock krav av t.ex. banker på skriftliga och bevittnade fullmakter.

Den elhandlare som ska påbörja eller överta en elleverans ska idag anmäla detta till nätägaren. Den anmälan ska bland annat innehålla kundens anläggningsuppgifter, vilka är områdesidentiteten (områdes-id) och anläggningsidentiteten (anläggnings-id). Detta är uppgifter som identifierar en specifik elmätare. Uppgifterna ska kunden ha fått av nätägaren senast 15 vardagar efter att elleveransen påbörjats eller övertagits i uttagspunkten. Uppgifterna ska också finnas på kundens fakturor. Om kunden av någon anledning inte har tillgång till uppgifterna kan elhandlaren eller förmedlingsföretaget⁷ få en fullmakt att för kundens räkning inhämta dem från nätägaren.

I praktiken innebär detta att kunden ofta behöver ingå ett avtal om själva bytet samt lämna en fullmakt som ger elhandlaren eller förmedlingsföretaget rätt att för kundens räkning inhämta de uppgifter hos nätägaren som behövs för att kunna genomföra bytet.

Det är inte heller ovanligt att en elhandlare eller ett förmedlingsföretag genom fullmakt vill få tillgång till uppgifter hos kundens nuvarande elhandlare om kundens elhandelsavtal. Uppgifterna gäller då vanligtvis det nuvarande avtalets bindningstid, uppsägningstid och eventuella avgifter för kunden om avtalet bryts i förtid.

Fullmakter används ibland också, när en elhandlare tecknar ett elnätsavtal för en kunds räkning eller då ett energitjänsteföretag behöver uppgifter från kundens nätägare om t.ex. kundens energiförbrukning för att kunna erbjuda kunden en individanpassad produkt eller teknisk lösning. Ovanstående är fullmakter är dock inte så vanligt förekommande.

Det finns problem med fullmakter

Under arbetet med utredningen har det framkommit att såväl representanter för branschen som representanter för kunderna upplever problem med dagens hantering av fullmakter.

Fullmaktshanteringen har vuxit fram genom branschpraxis. Ofta lämnas fullmakterna från kunderna muntligen. En nätägare som ska lämna ut uppgifter till den nya elhandlaren i samband med ett byte ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att kontrollera fullmaktens giltighet, enligt branschens elmarknadshandbok. Bland annat ska nätägaren kontrollera att det är den person som står på nätavtalet som har utfärdat fullmakten eftersom det endast är den personen som kan teckna ett elhandelsavtal.

Nätägaren har rätt att få se fullmakten eller höra den inspelade fullmakten som elhandlaren åberopar. Denna hantering är manuell och tidskrävande och därmed också kostnadsdrivande. Fullmakterna kontrolleras i praktiken i varierande utsträckning. Enligt uppgifter från projektets referensgrupp kontrollerar vissa företag alla fullmakter medan andra gör det i mån av tid eller inriktar kontrollerna

⁷ Företag som jämför prisavtal och förmedlar byten av elhandlare.

på fullmakter från specifika företag där kvaliteten på fullmakterna tidigare har varit bristfällig.

Praktiska problem med fullmakterna har också förekommit såsom att nätägaren vill ta betalt för att lämna ut uppgifter enligt fullmakten. Branschföreningen Energiföretagen Sverige har tidigare beskrivit problemen och hur de bör hanteras av branschen i ett vägledande dokument⁸.

Ett problem för kunderna är att ett byte av elhandlare ibland sker utan att det var kundens egentliga önskan. Konsumenternas Energimarknadsbyrå har uppgett att vissa konsumenter uppfattar att de endast tackat ja till att få mer information hemskickad men att de istället får en bekräftelse på ett genomfört byte av elhandlare, exempelvis i form av ett välkomstbrev.

Enligt uppgifter från Konsumenternas Energimarknadsbyrå blir situationen komplicerad för kunderna när ett avtalstecknande kombineras med en fullmakt. Det är vanligt att kunderna inte förstår vad fullmakten innebär, dess omfattning och giltighetstid. Ytterligare ett problem är att kunden kan ha lämnat flera fullmakter till olika aktörer utan att egentligen vara medveten om det. För kunderna är det svårt att få en samlad och lättöverskådlig bild över de fullmakter som lämnats.

2.3 Nya förutsättningar på elmarknaden

Elmarknaden kommer att få nya förutsättningar då arbetet med en nordisk slutkundsmarknad pågår. Det kommer också att tillkomma ökade krav på timvis mätning och energitjänstemarknaden kommer att utvecklas. På en framtida elmarknad med en högre andel förnybar elproduktion i form av vind- och solkraft ökar också utmaningarna för vårt elsystem. Hushållskunder med eluppvärmning och industrier kommer att kunna bidra till att lösa några av utmaningarna om de kan vara flexibla i sin elanvändning. I rapporten *Åtgärder för en ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet (Ei R 2016:15)* redovisar Ei förslag till åtgärder för att få en ökad efterfrågefleksibilitet i det svenska elsystemet.

Nordisk slutkundsmarknad

Arbetet med att genomföra en gemensam nordisk slutkundsmarknad har pågått ett antal år och pågår fortfarande. Det kommer att innebära kontakter mellan fler aktörer jämfört med dagens nationella marknader. Elhandlaren har valet att etablera sig inom ett område på affärsmässiga grunder medan nätägaren måste kommunicera med den elhandlare som väljer att etablera sig inom nätområdet. Att ha enskilda kontakter med flera olika aktörer med individuella kommunikationssystem driver kostnader för företagen och därigenom också kunderna. Vidare riskerar detta att leda till att det skapas onödiga inträdesbarriärer på marknaden.

Det finns ungefär 450 nätägare i Norden och cirka 390 elhandlare verksamma i de nordiska länderna. Danmark har valt att ha en kontaktpunkt för aktörerna, en hubb. Norge kommer också att införa en hubb och även i Finland pågår arbetet med att införa en hubb. Givet dagens marknadsstruktur innebär det att en

⁸ Fullmaktshantering i leverantörsbytesprocessen, PM från 2013.

elhandlare som vill etablera sig på den nordiska marknaden kan komma att behöva kommunicera med flera hubbar. Det stora antalet aktörer kommer också att ställa ökade krav på att informationshanteringen sker på ett effektivt sätt, vilket införandet av hubbar i de nordiska länderna kommer att bidra till.

Ökad efterfrågeflexibilitet

På en framtida elmarknad med en högre andel variabel elproduktion i form av vind- och solkraft kommer det att bli viktigt att ta tillvara samtliga flexibilitetsresurser i elsystemet, det vill säga flexibel produktion, lagring och efterfrågeflexibilitet. Efterfrågeflexibilitet handlar om att elkunderna förändrar sin elanvändning utifrån olika signaler. Det kan till exempel handla om att kunderna minskar sin elanvändning när elnätet är hårt belastat, eller att kunderna ökar sin elanvändning när elpriset är lågt, exempelvis till följd av god tillgång till förnybar elproduktion.

Med en högre andel variabel elproduktion ökar utmaningarna för elsystemet. Utmaningarna handlar om frekvenshållning, effektbristsituationer, ineffektiv resursanvändning och lokala nätproblem. Efterfrågeflexibilitet kan vara en del i lösningen på dessa utmaningar och därför kommer det att bli allt viktigare att ta tillvara kundernas möjligheter att vara flexibla i sin elanvändning.

Den viktigaste förutsättningen för ökad efterfrågeflexibilitet är att värdet på efterfrågeflexibiliteten når fram till kunden så kunden kan tjäna på att använda sin flexibilitet. Dessutom behöver marknadsaktörerna såsom aggregatorer⁹, energitjänsteföretag, nätägare och elhandlare utveckla erbjudanden där kundernas flexibilitet kan tas tillvara. Allt detta kommer att ställa ökade krav på informationshanteringen.

Mätning och kundinformation

Kunder med ett säkringsabonnemang om högst 63 ampere kan antingen vara timmätta eller månadsmätta. Timmätning innebär att kundens elförbrukning mäts med timupplösning medan månadsmätning innebär att kundens förbrukning mäts med månadsupplösning. Alla kunder med säkringsabonnemang över 63 ampere är timmätta.

Timmättningsreformen som genomfördes 2012 innebar att en kund kan få timmätning utan extra kostnad om elavtalet kräver det. Reformen innebar att elkunder har möjlighet att ingå nya former av elavtal som förutsätter att elförbrukningen timmätts, utan att debiteras för de merkostnader som uppstår av mätningen. Dessa avtal brukar kallas timprisavtal eller spotprisavtal. Nätägare är alltså skyldiga att ge timdata utan tillkommande kostnad till kunder med timprisavtal. Om en kund inte har elprisavtal som förutsätter timmätning men ändå vill ha en timmätare installerad måste kunden själv stå för de merkostnader som nätägaren har för denna hantering¹⁰. I lagrådsremissen Funktionskrav på elmätare som skickades till lagrådet 24 november 2016 föreslås dock en förändring av ellagen som medför att även kunder som inte har ett avtal som förutsätter

⁹ En aggregator är en marknadsaktör som kombinerar ett flertal kunders elanvändning eller elproduktion för försäljning, köp eller auktionering på organiserade energimarknader. Källa: <http://www.energimyndigheten.se/energieffektivisering/foretag-och-organisationer/energitjanster/>

¹⁰ 3 kap. 11 § ellagen

timmätning men ändå vill ha tillgång till timvärden ska få det utan tillkommande kostnad.

Möjligheterna för nätägare att samla in och leverera mätdata förväntas öka med de funktionskrav för smarta elmätare som Ei föreslog skulle regleras i rapporten *Funktionskrav på framtidens elmätare (Ei R 2015:09)*. I rapporten föreslogs flera funktionskrav på elmätare, där bl.a. följande har särskild relevans för informationshanteringen:

1. Nätägare ska se till att kunden utan kostnad löpande får tillgång till mätvärden och spänningsvärden. Mätaren ska utrustas med ett öppet, standardiserat gränssnitt som levererar nära realtidsvärden på effekt, mätarställning, spänning och i förekommande fall produktion. Kunden ska få tillgång till dessa värden.
2. Mätssystemet ska registrera mätvärden med en frekvens på 60 minuter och kunna ställas om till en frekvens på 15 minuter.
3. All registrerad data ska kunna fjärravläsas.

Ei har fått i uppdrag av regeringen att till 1 november 2017 ta fram författningsförslag för att reglera funktionskrav på elmätare. Författningsförslagen ska utgå från rapporten *Funktionskrav på framtidens elmätare* som Ei publicerade 2015.

Ei konstaterade i rapporten *Funktionskrav på framtidens elmätare* att det är viktigt att kunden får tillgång till sina timvärden för att kunna fatta rationella beslut om sin elanvändning. Timmätta kunder har rätt att få timvärdena av nätägaren efter leveransmånadens slut och senast vid fakturering. Då fakturering ska ske åtminstone varje kvartal kan detta innebära leverans av mätvärden enbart fyra gånger per år. Nätägarens rapportering till kunden ska ske via deras webbplats där kunden kan logga in på sin sida (Mina sidor) eller om kunden inte har tillgång till internet, genom en pappersutskrift.

De timmätta kunderna som avräknas per dygn kan få timvärdena i ett elektroniskt format redan inom fem vardagar från mätdygnen. Nätägaren ska rapportera mätvärden till kunden via internet, till exempel på företagets webbplats. Kunden kan även begära att mätvärdena rapporteras i meddelandeformatet EDIEL.

Nätägaren ska även tillhandahålla uppgifter om historisk förbrukning per dag, vecka, månad och år utan kostnad till kunder med smarta elmätare. Uppgifterna ska avse minst de tre senaste åren givet att företaget har haft avtal med kunden så länge. Nätägarens information om historisk förbrukning lämnas på det sätt som nätägaren beslutar. Kunder som har timprisavtal kan även få information om historisk elanvändning per timme via sin sida på elhandlaren webbplats (Mina sidor). Regelverket kräver att underlaget för fakturering finns tillgängligt för kunden.

Ökade krav på mätning med en större andel timmätta kunder och ökade krav på information till kunderna kommer även det att ställa ökade krav på informationshanteringen.

2.4 En elmarknadshubb på den svenska elmarknaden

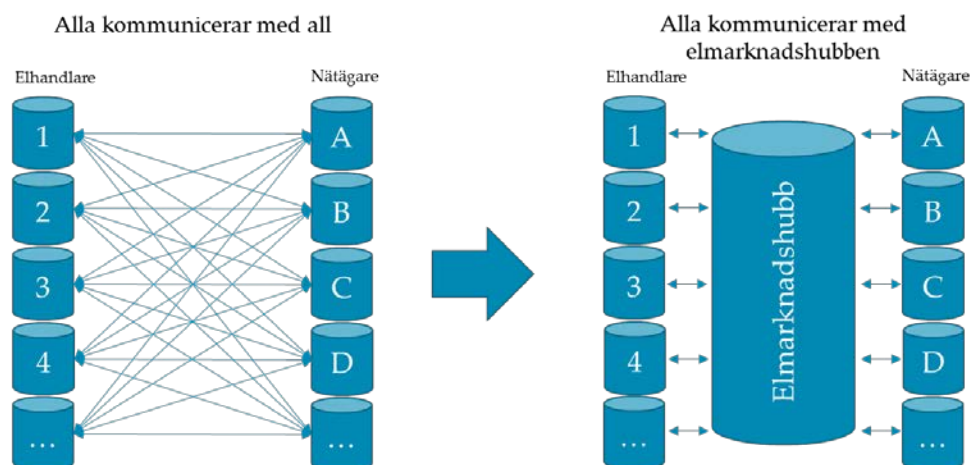
Tidigare i avsnittet har det redogjorts för informationsutbytet mellan aktörerna idag. Detta avsnitt innehåller en beskrivning av hur informationsutbytet via en elmarknadshubb ser ut.

En central informationshanteringsmodell

Med en elmarknadshubb avses ett nav för grundläggande processer och funktioner på elmarknaden som stödjer en elhandlarcentrisk marknadsmodell.

Kommunikationen mellan aktörerna ska ske via elmarknadshubben och nödvändig information om samtliga leveranspunkter¹¹ kommer att finnas där. Informationen ska vara tillgänglig på lika villkor för elmarknadens aktörer. Detta är en förändring jämfört med hur det ser ut idag där alla aktörer kommunicerar direkt med varandra. Detta illustreras nedan i Figur 1.

Figur 1 En central informationshanteringsmodell

Källa: Ei, 2017

En elmarknadshubb hanterar den information som krävs för de ekonomiska mellanhandandena på elmarknaden, såsom anläggningsdata, kunddata och mätvärden. Det ska även finnas förutsättningar för frivillig inrapportering av flexibilitetspotential.

Svenska kraftnäts delredovisning

Av Svenska kraftnäts delredovisning *Redovisning av vissa frågor ang.*

elmarknadshubbens utformning m.m. framgår bl.a. följande. En elmarknadshubb ska stödja och effektivisera elmarknadens processer, underlätta införandet av en elhandlarcentrisk modell och möjliggöra att energitjänsteföretag får tillgång till data. Elmarknadshubben kommer att kunna stödja de funktioner som Ei anger i rapporten *Informationshanteringsmodell på den svenska elmarknaden (Ei R2014:16)*.

Elmarknadshubben kommer att kunna lagra alla data centralt, ansvara för schablonavräkningen och utföra och ta fram underlag för avräkningen. Elmarknadshubben kommer även att aggregera mätvärden till elmarknadens aktörer och för balansavräkningen. Detta är en stor förändring mot hur

¹¹ En inmatnings- eller uttagspunkt.

mätvärdena hanteras idag. Avräkningen är beroende av en snabb tillgång till mätvärdena, särskilt nätavräkningen som utförs flera gånger per dag.

Elmarknadshubben ska stödja elmarknadens processer och hantera informationsutbytet mellan marknadens aktörer i en elhandlarcentrisk marknadsmodell. Det kommer dock att finnas behov för aktörerna att kommunicera med varandra utanför dessa processer. Det kan t.ex. gälla beställningar av utredningar om mätvärden vid misstanke om felaktiga mätvärden. För att möta behovet av detta och för att underlätta kommunikationen kan ett ärendehanteringssystem kopplas till elmarknadshubben. Med ett sådant system kan aktörerna ställa frågor till varandra. Det är dock troligt att kommunikation mellan aktörerna även kommer att behöva ske vid sidan av ärendehanteringssystemet.

2.5 Skyddet för den personliga integriteten

Elmarknadshubben kommer att innehålla, eller ha tillgång till, information om alla drygt 5,3 miljoner uttagspunkter och ca 5 300 inmatningspunkter i Sverige. Det handlar om uppgifter som rör fysiska och juridiska personer som har eller har haft ett avtal med en nätägare eller en elhandlare såsom:

- namn
- person-, samordnings- eller organisationsnummer
- adress
- telefonnummer
- e-postadress
- fullmakt och ombud
- skydd av uppgifter som rör personidentitet
- skydd av uppgifter som rör totalförsvaret
- anläggning
- anläggnings-id
- vilka avtal som är knutna till ett anläggnings-id
- mätvärden
- avräkning
- elområde
- områdes-id
- nätavräkningsområde
- registreringstidpunkt
- nättariff för överföring av el
- avtal mellan kund och elhandlare
- prioriteringsklass för planering och prioritering av samhällsviktiga kunder
- elskatt och myndighetsavgifter
- kvotplikt och kvotpliktens omfattning
- SNI-kod
- CFAR-nummer
- anvisad elhandlare i nätområdet

I elmarknadshubben kommer det således att finnas en stor mängd centralt samlade uppgifter som är nödvändiga för elmarknadens funktion. I detta avsnitt redogörs

för vilka regelverk som finns för att den personliga integriteten ska skyddas i elmarknadshubben.

Personuppgiftslagen

Personuppgiftslagen (1998:204) har sin grund i det så kallade dataskyddsdirektivet som antogs 1995. Direktivet genomfördes i Sverige genom personuppgiftslagen och ett antal särregleringar i förhållande till denna lag. Syftet med direktivet är att skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter i samband med behandling av personuppgifter samt att underlätta ett fritt flöde av personuppgifter mellan medlemsstaterna.

Personuppgiftslagen gäller vid behandling av personuppgifter i verksamheter som bedrivs av såväl enskilda som av myndigheter. Den gäller däremot inte om en fysisk person behandlar uppgifter helt privat. Lagen innehåller allmänna riktlinjer för behandlingen av personuppgifter, oavsett ändamålet med behandlingen.

Personuppgiftslagen är subsidiär i förhållande till annan lagstiftning, vilket innebär att om det i en annan lag eller i en förordning finns bestämmelser som avviker från denna lag, ska de andra bestämmelserna gälla. Sådana avvikande bestämmelser finns på en rad olika områden och är ofta begränsade till ett visst verksamhetsområde, en viss typ av register eller ett särskilt register. Som exempel på sådana registerförfattningar kan nämnas lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, patientdatalagen (2008:355) och polisdatalagen (2010:361). Utgångspunkten har varit att myndighetsregister med ett stort antal registrerade och ett särskilt känsligt innehåll ska regleras särskilt i lag.

Grundläggande krav för behandling av personuppgifter

I 9 § personuppgiftslagen anges vissa grundläggande krav för all behandling av personuppgifter. Det är den personuppgiftsansvarige som gentemot den registrerade ansvarar för att dessa grundläggande krav alltid uppfylls vid behandlingen.

Personuppgifter får behandlas bara om det är lagligt och behandlingen ska alltid göras på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed. Insamling och annan behandling av personuppgifter får endast göras för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Ändamålen med en behandling av personuppgifter måste alltså bestämmas redan när uppgifterna samlas in. Ändamålen får inte vara alltför allmänt hållna.

Enligt den så kallade finalitetsprincipen får uppgifterna efter att de samlats in inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ändamål för vilket de samlades in. Det innebär också att möjligheterna till så kallad samkörning av register begränsas. Vidare följer en skyldighet för den personuppgiftsansvarige att under hela tiden som uppgifterna behandlas hålla reda på för vilka ändamål varje personuppgift har samlats in. Den personuppgiftsansvarige anses vara skyldig att se till att personuppgifter för olika ändamål inte blandas.

Det krävs inte att en registrerad samtycker till eventuell behandling för nya ändamål som inte är oförenliga med det ursprungliga ändamålet. Ett utlämnande

av personuppgifterna till annan måste emellertid vara förenligt med de ursprungliga ändamålen. Vid bedömningen av detta krävs att man beaktar vad den som vill ha ut uppgifterna ska använda dem till och jämföra den tilltänkta användningen med de ursprungliga ändamålen. Den som har fått ut uppgifterna anses däremot inte vara bunden av de ändamål som ursprungligen bestämts av den personuppgiftsansvarige som lämnat ut uppgifterna.

Det finns också krav på att personuppgifter som behandlas ska vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen. Det innebär att ovidkommande uppgifter inte får behandlas. De behandlade personuppgifterna ska vidare vara riktiga och aktuella. Uppgifterna får inte heller vara fler än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen. Även för bedömningen av detta krävs att ändamålet har preciserats i tillräcklig grad.

Om kraven på behandlingen av personuppgifter inte uppfylls ska den personuppgiftsansvarige vidta alla rimliga åtgärder för att utplåna, blockera eller rätta uppgifterna.

Slutligen gäller att personuppgifter inte får sparas längre än nödvändigt med hänsyn till de ändamål som de behandlas för. Därefter ska uppgifterna avidentifieras eller förstöras.

Tillåten behandling av personuppgifter

All slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet räknas enligt personuppgiftslagen som personuppgifter.

Personuppgiftslagen innehåller en uttömmande uppräkningslista av under vilka förutsättningar behandling av personuppgifter är tillåten (10–12 §§). Som utgångspunkt gäller att personuppgifter endast får behandlas om den registrerade har lämnat sitt samtycke till det. Ett samtycke är varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken den registrerade efter att ha fått information godtar behandling av personuppgifter som berör denne (3 § personuppgiftslagen).

Samtycket måste lämnas innan behandlingen påbörjas. Har den registrerade inte lämnat sitt samtycke till behandlingen krävs att den är nödvändig för något ändamål som finns angivet i personuppgiftslagen. Det kan vara för att fullgöra ett avtal med den registrerade eller för att fullgöra en rättslig skyldighet, men också när det krävs för att vitala intressen för den registrerade ska kunna skyddas eller för att en arbetsuppgift av allmänt intresse ska kunna utföras. Slutligen får personuppgifter även behandlas om en intresseavvägning visar att den personuppgiftsansvariges berättigade intresse av en behandling väger tyngre än den registrerades intresse av integritetsskydd.

Personuppgiftslagen innehåller ett förbud mot behandling av känsliga uppgifter (13 §). Känsliga personuppgifter definieras som uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening samt uppgifter som rör hälsa eller sexualliv. Förbudet omfattar enligt 5 a § inte personuppgifter som inte ingår i eller är avsedda att ingå i strukturerat material, dvs. en samling av personuppgifter som är tillgänglig för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier. Trots detta förbud finns det ett antal fall där känsliga personuppgifter ändå får behandlas (14–19 §§).

Uppgifter om personnummer och samordningsnummer¹² får behandlas utan samtycke bara när det är klart motiverat med hänsyn till ändamålet med behandlingen, vikten av en säker identifiering eller något annat beaktansvärt skäl (22 §). Med hänsyn till vikten av säker identifiering har det t.ex. ansetts motiverat att behandla personnummer i bl.a. vårdregister, inom socialtjänsten och i kreditupplysningsverksamhet.

Information och rättelse av personuppgifter

Personuppgiftslagen innehåller bestämmelser som syftar till att trygga den enskildes rätt att kontrollera om behandling av personuppgifter om honom eller henne pågår (23–27 §§). Om uppgifterna samlas in från personen själv ska den personuppgiftsansvarige självständigt lämna information till den registrerade om behandlingen av uppgifterna. Har uppgifterna samlats in från någon annan än den enskilde, ska han eller hon informeras när uppgifterna registreras, eller, om avsikten med behandlingen är att lämna ut dem till tredje man, när uppgifterna lämnas ut första gången. Information behöver dock inte lämnas om det finns bestämmelser om registrerandet eller utlämnande av uppgifterna i författning eller om det skulle vara omöjligt eller kräva en oproportionerligt stor arbetsinsats att informera.

Informationen ska omfatta uppgift om vem som är personuppgiftsansvarig, ändamålet med behandlingen samt all övrig information som den registrerade behöver för att kunna ta tillvara sina rättigheter i samband med behandlingen. Den personuppgiftsansvarige är vidare skyldig att efter ansökan, en gång per år, gratis informera om ifall, och i så fall vilka uppgifter om den registrerade som behandlas, ändamålet med behandlingen, varifrån uppgifterna kommer och till vem de lämnas ut. Uppgiftsskyldigheten omfattar dock inte alla uppgifter, bl.a. inte uppgifter som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt gentemot den registrerade.

Personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga eller som annars inte har behandlats i enlighet med personuppgiftslagen, ska på begäran av den registrerade rättas, utplånas eller blockeras av den personuppgiftsansvarige (28 §). Om felaktiga personuppgifter har lämnats ut till tredje man, ska denne i vissa fall informeras om korrigeringen.

Säkerhet vid behandling av personuppgifter

Den personuppgiftsansvarige ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas (31 §). Åtgärderna ska åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig utifrån de tekniska möjligheter som finns, vad det skulle kosta att genomföra åtgärderna, de särskilda risker som finns med behandlingen av personuppgifterna och hur känsliga de behandlade uppgifterna är.

De tekniska möjligheterna handlar om vilka hjälpmedel som finns tillgängliga på marknaden. Tekniska system kan bl.a. innehålla funktioner för behörighetskontroll, behandlingshistorik såsom loggning, och kryptering. De särskilda risker som finns med en behandling kan exempelvis vara beroende av antalet personer som de behandlade uppgifterna rör. Känsligheten hos

¹² Ett samordningsnummer är en identitetsbeteckning för personer som inte är eller har varit folkbokförda i Sverige.

personuppgifterna kan handla om arten hos de personuppgifter som behandlas, men även om andra faktorer som t.ex. mängden av uppgifter om enskilda personer.

Datainspektionen har utfärdat allmänna råd om säkerhet för personuppgifter. I dessa råd anges bl.a. att en personuppgiftsansvarig bör ha en fastställd säkerhetspolicy, i vart fall om en omfattande behandling av personuppgifter utförs eller om känsliga personuppgifter behandlas, samt att kontroller bör genomföras för att säkerställa att riktlinjer och regler följs. Det kan bl.a. handla om system för behörighetskontroll, för att säkerställa vilka anställda som får del av åtkomstskyddade personuppgifter. Det bör vidare finnas rutiner för rapportering och uppföljning av säkerhetsincidenter.

Det är den personuppgiftsansvarige som ansvarar för säkerheten. Om ett personuppgiftsbiträde anlitas ska den personuppgiftsansvarige förvissa sig om att biträdet kan genomföra de säkerhetsåtgärder som måste vidtas och att se till att det verkligen görs. Även om den faktiska behandlingen av uppgifterna överläts, så kvarstår alltid det yttersta ansvaret hos den personuppgiftsansvarige.

EU:s dataskyddsförordning

Från och med den 25 maj 2018 kommer en ny EU-förordning att tillämpas, dataskyddsförordningen¹³. Vid tidpunkten för elmarknadshubbens driftsättning kommer detta regelverk att ha ersatt såväl dataskyddsdirektivet som personuppgiftslagen. Att det är en förordning innebär att reglerna kommer att gälla som lag direkt och på samma sätt i alla EU-länder.

Syftet med förordningen har framför allt varit att ytterligare harmonisera och effektivisera skyddet av personuppgifter för att förbättra den inre marknadens funktion och öka enskildas kontroll över sina personuppgifter.

Även om det alltså blir en och samma lag om dataskydd i hela Europa så medger EU-förordningen vissa nationella särregler. Som det ser ut nu finns det till exempel utrymme för nationella regler för hur myndigheter får hantera personuppgifter.

För enskilda personer kommer rättigheterna att stärkas i och med den nya dataskyddsförordningen, bland annat ställs strängare krav på att företag och andra organisationer ska informera om hur de hanterar enskildas personuppgifter. Enskilda ska i vissa situationer även kunna säga nej till att en myndighet eller ett företag använder personuppgifterna. I Sverige kan man till exempel redan motsätta sig att ens personuppgifter används för att skicka direktreklam, men i den nya EU-förordningen utökas den rätten.

Den nya EU-förordningen innehåller mer utförliga regler för när man har rätt att få uppgifter raderade och särskild hänsyn ska tas om det gäller uppgifter som samlades in då man var barn.

¹³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

För företag, myndigheter och andra organisationer som samlar in personuppgifter ställs det nya krav. Skulle ett företag bli utsatt för dataintrång eller på något annat sätt tappa kontrollen över personuppgifter så måste företaget informera både de personer som uppgifterna gäller och Datainspektionen, om incidenten är allvarlig. Det kan den vara om uppgifterna som läckt ut kan leda till att personer utsätts för diskriminering, id-stölder, bedrägeri eller finansiella förluster.

Förordningen omfattar i princip all behandling av personuppgifter, det vill säga sådan behandling som sker i företag, i föreningar, inom myndigheter och av privatpersoner. Det finns dock undantag:

1. personuppgiftsbehandling som sker av en privatperson för rent personligt bruk
2. personuppgiftsbehandling som sker i verksamhet som inte omfattas av EU-rätten (till exempel försvar och nationell säkerhet)
3. personuppgiftsbehandling som sker i brottsbekämpande verksamhet, som exempelvis polisen.

Förordningen gäller för de personuppgiftsansvariga som är etablerade i EU. Den gäller också för personuppgiftsansvariga som är etablerade utanför EU i vissa fall, nämligen om de behandlar personuppgifter i samband med att de erbjuder varor och tjänster till personer i EU eller behandlar personuppgifter i samband med övervakning av människors beteende i EU. Med det sistnämnda avses till exempel att man spårar enskilda personers beteende på internet för att skapa kundprofiler eller liknande.

Även om förordningen gäller direkt som lag i Sverige finns möjligheter för varje land att bestämma närmare regler för sådan personuppgiftsbehandling som normalt sker hos myndigheter. En särskild utredare tillsattes av regeringen i februari 2016 för att föreslå de anpassningar och kompletterande nationella författningsbestämmelser på generell nivå som denna förordning ger anledning till. Resultatet av utredningen redovisades i maj 2017 i Ny dataskyddslag (SOU 2017:39)¹⁴.

2.6 Offentlighet och sekretess

Det är inte bara reglerna gällande integritet som behöver beaktas när en stor mängd uppgifter kommer att lagras i elmarknadshubben utan också reglerna för offentlighet och sekretess. I dagsläget är det inte fastställt om Svenska kraftnät inom ramen för sin ordinarie verksamhet kommer att driva elmarknadshubben eller om elmarknadshubben kommer att drivas inom en egen juridisk person i form av ett dotterbolag. Oavsett vilket behöver reglerna kring offentlighet och sekretess beaktas.

¹⁴ Inom ramen för detta uppdrag har Ei inte haft möjlighet att närmare analysera de förslag som lämnas i utredningen.

Offentlighetsprincipen och allmänna handlingar

Offentlighetsprincipen innefattar en grundlagsskyddad¹⁵ rättighet för allmänheten att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter. En handling är en framställning i skrift eller bild men också en upptagning som man kan läsa, avlyssna eller uppfatta på annat sätt bara om man har hjälp av ett tekniskt hjälpmedel. En handling är således ett föremål som innehåller information av något slag. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och är inkommen till eller upprättad hos myndigheten.

En handling som fysiskt finns hos myndigheten anses *förvarad* hos den myndigheten. En handling kan också anses vara förvarad hos myndigheten även om den finns hos ett privat konsultföretag som myndigheten anlitar¹⁶. En handling är *inkommen* till en myndighet när den har anlänt till myndigheten eller kommit en behörig befattningshavare tillhanda enligt huvudprincipen¹⁷. Handlingar som har expedierats eller som ska expedieras anses som *upprättade* och därmed allmänna vid expedieringen, det vill säga när de skickas till någon utomstående eller i övrigt lämnar myndigheten¹⁸.

En allmän handling som kommer in till en myndighet eller upprättas där ska som huvudregel registreras (diarieföras). Handlingar som förekommer hos en myndighet i stor omfattning och som regeringen genom särskilda föreskrifter i offentlighets- och sekretessförordningen har undantagit från registreringskyldigheten behöver dock inte diarieföras.

Sekretess

Uppgifter i allmänna handlingar eller till och med handlingen i dess helhet kan dock omfattas av sekretess. Sekretessen ska alltid kunna knytas till en bestämmelse i lag eller förordning. Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) tillsammans med offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) anger vilka uppgifter som är sekretessreglerade. Sekretessen kan vara absolut men vanligast är att en skadeprövning måste göras. För vissa uppgifter gäller sekretess endast om det kan antas att den enskilde lider men (rakt skaderekvisit). Då är utgångspunkten att uppgifterna är offentliga. För andra uppgifter gäller sekretess om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon till honom eller henne närstående lider men (omvänt skaderekvisit). Då är utgångspunkten sekretess. Vid absolut sekretess får uppgifter inte röjas oavsett om risk för skada föreligger eller inte.

Det finns situationer där någons intresse av att få del av uppgifter som omfattas av sekretess går före det intresse sekretessen har att skydda. Dessa situationer regleras i bestämmelser bland annat i 10 kap. offentlighets- och sekretesslagen. Sekretess till skydd för enskild gäller vanligtvis inte gentemot den enskilde själv eller vid samtycke till att uppgifterna lämnas ut¹⁹.

¹⁵ Tryckfrihetsförordningen (1949:105)

¹⁶ Kammarrätten i Stockholm, dom den 28 mars 2013 i mål nr 876-13.

¹⁷ 2 kap. 6 § första stycket TF

¹⁸ 2 kap. 7 § första stycket TF

¹⁹ 10 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen

2.7 Hantering av hemliga anläggningar och skyddade identiteter i elmarknadshubben

När elmarknadshubben är etablerad behöver vissa uppgifter skyddas extra. Det gäller både uppgifter som rör totalförsvaret och uppgifter kopplade till skyddade personuppgifter. I detta avsnitt redogörs för hur dessa uppgifter kan hanteras i elmarknadshubben²⁰.

Skydd av personidentiteter

Det finns i Sverige idag ett stort antal personer som har skyddade personuppgifter av ett eller annat slag. Sådant skydd är reglerat i lagstiftning och berörda aktörer är skyldiga att se till att syftet med lagstiftningen tillgodoses. Svenska kraftnät, som är tänkt att ansvara för driften av elmarknadshubben, måste säkerställa att hanteringen av sådana uppgifter i elmarknadshubben inte står i strid med gällande lagstiftning och att skyddet för den enskilde tillgodoses i alla avseenden. Svenska kraftnät kommer därför att ta fram instruktioner för hur sådan hantering ska ske. Instruktionerna är riktade till de aktörer som kommer att använda sig av elmarknadshubben.

Det finns tre olika typfall²¹ att ta hänsyn till när det gäller skydd av personidentiteter.

Typfall 1 – kvalificerade skyddsidentiteter

Kvalificerade skyddsidentiteter används främst för att skydda identiteten på en person som är engagerad inom särskild spaningsverksamhet hos polisen eller Säpo eller särskild inhämtning inom ramen för försvarsunderrättelseverksamhet. Här påverkas överhuvudtaget inte elmarknadshubben eftersom all registrering av uppgifter sker med de föregivna fingerade uppgifterna.

Typfall 2 – fingerade personuppgifter

Här avses i allt väsentligt personer som är utsatta för någon sorts hot som medför eller kan medföra fara för personen och närstående till den. Det som kan bli problematiskt med denna typ av personsekretess är att behovet av fingerade personuppgifter kan variera utifrån hur hotbilden förändras. Det går heller inte att utesluta att en person kan genomgå detta förfarande flera gånger under sin livstid. Svenska kraftnät kommer att ta fram en rutin för hur detta ska hanteras i elmarknadshubben.

Typfall 3 – sekretessmarkering och kvarskrivning

Sekretessmarkering är en varningssignal som sätts in på en eller flera uppgifter i folkbokföringsdatabasen. Den signalerar att det ska göras en noggrann prövning innan uppgiften lämnas ut. Det är vanligt att det är namn, personnummer eller adress som man vill skydda med en sekretessmarkering och i dagligt tal kallas förfarandet ibland även "skyddad adress" eller "skyddad identitet".

Kvarskrivning innebär att en persons verkliga bostadsort och adress hålls hemlig. En person med kvarskrivning är efter flyttning skriven på församlingen på den

²⁰ Enligt information från Svenska kraftnät.

²¹ Typfallen har sin grund i följande regelverk: Folkbokföringslag (1991:481), lag (1991:483) om fingerade personuppgifter och lag (2006:939) om kvalificerade skyddsidentiteter.

gamla folkbokföringsorten och med adress hos Skatteverket. Skatteverket eftersänder all post. Kvarskrivning kombineras ofta med sekretessmarkering.

Sekretessmarkering och kvarskrivning är den typen av personsekretess som kommer att innebära mest åtgärder inom elmarknadshubben för att kunna hanteras på ett korrekt sätt. Svenska kraftnät kommer att ta fram rutiner som tar höjd för de upptänkliga varianterna som kan förekomma. Vidare så kommer detta att kräva IT-säkerhetsmässiga åtgärder för att säkerställa säkerheten för de som personligen berörs.

Skydd av uppgifter som rör totalförsvaret

Traditionellt sett har överenskommelser mellan organisationsenheter i Försvarsmakten som i någon mån omfattas av sekretess och olika leverantörer och samarbetspartners, såsom en elhandlare, skett med överenskommelser på en personlig nivå. Uppgifter har med hjälp av nyckelpersoner hos leverantören varit maskerade i de öppna redovisningarna, med ett id som kan kopplas till en skyddad redovisning via en nyckel i en särskild inlåst pärm.

Svenska kraftnät kommer att ta fram riktlinjer som anger hur en enskild aktör på elmarknaden kan agera för att på ett standardmässigt sätt sköta hanteringen av uppgifter som rör totalförsvaret. Riktlinjerna kommer att omfattas av sekretess och förmedling av dessa till aktörer på elmarknaden kommer att ske under särskilda former som inkluderar hur sekretessen ska bibehållas. Svenska kraftnät kan inte tvinga enskilda aktörer att följa givna riktlinjer för denna hantering men det faktum att totalförsvarssekretessen är överförbar på myndigheten bör vara tillräckligt för att merparten av de aktuella aktörerna ska tillämpa givna riktlinjer.

2.8 Sammanfattande analys och bedömning

En elmarknadshubb ska införas

Förslag: Arbetet med att införa en elmarknadshubb som ska hantera den information och det informationsutbyte som behövs för att elmarknaden ska fungera ska fortsätta.

Affärsverket svenska kraftnät ska ansvara för driften av elmarknadshubben.

Det är viktigt för elmarknadens funktion att informationsflödet mellan aktörerna fungerar effektivt. De aktörer som agerar på den konkurrensutsatta delen av marknaden, såsom elhandlare och energitjänsteföretag, är beroende av att få tillgång till information om sina kunders elförbrukning från nätägarna. Att i tid få tillgång till korrekta mätvärden är av vikt för att kunna fakturera kunderna.

Det finns ungefär 450 nätägare i Norden och cirka 390 elhandlare är verksamma i de nordiska länderna. Dagens informationshanteringssystem med bilaterala kontakter fungerar under de förutsättningar som råder nu. När nya förutsättningar kommer, såsom t.ex. en nordisk slutkundsmarknad, en ökad andel kunder som får timvis mätning och en utvecklad energitjänstemarknad, ställs det nya krav. Med dessa nya förutsättningar och med en högre andel variabel elproduktion i form av vind- och solkraft kommer det också att bli viktigt att ta tillvara samtliga

flexibilitetsresurser i elsystemet, det vill säga flexibel produktion, lagring och efterfrågeflexibilitet. Allt detta ställer högre krav på informationshanteringen och det finns då en risk att nuvarande modell inte kan möta dessa ökade krav på ett tillfredställande sätt.

En central kontaktpunkt till vilken aktörer rapporterar all relevant information underlättar, förenklar och minskar kostnader för informationshanteringen och för de aktörer som vill agera på marknaden. En sådan informationshanteringsmodell möjliggör också för nya marknadsaktörer, även utanför energibranschen, att komma in på elmarknaden. Ett sådant informationsutbyte blir också konkurrensneutralt. Danmark har valt att ha en gemensam kontaktpunkt för aktörerna, en hubb. Norge kommer också att införa en hubb och även i Finland pågår arbetet med att införa en hubb.

I samtliga nordiska länder där man beslutat att införa en elmarknadshubb har systemoperatörerna fått i uppdrag att utveckla och driva hubbarna. Svenska kraftnät har också fått i uppdrag att utveckla en central informationshanteringsmodell. Detta arbete ska fortsätta och en elmarknadshubb som drivs av Svenska kraftnät ska därför införas på den svenska elmarknaden.

Elmarknadshubben är en IT-plattform som hanterar den information och det informationsutbyte som behövs för att elmarknaden ska fungera. För att ta tillvara och effektivisera hanteringen bör elmarknadshubben också användas för att ta fram och skapa underlag för avräkningen och fakturering av nätavgifter.

När elmarknadshubben tas i drift behöver kommunikationen mellan aktörerna till stor del ske via elmarknadshubben. All nödvändig information om samtliga leveranspunkter kommer då att behöva finnas där. Elmarknadshubben behöver också kunna hantera den information som krävs för de ekonomiska mellanhavandena på elmarknaden, såsom anläggningsdata, kunddata och mätvärden. Bestämmelserna om rapportering i ellagen, mätförordningen och i Ei:s mätföreskrifter²² kommer att behöva anpassas till detta.

²² Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el, EIFS 2016:2

Det ska vara obligatoriskt för vissa aktörer att använda elmarknadshubben

Förslag: En nätägare som bedriver nätverksamhet med stöd av nätkoncession, en elhandlare, den som rapporterar mätvärden till kontoföringsmyndigheten enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat eller till tillsynsmyndigheten enligt lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el, den som levererar el till ett koncessionspliktigt elnät, den som är balansansvarig och den som är ansvarig för avräkningen mellan de balansansvariga ska ansöka om att bli registrerad användare av elmarknadshubben.

Även andra aktörer på elmarknaden som i sin verksamhet har behov av information som finns i elmarknadshubben kan ansöka om att bli registrerad användare av elmarknadshubben.

Ansökan om att bli registrerad användare av elmarknadshubben ska lämnas in till den som ansvarar för driften av elmarknadshubben.

Regeringen, eller efter regeringens bemyndigande den myndighet som regeringen bestämmer, meddelar närmare föreskrifter om vilka villkor som ska vara uppfyllda för att en aktör ska få registrera sig i elmarknadshubben.

Tvister om registrering som användare av elmarknadshubben prövas av nätmyndigheten. Ett beslut i ett sådant ärende ska fattas skyndsamt, dock senast inom två månader från att ansökan kommit in till nätmyndigheten. Tiden får förlängas med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras. Nätmyndighetens beslut ska gälla omedelbart.

Ett antal aktörer på elmarknaden ska vara skyldiga att ansöka om att bli registrerade användare av elmarknadshubben för att informationshanteringen ska fungera. Det gäller en nätägare som bedriver nätverksamhet med stöd av nätkoncession, en elhandlare, den som rapporterar mätvärden till kontoföringsmyndigheten²³ enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat eller till tillsynsmyndigheten²⁴ enligt lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el, den som levererar el till ett koncessionspliktigt elnät, den som är balansansvarig och den som är ansvarig för avräkningen mellan de balansansvariga.

Att ansöka om att bli registrerad som användare av elmarknadshubben kommer alltså inte att vara frivilligt för dessa aktörer och har sådan karaktär av tvång att det inte kan anses vara fråga om ett avtal som mellan två jämbördiga parter. De närmare villkoren för registrering måste i stället framgå av bindande regelverk. Ett bemyndigande bör därför införas som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela närmare föreskrifter om vilka villkor som aktörerna ska uppfylla för att bli registrerade användare.

²³ Enligt 3 § förordningen (2011:1480) om elcertifikat är Statens Energimyndighet kontoföringsmyndighet.

²⁴ Enligt 2 § förordningen (2010:853) om ursprungsgarantier för el är Statens Energimyndighet tillsynsmyndighet.

Även andra aktörer, t.ex. energitjänsteleverantörer och aggregatorer, kan vilja ha tillgång till uppgifter som finns i elmarknadshubben. Därför ska även de som i sin verksamhet har behov av information som finns i elmarknadshubben ha rätt att ansöka om att bli registrerad användare av elmarknadshubben.

En ansökan om att få registrera sig som användare av elmarknadshubben lämnas in till Svenska kraftnät. När en sådan ansökan inkommer har svenska kraftnät att ta ställning till om aktören uppfyller kraven för att bli registrerad som användare av elmarknadshubben.

För det fall att det skulle uppstå en tvist om huruvida en aktör ska eller har rätt att registrera sig som användare av elmarknadshubben måste detta kunna lösas på ett snabbt och effektivt sätt. På samma sätt som när det gäller tvister om anslutning till elnätet ska tvister om registrering prövas av nätmyndigheten. Om en aktör anser att den enligt regelverket måste vara registrerad i elmarknadshubben, eller om en aktör, som frivilligt vill vara registrerad i elmarknadshubben, nekas en sådan registrering kan det orsaka skada för den enskilda aktören men även för övriga aktörer. Det kan handla om stora ekonomiska värden. Det är därför viktigt att sådana tvister kan avgöras snabbt. Det ska därför införas en skyldighet för nätmyndigheten att avgöra sådana tvister skyndsamt, dock senast inom två månader från att ansökan kommit in till nätmyndigheten. Tiden får förlängas med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras. Nätmyndighetens beslut i dessa ärenden föreslås gälla omedelbart.

Avgifter för användning av elmarknadshubben

Förslag: Svenska kraftnät ska ta ut avgifter för användningen av elmarknadshubben. Regeringen får meddela föreskrifter om Svenska kraftnäts rätt att ta ut avgifter.

Informationshanteringen på elmarknaden kommer att förändras i och med elmarknadshubben. Varje enskild aktör kommer i princip endast att behöva kommunicera med elmarknadshubben. Detta underlättar kommunikationen samtidigt som kostnaderna minskar²⁵. Svenska kraftnät kommer ha kostnader för att utveckla och driva elmarknadshubben. De aktörer som registrerar sig som användare av elmarknadshubben ska betala dessa kostnader. Regeringen ska bemyndigas att utfärda föreskrifter om vilka avgifter som Svenska kraftnät får ta ut av de registrerade aktörerna.

²⁵Informationshanteringsmodell på den svenska elmarknaden, Ei R2014:16

Registrering av uppgifter i elmarknadshubben

Förslag: För att elmarknadshubben ska fungera behövs uppgifter om alla uttagspunkter, inmatningspunkter och gränspunkter som finns i respektive nät och den information som är knuten till varje sådan punkt. Även uppgifter om kundernas avtal behöver finnas i elmarknadshubben.

En registrerad användare av elmarknadshubben ska löpande registrera nya uppgifter samt ändringar och kompletteringar av de uppgifter som behövs för att hantera den information som finns i elmarknadshubben och det informationsutbyte som sker med hjälp av elmarknadshubben. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om skyldigheten att registrera uppgifter i elmarknadshubben.

Den som är registrerad användare av elmarknadshubben ansvarar för att de uppgifter som den registrerar i elmarknadshubben är riktiga.

Den som är ansvarig för en uppgift i elmarknadshubben ska rätta uppgiften om den inrapporterade uppgiften innehåller någon oriktighet som medför att en uppgift i elmarknadshubben är felaktig eller saknas. Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska redovisa rättelser till de registrerade användare som berörs av rättelsen.

Det finns ett antal händelser som medför att nätägare och elhandlare behöver utväxla information. Sådana händelser är exempelvis när en kund byter elhandlare eller flyttar till en ny bostad, vid mätarbyten, vid ändringar i anläggningsdata, om en kund avlider, när elhandlaren byter balansansvarig och när elhandlaren häver ett avtal.

För att informationsutbytet ska fungera behöver elmarknadshubben alltid innehålla aktuella uppgifter om varje uttags-, inmatnings- och gränspunkt som finns i elsystemet. Det rör sig t.ex. om uppgifter om anläggningen, inklusive elområde, områdes-id, anläggnings-id, kundernas namn, adress, telefonnummer, e-postadress och person- eller organisationsnummer. Vidare behövs det uppgifter om mätvärden, registreringstidpunkt, nättariff för överförd el, skatter och avgifter, SNI-kod m.m. I dag är det nätägarna som har tillgång till de flesta av dessa uppgifter. Det ska därför åläggas dem att rapportera in uppgifterna till elmarknadshubben i ett första skede så att elmarknadshubben kan fungera. Detta är en uppgift av engångskaraktär och det är lämpligt att införa detta rapporteringskrav i en ikraftträdandebestämmelse. Även elhandlarna har uppgifter som behöver rapporteras in i ett första skede. Det är t.ex. uppgifter om avtalets längd och eventuella avgifter för att bryta ett avtal i förtid. Även denna inrapportering ska omfattas av ikraftträdandebestämmelsen.

När alla uppgifter rapporterats in och elmarknadshubben är i drift är det nödvändigt för informationsutbytet att alla uppgifter är aktuella. Registrerade användare i elmarknadshubben ska därför ha en skyldighet att löpande registrera nya uppgifter samt ändringar och kompletteringar. De närmare detaljerna om vilka uppgifter som ska rapporteras in lämpar sig bäst att reglera i en förordning eller i föreskrifter. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer,

bör därför bemyndigas att utfärda närmare föreskrifter om skyldigheten att registrera uppgifter i elmarknadshubben.

Svenska kraftnät eller den som ansvarar för driften av elmarknadshubben kommer inte att registrera uppgifter om anläggningar, kunder, avtal m.m. Det kommer att göras direkt av de registrerade användarna av elmarknadshubben. Det är dessa aktörer som kommer att ha kontroll över de inrapporterade uppgifterna och som därmed också ska ansvara för att uppgifterna är riktiga.

I den stora mängden uppgifter som kommer att finnas i elmarknadshubben kommer det också att finnas uppgifter som är felaktiga. Det kommer även vara uppgifter som saknas. När detta upptäcks ska den som är ansvarig för de felaktiga uppgifterna ha en skyldighet att rätta dem. Svenska kraftnät eller den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska redovisa rättelserna till de registrerade användare som är berörda.

Behandling av personuppgifter

Förslag: Det ska anges i författning vilka uppgifter som får finnas i elmarknadshubben och för vilka ändamål dessa uppgifter får behandlas.

Om inget annat anges ska personuppgiftslagen tillämpas vid behandlingen av personuppgifter i elmarknadshubben.

Svenska kraftnät ska vara personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen för elmarknadshubben.

För att elmarknadshubben ska få samla in och lagra information om kunder, anläggningar, mätningar och uppgifter om avtal och fakturor, som till stora delar utgör personuppgifter, måste det finnas rättslig grund. Vid tiden för elmarknadshubbens etablering kommer elmarknadshubbens insamling och lagring av information att återfinnas i artikel 6 p. 1c i dataskyddsförordningen. Den bestämmelsen stadgar att en behandling av personuppgifter är laglig om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige.

Myndighetsregister med ett stort antal registrerade och med ett känsligt innehåll bör regleras särskilt genom lag för att det ska bli tydligt att registret finns och vad det har för syfte och omfattning. Ei bedömer därför att elmarknadshubbens verksamhet ska regleras i en särskild lag. Denna lag kommer då att innehålla bestämmelser om både elmarknadshubbens verksamhet och om vilket ändamål elmarknadshubben har och om vilka uppgifter som får behandlas i den.

Alternativet till att reglera elmarknadshubbens verksamhet i en särskild lag skulle vara att inhämta ett samtycke från varje enskild kund till att informationen lagras och används i elmarknadshubben, vilket är en annan rättslig grund för behandling av personuppgifter. Det finns 5,3 miljoner uttagspunkter i Sverige och för att informationshanteringen på elmarknaden ska fungera krävs det att samtliga anläggningar och aktörer är med i elmarknadshubben. Det är därför inget realistiskt alternativ att inhämta samtycke från varje enskild kund om det ens är möjligt att göra det. Det bör även beaktas att de som vill ha el inte har något

egentligt val, vill de ha el måste de samtycka till att personuppgifterna behandlas i elmarknadshubben.

Det är viktigt att det anges vad uppgifterna i elmarknadshubben får användas till. Uppgifterna i elmarknadshubben kommer att behöva behandlas och lämnas ut för följande ändamål:

1. etablering, ändring och avslutande av anläggning
2. inflytt, utflytt av kund på anläggningen
3. leverantörsbyte
4. mätvärdesrapportering
5. fakturering
6. balansavräkning
7. korrektionsavräkning
8. planering för prioritering av samhällsviktiga funktioner
9. energieffektivisering och andra energitjänster
10. energibeskattnings, kvotplikt och myndighetsavgifter
11. statistik enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken
12. nätmyndighetens tillsyn enligt ellagen (1997:857) eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen om den som har nätkoncession eller den som levererar el godkänner att uppgifterna lämnas ut.

De ändamål som räknas upp i punkt 1–10 bedöms vara nödvändiga för att skapa en väl fungerande marknad och för att informationsutväxlingen mellan aktörerna och elmarknadshubben ska fungera.

Utöver dessa ändamål finns det rationella skäl till att inhämta uppgifter om statistik från elmarknadshubben istället för att uppgifterna ska inhämtas från varje enskild aktör. Uppgifterna kommer endast att kunna redovisas av SCB på en aggregerad nivå då det råder absolut sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen.

Det finns även rationella skäl till att låta Ei inhämta uppgifter som behövs för tillsyn från elmarknadshubben. En förutsättning för att Ei ska få hämta specifika uppgifter kopplade till ett företag för tillsynsändamål ska dock vara att företaget godkänner att detta sker. Skulle företaget inte göra det kan det istället välja att själva skicka in de uppgifter som efterfrågas av Ei på det sätt som sker idag. En anledning till att företagen ska godkänna att Ei inhämtar uppgifter från elmarknadshubben är att ett föreläggande om att inkomma med uppgifter enligt ellagen är ett överklagbart beslut. Om Ei hämtar uppgifter från elmarknadshubben utan att först fråga företaget om uppgifterna får inhämtas leder till att företagen inte kan tillvarata sin rätt att eventuellt överklaga myndighetens beslut.

En utgångspunkt vid utarbetande av registerförfattningar är att regleringen så långt som möjligt ska överensstämma med bestämmelserna i personuppgiftslagen så att endast de bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen tas in i en registerförfattning. Om inget annat anges i lagen om elmarknadshubb eller i föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag ska därför personuppgiftslagen och dataskyddsförordningen tillämpas vid behandlingen av personuppgifter.

Såväl personuppgiftslagen som dataskyddsförordningen kräver att en personuppgiftsansvarig ska utses för att behandling av personuppgifter ska få ske. Personuppgiftsansvarig är normalt den juridiska person eller den myndighet som behandlar personuppgifter i sin verksamhet och som bestämmer vilka uppgifter som ska behandlas och vad de ska användas till. Det är därför naturligt att Svenska kraftnät ska ha denna roll eftersom det är Svenska kraftnät som ska utveckla och driva elmarknadshubben. Att Svenska kraftnät utses att vara personuppgiftsansvarig för elmarknadshubben innebär att det är Svenska kraftnät som blir ytterst ansvarig för att integritetsbestämmelserna följs och att de registrerade uppgifterna behandlas korrekt.

Utlämnande av uppgifter

Förslag: Den som inte är kund hos den aktör som begär att få ut uppgifter om kunden måste godkänna att uppgifterna får lämnas ut. Den som begär att få ut uppgifter från elmarknadshubben och den som godkänner att uppgifter lämnas ut ska använda de system som finns i elmarknadshubben för att inhämta godkännande.

Ett godkännande krävs inte vid en begäran från en elhandlare om att få ut uppgifter om anläggnings-id och säkringsstorlek eller abonnerad effekt för en uttagspunkt i samband med att en kund ska flytta in.

I ärenden om utlämnande av uppgifter ska ett ombud visa upp skriftlig fullmakt.

Eftersom elmarknadshubben innehåller ett mycket stort antal uppgifter ska det införas ett skydd så att de inte lämnas ut på felaktiga grunder. Det ska krävas att en kund, som inte redan är kund hos ett företag, godkänner att uppgifter lämnas ut från elmarknadshubben. Detta innebär att nätägare, elhandlare och andra aktörer kommer att ha tillgång till uppgifter i elmarknadshubben om sina egna kunder så att de kan fakturera, informera och hjälpa kunderna om något problem skulle uppstå.

Kravet på godkännande bör kunna ersätta dagens system med fullmakter. Genom att ställa krav på ett godkännande innan uppgifter lämnas ut från elmarknadshubben sätts både integritetsaspekterna och kundskyddet i fokus.

Tillgången till kundernas anläggningsuppgifter har särskilt diskuterats i projektets referensgrupp och det har framförts önskemål från elhandlarna om att dessa uppgifter ska göras tillgängliga för de marknadsaktörer som är registrerade användare av elmarknadshubben utan att kunderna dessförinnan godkänner att uppgifterna lämnas ut. Enligt elhandlarna är det önskvärt att få tillgång till uppgifterna i elmarknadshubben redan innan ett avtal ingås. Uppgifterna om anläggnings-id och områdes-id behövs i ett tidigt skede för att elhandlarna ska kunna ge kunden en korrekt offert eller ett rättvisande erbjudande. Enligt elhandlarna skulle processen för att teckna ett avtal med en ny kund kunna effektiviseras och förenklas avsevärt om de får tillgång till anläggningsuppgifterna (områdes-id och anläggnings-id) utan att kunderna dessförinnan behöver godkänna det.

Avgörande för frågan ifall områdes-id och anläggnings-id ska kunna inhämtas från elmarknadshubben utan godkännande från kunderna är dock hur ett sådant förfarande förhåller sig till det nuvarande regelverket i personuppgiftslagen och dataskyddsförordningen.

Definitionen av **områdesidentitet** finns i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2016:2) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el. I 1 kap. 6 § definieras områdesidentitet som "unik identitet för identifiering av nätavräkningsområde". I SOU 2004:129 beskrivs områdesidentitet så här: "varje geografiskt nätområde har en egen områdesidentitet, likt ett riktnummer på telemarknaden, som tillsammans med anläggningsidentiteten ska identifiera samtliga anläggningar i Sverige".²⁶ När det gäller områdesidentitet kan det enligt Ei:s bedömning inte sägas vara en personuppgift vare sig direkt eller indirekt, eftersom den inte går att koppla till en specifik person.

Definitionen för **anläggningsidentitet** finns också i Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2016:2) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el. I 1 kap. 6 § definieras anläggningsidentitet som "unik identitet för identifiering av elanläggning". Anläggningsidentitet är en uppgift som på ett lättare sätt går att knyta till en viss person än en uppgift om områdes-id. I ett avgörande från Kammarrätten i Stockholm²⁷ uttalar kammarrätten att uppgifter om IP-adresser i vissa fall utgör personuppgifter.

En anläggningsidentitet kan knytas till en identifierbar fysisk person, nämligen den hos nätägaren registrerade abonnenten. Eftersom förhållandet mellan anläggningsidentiteter och IP-adresser är likvärdiga ska även anläggningsidentitet betraktas som en personuppgift. Därmed är det inte möjligt att låta aktörerna ha fri tillgång till uppgifter om anläggningsidentitet utan det ska krävas ett godkännande från den enskilde för att uppgifterna ska kunna lämnas ut från elmarknadshubben.

Ett undantag från denna huvudregel behöver dock göras när det gäller tillgången till uppgifterna i en flyttsituation. När en kund ska flytta till en ny adress känner den oftast inte till anläggningsuppgifterna på den nya adressen och kan därmed inte ingå ett avtal om leverans av el. Anläggningsidentiteten är den utflyttande personens personuppgift om denne ännu inte hunnit säga upp sitt elavtal.

Elhandlaren behöver i denna situation kunna få tillgång till denna uppgift tillsammans med en uppgift om säkringsstorlek eller abonnerad effekt i uttagspunkten från elmarknadshubben utan att personen som ska flytta behöver godkänna att uppgifterna lämnas ut. Att ställa krav i en reglering att den utflyttande personen behöver godkänna att den inflyttande personens elhandlare har rätt att få ut uppgifter från elmarknadshubben är inte en framkomlig väg eftersom den person som flyttar ut inte har något incitament att godkänna detta. Det bör därför finnas ett undantag från huvudregeln som gör det möjligt för en elhandlare att i ett flyttärende få uppgifterna utan ett föregående godkännande. Detta kan t.ex. ske genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben

²⁶ SOU 2004:129, El- och naturgasmarknaderna, s 264

²⁷ Kammarrätten i Stockholm, mål nr 285-07

utformar systemet så att en elhandlare får dessa uppgifter om elhandlaren kan ange adressen och i förekommande fall numret på lägenheten.

Ur den enskildes perspektiv innebär ett elektroniskt godkännande, innan en aktör får ut uppgifter från elmarknadshubben (med undantag från flyttsituationen), en aktiv handling som är kundskyddande. Det kan minska de problem på marknaden som Konsumenternas energimarknadsbyrå sett där elhandlare i vissa fall genomför leverantörsbyten som kunderna inte accepterat. Med det nya systemet får kunderna en ökad kontroll över bytesprocessen.

Ett alternativ till att skydda alla uppgifter i elmarknadshubben (med undantag för uppgifterna i samband med en inflyttning) skulle vara att endast skydda personuppgifter. Ei gör dock bedömningen att även juridiska personers uppgifter som kommer att finnas lagrade i elmarknadshubben ska skyddas och endast lämnas ut om den juridiska personen godkänner det. Även juridiska personer i form av en- eller fåmansföretag kan behöva det skydd som nu föreslås.

För att ytterligare stärka kundernas ställning ska det införas en bestämmelse som kräver en skriftlig fullmakt i samband med att ett ombud, för någon annans räkning, ska godkänna att uppgifter från elmarknadshubben lämnas ut. Som tidigare beskrivits finns det idag inga formkrav på de fullmakter som används på elmarknaden. Avtalslagen innehåller endast generella regler för vad som krävs för att en fullmakt ska vara giltig. Precis som med andra generella lagstiftningar finns det dock möjlighet att särreglera, vilket sedan ger den mest specifika lagen företräde (lex specialis). På så vis skulle det vara möjligt att ställa upp ett skriftligt formkrav för dessa fullmakter.

Vilken mängd fullmakter som kommer att finnas kvar när elmarknadshubben är driftsatt och elektroniska godkännanden till viss del har ersatt dagens fullmaktshantering är svårt att säga i dagsläget. Beroende på omfattningen kan man i framtiden eventuellt behöva diskutera ytterligare standardiseringar av fullmakterna för att underlätta för kunderna att förstå vad fullmakterna omfattar och deras giltighetstid.

Standardiserade fullmakter skulle medföra att fullmaktsgivaren har större möjlighet även i efterhand att kontrollera fullmaktens omfattning och giltighet. Möjligtvis skulle också marknadsprocesserna kunna effektiviseras genom att fullmakterna ser ut på liknande sätt och kontrollerna av dessa då skulle underlättas. Ett eventuellt framtida standardiseringsarbete sköts lämpligast av den som ansvarar för driften av elmarknadshubben tillsammans med branschen.

Funktioner i elmarknadshubben

Förslag: Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben, ska utveckla tekniska lösningar som förenklar för kunderna och aktörerna att lämna ett godkännande om att uppgifter får lämnas ut.

Lämnade godkännanden ska synliggöras i elmarknadshubben.

Kunderna ska ha möjlighet att administrera godkännanden, d.v.s. möjlighet att även exempelvis återkalla tidigare lämnade godkännanden.

När en kund har anlitat ett ombud för att godkänna att en marknadsaktör får inhämta uppgifter från elmarknadshubben ska Svenska kraftnät eller den som ansvarar för driften av elmarknadshubben spara fullmakten i elmarknadshubben. I övriga fall behöver fullmakter inte sparas i elmarknadshubben.

De registrerade användarnas sökningar i elmarknadshubben ska loggas och synliggöras för kunden.

Systemet för att godkänna att uppgifter lämnas ut från elmarknadshubben måste säkerställa att uppgifter endast lämnas ut till aktörer som ska ha tillgång till uppgifterna samtidigt som systemet bör vara tekniskt enkelt att använda, så att processerna på elmarknaden inte kompliceras eller tar längre tid än idag.

Elektroniska godkännanden

Det är svårt att förutse vilka tekniska lösningar för att godkänna att uppgifter får lämnas ut som är lämpliga att använda när elmarknadshubben tas i drift, därför föreslås ingen reglering på området. Utifrån dagens kunskap kan man tänka sig att kunden identifierar sig och lämnar godkännande via e-legitimation eller genom att svara på ett sms som skickats till ett mobilabonnemang som är registrerat på en person. För att säkerställa att den enskilde förstår vad ett godkännande innebär anser Ei att frågan ska skickas från elmarknadshubben direkt till kunden, utan mellanhänder. Detta för att minska risken för att frågan utformas på ett otydligt sätt eller ser olika ut beroende på vilken marknadsaktör som vill få ut uppgifterna från elmarknadshubben.

En problematik med elektroniska system för att lämna godkännande kan vara att alla inte har tillgång till de tekniska lösningar som kommer att användas. Exempelvis skulle en invändning kunna vara att många i den äldre generationen inte använder internet i samma utsträckning som yngre. Dock har internetanvändningen genom åren ökat markant bland äldre.

Enligt statistik från Post- och telestyrelsen²⁸ använde 57 procent av 61–75-åringarna internet i stort sett varje dag år 2013 medan andelen 2015 var 71 procent. Omkring 97 procent av den svenska befolkningen använder mobiltelefon för privat bruk. Närmare nio av tio som använder mobiltelefon privat har en smart telefon. I stort sett alla ringer med mobiltelefonen men andelen som även använder internet med

²⁸ Svenskarnas användning av telefoni och internet, PTS individundersökning 2015, PTS-ER-2015:29

mobiltelefonen ökar stadigt. Omkring 85 procent av mobilanvändarna har gjort detta. Även användningen av andra tjänster som t.ex. rörlig bild, musik, sociala medier och samhällstjänster via mobilen har ökat, även om yngre är mer flitiga användare av dessa tjänster än äldre. Nämnas kan också i sammanhanget att 5,6 miljoner av 7,8 miljoner valde att deklarerat elektroniskt 2016²⁹.

Ovanstående siffror talar för att det finns goda möjligheter att utveckla system för kunderna att identifiera sig på elektronisk väg och godkänna att personuppgifter lämnas ut, utan att systemet utesluter en stor del av befolkningen. För varje år som går blir det dessutom fler som använder internet och därtill hörande tjänster. Ei anser dock att det är bra om det utvecklas mer än ett system för att lämna samtycke, så att kunderna har möjlighet att välja det tekniska system som passar dem bäst.

När Svenska kraftnät utformar systemen för att lämna godkännande är det viktigt att det blir tydligt för kunderna vilka uppgifter marknadsaktören avser att inhämta från elmarknadshubben och vad dessa uppgifter ska användas till. Systemen för att lämna samtycke får dock inte vara omständliga för kunden så att aktiviteten på marknaden sjunker.

Synliggöra lämnade godkännanden

Det bör tydligt framgå för kunderna vilka aktörer som har rätt att ta del av vilka uppgifter från elmarknadshubben. Elektroniska godkännanden som kunden lämnat, liksom fullmakter för att ett ombud ska få godkänna att uppgifter lämnas ut från elmarknadshubben bör sparas och synliggöras i elmarknadshubben.

I övriga fall när en kund anlitar ett ombud för att företräda den i ett specifikt ärende är det däremot inte nödvändigt att fullmakterna sparas i elmarknadshubben och synliggörs. Istället bör det övervägas att dessa fullmakter behandlas på liknande sätt som i Norge. Där behandlas de enbart som privata avtalsrelationer mellan kunder och marknadsaktörer som inte ska registreras eller sparas i elmarknadshubben.

En fråga som Svenska kraftnät har att ta ställning till vid utformandet av elmarknadshubbens IT-system är om kunderna bör ha direktåtkomst till elmarknadshubben eller inte. Tänkbart är en enkel central webbtjänst som är tillgänglig för kunderna och som erbjuds av den som ansvarar för driften av elmarknadshubben. Om kunderna inte har direktåtkomst till elmarknadshubben skulle informationen istället kunna göras tillgänglig t.ex. på kundernas "mina sidor" som elhandlare och energitjänsteföretag tillhandahåller. Den information som Ei ser behöver komma kunden till del är kundnära information gällande bl.a. anläggningsuppgifter, avtalet och förbrukningen. Det förenklar för kunderna att få informationen samlad och översiktlig och ger dem möjlighet till ökad kontroll.

Kundernas möjlighet att administrera godkännanden

Det ska vara enkelt för kunderna att godkänna att en marknadsaktör ska få ta del av vissa uppgifter från elmarknadshubben men också att i samlad form se dessa godkännanden samt att återkalla dem, vilket medför att utformningen och användarvänligheten blir viktig. Resultatet av ett återkallat godkännande skulle

²⁹ Rekordmånga deklarerade elektroniskt, Skatteverkets pressmeddelande 2016-05-04

leda till att en specifik marknadsaktör som tidigare har haft rätt att ta del av vissa uppgifter löpande från elmarknadshubben inte längre har denna möjlighet.

Marknadsaktörernas sökningar synliggörs och loggas

I elmarknadshubben bör det finnas en funktion som registrerar vilken aktör på elmarknaden som inhämtar vilka uppgifter. Att upprätta behandlingshistorik för att dokumentera åtkomst till personuppgifter är en säkerhetsåtgärd enligt 31 § personuppgiftslagen. I Datainspektionens allmänna råd om säkerhet för personuppgifter står det bör finnas en behandlingshistorik som sparas en viss tid för att åtkomsten ska kunna kontrolleras: "En behandlingshistorik bör följas upp och skyddas mot ootillåtna ändringar. En behandlingshistorik bör normalt vara så detaljerad att den kan användas för att utreda felaktig eller obehörig användning av personuppgifter."³⁰ Genom att alla sökningar registreras blir det lätt för den som ansvarar för driften av elmarknadshubben att följa upp att aktörer bara inhämtar uppgifter som de har rätt att inhämta.

Direktåtkomst, sökning och gallring av uppgifter

Förslag: Direktåtkomst till uppgifter får endast beviljas för den som är registrerad användare av elmarknadshubben och för följande ändamål

1. etablering, ändring och avslutande av anläggning
2. in- och utflytt av kund
3. leverantörsbyte
4. mätvärdesrapportering
5. fakturering
6. balansavräkning
7. korrektionsavräkning
8. planering för prioritering av samhällsviktiga funktioner
9. energieffektivisering och andra energitjänster
10. energibeskattnings, kvotplikt och myndighetsavgifter.

Elmarknadshubben kommer att innehålla ett stort antal uppgifter som behöver utväxlas mellan marknadsaktörerna dagligen. Marknadsaktörerna som är användare av elmarknadshubben kommer också att ha ansvar för att löpande registrera nya uppgifter samt att ändra och komplettera de uppgifter som finns i elmarknadshubben och att vid behov rätta dessa uppgifter. För att kunna göra detta behöver aktörerna ha direktåtkomst till uppgifterna i elmarknadshubben.

När marknadsaktörerna ges direktåtkomst till uppgifterna i elmarknadshubben är det viktigt att säkerställa att de endast kan ta del av de uppgifter som de har rätt till. Direktåtkomst till uppgifter ska endast beviljas för den som är registrerad användare av i elmarknadshubben och för ändamålen: etablering, ändring och avslutande av anläggning, in- och utflytt av kund på anläggning, leverantörsbyte, mätvärdesrapportering, fakturering, balansavräkning, korrektionsavräkning, planering för prioritering av samhällsviktiga funktioner, energieffektivisering andra energitjänster, energibeskattnings, kvotplikt och myndighetsavgifter. Detta

³⁰ Säkerhet för personuppgifter, Datainspektionens allmänna råd, s. 19

måste Svenska kraftnät ta hänsyn till i arbetet med utformning av elmarknadshubbens IT-system.

Skadestånd

Förslag: Bestämmelserna i 48 § personuppgiftslagen om skadestånd ska gälla vid behandling av personuppgifter i elmarknadshubben.

En utgångspunkt vid utarbetande av registerförfattningar är att regleringen så långt som möjligt ska överensstämma med bestämmelserna i personuppgiftslagen. Bestämmelserna i 48 § personuppgiftslagen om skadestånd ska därför gälla vid behandlingen av personuppgifter i elmarknadshubben. I övrigt föreslås inga särskilda regler om skadestånd införas för den som driver elmarknadshubben. Detta innebär att de allmänna reglerna om skadestånd i skadeståndslagen kommer att gälla.

Sekretess till skydd för den enskilde och undantag från registreringskyldigheten

Förslag: Svenska kraftnät undantas från registreringskyldigheten enligt 5 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen när det gäller uppgifter i elmarknadshubben.

Sekretess ska gälla i verksamhet som avser hantering av den information och det informationsutbyte som sker i elmarknadshubben.

Sekretessen ska inte hindra att uppgifter lämnas ut till en registrerad användare av elmarknadshubben.

Sekretessen ska inte hindra att uppgifter lämnas ut till den uppgiften rör eller för ett statistiskt ändamål enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken.

Elmarknadshubben kommer att innehålla en mycket stor mängd uppgifter. Om inget särskilt föreskrivs kommer Svenska kraftnät, som är den som ska ansvara för driften av elmarknadshubben, att vara skyldigt att diarieföra alla uppgifter som registreras i hubben eller lämnas ut från hubben. Detta är inte lämpligt. Det bör därför införas ett undantag från registreringskyldigheten i offentlighets- och sekretessförordningen som anger att Svenska kraftnät inte behöver registrera uppgifterna i elmarknadshubben.

Elmarknadshubben kommer att samla in och lagra en stor mängd information om kunder, anläggningar, mätningar och uppgifter om avtal och fakturor. Dessa uppgifter utgör till stora delar personuppgifter. I förslaget till lagen om elmarknadshubb återfinns därför ett flertal bestämmelser som syftar till att skydda den personliga integriteten. Dessa uppgifter är att anse som handlingar enligt tryckfrihetsförordningen. Den som vill ta del av en allmän handling ska vända sig till den myndighet som förvarar handlingen. Om handlingen inte innehåller sekretessbelagda uppgifter är hela handlingen offentlig. Detta innebär att det skydd som införs i elmarknadshubben för den personliga integriteten skulle kunna kringgås genom att någon istället vänder sig till Svenska kraftnät och begär att få ut uppgifterna den vägen då de är att anse som allmänna handlingar. Detta är inte

önskvärt. Det bör därför införas en begränsning om rätten av att ta del av dessa handlingar i offentlighets- och sekretesslagen. Sekretess bör gälla som huvudregel. Det bör därför införas sekretess med ett omvänt skaderekvisit.

Uppgifterna i elmarknadshubben ska kunna lämnas ut till registrerade kunder av elmarknadshubben. Om inte detta är tillåtet kommer inte informationsutbytet att fungera. Det bör därför införas en sekretessbrytande bestämmelse om detta.

Uppgifterna i elmarknadshubben ska användas för statistiska ändamål enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken och måste kunna lämnas ut för detta ändamål. Det bör därför införas en sekretessbrytande bestämmelse om detta.

Tillsyn och överklagande

Förslag: Nätmyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av lagen om elmarknadshubb och av föreskrifter eller villkor som meddelats med stöd av lagen.

Nätmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En sådan begäran får förenas med vite och gäller omedelbart.

Nätmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av lagen om elmarknadshubb och de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Om en registrerad användare som inte är nätkoncessionshavare inte följer ett föreläggande om att vidta rättelse får denne stoppas från att registrera nya kunder i elmarknadshubben eller avregistreras som användare av elmarknadshubben. Detta gäller om överträdelsen är av väsentlig betydelse för det informationsutbyte som sker med hjälp av elmarknadshubben.

Nätmyndigheten får fatta beslut om avregistrering. Nätmyndighetens beslut gäller omedelbart.

Beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Elmarknaden är beroende av att informationsflödet mellan aktörerna fungerar effektivt. Aktörerna på den konkurrensutsatta delen av marknaden är helt beroende av att ha tillgång till information om elförbrukning och att få korrekta mätvärden för att kunna fakturera kunderna eller ge råd om val av elavtal eller som underlag för att hjälpa kunderna att använda energin smartare.

För att informationsflödet mellan aktörerna ska fungera krävs det att samtliga aktörer fullgör sina skyldigheter och registrerar uppgifter i elmarknadshubben. Om en aktör missköter detta kan det ställa till problem för ett stort antal andra aktörer. Det måste därför finnas möjligheter att ingripa och se till att en aktör som missköter sig fullgör sina skyldigheter framöver.

I ett första skede bör den som inte fullgör sina skyldigheter föreläggas att vidta rättelse. För att ett föreläggande ska få önskvärd effekt bör det kunna förenas med ett vite. Om ett föreläggande inte hjälper bör det kunna vara möjligt att fatta beslut om att en aktör som inte är nätägare ska avregistreras som användare av elmarknadshubben. Ett sådant beslut är mycket ingripande mot en enskild aktör och innebär att denne inte kommer att kunna fortsätta att vara verksam på elmarknaden. Det finns därför skäl att införa en mindre ingripande åtgärd innan beslut om avregistrering fattas. En lämplig sådan åtgärd är att aktören hindras från möjligheterna att registrera nya kunder under en begränsad period. Detta innebär i praktiken att en sådan aktör inte kommer att kunna ingå avtal med några nya kunder men kommer att tillåtas ha kvar sina nuvarande kunder. Ett beslut om att inte få registrera nya kunder eller ett beslut om avregistrering bör, mot bakgrund av den stora ekonomiska betydelsen ett sådant beslut för det enskilda företaget, därför endast få ske om överträdelsen är av väsentlig betydelse för informationsutbytet mellan aktörerna.

Ett beslut om föreläggande eller om avregistrering bör fattas av en neutral part. Det är därför lämpligt att nätmyndigheten fattar dessa beslut. Eftersom det kan få en stor påverkan på hela elmarknaden om en aktör missköter sig bör nätmyndighetens beslut gälla omedelbart. Nätmyndighetens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

3 En grossistmodell på elmarknaden

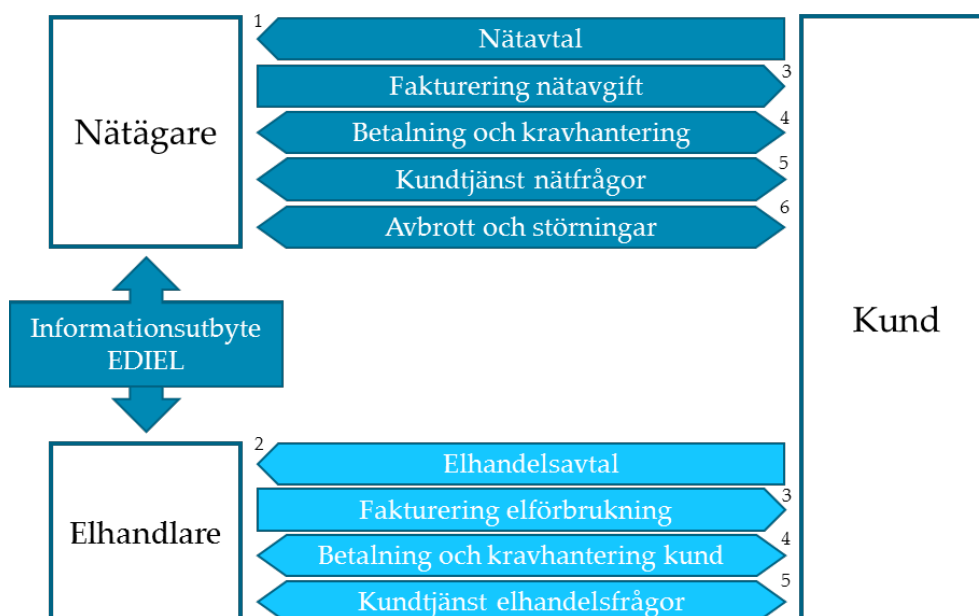
I detta avsnitt analyseras två olika marknadsmodeller som möjliggör en elhandlarcentrisk marknad. Modellerna jämförs med dagens modell och med varandra efter hur stor samhällsekonomisk nytta de bidrar med. Avsnittet utgår från en kostnadsnyttoanalys som genomförts av konsultföretaget Sweco³¹.

Dessutom presenteras ett förslag på ny marknadsmodell från branschorganisationen Energiföretagen Sverige. Efter analysen presenteras Ei sammanfattande bedömning och analys av vilken marknadsmodell som bäst lämpar sig för en elhandlarcentrisk elmarknad. Analysens förutsättningar och identifierade kostnader och nyttor finns i Bilaga 2.

3.1 Dagens elmarknad består av två delar

Dagens elmarknad består av två delar, en för nätavtal och en för elhandelsavtal. En kund som vill få elleverans till en ny bostad måste vända sig till nätägaren i bostadsorten för att teckna ett nätavtal och samtidigt anmäla inflytt. Efter det bör kunden vända sig till en elhandlare för att teckna elhandelsavtal. Om inte kunden gör det blir kunden anvisad en elhandlare. Kunden får sedan en faktura från nätägaren för nätavgiften och en faktura från elhandlaren för elhandelskostnaden inklusive energiskatt. I Figur 2 illustreras dagens marknadsmodell med en efterföljande processbeskrivning.

Figur 2 Dagens marknadsmodell består av två delar

Källa: Ei 2016

³¹ Samfakturering av elhandels- och elnätskostnader, diarienummer 2015-103116 aktbilaga 40

1. Kunden tecknar nätavtal med nätägaren för att möjliggöra elleverans till bostadsadressen.
2. Kunden tecknar elhandelsavtal efter³² att ett nätavtal har slutits med en nätägare.
3. Kunden får två fakturor, en från nätägaren för nätavgiften och en från elhandlaren för elhandelskostnaden.
4. Betalning sker till respektive part som har sin egen kravhanteringsprocess för kunder som inte betalar.
5. När kunden har frågor om nätfakturan eller andra nätfrågor kontaktas nätägarens kundtjänst. Gäller frågorna elhandelsfakturan och elhandelsfrågor kontaktas elhandlaren kundtjänst.
6. Nätägaren ansvarar för att hantera avbrott och störningar i elnätet. Nätägaren ansvarar också för utbetalning av avbrottsersättning till kunden.

Det informationsutbyte som sker mellan nätägaren och elhandlaren sker elektroniskt i systemet EDIEL som är utvecklat av Svenska kraftnät i samarbete med systemansvariga i övriga nordiska länder. Systemet baseras på standardiserade elektroniska meddelanden (EDI) som skickas mellan marknadens parter. Processer som in- och utflytt, fränkoppling, start av elleverans och leverantörsbyten är exempel på situationer som hanteras i systemet.

3.2 Definitioner av marknadsmodeller för analysen

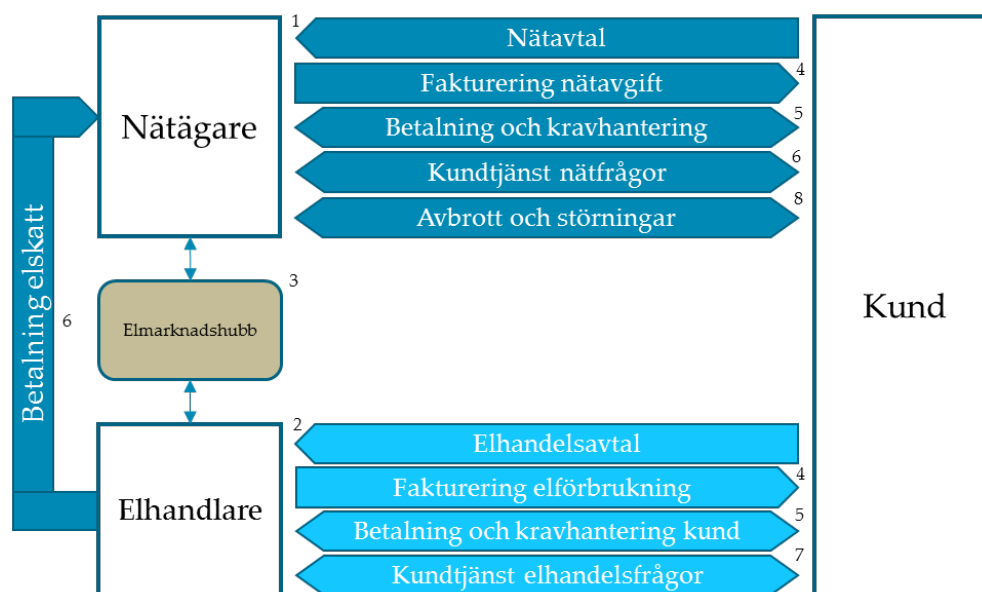
I detta avsnitt presenteras de marknadsmodeller som kommer analyseras för att se vilken som är mest samhällsekonomiskt effektiv. För att kunna jämföra utfallen i analysen behövs en marknadsmodell som respektive resultat jämförs mot. Denna modell kallas för Nollalternativet och har till syfte att representera vad effekten blir om inga förändringar görs i dagens marknadsmodell. Detta alternativ motsvarar dagens marknadsmodell med en elmarknadshubb. För samtliga modeller gäller att en elmarknadshubb kommer att införas på elmarknaden. Därför innehåller även nollalternativet denna förutsättning, trots att nollalternativet ska representera ett oförändrat läge.

Definition av nollalternativet

Nollalternativet i analysen kan beskrivas som dagens marknadsmodell med en elmarknadshubb som hanterar de centrala funktionerna på elmarknaden. Elmarknadshubben är nödvändig för att dagens marknadsmodell ska fungera givet framtida förutsättningar. Nollalternativet inkluderar således en implementerad elmarknadshubb och beskrivs i Figur 3 nedan.

³² Enligt 8 kap. 4 d § ellagen måste kunden ha ett nätavtal på uttagpunkten innan ett elhandelsavtal kan slutas

Figur 3 Nollalternativ med en elmarknadshubb

Källa: Ei, 2016

1. Kunden tecknar nätavtal med nätägaren för att möjliggöra elleverans till bostadsadressen.
2. Kunden tecknar elhandelsavtal efter att ett nätavtal har slutits med en nätägare.
3. I elmarknadshubben sker ett informationsutbyte mellan nätägaren och elhandlaren. Informationen som utbyts visas nedan i Tabell 1.

Tabell 1 Informationsutbyte i elmarknadshubben

	Till elmarknadshubben	Från elmarknadshubben
Nätägare	Anläggningsdata Mätdata i uttagspunkt	Kunddata Leverantör Mätdata för fakturering
Elhandlare	Kunddata Leverantör och balansansvarig Avtalsform / ev. bindningstid	Anläggningsdata Mätdata för fakturering

4. Kunden får två fakturor, en från nätägaren för nätavgiften och en från elhandlaren för elhandelskostnaden.³³
5. Betalning sker till respektive part som har sin egen kravhanteringsprocess för kunder som inte betalar.

³³ Undantaget är integrerade elföretag, som ingår i koncerner med både nät- och elhandelsverksamhet, som redan idag kan erbjuda både nät- och elhandelskostnader på en faktura.

6. Nätägaren är skattskyldig för energiskatten. Elhandlaren betalar nätägaren den energiskatt som baseras på kundens elförbrukning.³⁴
7. När kunden har frågor om nätfakturan eller andra nätfrågor kontaktas nätägarens kundtjänst. Gäller frågorna elhandelsfakturan och elhandelsfrågor kontaktas elhandlaren kundtjänst.
8. Nätägaren ansvarar för att hantera avbrott och störningar i elnätet. Nätägaren ansvarar också för utbetalning av avbrottsersättning till kunden.

Definition av grossistmodellen med en elmarknadshubb

Med en grossistmodell på elmarknaden skapas en grossistmarknad mellan elhandlaren och nätägaren och en kundmarknad mellan elhandlaren och kunden. Det nätavtal som kunden idag måste ha med nätägaren är inte nödvändigt i denna modell. Stora delar av nätavtalet regleras istället mellan nätägaren och elhandlaren.

I analysen är en viktig princip att elmarknaden ska vara elhandlarcentrisk och för att möjliggöra detta finns en elmarknadshubb som hanterar de centrala processerna på marknaden.

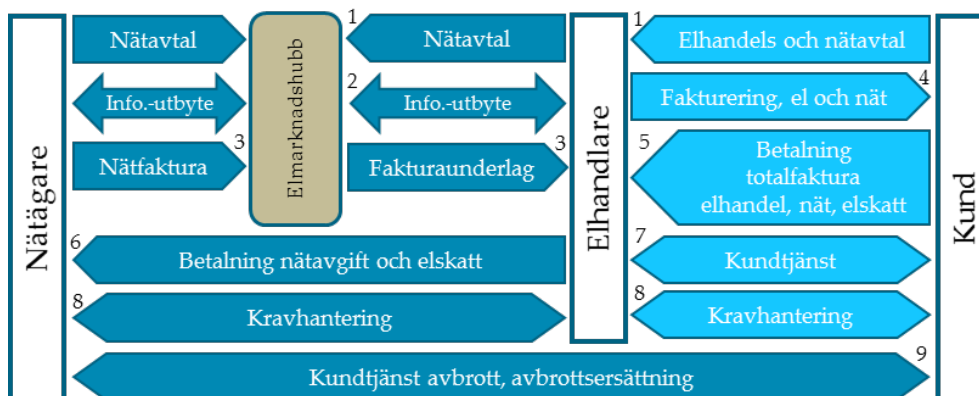
I grossistmodellen kommer nätägaren att fakturera elhandlaren för nätavgiften. Elhandlaren kommer sedan att fakturera kunden för denna kostnad. Utifrån synpunkter som kommit in under analysens genomförande föreslås att införandet av fakturering i grossistmodellen görs i två steg. Det berör huvudsakligen hur fakturaunderlaget ska tas fram som ligger till grund för elhandlaren fakturering. I första steget skickar nätägaren ett fakturaunderlag via elmarknadshubben till elhandlaren som möjliggör fakturering till kund. I andra steget beräknas nätavgiften i elmarknadshubben istället för av nätägaren men nätägaren har ansvar för granskning och kvalitetssäkring av beräkningen. Beräkningen kan sedan användas av elhandlaren som underlag vid fakturering till kund. Steg två föreslås att införas först efter några år när de övriga rutinerna satt sig och när ett förtroende för elmarknadshubben byggts upp.

Ett avsteg från denna princip är fakturering av anslutningsavgift som föreslås ske direkt mellan nätägaren och kunden utan inblandning av elmarknadshubben. Avsteget kan göras därför att händelsen (nyanslutning) inträffar så sällan och på grund av att den kräver en direkt kontakt mellan kunden och nätägaren. Det är därför bättre och enklare att låta denna typ av transaktioner gå vid sidan av det ordinarie faktureringsflödet.

Relationen mellan nätägare, elhandlare och kund i grossistmodellen beskrivs nedan i Figur 4.

³⁴ Regeringen har aviserat att skattskyldigheten ska flyttas från elhandlaren till nätägaren.

Figur 4 Grossistmodell med en elmarknadshubb

Källa: Sweco, 2016

1. Kunden kontaktar elhandlaren och tecknar ett elavtal som innefattar ett elhandels- och ett nätavtal. Ur kundens perspektiv finns endast ett avtal. Elhandlaren anmäler inflytt på kundens uttagpunkt i elmarknadshubben vilket per automatik innebär att ett nätavtal sluts med nätägaren. Elhandlaren har tillgång till information i elmarknadshubben om den mest förmånliga nättariffen för kunden. Om kunden behöver diskutera tariffer mer på djupet finns möjligheten att vända sig direkt till nätägaren kvar.
2. Ett informationsutbyte sker mellan elhandlaren och elmarknadshubben och visas nedan i Tabell 2.

Tabell 2 Informationsutbyte i elmarknadshubben

	Till elmarknadshubben	Från elmarknadshubben
Nätägare	- Anläggningsdata - Tillämpade nättariffer i nätområde - Mätdata i uttagpunkt	- Kunddata - Leverantör - Underlag för kontroll av beräknade nätavgifter
Elhandlare	- Kunddata - Leverantör och balansansvarig - Avtalsform / ev. bindningstid - Vald tariff för anläggning	- Anläggningsdata - Vald nättariff för anläggning - Mätdata för fakturering - Fakturaunderlag för nätavgifter

3. Nätägaren fakturerar nätavgiften till elhandlaren och skickar fakturaunderlag via elmarknadshubben.
4. Elhandlaren fakturerar kunden elhandelskostnaden och nätavgiften på en gemensam faktura där respektive kostnad visas separat.
5. Kunden betalar fakturan till elhandlaren.
6. Elhandlaren betalar fakturan från nätägaren samt betalar in elskatten³⁵ från kunden.

³⁵ Skattskyldigheten för energiskatt kommer att flyttas från elhandlaren till nätägaren 1 januari 2018.

7. Kunden vänder sig till elhandlarens kundtjänst i frågor som gäller elhandelsavtal, leverantörsbyte, flytt, fränkoppling, återanslutning och eventuellt övriga tjänster.
8. I det fall kunden inte betalar fakturan hanteras det av elhandlarens kravhanteringsfunktion. Nätägaren har en likadan funktion för att hantera krav gentemot elhandlaren.
9. Kunden vänder sig till nätägaren i frågor om elavbrott, elavbrottsersättning, nyanslutning, ändring av anslutning och elkvalitet.

Fakturerings av nätavgift föreslås att införas i två steg

I första steget beräknas nätavgiften av nätägaren och underlaget laddas upp till elmarknadshubben för att sedan hämtas av elhandlaren. Underlaget används för att debitera kunden. Samtidigt skickar nätägaren en totalfaktura till elhandlaren med nätavgifter för alla elhandlarens kunder.

I det andra steget finns en funktion i elmarknadshubben som beräknar den totala nätavgiften med utgångspunkt i de mätvärden och angivna tariffer som nätägaren rapporterat in. I samband med uträkningen av fakturaderna läggs hela beräkningsunderlaget inklusive vald tariff, mätvärden, kund-id samt uträknade faktureringsrader tillsammans med ett totalt faktureringsbelopp upp i elmarknadshubben så att informationen är tillgänglig för nätägaren.

Nätägaren kommer att ha tillgång till uppgifterna i elmarknadshubben och kan ladda ner resultatet i lämpligt filformat och därigenom kontrollera att beräkningarna är korrekta

Framtidsscenario

Grossistmodellen har en potential att utvecklas mot en renodlad elhandlarcentrisk marknad i framtiden genom att elhandlaren blir ansvarig för frågor angående elavbrott och elkvalitet gentemot kund. Detta scenario baseras på den nuvarande utvecklingen där nätägaren har allt bättre kontroll över aktiviteter i elnätet allteftersom nya mätare införs. De nya mätarna kommer att ha möjlighet att rapportera elnätets status i nära realtid vilket innebär en förbättrad översikt över elnätets status. Denna information skulle kunna rapporteras till elmarknadshubben och ge elhandlare en möjlighet att svara på exempelvis avbrottsfrågor. I praktiken innebär detta att elhandlaren i en framtid skulle kunna hantera samtliga nätfrågor utom nyanslutningar, avbrottsersättning och nätnyttöersättning (mikroproduktion).

Definition av ombudsmodell med en elmarknadshubb

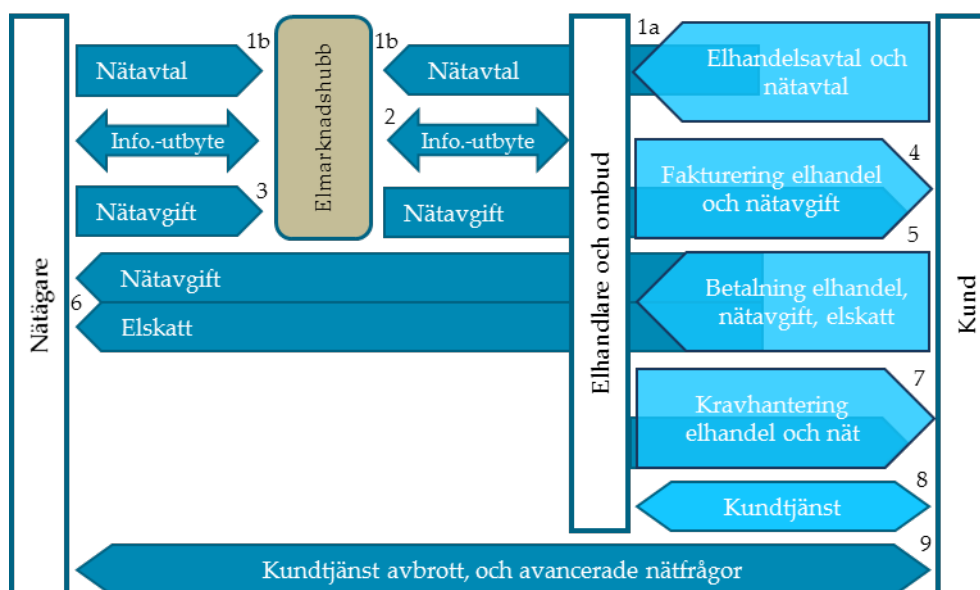
En variant på en elhandlarcentrisk modell är en ombudsmodell där kunden i de flesta ärenden kontaktar elhandlaren men fortfarande har ett nätavtal med nätägaren. Elhandlaren agerar som ett ombud för nätägaren genom att vidarefakturera nätavgiften på elhandelsfakturan till kunden. Elhandlaren agerar också som ombud åt kunden genom att teckna nätavtal på dennes vägnar. Det innebär att både nätägaren och elhandlaren har varsin fordran och skyldigheter gentemot kunden trots att denne inte har någon direkt relation med nätägaren.

I ombudsmodellen föreslås att elhandlaren ansvarar för kravhantering på samma sätt som för fakturering. Det är viktigt att säkerställa att denna lösning har en säker hantering av samtliga transaktioner (fakturering, betalning och kravhantering). En invändning mot detta förslag är att nätägaren blir beroende av elhandlarens förmåga att hantera krav. Situationen är inte direkt jämförbar med integrerade elföretag där elhandlaren och nätägaren har en gemensam ägare som står som garant för ett gott samarbete. Invändningen kan dock överbryggas genom att utforma lämpliga föreskrifter eller avtal som reglerar förhållandet mellan elhandlare och nätägare vad gäller kravhantering.

Ett alternativ till att elhandlaren ansvarar för kravhantering är att dela på kravhanteringen mellan de båda parterna. Denna lösning skulle sannolikt leda till mycket komplicerade processer. Därtill skulle samfaktureringen bli svårbegriplig för många kunder i de fall nätägaren skulle ställa krav på nätavgiften som ur kundens synvinkel fakturerats av elhandlaren.

Ytterligare en fråga som måste lösas är hantering av delbetalningar, dvs. när kunden inte betalar hela fakturabeloppet. Det antas i modellen att delbetalningar delas mellan nätägaren och elhandlaren i förhållande till respektive företags andel av den totala fakturan. Även den här typen av funktionalitet bedöms vara genomförbar utan betydande merkostnader.

Figur 5 Ombudsmodell med en elmarknadshubb

Källa: Sweco, 2016

1. Kunden kontakter en elhandlare för att få elleverans och sluter två avtal, ett elhandelsavtal och ett nätavtal. Elhandlaren agerar ombud åt kunden och teckna nätavtal med nätägaren via elmarknadshubben (1b) på kundens vägnar. Nätavtalshantering sker på ett enhetligt och smidigt sätt som gör att kunden i praktiken inte ser ombudsmodellen som något hinder. För att elhandlaren ska kunna rekommendera den mest förmånliga nättariffen till kunden behöver elhandlaren tillgång till relevant information för att därefter rapportera avtalsform till elmarknadshubben. I

de fall kunden behöver mer djupgående information om nättariffer finns möjligheten att vända sig direkt till nätägaren. Detta kan exempelvis röra frågor om effektabonnemang.

2. Ett informationsutbyte sker mellan elhandlaren och elmarknadshubben och visas i Tabell 3.

Tabell 3 Informationsutbyte i elmarknadshubben

	Till elmarknadshubben	Från elmarknadshubben
Nätägare	- Anläggningsdata - Mätdata i uttagspunkt	- Kunddata - Leverantör
Elhandlare	- Kunddata - Leverantör och balansansvarig - Avtalsform / ev. bindningstid	- Anläggningsdata - Mätdata för fakturering - Fakturaunderlag för nätavgifter

3. Nätavgiften beräknas av nätägaren och laddas upp i elmarknadshubben för att sedan hämtas av elhandlaren. Det antas att nyanslutningar inkl. anslutningsavgifter hanteras mellan nätägaren och kunden utanför elmarknadshubben.
4. Elhandlaren lägger på nätavgiften på elhandelsfakturan till kunden som då samfaktureras både nätavgiften och elhandelskostnaden.
5. Kunden betalar totalbeloppet på fakturan till elhandlaren. Betalningen bokförs i elhandlarens bokföringssystem varvid betalning avseende nätavgifter och energiskatt konteras på motparts konto. Det åligger elhandlaren att tillse att kraven på spårbarhet efterlevs.
6. Elhandlaren överför inbetalningar från kunden avseende nätavgifter och energiskatt.
7. I det fall kunden inte betalar fakturan ansvarar elhandlaren för att kräva in skulden till sig själv och nätägaren. När betalning slutligen sker är processen samma som i punkt 5 ovan. Det förekommer ingen kravhantering mellan nätägaren och elhandlaren eftersom de inte har några krav mellan varandra.
8. När kunden har frågor som rör fakturan, elavtalet, leverantörsbyte, flytt, fränkoppling, återanslutning och ev. övriga tjänster kontaktas elhandlarens kundtjänst.
9. Vid frågor om elavbrott, anslutningar (nya och ändrade) och frågor om elkvalitet och samråd om nättariffer kontaktar kunden nätägaren.

3.3 Resultat av kostnadsnyttoanalysen

I detta avsnitt presenteras resultatet av kostnadsnyttoanalysen som bygger på de antaganden som presenteras i Bilaga 2 Förutsättningar för kostnadsnyttoanalysen. I avsnittet redovisas nuvärdet av de samlade kostnaderna och nyttorna som uppkommer i den kvantitativa analysen för grossist- och ombudsmodellen. Dessutom redovisas ett antal kvantitativa känslighetsanalyser med reviderade antaganden för kostnader och nyttor. Slutligen presenteras ett antal kvalitativa faktorer som potentiellt kan påverka utfallet i kostnadsnyttoanalysen.

Resultat från den kvantitativa analysen

Den marknadsmodell som får högst nettonuvärde, 1,2 miljarder kronor, är grossistmodellen med ett infört andra steg. På en andra plats kommer grossistmodellen med ett infört första steg. Denna modell har ett nettonuvärde på 944 miljoner kronor. Sist kommer ombudsmodellen med ett nettonuvärde på 651 miljoner kronor. Utfallet visas nedan i Tabell 4.

Tabell 4 Nettonuvärdet för respektive marknadsmodell i analysen i miljoner kronor

Aktör	Grossistmodell Steg 1	Grossistmodell Steg 2	Ombudsmodell
Kostnader	1566	1634	1638
Nyttor	2510	2866	2288
Nettonuvärde	944	1232	651

Ur ett fördelningsperspektiv uppkommer de största nyttorna hos nätägarna genom negativa kostnader vilka uppstår genom lägre kostnader för kundtjänst och fakturering samt till en mindre del av lägre faktura- och distributionskostnader.

Kundtjänstkostnader utgör den enskilt viktigaste kostnadssänkande parametern för nätägaren. Även för kunderna uppstår det betydande nyttor på grund av tidsbesparingar genom en reducering av antalet fakturor och fakturafrågor, gemensam kundtjänst samt genom att kunden endast har ett avtal. Dessutom uppstår en viss kundnytta när samfaktureringen ökar medvetenheten om energiåtgärder vilket kan resultera i ökad energieffektivisering. Detsamma gäller även för nyttor från energieffektivisering som uppstår genom minskade koldioxidutsläpp.

De största kostnaderna uppkommer hos elhandlarna. Dessa utgörs huvudsakligen av systemkostnader i form av investeringar, drift och underhåll, kostnader för fakturering och kundtjänst. Kostnader för kundtjänst är den enskilt mest kostnadsdrivande parametern för elhandlarna. Trots att inga nyttor har kvantifierats för elhandlarna så finns det ändå nyttor genom att de i högre grad tar över affärsrelationen med kunden. Därigenom förstärker elhandlaren sin relation med kunden samt får en bättre uppfattning om vad kunden efterfrågar.

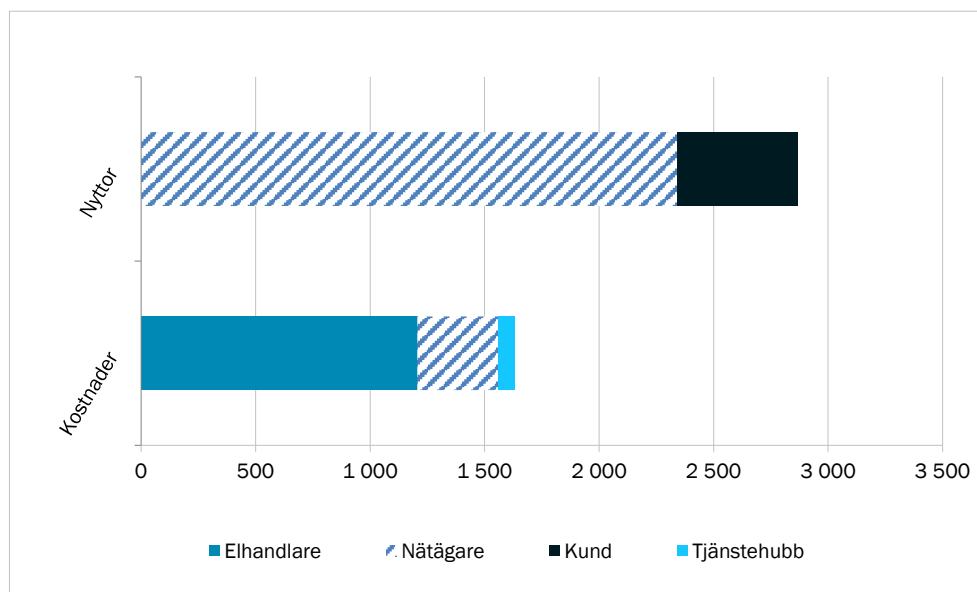
Resultat fördelat på marknadsmodell och aktör

I Figur 6 till Figur 8 redovisas nuvärdet av kostnader och nyttor fördelat per aktör i grossistmodellens steg 1 och steg 2 samt ombudsmodellen. Nyttorna tillfaller huvudsakligen nätägarna och kunderna i samtliga modeller. Nätägaren får också

kostnader men huvuddelen av dessa tillfaller elhandlarna som måste utöka sin kundtjänst, investera i nya system och utöka sin fakturering.

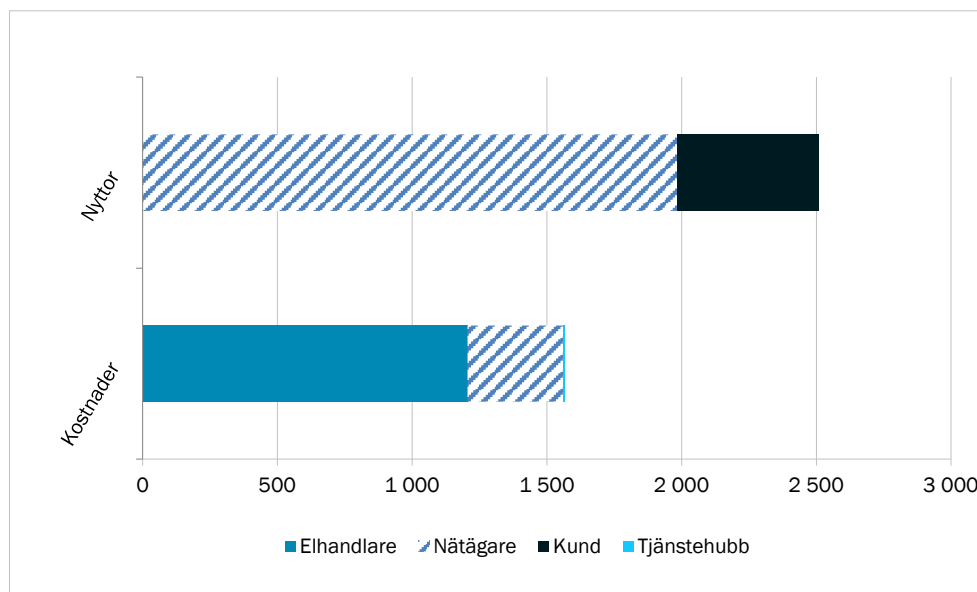
I grossistmodellen steg 2, som visas i Figur 6, tillfaller vissa kostnader som avser systeminvesteringar för fakturering och drift och underhåll elmarknadshubben. När elmarknadshubben kommer att hantera fakturering av nätavgiften kommer även en viss ökning i personalkostnader att ske i elmarknadshubben.

Figur 6 Nuvärdet av kostnader och nyttor i grossistmodellen steg 2 i miljoner kronor

När grossistmodellen införs fullt ut i sitt andra steg uppstår större nyttor för nätägaren genom att elmarknadshubben kan hantera faktureringen. Eftersom detta steg inte finns i grossistmodellens steg 1 minskar nyttorna för nätägaren vilket visas i Figur 7 nedan.

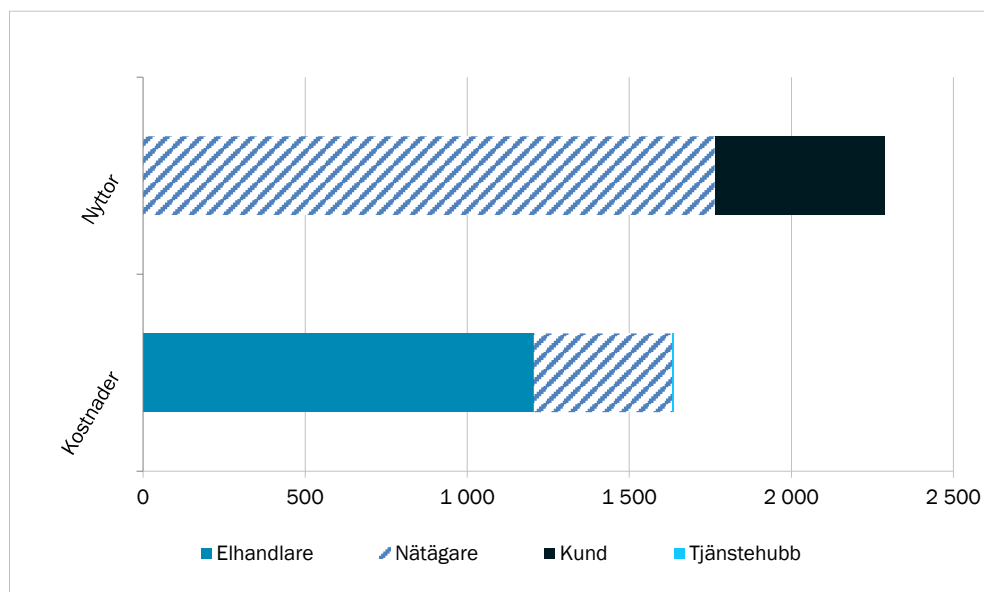
Figur 7 Nuvärdet av kostnader och nyttor i grossistmodellen steg 1 i miljoner kronor

Jämfört med varandra så innebär steg 2 att nyttorna ökar med 356 miljoner kronor medan kostnaderna ökar med 68 miljoner.

För ombudsmodellen är nyttorna lägre för nätägaren jämfört med båda grossistmodellerna, se Figur 8 nedan. Skillnaden i resultatet mellan ombudsmodellen och grossistmodellen steg 1 beror huvudsakligen på lägre personalrelaterade kostnader för kundtjänst för nätägaren i grossistmodellen.

Figur 8 Nuvärdet av kostnader och nyttor i ombudsmodellen i miljoner kronor

Resultat fördelat per variabel i analysen

I sammanställningarna nedan presenteras nuvärdet av kostnader och nyttor per variabel. För samtliga marknadsmodeller i analysen är den enskilt största nyttan reduceringen av kundtjänstkostnader för nätägaren. Den största kostnadsdrivaren utgörs av ökade kostnader för kundtjänst hos elhandlaren. Resultat per variabel för grossistmodellen steg 1 visas nedan i Tabell 5.

Tabell 5 Nuvärdet av nyttor och kostnader per variabel i grossistmodellen steg 1, miljoner kronor

Typ	Nätägare	Elhandlare	Elmarknadshubb	Kund
Systeminvesteringar	134	160	5	0
System Drift- och underhåll	222	267	0	0
Faktureringskostnader	0	111	0	0
Kundtjänstkostnader	0	667	0	0
Totalt kostnader	356	1 205	5	0
Faktureringskostnader	245			0
Kundtjänstkostnader	1 556			0
Faktura- och distributionskostnader	185			0
Reducerat antal fakturor och administration	0			180
Gemensam kundtjänst	0			180

Typ	Nätägare	Elhandlare	Elmarknadshubb	Kund
Ett avtal	0			40
Ökad medvetenhet om energiåtgärder	0			110
CO2-minskning	0			15
Total nytta	1 986	0	0	525
Nettonuvärde	1 630	-1 205	-5	525

Skillnaden mellan steg ett och steg två är en större nytta i form av lägre faktureringskostnader för nätägaren och ökade kostnader i elmarknadshubben. Utfallet för grossistmodellen steg två visas i Tabell 6.

Tabell 6 Nuvärdet av nyttor och kostnader per variabel i grossistmodellen steg 2, miljoner kronor

Typ	Nätägare	Elhandlare	Elmarknadshubb	Kund
Systeminvesteringar	134	160	23	0
System Drift- och underhåll	222	267	37	0
Faktureringskostnader	0	111	12	0
Kundtjänstkostnader	0	667	0	0
Totalt kostnader	356	1 205	72	0
Faktureringskostnader	600			
Kundtjänstkostnader	1 556			
Faktura- och distributionskostnader	185			
Reducerat antal fakturor och administration				180
Gemensam kundtjänst				180
Ett avtal				40
Ökad medvetenhet om energiåtgärder				110
CO2-minskning				15
Total nytta	2 341	0	0	525
Nettonuvärde	1 985	-1 205	-72	525

I samtliga marknadsmodeller är nettonuvärdet av kostnaderna för elhandlaren och nyttan för kunden densamma. I ombudsmodellen är nyttorna för nätägaren lägre jämfört med båda grossistmodellerna. Utfallet för ombudsmodellen visas nedan i Tabell 7

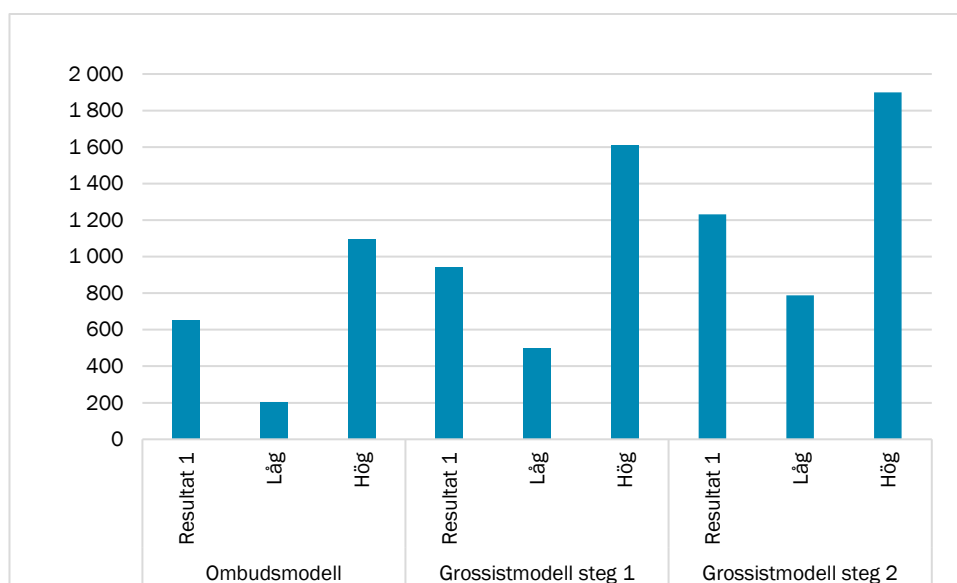
Tabell 7 Nuvärdet av nyttor och kostnader per variabel i ombudsmodellen, miljoner kronor

Typ	Nätägare	Elhandlare	Elmarknadshubb	Kund
Systeminvesteringar	160	160	5	
System Drift- och underhåll	267	267	0	
Faktureringskostnader		111	0	
Kundtjänstkostnader		667		
Totalt kostnader	427	1 205	5	0
Faktureringskostnader	245			
Kundtjänstkostnader	1 334			
Faktura- och distributionskostnader	185			
Reducerat antal fakturor och administration				180
Gemensam kundtjänst				180
Ett avtal				40
Ökad medvetenhet om energiåtgärder				110
CO2-minskning				15
Total nytta	1 764	0	0	525
Nettonuvärde	1 337	-1 205	-5	525

Känslighetsanalys

En känslighetsanalys har utförts för att se hur resultatet av kostnadsnyttoanalysen påverkas av olika antaganden. Den variabel som analyserats är ökad eller minskad nytta relaterat till kundtjänstkostnader. Parametern har valts därför att minskade kundtjänstkostnader hos nätägaren är största nyttovariabeln. Samtidigt som nyttan förändras har kostnadssidan hållits konstant. Utfallet visas nedan i Figur 9.

Figur 9 Nettonuvärde för marknadsmodellerna med känslighetsfall, miljoner kronor

Utifrån resultatet i känslighetsanalysen är den sammantagna slutsatsen att en sänkning av nätägarens nytta med en reducerad kundtjänst i samtliga marknadsmodeller uppvisar ett positivt nettonuvärde. Detta gäller speciellt i grossistmodellen steg två där stora kostnadsreduktioner i kundtjänst och faktureringskostnader driver upp nettonuvärdet.

En känslighetsberäkning har även genomförts för hur resultatet i kostnadsnyttoanalysen påverkas av en högre värdering av kundens fritid. Ursprungsvärdet i analysen på 108 kr/timme har fördubblats till 216 kr/timme. En förändring av denna parameter påverkar kundens värdering av de tidsvinster som kan relateras till ett reducerat antal fakturor och fakturafrågor, gemensam kundtjänst samt tidsvinsten med att endast ha ett avtal. Känslighetsberäkningen visar att om kunden värderar sin fritid dubbelt så högt som i den ursprungliga beräkningen så ökar nettonuvärdet med 400 miljoner kronor i samtliga marknadsmodeller. Utfallet av beräkningen visas nedan i Tabell 8.

Tabell 8 Skillnaden i nettonuvärde med olika alternativkostnader för fritid, miljoner kronor

Modell	Alternativkostnad 108 kr/ timme	Alternativkostnad 216 kr/ timme	Differens
Ombudsmodell	651	1051	400
Grossistmodell steg 1	944	1344	400
Grossistmodell steg 2	1232	1633	400

Beräkningsexempel för konkurrensneutralitet

Vid ett införande av samfakturering för alla förlorar integrerade aktörer denna konkurrensfördel. För kunderna innebär detta en ökad konkurrensneutralitet mellan aktörerna. I det fall kunderna erbjuds ett lägre pris utan ytterligare konsekvenser sker ingen förändring av netto nyttan. Det beror på att ökningen av kundnyttan vid ett lägre pris balanseras av motsvarande minskning av totala intäkter för elhandlarna. Detta beror i sin tur på kundernas inelastiska efterfrågan. Storleken på denna potentiella omfördelning från elhandlare till kunder baseras på antagandena nedan.

- Antal hushållskunder uppgår till drygt 4,6 miljoner.
- Andel samfakturerade kunder uppgår till 60 procent och bytesfrekvensen till 10,8 procent³⁶.
- Den genomsnittliga elanvändningen per kund antas vara 7 000 kWh/år.
- En antagen prisskillnad på 3 öre/kWh mellan det bästa avtalet och de elpriser som erbjuds av de större integrerade aktörerna³⁷.
- En real diskonteringsränta på 3,5 procent.

³⁶ Uppgiften kommer från SCB, Omförhandling och byten av elavtal 2014.

³⁷ Antagandet baseras på en jämförelse av skillnaderna i rörligt elpris för kunder med en konsumtion upp till 7 000 kWh/år i elområde 3 2016-02-18. Skillnaden mellan det billigaste kontraktet och genomsnittspriset för de kontrakt som erbjöds av de tre största leverantörerna uppgick till 4,9 öre/kWh. Det har antagits en lägre differens eftersom det är osäkert om en sådan stor kostnadsdifferens kan upprätthållas över tid.

Utifrån ovanstående antaganden uppgår nuvärdet av omfördelningen över tio år till 524 miljoner kronor.

Analys av kvalitativa parametrar

Utöver de kvantitativa nyttorna som har redovisats i rapporten har kvalitativa nyttor identifierats som presenterats i tidigare avsnitt. Ett införande av samfakturering innebär en förenkling för kunden eftersom kunden endast har en kontaktpunkt, ett avtal och en faktura. För kunden kan detta dessutom innebära andra nyttor i form av ökad upplevd trygghet samt en bättre helhetsservice.

I den kvantitativa analysen innebar införandet av en ombudsmodell eller en grossistmodell endast ökade kostnader för elhandlaren. Emellertid kan det tänkas att det finns ett antal fördelar även för elhandlaren som att elhandlaren förstärker sin relation med kunden genom utökade affärsrelationer. Detta kan i förlängningen också innebära att elhandlaren får en tydligare och bättre uppfattning om vad kunden efterfrågar.

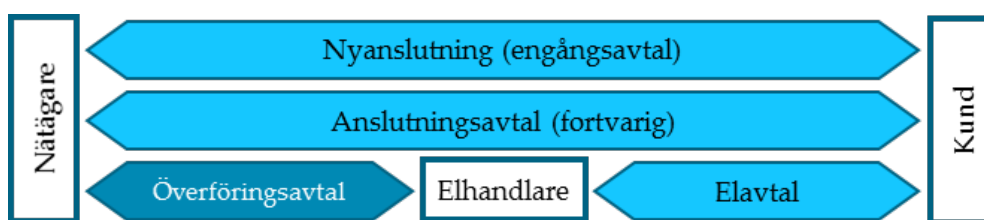
Införandet av samfakturering förstärker också konkurrensneutraliteten för kunden. Detta beror på att integrerade aktörer kommer att förlora konkurrensfördelen med samfakturering av nät- och elhandelkostnader. Detta kan potentiellt leda till fler leverantörsbyten och därmed större konkurrens på elmarknaden. Det är möjligt att den ökade konkurrensneutraliteten dessutom stärker konkurrensen med avseende på pris och service genom att den skapar förutsättningar för nya elhandlare att kunna erbjuda tjänster och villkor på samma premisser som integrerade aktörer.

3.4 Marknadsmodell från Energiföretagen Sverige

Energiföretagen Sverige har tagit fram ett eget förslag på marknadsmodell som presenterats för Ei. Denna modell kan ses om en blandning av grossist- och ombudsmodellen i kostnadsnyttoanalysen. Modellen förutsätter att det som är centralt för att elmarknaden ska fungera ska regleras i ellagen. Kunden har två avtal i modellen, ett med elhandlaren som omfattar elhandel och överföring av el och ett avtal med nätägaren som omfattar den fortvariga anslutningen till elnätet. Det innebär att ansvarsförhållandet gentemot kunden är uppdelad på så sätt att elhandlaren ansvarar för de ekonomiska transaktionerna och nätägaren för de tekniska.

Utöver dessa avtal finns även ett avtal mellan nätägaren och elhandlaren, som kallas för överföringsavtal, och omfattar villkoren för elhandlarens relation till nätägaren inklusive de ekonomiska transaktionerna mellan parterna. Dessutom har kunden avtal med nätägaren vid nyanslutning i form av ett engångsavtal. Avtalsförhållandet mellan parterna illustreras Figur 10 med efterföljande hantering i flyttprocessen och vid leverantörsbyte.

Figur 10 Avtalsstruktur i Energiföretagens Sveriges Alternativ modell

Källa: Energiföretagen Sverige, 2016

Process vid inflytt

När kunden ska flytta in i bostaden kontaktar denne en elhandlare och tecknar ett elavtal. Elhandlaren registrerar inflytt i elmarknadshubben som vidare meddelar nätägaren att en kund flyttat in på uttagpunkten. Vissa kunder får i och med inflytt ett anslutningsavtal som är standardiserat av elhandlaren. För vissa kunder som kräver mer än standardavtalet kommer nätägaren att behöva mer tid på sig att leverera ett sådant avtal.

Process vid utflytt

När kunden ska flytta kontaktar den elhandlaren som registrerar detta i elmarknadshubben som vidare meddelar nätägaren. När detta sker upphör kundens anslutningsavtal att gälla. Kunden får därefter en bekräftelse från nätägaren eller elhandlaren på att avtalet har avslutats.

Process vid leverantörsbyte

När kunden gör ett leverantörsbyte registreras det av den tillträdande elhandlaren i elmarknadshubben att elleveransen ska övertas. Nätägaren och kundens nuvarande elhandlare meddelas om leverantörsbytet. Inget nytt anslutningsavtal ingås i detta skede.

Avtalsinnehåll

Elavtalet mellan elhandlaren och kunden har samma omfattning som dagens avtal med elhandel med tillägg för villkor avseende överföring. De löpande ekonomiska transaktionerna regleras mellan elhandlaren och kunden och elhandlaren säkerställer att rätt nätavgift och elhandelskostnad faktureras. Detta innebär att elhandlaren är ansvarig för att rätt måtvärden används till respektive kund. I elavtalet hanteras även ersättning för nätnytta³⁸.

Anslutningsavtalet omfattar kundens anslutning till elnätet samt att överföringen fungerar, och är ett löpande avtal. Här ingår även frågor om avbrottsersättning, skadestånd, elkvalitet och anläggningar (markfrågor). Anslutningsavtalet omfattar inga löpande ekonomiska transaktioner.

Överföringsavtalet omfattar villkoren för elhandlaren relation till nätägaren inklusive de ekonomiska transaktionerna mellan parterna. I avtalet ingår bland annat:

³⁸ Avser ellagens 3 kap. 15 § Ersättning vid inmatning av el

- nätägarens fakturering till elhandlaren samt elhandlarens betalningsskyldighet för överföringstjänster
- finansiella risker inklusive krav på säkerheter
- uppsägning av avtalet
- fränkoppling av kund
- hantering av ersättning för nätnytta
- ersättning vid felaktiga mätvärden

Faktura till elhandlare och kunder

Kunden får en faktura från elhandlaren som innehåller kostnader för elhandel och nät. På fakturan framgår det att elhandlaren är betalningsmottagare. Nätägaren skickar en faktura till elhandlaren för sina nätkostnader. Fakturaunderlaget per anläggning kan elhandlaren hämta i elmarknadshubben för vidaredebitering till kunden.

Betalning och kravhantering, kunder

Elhandlaren ansvarar för kravhanteringen mot kunden och tar den eventuella slutliga förlusten som uppstår. Det innebär att elhandlaren också beslutar om önskemål från kunden om anstånd med betalning och utformandet av en avbetalningsplan. Skulle det uppstå en förbrukningstvist med kunden är också det något som elhandlaren ansvarar för.

Nätägaren ansvarar för kravhanteringen mot elhandlaren i det fall denne inte betalar. Elhandlaren är skyldig att betala nätavgiften till nätägaren trots att inte kunden har erlagt någon betalning.

Kunden ska vända sig till nätägaren med krav avseende bristande elkvalitet, skadestånd och avbrottsersättning. Denna process kan hanteras med fullmakt via elhandlaren.

Betalning och kravhantering, elhandlare

Elhandlaren är skyldig att betala nätägarens fakturor oavsett om kunden betalar elhandlaren eller inte. Nätägarens risk beror därmed huvudsakligen på elhandlarens betalningsförmåga. Nätägaren ansvarar för kravhantering mot elhandlaren och kan komma att ställa krav på säkerhet i form av exempelvis bankgarantier.

Kreditrisker

Elhandlaren står för hela kreditrisken mot kunden och nätägaren för hela kreditrisken mot elhandlaren. För elhandlaren blir det fakturerade beloppet mot kunderna större men risken för att kunden inte betalar blir oförändrad. Elhandlaren kommer behöva kompenseras för den ökade kreditrisken genom exempelvis utökade kredittider.

För nätägaren blir risken högre eftersom faktureringen sker till ett fåtal elhandlare istället för flera kunder vilket minskar riskspridningen. Det fakturerade beloppet per kund, dvs. per elhandlare, blir högre vilket får ett högre genomslag ifall en elhandlare försätts i konkurs. Säkerheter kommer förmodligen att krävas.

Kundtjänster

Elhandlaren ansvarar fullt ut för att besvara kundens frågor kring elavtalsfakturan, inklusive frågor som berör nätavgiften. Det innebär att elhandlaren kommer att behöva utökade resurser för kundtjänst för att kunna hantera ökningen av antalet ärenden. Nätägaren ansvarar för frågor från kunder gällande elavbrott, skadestånd, elkvalitet och dylikt.

Över tid så kommer kunderna att vänja sig vid att endast ha kontakt med elhandlaren varför denne måste ges tillgång till fullständig information. Nätägaren kommer att få ett minskat behov av kundservice till eftersom den största andelen frågor från kunder kommer att besvaras av elhandlaren. Nätägaren kommer dock fortsättningsvis att behöva en kundtjänstfunktion för att kunna besvara frågor från elhandlare, frågor om ny/ändrade nättjänster samt störningsinformation.

Energiföretagens egen analys av modellen

Den alternativa modellen från Energiföretagen Sverige är baserad på de förutsättningar som framgår av regeringsuppdragen till Ei och Svenska kraftnät. I modellen följs ansvar och befogenheter åt genom att den som har det legala ansvaret också har motsvarande befogenheter mot kunden. Det innebär att kunden i samma typ av fråga endast behöver vända sig till en part. När det exempelvis gäller de löpande ekonomiska transaktionerna hanteras de alltid av elhandlaren mot kunden. Enligt Energiföretagen är fördelen med en sådan modell att ingen part riskerar att råka illa ut på grund av att det råder olika uppfattningar mellan den som har ansvaret och den som har befogenheten att hantera ärendet mot kunden.

Dessutom anse Energiföretagen Sverige att modellen har fördelar ur ett kundperspektiv genom att kunden kontaktaktar elhandlaren i de allra flesta ärenden. Kunden får en faktura från elhandlaren vilket gör denne till kundens enda motpart vid fakturafrågor och förbrukningstvister. Modellen innebär dock att kunden alltså kan ha kontakt med nätägaren i vissa ärenden som exempelvis vid elavbrott, leverans kvalitet och skadestånd. Detta är för att det juridiska ansvaret för dessa frågor tillfaller nätägaren som därmed ytterst avgör hanteringen av dessa frågor. På så vis riskerar inte kunden att hamna i kläm mellan olika parter.

Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv innebär modellen ett minskat behov av parallella processer för fakturering till kunder, kundservice och kravhantering. Den innebär dock även ett potentiellt inträdes hinder för mindre elhandlare eftersom deras risk ökar.

För elhandlarna ger modellen ett visst utrymme för mer kundanpassade lösningar, exempelvis vad gäller prissättning och produktutveckling. Modellen leder å andra sidan också till en ökad kreditrisk för elhandlarna.

För nätägare innebär modellen att kontakten med kund begränsas, vilket medför minskade krav på kundservice. Vidare krävs ingen fakturering och kravhantering på kundsnivå. Detta bör minska nätägarnas personal- och systemkostnader.

3.5 Sammanfattande bedömning och förslag

I detta avsnitt analyseras resultatet från kostnadsanalysen och Energiföretagen Sveriges förslag på ny marknadsmodell. Dessutom gör Ei en sammanfattande bedömning med förslag.

En grossistmodell bör införas på den svenska elmarknaden

Förslag: Den svenska slutkundsmarknaden för el bör organiseras utifrån en så kallad grossistmodell vad gäller de ekonomiska transaktionerna. Kunden bör hantera de huvudsakliga processerna på marknaden genom att kommunicera med sin elhandlare.

För att få elleverans har kunden två avtal, ett med en elhandlare som omfattar elhandel och överföring, och ett avtal med nätägaren som omfattar rätten till avbrottsersättning och de tekniska delarna i anslutningen.

I en grossistmodell är nätägaren underleverantör till elhandlaren vad gäller de ekonomiska transaktionerna. Nätägaren fakturerar elhandlaren de nätavgifter som är relaterade till elhandlaren kunder. Elhandlaren fakturerar sedan oförändrat nätavgifterna vidare till respektive kund tillsammans med kostnaden för elhandel, på en faktura.

En ny marknadsmodell på den svenska elmarknaden bör vara den som är samhällsekonomiskt mest effektiv. Kostnadsnyttoanalysen som genomförts har som huvudsakligt fokus att analysera kvantitativa variabler för beräkning av nettonuvärdet för att bedöma vilken modell som är att föredra. Men det finns också kvalitativa variabler som är svårare att kvantifiera än exempelvis minskade kundtjänstkostnader.

Exempel på kvalitativa variabler är om marknadsmodellen ökar eller minskar konkurrensen på elmarknaden. En effektiv marknadsmodell ska åtminstone inte försämra konkurrensen utan bör förbättra den genom att marknads aktörer kan konkurrera på samma villkor. En annan liknande variabel är vad effekten blir av att nätägarens roll förändras och att dennes huvudsakliga kunder blir elhandlarna istället för kunderna.

Utöver det ska den valda marknadsmodellen kunna svara upp mot uppsatta kriterier som utformats av NordREG och är nödvändiga för att modellen ska kunna stå upp mot den framtida utvecklingen på elmarknaden. Ett sådant kriterium är att marknadsmodellen ska bidra till en tydlig fördelning av roller och ansvar mellan marknads aktörer. Det skapar förutsägbarhet vilket reducerar affärsrisker mellan aktörerna samt minskar inträdes hinder på marknaden för nya aktörer. Nedan analyseras marknadsmodellerna utifrån ovan förda resonemang.

Grossistmodellen ger störst samhällsekonomisk nytta

Resultatet från kostnadsnyttoanalysen visar att *grossistmodellen steg två* är den marknadsmodell som genererar högst nettonuvärde. För samtliga marknadsmodeller i analysen är den enskilt största nyttan reduceringen av nätägarens kundtjänstkostnader. Den största kostnadsdrivande faktorn är elhandlaren ökad kostnader för kundtjänst. Känslighetsanalysen visar att en sänkning av nätägarens nytta med en kostnadsreducering av kundtjänst i samtliga fall gav ett fortsatt positivt nettonuvärde.

För kunderna uppstår betydande nyttor i form av tidsbesparingar genom ett minskat antal fakturor och fakturafrågor, genom att huvudsakligen bara behöva vända sig till elhandlaren kundtjänst samt genom att endast ha ett avtal. Samfaktureringen antas dessutom öka medvetenheten om energiåtgärder vilket resulterar i ökad energieffektivisering. Detsamma gäller även för nyttor från energieffektivisering som uppstår genom minskade koldioxidutsläpp.

När *grossistmodellen steg två* införs fullt ut uppstår större nyttor för nätägaren genom att elmarknadshubben kan hantera faktureringen. Därför uppstår vissa kostnader i elmarknadshubben som avser systeminvesteringar för fakturering, drift och underhåll och viss ökning i personalkostnader.

Grossistmodellen skapar förutsättningar för ökad konkurrens och åtskillnad

Ombudsmodellen och grossistmodellen erbjuder båda möjlighet till samfakturering av elhandels- och nätkostnad till kunder. Skillnaden mellan dem är hur de ekonomiska transaktionerna och kravhanteringen hanteras mellan nätägaren och elhandlaren.

De integrerade elhandlarna utgör cirka 70 procent av elmarknaden. Kunder som har nätavtal och elavtal med en av dessa aktörer samfaktureras redan idag elhandels- och nätkostnaden på samma faktura. Kunder som har ett elhandelsavtal med en elhandlare som inte är vertikalt integrerad får två separata fakturor, en från elhandlaren för elkostnaden och en från nätägaren för nätkostnaden. För dessa kunder innebär en övergång till en faktura en nytta genom viss tidsbesparing, men för den majoritet av kunder som har en integrerad elhandlare innebär det inte någon förändring.

Med ett införande av en ny marknadsmodell kan en samlad faktura jämna ut konkurrensen mellan integrerade och fristående elhandlare. Det sker huvudsakligen genom att alla elhandlare ges samma förutsättningar. En ökad konkurrens kan även uppstå när fakturering, kundservice och kravhantering flyttas från nätägaren till elhandlaren. Det innebär större möjligheter för elhandlare att konkurrera genom effektiva processer som kan erbjudas när relationen med kunden ökar. Kunden behöver endast kontakta elhandlaren vid frågor om elhandels- och nätkostnaden och hur denna process hanteras kommer sannolikt bli en konkurrensfördel för de elhandlare som gör det väl. Att en större del av marknaden flyttas till den konkurrensutsatta delen ger också direkt fördelar som att kunden får möjlighet att välja en större del av sin kundservice. I grossistmodellen flyttas även kreditrisken för nätavgiften till elhandlaren vilket ger elhandlaren ett större ansvar mot kunden, vilket kan öka konkurrensen ytterligare.

Grossistmodellen minskar de överenskommelser och regleringar som elhandlare och nätägare behöver sinsemellan för att hantera gemensamma fordringar. Dessutom blir nätägarens minskade roll inte lika tydlig med en direkt fordran mot kunden så som ombudsmodellen innebär. Den otydligheten gör möjligen kunden mindre benägen att byta från en integrerad elhandlare till en oberoende.

Konkurrensen om kunderna kan leda till att marginalerna på de elavtal som erbjuds minskar vilket gynnar kunderna och gör marknaden mer effektiv. Den ökade konkurrensen kombinerat med de ökade kraven på elhandlarna genom större fakturerings- och kravhanteringsprocesser, ökat behov av kundservice, ett ökat kassaflöde och i grossistmodellen även en ökad kreditrisk kan leda till en viss konsolidering av antalet elhandlare på marknaden. Grossistmodellen leder sannolikt till att ineffektiva elhandlare slås ut från marknaden. Det leder till slutsatsen att grossistmodellen ur ett konkurrensperspektiv är mer lämplig än ombudsmodellen.

Grossistmodellen ger tydlighet och förutsägbarhet på elmarknaden

För aktörerna på marknaden, kunderna och övriga intressenter är det viktigt att förstå hur elmarknaden är uppbyggd. Det är svårt att utifrån begreppen grossistmodell och ombudsmodell exakt definiera vad respektive modell innebär. Därför är det viktigt att den framtida marknadsmodellen på elmarknaden är tydlig i sin utformning vilket skapar förutsägbarhet vad gäller marknadsaktörernas respektive ansvar.

Det som framförallt gör elhandlaren till en grossist i grossistmodellen och ett ombud i ombudsmodellen är vem som är den finansiella motparten i respektive modell. I grossistmodellen har elhandlaren en fordran på kunden och nätägaren en fordran på elhandlaren. I en grossistmodell är det elhandlaren som tar hela kreditförlusten om kunden inte betalar och nätägaren i sin tur som tar en kreditförlust om elhandlaren inte betalar. I ombudsmodellen har både elhandlaren och nätägaren sina fordringar direkt mot kund. Betalar inte kunden delar nätägaren och elhandlaren på kreditförlusten men elhandlaren hanterar kravhanteringen.

Ökad komplexitet och otydlighet är en av de största riskerna med samfakturerings. Det är därför av yttersta vikt att den valda marknadsmodellen är tydlig vad gäller roller och ansvar. Det är också viktigt att balansera kraven på tydlighet och enkelhet med risken för detaljreglering. Utifrån detta perspektiv är grossistmodellen att föredra. Den är renodlad på så vis att de löpande ekonomiska transaktionerna hanteras strikt mellan nätägare och elhandlare, utan kundens inblandning, vilket innebär att nätägaren blir underleverantör till elhandlaren. Nätägaren fakturerar sedan elhandlaren kundernas nätkostnader som elhandlaren är skyldig att betala oavsett om kunden betalar fakturan eller inte.

Ett möjligt scenario som kan uppstå i ombudsmodellen är att kunden endast betalar en del av fakturan. Det skapar problem för elhandlaren som måste avgöra vilken del av fakturan kunden har betalt, elhandelskostnaden eller nätavgiften. Med ombudsmodellen uppstår otydligheter i ansvaret mellan nätägare och elhandlare vilket minskar förutsägbarheten. Dessutom är ombudsmodellens komplexitet och otydliga rollfördelning svårare att reglera vilket skapar en mer komplicerad reglering jämfört med grossistmodellen.

Ei föreslog i rapporten *Enklare för kunden* en ombudsmodell som var något annorlunda i förhållande till den ombudsmodell som redogörs för i kostnadsnyttoanalysen denna rapport. I det ursprungliga förslaget skulle elhandlaren agera ombud åt nätägaren genom att nätägaren skulle skicka fakturaunderlag till elhandlaren som elhandlaren skulle använda för att fakturera kunden. Till skillnad från ombudsmodellen i denna rapport föreslogs också att elhandlaren skulle ta kreditförlusten för nätavgiften ifall kunden inte betalade fakturan. De generella synpunkterna från respondenter under remissen av rapporten *Enklare för kunden* var att de ville se en tydligare centrering kring elhandlaren och en mer renodlad grossistmodell.

Grossistmodellen är kundvänlig

Både ombudsmodellen och grossistmodellen är i sin utformning elhandlarcentriska. Kunden vänder sig huvudsakligen till elhandlaren i de flesta frågor som rör istället för som idag när kunden även måste kontakta nätägaren vid exempelvis inflytt. För kunden uppstår en praktisk och kvantifierbar tidsbesparing genom att de flesta ärenden kan hanteras genom att ha kontakt med en kundtjänst istället för två. De analyserade marknadsmodellerna är utifrån detta perspektiv mer kundvänliga än dagens marknadsmodell.

Båda marknadsmodellerna utgår även i sin utformning från att elhandel och nätkostnad faktureras på en faktura. Detta sker redan idag för kunder som har avtal med integrerade elhandlare, men för kunder som har elhandelsavtal med en annan elhandlare än den lokalt integrerade elhandlaren blir samfakturering en förenkling. Det består dels av en förenkling av administrationen med att hantera en faktura istället för två men också en förenkling vad gäller förståelsen om hur elmarknaden fungerar. Båda marknadsmodellerna skulle genom samfakturering göra marknaden mer kundvänlig.

När kunden får en faktura med den totala energikostnaden ger den kunden en bättre uppfattning och förståelse för sin egna totala energikostnad. Detta är huvudsakligen en förändring för kunder som har elhandelsavtal med en annan elhandlare än den integrerade. För dem skulle samfaktureringen i vissa fall öka motivationen att genomföra energibesparande åtgärder i större utsträckning. Det skulle på längre sikt leda till en minskning av koldioxidutsläpp från elproduktion. Genom att energikostnaden är samlad blir hanteringen mer kundvänlig än på dagens elmarknad. Denna nytta kan tillskrivas både grossist- och ombudsmodellen.

Grossistmodellen har fördelen framför ombudsmodellen att den är organiserad som de flesta andra marknader. En likhet mellan marknader gör det enklare för kunden att förstå elmarknadens uppbyggnad och ansvarsfördelning. Den ökade förståelsen förbättrar kundupplevelsen och bidrar till högre kundaktivitet vilket kan leda till att kunden engagerar sig mer i valet av elhandelsavtal.

Grossistmodellen är kostnadseffektiv

Att ändra elmarknadens struktur till en grossist- eller ombudsmodell för med sig kostnadseffektiviseringar jämfört med dagens struktur. När elhandlaren blir kundens huvudsakliga kontaktpunkt kommer inte nätägaren ha samma behov av en kundtjänst för att hantera frågor från kunder. Idag finns två parallella kundtjänstfunktioner dit kunden vänder sig vad gäller nätfrågor och

elhandelsfrågor. I ingen av de båda marknadsmodellerna behövs dessa parallella funktioner i samma utsträckning som idag. Kostnaden för kundtjänst kan reduceras hos nätägaren och ökar hos elhandlaren. Med tiden kommer dessa kostnader att minska allteftersom elhandlare effektiviserar sina processer alltmer.

För nätägaren kommer dessutom kostnader för fakturering och distribution av fakturor att minska. I grossistmodellen kommer dessa kostnader att vara lägre jämfört med ombudsmodellen. Det beror främst på att nätägaren endast fakturerar elhandlare jämfört med ombudsmodellen där nätägaren fakturerar kunder via elhandlaren. Antalet fakturor som måste utfärdas och hanteras minskar i grossistmodellen vilken gör den mer kostnadseffektiv.

I kostnadsanalysen föreslås att faktureringshanteringen i grossistmodellen kan effektiviseras ytterligare genom ett andra steg. I detta steg skulle fakturaunderlaget som elhandlaren använder som underlag vid fakturering till kunden beräknas i elmarknadshubben istället för av nätägaren.

Grossistmodellen ökar möjligheten till harmonisering inom Norden

I Danmark, Norge och Finland pågår ett arbete med att förändra elmarknadens struktur och införa elmarknadshubbar. I Danmark har en grossistmarknad införts, Norge har i ett första steg infört en förenklad modell för samfakturering medan Finland ännu inte gjort några förändringar. Förändringarna i våra nordiska grannländer tar, liksom det pågående förändringsarbetet i Sverige, sin utgångspunkt i arbete som gjorts i den nordiska samarbetsorganisationen NordREG om att försöka harmonisera de nordiska kundsmarknaderna för el.

Både grossist- och ombudsmodellen skulle fungera väl vid en nordisk marknadsintegrering då dessa har stora likheter med övriga nordiska marknadsmodeller. Grossistmodellen har dock fördelen att nätägaren fakturerar elhandlaren vilket underlättar hanteringen vid samfakturering om kunden har exempelvis en norsk elhandlare. Ombudsmodellen förutsätter i analysen att elhandlaren tar hand om kravhanteringen men inte kreditrisken ifall kunden inte betalar. Detta skulle kunna öka de administrativa kostnaderna ifall de övriga nordiska länderna inte tar hand om nätägarens krav.

Kravet på en samlad faktura omfattar samtliga kunder

Förslag: Det finns inte anledning att föreslå någon annan lösning än att kravet på en faktura från elhandlaren, som omfattar kostnaden för leverans av el och nätkostnaden, ska omfatta samtliga kunder.

Ei har utgått från de förslag som lämnades i Ei:s rapport *Enklare för kunden* samt efterföljande remissvar. Av remissvaren framgår det att ett antal respondenter anser att förslagen i *Enklare för kunden* utgår från hushållskunder och de anser inte att förslaget förenklar för större kunder med högre förbrukning och mer komplexa avtal. Bland annat nämns det i remissvaren att vissa kunder kan behöva föra en kontinuerlig dialog med nätägaren för att, i mån av ledig nätkapacitet, utöka sitt abonnemang de närmsta följande timmarna. En kundsupport via elhandlaren skulle då bli ineffektiv.

Bland remissvaren på rapporten *Enklare för kunden* finns förslag om att den nya marknadsmodellen skulle kunna exkludera vissa kundgrupper, som till exempel högspänningskunder, producenter, kunder med eget balansansvar och andra nätägare, alternativt vara frivillig för dessa. En sådan uppdelning skulle innebära att kategorin "stora kunder" inte skulle omfattas av de förändringar som en elhandlarcentrisk marknadsmodell medför, såsom en faktura för elnät och elhandel.

Det bör i sammanhanget även nämnas att många stora förbrukare själva agerar på elbörsen och därmed i praktiken är sin egen elhandlare. Sådana förbrukare får sin faktura för nätkostnaden direkt från nätägaren.

Under genomförandet av det uppdrag som redovisas i denna rapport har Ei haft dialog med berörda intressenter, bland annat via möten i referensgrupper. Ei har även haft en dialog med branschföreningen Energiföretagen Sverige som tillsatt en särskild arbetsgrupp för att analysera om det finns ett behov av att dra en gräns för vilka kundkategorier som bör omfattas respektive inte omfattas av den nya marknadsmodellen. Det finns många olika åsikter i frågan om det ska finnas en gräns eller om marknadsmodellen bör omfatta samtliga kunder. Energiföretagens Sveriges arbetsgrupp har inte heller lyckats enas om ett förslag i den här frågan.

Ei har även undersökt hur situationen ser ut i andra länder i Europa. Då olika variationer av den marknadsmodell som Sverige planerar att införa, inklusive en samlad faktura för elnät och elhandel, redan finns i en rad europeiska länder är det intressant att se hur de har löst hanteringen av stora kunder. Utifrån de förfrågningar som Ei gjort till europeiska tillsynsmyndigheter har Ei inte hittat något fall där vissa kunder omfattas av marknadsmodellen medan andra kunder inte omfattas. Värt att notera är att här ingår även Danmark, som precis som Sverige arbetar för att nå en ökad nordisk harmonisering via bland annat införandet av en central elmarknadshubb och en elhandlarcentrisk marknadsmodell med samlad fakturering. Ei har således inte funnit något fall där staten har valt att dela upp marknadsmodellen i enlighet med det som diskuterats i Sverige under projektets gång.

Om det skulle anses önskvärt att införa en uppdelning av kunder som bör omfattas respektive inte omfattas av den nya marknadsmodellen, skulle det sannolikt bli mycket svårt att hitta en lämplig gräns för uppdelningen. Det finns en överhängande risk att en gräns inte hamnar helt rätt utan att kunder som önskar, respektive inte önskar omfattas av den nya marknadsmodellen hamnar på "fel" sida av gränsen. Därutöver finns en risk att kunder beroende på årliga förbrukningsvariationer, förändrade anslutningsbehov eller strategiska beslut antingen kan välja att hamna i den ena eller den andra gruppen eller att de utan önskan om förändring kan tvingas in i den ena eller den andra gruppen. Det innebär en osäkerhet, såväl för berörda kunder som för elhandlare och nätägare.

De farhågor som lyfts i remissvaren till *Enklare för kunden* bör inte heller innebära några problem utifrån den marknadsmodell som Ei nu föreslår. I remissvaren efterfrågas en nära kontakt mellan kund och nätägare, vilket fortfarande är möjligt i den nya marknadsmodellen. Nätägarens ansvar för att hantera frågor som har med det fysiska nätet att göra, såsom anslutningar, elkvalitet, avbrott etc. kommer enligt Ei:s förslag att kvarstå. Nätägarna kommer alltså att behöva ha en kundtjänst

även i framtiden, även om dess ansvarsområde minskar betydligt jämfört med idag.

Det är viktigt att det kan finnas en dialog i avtalstecknandet mellan nätägaren och kunder med speciella krav och omständigheter då dessa kunder har andra behov jämfört med exempelvis hushållskunder. Ei bedömer även att det är ett fåtal kunder där detta kommer att vara aktuellt.

En lösning som innebär samfakturering för alla kunder för med sig en viss ökad risk för systemet då det snabbt blir tal om stora summor nätavgift som elhandlaren ska ta in för dessa stora kunder. Samtidigt bör den risken vara minimal då det såvitt Ei förstår finns en viss urvalsprocess både vad gäller vilka elhandlare som stora förbrukare väljer och vilka kundkategorier som enskilda elhandlare riktar sig till. Kunder med mycket hög förbrukning har även incitament, resurser och kompetens att välja att teckna avtal med elhandlare som har en relativt säker position på marknaden.

Sammantaget ser Ei inte något tungt vägande skäl att föreslå någon annan lösning än att kravet på en faktura från elhandlaren som även ska rymma nätkostnaden omfattar samtliga elkunder på marknaden.

Kostnadseffektivitet är ett tungt vägande argument mot en uppdelning av marknadsmodellen. Ett system som innebär att alla kunder ska ha en samlad faktura är förutsägbart samtidigt som det minimerar behovet av parallellt uppbyggda faktureringsprocesser och medföljande IT-system vilket minskar kostnaderna jämfört med om vissa kunder ska ha en samlad faktura medan andra ska ha separata fakturor.

De stora förbrukare som idag själva agerar på elbörsen kommer med Ei:s förslag att få sin nätfaktura direkt från nätägaren precis som idag.

En elhandlare måste ingå avtal om nättjänster med nätägaren och vara registrerad användare av elmarknadshubben för att få leverera el

Förslag: En förutsättning för att en elhandlare ska få ingå avtal med en kund eller en elproducent är dels att elhandlaren har ingått ett avtal om nättjänster med nätägaren, dels att elhandlaren är registrerad som användare av elmarknadshubben.

En definition av avtal om nättjänster införs.

Vid ett införande av grossistmodellen förändras ansvars- och avtalsstrukturen på elmarknaden. De ekonomiska transaktionerna som omfattar nätavgiften flyttas till det nya avtalet som uppstår mellan nätägaren och elhandlaren. Avtalet som benämns *Avtal om nättjänster* omfattar elhandlaren rätt att leverera el i nätägarens uttagspunkter samt nätägarens skyldighet att överföra el åt elhandlaren. I avtalet regleras även de ekonomiska delarna som betalningsfrister, kredittider, hantering av energiskatt och nätägarens rätt att kräva säkerhet med mera. Avtalet är nödvändigt för att nätägaren ska kunna fakturera elhandlaren nätavgifterna. För att tydliggöra vad ett avtal om nättjänster innebär bör en definition av detta införas i ellagen.

Eftersom en väsentlig del av kommunikationen mellan aktörerna på elmarknaden ska ske via elmarknadshubben är det nödvändigt att samtliga elhandlare använder elmarknadshubben. Det bör därför även införas ett krav på att elhandlarna ska vara registrerade användare av elmarknadshubben för att få leverera el till en kund.

När en elhandlare begär måste en nätägare ingå avtal om nättjänster

Förslag: En nätägare är skyldig att omgående ingå ett avtal om nättjänster med den elhandlare som begär det.

En nätägare får inte ingå ett avtal om nättjänster med en elhandlare förrän nätmyndigheten har prövat villkoren i avtalet. Villkoren i avtalen ska godkännas om de är objektiva, icke-diskriminerande, innehåller kassaflödesneutrala betalningstider och rimliga kriterier för ställande av säkerhet.

Om villkoren som föreslås i ansökan inte godkänns ska de villkor som istället ska tillämpas anges i beslutet. Ett beslut om godkännande av villkor ska gälla omedelbart.

För att säkerställa att alla elhandlare kommer att kunna få leverera el bör det införas en skyldighet för en nätägare att ingå ett avtal om nättjänster med den elhandlare som begär det. Det är således inte upp till varje nätägare att välja om man vill ingå ett avtal om nättjänster med en elhandlare eller inte.

Ei bedömer att det ska vara upp till nätägarna att ta fram förslag på avtalsinnehåll, inklusive detaljerade villkor för när en elhandlare ska ställa säkerhet. Villkoren är till sin natur detaljerade och utifrån den svenska rättstraditionen är det främmande för staten att utforma sådana detaljerade krav. Det kan även vara så att villkoren kan behöva justeras för att säkerställa att de fångar upp elhandlare som har en hög risk för att ställa in en betalning.

Det är viktigt för elmarknadens funktion att alla elhandlare har samma grundförutsättningar att leverera el. Alla elhandlare ska därför behandlas lika av nätägarna och det ska inte finnas utrymme för att ge vissa företag gynnsammare villkor än andra företag. För att garantera att alla elhandlare behandlas likvärdigt bör det införas ett krav på att nätmyndigheten ska godkänna villkoren i nätägarens avtal om nättjänster. Först när nätmyndigheten godkänt villkoren i det förslag till avtal som nätägaren underställer nätmyndigheten får nätägaren ingå avtal med en elhandlare. Det krävs inte att nätmyndigheten godkänner villkoren i varje enskilt avtal utan när nätmyndigheten godkänt nätägarens förslag till villkor så kommer nätägaren att kunna använda dessa villkor i samtliga avtal som ingås med de elhandlare som vill ingå avtal med nätägaren.

Nätmyndigheten ska godkänna nätägarens förslag till villkor om de är objektiva, icke-diskriminerande, innehåller kassaflödesneutrala betalningstider och rimliga kriterier för ställande av säkerhet.

I de fall nätmyndigheten finner att förslagen till villkor inte uppfyller ett eller flera av kraven på att vara objektiva och icke-diskriminerande eller att de inte innehåller

kassaflödesneutrala betalningstider eller rimliga kriterier för ställande av säkerhet ska nätmyndigheten i sitt beslut istället ange de villkor som ska tillämpas. Ei bedömer att det i sådana fall kan gå fortare att ändra villkoren i avtalet och få dessa godkända av Ei jämfört med om villkoren exempelvis skulle anges i föreskrifter. För att säkerställa att det finns ett gällande avtal om nättjänster bör nätmyndighetens beslut gälla omedelbart.

Lågspänningskunder ska vända sig till en elhandlare för att få elleverans

Förslag: För att få leverans av el till en uttagpunkt som är ansluten till ett lågspänningsnät ska kunden teckna ett avtal om leverans av el med en elhandlare. Ett avtal om leverans av el omfattar villkoren för leverans av el och kostnaden för överföring av el.

En definition av avtal om leverans av el införs i ellagen.

En kund som tecknar ett avtal om leverans av el ska samtidigt också anses ha ingått ett avtal med nätägaren om fortlöpande tillträde till elnätet. Ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet gäller tills vidare så länge kunden har ett avtal om leverans av el till uttagpunkten.

En definition av avtal om fortlöpande tillträde till elnätet införs i ellagen.

Nätägaren ska utan dröjsmål skicka avtalet om fortlöpande tillträde till elnätet till kunden tillsammans med en underrättelse om vad avtalet innebär. En underrättelse ska lämnas på ett formulär som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

I den nuvarande marknadsmodellen har kunderna ett elhandelsavtal med en elhandlare som omfattar villkoren för leverans av el. Endast den som har ett nätavtal kan teckna ett avtal om leverans av el med en elhandlare. I grossistmodellen kommer detta att ändras.

Kunderna kommer i den nya marknadsmodellen att vända sig till en elhandlare för att ingå ett avtal om leverans av el som omfattar villkoren för leverans av el och kostnaden för överföring av el. För att tydliggöra vad ett avtal om leverans av el innebär bör en definition av detta införas i ellagen.

Kunden kommer även fortsättningsvis att ha ett avtal med nätägaren, ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet. Avtalet är begränsat i omfattning i jämförelse med dagens nätavtal och kommer att omfatta de tekniska delarna som berör anslutningen till nätet samt ersättning vid avbrott m.m. Avtalet reglerar vad kunden får och inte får göra med anläggningen samt nätägarens möjlighet att få tillträde till kundens anläggning. Avtalet motsvarar delar av dagens nätavtal men fakturering och betalning av nätavgiften inkluderas inte längre. En definition av ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet bör införas i ellagen.

Utgångspunkten i denna valda marknadsmodell är att ansvar och befogenheter följs åt genom att den aktör som har det juridiska ansvaret också har motsvarande befogenheter mot kunden. Genom att det finns ett fortsatt avtal mellan nätägaren

och kunden riskerar ingen part att komma i kläm på grund av att elhandlaren och nätägaren har olika uppfattning om vem som har ansvaret och vem som har fått befogenheten att hantera en kunds ärende. Det finns även hinder mot att flytta allt ansvar och kommunikation för alla frågor om såväl elhandel som nät till elhandlaren. En praktisk svårighet skulle initialt uppstå för elhandlaren när den nya marknadsmodellen införs och elhandlaren förväntas kunna svara på och kommunicera i nätfrågor. Det skulle ta en tid för elhandlarna att bygga upp kunskapen om nätfrågor. Utifrån dessa förutsättningar och de stora förändringar som kommer ske samtidigt med elmarknadshubbens införande och den nya marknadsstrukturen är det rimligt att låta en del av dagens nätavtal mellan nätägare och kund bestå även i den nya marknadsmodellen.

För att förenkla hanteringen och underlätta för kunderna ska det räcka att kontakta elhandlaren för att få leverans av el. Detta sker genom att kunden som har ingått ett avtal om leverans av el samtidigt också ska anses ha ingått ett avtal med nätägaren om fortlöpande tillträde till elnätet. Denna ordning lämpar sig väl för kunder som inte har behov av särskilda överenskommelser eller lösningar i sin anläggning. Förslaget i denna del bör därför begränsas till att gälla för kunder som är anslutna till lågspänningsnätet. Dagens krav på att det måste finnas ett nätavtal för att få leverans av el blir med denna föreslagna avtalsstruktur överflödigt och tas därför bort.

När det gäller information till kunderna om att de även har ingått ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet bör denna information komma från nätägaren, som är den som har ingått avtalet med kunden. Nätägaren bör därför ha en skyldighet att skicka avtalet om fortlöpande tillträde till elnätet till kunden tillsammans med en underrättelse om vad avtalet innebär. Att kunden får denna underrättelse är viktigt eftersom kunden inte tidigare har haft någon kontakt med nätägaren. För att säkerställa att kunderna får rätt information och att alla får samma information bör underrättelsen lämnas på ett formulär som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet bör gälla tills vidare så länge kunden har ett avtal om leverans av el till uttagspunkten. Det finns därför ingen anledning att på nytt skicka ut avtalet och information om avtalet i de fall där kunden byter elhandlare. Om kunden däremot flyttar behöver kunden ingå ett nytt avtal om leverans av el och får då ett nytt avtal om fortlöpande tillträde till elnätet skickat till sig.

Högspänningskunder ska först vända sig till nätägaren och sedan till en elhandlare för att få leverans av el

Förslag: För att få leverans av el till en uttagspunkt som är ansluten till ett högspänningsnät ska kunden först ingå ett avtal om överföring av el och fortlöpande tillträde till elnätet med nätägaren och därefter ett avtal om leverans av el med en elhandlare.

En kund som själv handlar med el på grossistmarknaden behöver inte ingå ett avtal med en elhandlare för att få leverans av el till en uttagspunkt.

Kunder som är anslutna till högspänningsnätet har ofta behov av särskilda lösningar och avtalen med nätägaren är betydligt mer komplicerade än avtalen som gäller lågspänningsnätet. Det finns därför starka skäl att ha en annan ordning för högspänningskunderna. För att säkerställa att kunder anslutna till högspänningsnätet får den tariff som passar dem bäst och för att säkerställa att de får rätt tekniska villkor m.m. bör de först göra klart med nätägarna om vilket nätavtal som passar bäst. När parterna kommit överens om detta registrerar nätägaren rätt nätavtal i elmarknadshubben. Högspänningskunderna tar därefter kontakt med en elhandlare och kommer överens om ett elhandelsavtal. När detta skett registrerar elhandlaren avtalet i elmarknadshubben och kontrollerar att det finns ett nätavtal i uttagspunkten. När detta är kontrollerat kan leveransen av el påbörjas det datum som parterna är överens om. Denna ordning innebär alltså att kunder ansluta till högspänningsnätet hanteras på ett särskilt sätt i samband med att nät- och elhandelsavtal ingås. Därefter kommer de att få en samlad faktura för elhandels- och nätkostnaderna från elhandlaren precis som alla andra elkunder. Samtliga kunder har alltid möjlighet att närsomhelst vända sig till sin nätägare för att diskutera sin anslutning, abonnerad effekt etc.

Riktigt stora kunder kan t.ex. själva köpa in el direkt från börserna. Det finns inget skäl att dessa kunder ska omfattas av kravet på att ingå ett avtal om leverans av el med en elhandlare för att få leverans av el. De bör därför undantas från detta krav.

Elproducenter ska ingå avtal om fortlöpande tillträde till elnätet för att få mata in el

Förslag: För att få mata in el i en inmatningspunkt på ett koncessionspliktigt elnät ska en elproducent ingå ett avtal om nättjänster och fortlöpande nättillträde med nätägaren.

Bestämmelsen i första stycket gäller inte för en kunder som har en produktionsanläggning och som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kapitlet i inkomstskattelagen (1999:1229).

Elproducenter som matar in el på elnätet behöver inget avtal med en elhandlare. Det krävs därför en särskild hantering av elproducenterna. De måste ingå ett avtal med nätägaren som omfattar samma delar som dagens nätavtal. För att anpassa terminologin till den nya marknadsmodellen bör det anges att de ska ingå ett avtal med elhandlaren som omfattar både nättjänster och fortlöpande tillträde till elnätet. En anläggning för mikroproduktion bör inte omfattas av denna bestämmelse eftersom anläggningen också tar ut el och har ett avtal med en elhandlare.

4 Betalningsfrister, kreditrisker och säkerhetslösningar

I detta kapitel presenteras en sammanfattning av en konsultstudie³⁹ som genomförts av Gaia Consulting om faktureringsfrister och kreditrisker i grossistmodellen. Vidare presenteras synpunkter från intressenter samt Ei:s analys och förslag.

4.1 Finansiell analys av grossistmodellens förutsättningar

Med en förändring av elmarknadsmodellen till en grossistmodell ändras marknadsaktörernas relation med varandra vilket också förändrar fordringsförhållandena mellan elhandlare och nätägare. I grossistmodellen blir elhandlaren ansvarig för att fakturera kunden nätavgiften som baseras på fakturerat belopp från nätägaren. Det innebär att elhandlaren får bära risken för att kunden inte betalar nätavgiften, vilket tidigare legat på nätägaren. För att utreda förändringen i kreditrisker, kassaflöden och betalningsfrister i den nya marknadsmodellen har konsultföretaget Gaia utfört en analys av detta på uppdrag åt Ei. Nedan presenteras en sammanfattning av Gaias studie.

Elhandlarens risk och kassaflöde mot kund

Gaias analys visar att elhandlarens kreditrisker mot kund påverkas främst av den granskning som görs av kundens kreditvärdighet, tidsfristerna för betalning, effektiviteten i elhandlarens faktura- och inkassoprocess samt möjligheter till uppsägning och fränkoppling vid utebliven betalning. Omfattningen av kreditriskerna som härrör från kunder förväntas inte ändras med en grossistmodell jämfört med nuläget. Gaias antagande baseras på att el är en nödvändighetsvara vilket innebär att betalningsviljan är hög. Det resulterar i låga kreditförluster från kunder. Gaia beräknar kreditförlusterna till att vara under 0,2 procent för konsumenter och 0,2–0,5 procent för företagskunder. Elhandlarnas omsättning kommer att öka med belopp som motsvarar nätavgifterna vilket innebär att de potentiella kreditförlusterna ökar givet nivån på kreditriskerna ovan.

Betalningsfrister

I konsultstudien har flera elhandlare tillfrågats om vilka betalningsfrister de använder gentemot kunder. Resultatet visar att det finns en variation i hur snabbt elhandlarna väljer att fakturera sina kunder. En del elhandlare väljer att sprida ut faktureringen över ett antal dagar för att utjämna arbetsflödet i fakturering och kundtjänst och därmed minska sina kostnader. Det är också vanligt att fakturera kunder med låg⁴⁰ elförbrukning mer sällan än månadsvis. Det ger färre fakturor per kund vilket ger lägre faktureringskostnader. Tidpunkten för när elhandlaren

³⁹ Faktureringsfrister och kreditrisk i olika samfaktureringsmodeller – finansiell analys, Gaia Consulting Oy, 2016. Diarienummer 2015-103116 aktbilaga 104

⁴⁰ Kan också vara en del i ett kunderbjudande.

får betalt av kunden och när betalning av nätavgift och energiskatt sker till nätägaren är kritiskt för elhandlaren likviditet. Om elhandlaren är skyldig att reglera sina leverantörskrediter till nätägarna innan inbetalning kommit från kunderna kräver det rörelsekapital hos elhandlarna. På motsvarande sätt påverkas elhandlarnas likviditet positivt om regleringen gentemot nätägarna sker efter att inbetalningarna från kunderna inkommit.

Kassaflödesneutrala betalningsfrister innebär att betalningsfristerna utformas för att varken påverka elhandlaren kassa positivt eller negativt, vilket i praktiken innebär att elhandlaren ska betala nätägaren direkt efter det att kunderna betalat elhandlaren.

För att undvika en stor påverkan på elhandlaren likviditet är kassaflödesneutrala betalningsfrister enligt Gaia att föredra. Enligt de gällande allmänna avtalsvillkoren⁴¹ ska förfallodagen för en faktura till en konsument tidigast vara dag 28 i månaden. Utgångspunkten i analysen är konsumenters betalningsmönster där huvuddelen betalar fakturan på förfallodagen och där 5 till 25 procent av kunderna betalar en till fem dagar efter förfallodagen. Utifrån detta bedömer Gaia att dag 35 efter förbrukningsmånaden är en lämplig tidpunkt för elhandlarnas betalning av fakturan till nätägarna.

Gaia menar att införandet av grossistmodellen tillsammans med en flytt av skattskyldigheten för energiskatten, från elhandlare till nätägare, sannolikt kommer att leda till en ökad faktureringsfrekvens hos elhandlarna. Om faktureringsfrekvensen avseende kundernas fakturor ökar så innebär det att de totala utestående fordringarna minskar och därmed också risken för uteblivna betalningar.

Nätägarens kreditrisk

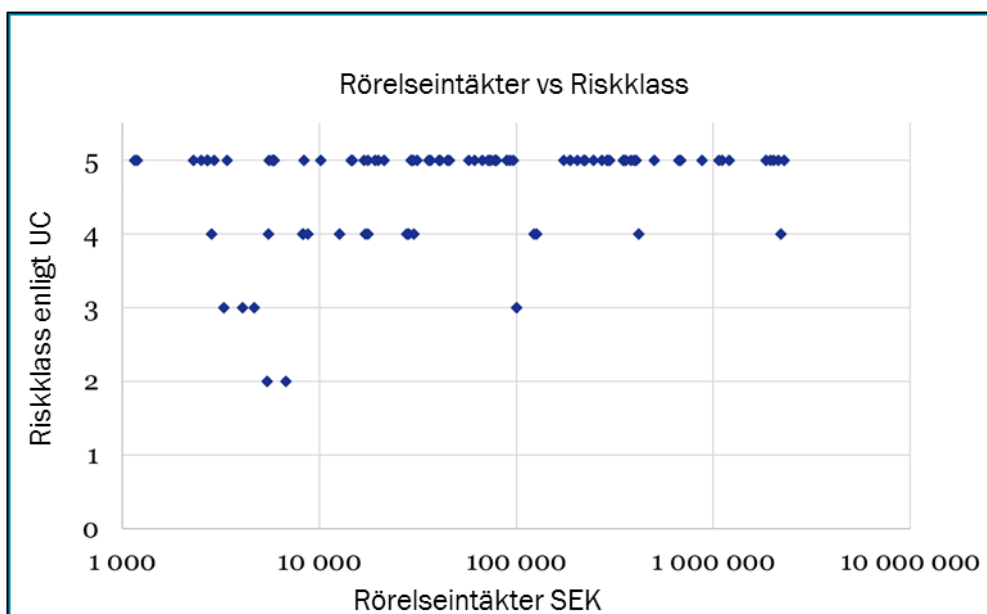
Gaias genomgång av olika elhandlars finansiella ställning visar att elhandlare i genomsnitt har god kreditvärdighet. De flesta elhandlare har en låg sannolikhet för att försättas i konkurs, på promillenivå baserat på den klassificering av risk som UC⁴² använder. Den låga risken beror delvis på att el är en nödvändighetsvara som kunderna i hög utsträckning prioriterar att betala men också på ägarstrukturen på marknaden. Konkurserna i branschen har historiskt varit sällsynta. Gaia poängterar dock att detta är en förenklad bild av elhandlarnas verkliga kreditvärdighet då den endast baseras på en dataanalys av publicerad bokslutsinformation. Den verkliga risken är mer komplicerad och inkluderar också bland annat affärs- och marknadsrisker, framför allt risker vid elhandel.

I Figur 11 visas vilken riskklass elhandlarna som undersökts har fått utifrån UC:s klassificering av risk. Riskklassen visar vilken risk elhandlaren löper att hamna på obestånd inom ett år där riskklass 5 utgör lägsta och riskklass 1 högsta risk. Gaia nämner att riskklasserna i figur 11 kan ställas i relation till att det svenska näringslivet som helhet har ett medel på 4,03 och en median på 4,0 i UCs riskklassning.

⁴¹ Allmänna avtalsvillkor för försäljning av el till konsument, EL 2012 K (rev)

⁴² Svenskt affärs- och kreditinformationsföretag

Figur 11 Riskklasser för elhandelsbranschen i förhållande till verksamhetsvolym⁴³

Källa: Gaia, 2016

I grossistmodellen ökar elhandlarnas faktureringsvolymen men insolvensrisken förväntas inte förändras eftersom kundprofilen blir oförändrad.

Många av nätägarna ingår i koncerner som också har elhandelsverksamhet. Ofta har elhandeln en stor marknadsandel i det egna lokala nätområdet. Gaia menar att det på grund av detta förhållande innebär att det i många fall inte existerar någon motpartsrisk för nätägaren eftersom elhandlaren och nätägaren i dessa fall ingår i samma koncern.

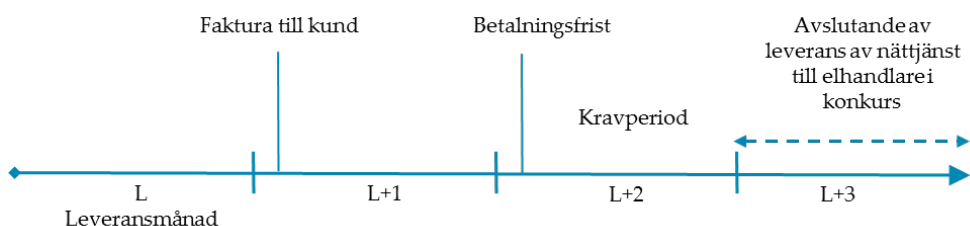
4.2 Scenarioanalys

Storleken på nätägarens ekonomiska förlust om en elhandlare går i konkurs varierar och är beroende av elhandlarens storlek, marknadsandel i nätägarens nätområde samt nätägarens omsättning. Gaia har därför genomfört en scenarioanalys som visar hur en nätägares förlust beror av elhandlarens marknadsandel i nätägarens nät, tidpunkt på året samt under hur lång tid utestående fordringar kan ackumuleras.

Den tid de utestående fordringarna ackumuleras antas variera mellan två till tre månader, vilket motsvarar 60, 75 och 90 dagar efter leveransmånad. En vintermånad uppskattas utgöra 12 procent av elförbrukningen och övriga månader 7 procent.

⁴³ De tre största aktörerna (Vattenfall, Eon och Fortum) är inte inkluderade

Figur 12 Avslutande av leverans inom tre månader efter leveringsmånad som inte betalats

Källa: Gaia, 2016

Analysen visar att om en elhandlare som motsvarar 20 procent av nätägarens omsättning går i konkurs en vintermånad innebär det en kreditförlust på 4,8 till 7,2 procent av de årliga intäkterna för nätägaren beroende på hur länge utestående fordringar ackumuleras.

Skulle en mindre elhandlare med en marknadsandel på 2 procent ställa in betalningarna under vår, sommar eller höst skulle det innebära en förlust på 0,33 - 0,50 procent av de årliga intäkterna för nätägaren beroende på hur länge utestående fordringar ackumuleras. Motsvarande spann för en marknadsandel på 5 procent är 0,83–1,25 procent.

Sannolikheten att en nätägare skulle drabbas av större förluster än de som presenteras i fallen ovan bedömer Gaia som låg. Enstaka icke-integrerade mindre elhandlare utgör mindre än en procent av den totala omsättningen för elhandel i Sverige och sannolikheten för att en större elhandlare går i konkurs bedöms vara låg. Den elhandlaren som ingår i samma koncern som nätägaren har dessutom oftast den största marknadsandelen i området.

4.3 Att ställa säkerhet minskar risken

Gaia presenterar ett antal olika sätt att hantera de kreditförluster som kan uppstå mellan nätägare och elhandlare. Vid bedömning av säkerhetsbehovet är utgångspunkten motpartens kreditvärdighet som innebär att en hög kreditvärdighet kräver en mindre säkerhet. Vid bedömningen av krav på säkerhet är det viktigt att åtgärden inte hämmar konkurrensen på elmarknaden och att säkerhetsbehovet inte innebär att det uppstår inträdesbarriärer för nya aktörer att träda in på marknaden. Gaia menar till exempelvis att det inte är motiverat att skapa ett system där alla risker tas omhand då det skulle orsaka onödiga kostnader och inträdesbarriärer på elmarknaden.

I konsultstudien rekommenderas några huvudprinciper för säkerhetslösningar mellan elhandlare och nätägare som är:

Vid hög kreditvärdighet krävs ingen säkerhet

Säkerheter ska inte behövas mellan elhandlare och nätägare när elhandlaren uppfyller en god nivå av kreditvärdighet samt uppfyller sina åligganden exemplariskt. Nätägaren bör kräva säkerheter av elhandlare om vissa kriterier gällande kreditvärdighet inte uppfylls och/eller när betalningsstörningar förekommer. Gaia definierar inte nivån på god kreditvärdighet, men presenterar en internationell jämförelse som visar att gränsen för att helt befrias från att ställa

säkerhet i jämförda länder ligger i spannet någon hundra delars procent till någon tiondels procent sannolikhet för obestånd.

Storleken på säkerheten bör hållas nere

Gaia menar att säkerhetskravets storlek bör hållas på en så låg nivå som möjligt för att inte utgöra ett konkurrenshinder och för att begränsa kostnaderna. Säkerhetsmodellen bör vara dynamisk och inte kräva full säkerhet för utestående fordringar.

Samma villkor bör gälla på hela elmarknaden

Gaia rekommenderar att relationen mellan elhandlare och nätägare regleras i en branschöverenskommelse istället för bilateralt. Det skulle innebära samma villkor mellan nätägare och elhandlare oavsett i vilket nätområde affären sker.

En central enhet bedömer behovet av säkerhet

Gaia rekommenderar att det bör införas en centraliserad enhet, som drivs av exempelvis Svenska kraftnät eller Ei, som bedömer om nätägaren bör kräva säkerhet av elhandlaren. Villkoren för utvärdering av säkerhetskravet ska vara konkurrensneutrala, icke-diskriminerande och transparenta. Elhandlarna som är aktiva i många olika nätområden kan behöva ställa säkerhet till flera olika nätägare, vilket medför administrativa utmaningar och eventuella kostnader. Det skulle därför kunna vara motiverat att undersöka i vilken grad den centrala enheten kan delta i administrationen av säkerheterna.

Nätägaren får kräva säkerhet när förutbestämda villkor inte är uppfyllda

Utgångspunkten i Gaias rekommendationer är att säkerheter inte behövs om elhandlaren har en god kreditvärdighet och sköter sina åtagande gentemot nätägaren. Nätägaren har rätt att kräva att elhandlaren ställer säkerhet som täcker elhandlarens åligganden när vissa förutsättningar är uppfyllda. Gaia rekommenderar att dessa principer skulle presenteras i ett standardavtal mellan aktörerna som Ei skulle godkänna. I principerna ska det bland annat framgå hur nätägarna ska gå tillväga vid uteblivna betalningar från elhandlaren och hur eventuella säkerheter kan realiseras. Gaia menar att det även bör specificeras vilka förfaringsätt som finns ifall elhandlaren vill överklaga ett beslut om säkerhetskrav. En neutral och effektiv process är nödvändig för att trygga både elhandlarens och nätägarnas rättsskydd. Gaias har tagit fram några exempel för att demonstrera tänkbara principer för när nätägaren ska få ta ut säkerhet från elhandlaren:

1. Nätägaren har skickat betalningspåminnelser (till exempel minst två gånger).
2. Elhandlaren har vid flera tillfällen varit försenade med betalningar av nätägarens fakturor (till exempel fyra gånger) under en 12 månaders period. Förseningen har varit mer än till exempel fem dagar.
3. Elhandlaren har registrerats i ett kreditupplysningsföretags register över dåliga betalare eller motsvarande.

4. En ny elhandlare som inte kan uppvisa en årsredovisning kan krävas på säkerhet. Det kan krävas att elhandlaren ska kunna uppvisa minst två på varandra följande årsredovisningar. Ett undantag till denna princip kunde eventuellt gälla för mindre nya fristående bolag (så kallade startup-företag).
5. Elhandlaren har under de två senaste åren inte uppnått en normal kreditvärderingsnivå och har en hög risk enligt kreditupplysningsföretagens klassificering.
6. Elhandlaren har ett negativt eget kapital.
7. Elhandlarens verksamhet har haft ett underskott under två på varandra följande år.

Vidare menar Gaia att det kan vara motiverat att planera säkerhetskraven så att de specifikt beaktar så kallade startup-företags villkor. För denna typ av aktörer kan man tänka sig att göra avkall på kravet på säkerhet under en begränsad tid under företagets uppstartsfas. Säkerhetskraven skulle åter bli aktuella när företaget har uppnått en godtagbar finansiell ställning. Ett problem med denna typ av dispens är att den kräver att den centrala enheten kan övervaka och utvärdera det berörda företaget.

4.4 Synpunkter på konsultstudien

Den 29 september 2016 presenterades konsultstudien av Gaia på ett seminarium där aktörer från elbranschen var inbjudna. Flera elhandlare lämnade synpunkter på förslagen i studien och lyfte fram att de såg utmaningar med den betalningsfrist till dag 35 som Gaia föreslog. Elhandlarnas invändningar var att förslaget innebar ett ökat antal fakturor, kostnader och administration för kunden genom att huvuddelen av kunderna som idag faktureras kvartalsvis eller varannan månad med skulle nu faktureras månadsvis.

En annan invändning var att de fristående elhandlarna skulle behöva fakturera kunder månadsvis medan integrerade elhandlare kunde fortsätta att erbjuda fakturering varannan månad eller kvartalsvis genom att utnyttja koncernens likviditet. Betalningsfristen till dag 35 innebar därför att konkurrensen skulle snedvridas genom att de integrerade elhandlarna kunde få lägre faktureringskostnader och bättre kunderbudanden. Elhandlarna påpekade också att studien baserades på privatkunder medan företagskunder vanligtvis har längre betalningsfrister, något som borde ha vägts in vid utformandet av en kassaflödesneutral betalningsfrist. Sammanfattningsvis lämnade elhandlarna i Ei:s referensgrupper följande förslag:

1. Elhandlarens betalningsfrist borde utökas till dag 45 eller möjligtvis dag 40.
2. Betalningsfristen borde korrigeras för helgdagar.
3. Betalningsdagen för elhandlaren borde vara den dag när nätägaren senast ska betala in energiskatten till Skatteverket.

4. Elhandlaren borde ha möjlighet att förskottsdebitera kunder.
5. Elhandlaren borde kunna använda ekonomiska incitament för att styra kunder mot elektronisk fakturering.

En elhandlare framförde att eftersom elhandlaren i den nya modellen även tar kreditförlusten när en kund inte betalar nätavgiften borde elhandlaren antingen få ersättning av nätägaren motsvarande de minskade kreditförlusterna eller att nätägarens intäktsram sänks med motsvarande belopp.

En integrerad aktör framförde vikten av att betalningsfristen ska vara kassaflödesneutral och att överlikviditet genom energiskatten bör läggas hos nätägarna. Den föreslagna betalningsfristen på 35 dagar är för kort för att nätägaren ska hinna ta fram underlag och förslaget är dessutom inte anpassat för de längre betalningsfrister som är vanliga för företagskunder. Nätägaren bör löpande lämna underlag till elhandlaren så att denne ska kunna påbörja fakturering mot kunderna.

En nätägare framförde att nätägare kommer drabbas av kostnader när elhandlare inte kan fullgöra sina åtaganden. Nätverksamheten är reglerad och nätägarens enda inkomst är nätavgifterna. Att nätägarna och nätkunderna i förlängningen ska bära en risk de inte kan påverka är inte rimligt. Vidare menar nätägaren att även om de flesta elhandlare idag är välskötta så är elhandel en riskfylld verksamhet från ett kreditriskperspektiv. Detta beror på att risker i elhandel inte avspeglas i klassificeringen av risk av företaget men är något som snabbt kan förändra elhandlaren ekonomiska situation. Elhandel har dessutom låga marginaler och kundfordringar är i princip elhandlaren enda tillgång.

När det kommer till krav för säkerhet hade aktörerna olika synpunkter. Några betonade vikten av att begränsa omfattningen av säkerheter till de fåtal elhandlare som har en högre risk för inställda betalningar. En annan aktör påpekar behovet av tydliga krav för att säkerställa att oseriösa aktörer inte kan utnyttja systemet. Kraven kan utformas som en elhandlarlicens och en generell säkerhet med ett minimibelopp för alla elhandlare som ansluter sig till elmarknadshubben. En annan fråga som aktörerna ser olika på är om nya eller mindre aktörer bör få lättare regler än övriga. Någon påpekar att även den anvisade elhandlaren bör ha samma krav på säkerhet som övriga elhandlare samt att säkerhet bör ställas i form av bankgaranti med kreditklassificeringen BBB-/Baa3 från S&P/Moody's alternativt i form av deposition.

Samtliga aktörer välkomnade en standardisering och centralisering för att undvika tids- och kostnadskrävande bilaterala avtal och processer samt säkerställa konkurrensneutralitet, kostnadseffektivitet och enkelhet. Några aktörer pekade specifikt ut att det behöver vara en myndighet som avgör om säkerhet ska ställas.

4.5 Energiföretagen Sveriges förslag om avstängning

Energiföretagen Sverige har tagit fram två förslag på processer för avstängning av elhandlare från marknaden där det ena förslaget kräver myndighetsprövning och det andra inte.

Processen som inte kräver myndighetsprövning beräknas sammantaget ta cirka tre månader att genomföra bortsett från en eventuell domstolsprocess. När en elhandlare underlåter att betala elnätsfakturan till nätägaren efter en andra påminnelse, som även innehåller en underrättelse om att avtalet dem emellan kommer sägas upp om betalning uteblir, har nätägaren rätt att säga upp avtalet med tre dagars varsel. När detta sker skickas en hävningsförklaring till elhandlaren och samtidigt en underrättelse till elmarknadshubben. Elhandlaren har i detta skede möjlighet att överklaga hävningen till domstol.

Om elhandlaren inte tar hävningen till domstol så verkställs hävningen av elmarknadshubben som utesluter elhandlaren från det aktuella nätområdet och samtidigt blockerar elhandlaren från att ta in nya kunder. Elmarknadshubben fördelar sedan elhandlarens kunder till den anvisade elhandlaren i nätområdet.

Processen med myndighetsprövning beräknas sammantaget ta cirka sex månader att genomföra. Processen sker på samma sätt som alternativet ovan fram till att nätavtalet ska säga upp avtalet med elhandlaren. Utöver hävningsförklaringen till elhandlaren och meddelandet till elmarknadshubben ska även en underrättelse skickas till en prövande myndighet.

I nästa skede kan elhandlaren begära att myndigheten prövar ärendet, som i så fall genomför en kontroll av om anmälan uppfyller formkraven och om ärendet ska prövas. Vid ett sådant scenario måste elhandlaren ställa en säkerhet motsvarande det utstående fakturabeloppet.

Om myndigheten vill pröva hävningen skickas ett meddelande till elmarknadshubben och hävningen pausas i väntan på utredning. Efter att elhandlaren yttrat sig tar myndigheten ett beslut. Om myndigheten anser att nätägarens hävning saknar grund avbryts avstängningen och säkerheten betalas tillbaka till elhandlaren. Om myndigheten anser att hävningen av nätägaren är korrekt fortgår avstängningen. I detta skede har dock elhandlaren möjlighet att överklaga till domstol.

Om elhandlaren inte väljer att pröva hävningen hos myndigheten eller om myndigheten avser att inte pröva hävningen verkställer elmarknadshubben uteslutningen på samma sätt som i den andra processen ovan.

4.6 Sammanfattande analys och bedömning

Ei anger i det följande avsnittet förslag om hur kreditrisken bör hanteras i den nya marknadsmodellen. Analysen bygger på den utredning som Gaia gjort för Ei:s räkning samt på de kommentarer och förslag som Ei fått från berörda intressenter.

Kassaflödesneutrala betalningsfrister ska styras genom reglering

Förslag: Det ska från elhandlarens perspektiv vara rimliga betalningsfrister mellan elhandlare och nätägare.

Betalningsfristerna ska styras genom reglering i föreskrift där det anges när en nätägare ska skicka en aggregerad faktura till elhandlaren.

Betalningsfristerna mellan elhandlare och nätägare är en central fråga som får stor påverkan på aktörernas likviditet. Om elhandlaren betalar nätägaren innan kunderna har betalat elhandlaren påverkas elhandlaren likviditet kraftigt, vilket kan påverka konkurrensen på marknaden negativt. Alltför generösa betalningsfrister innebär istället högre totala fordringar mellan elhandlare och nätägare. En längre betalningsfrist innebär alltså en större genomsnittlig fordran mellan aktörerna och därmed ökar också de potentiella nivåerna för kreditförluster och kostnaderna för eventuella säkerhetskrav eller andra åtgärder för att täcka av risk. Ei rekommenderar därför att betalningsfristerna ska utformas på ett för elhandlaren kassaflödesneutralt sätt, det vill säga att elhandlaren betalar nätägaren snarast efter inkommen betalning från kunderna.

Det finns idag en variation mellan marknads aktörer när det gäller hur effektiva deras processer för fakturering, kravhantering och avstängning är. Här anser Ei att den framtida marknadsmodellen bör utgå från snabbast möjliga processer. Då det är kritiskt för konkurrensen på marknaden att elhandlaren får betalt av kunden innan den betalar nätägaren kan dock en viss säkerhetsmarginal vara lämplig. Väljer en elhandlare en långsammare process till exempel genom att sprida ut faktureringen eller fakturera sina kunder kvartalsvis istället för månadsvis kan det anses vara ett affärsmässigt val drivet av kundönskemål eller lägre totala kostnader.

Möjligheten till att optimera sin affär genom att erbjuda kvartalsfakturering kan variera mellan elhandlare. Framförallt kan integrerade elhandlare ha bättre möjligheter att optimera kassaflödet på koncernnivå. Ei anser inte att det är lämpligt att utöka betalningsfrister och därmed även öka riskerna på marknaden för att kompensera för ett eventuellt otillräckligt åtskillnadsregelverk. Att utreda huruvida det befintliga regelverket för åtskillnad är funktionellt ingår inte i uppdraget.

Då betalningsfrister är en central fråga i förhållandet mellan elhandlare och nätägare i den nya marknadsmodellen ser Ei att det är viktigt att det är tydligt för alla aktörer när elhandlaren ska betala nätkostnaden till nätägaren. Med anledning av det anser Ei att betalningsfristerna bör anges i föreskrift.

Nätägaren kan ställa krav på säkerhet gentemot elhandlare med hög risk

Förslag: Nätägare ska kunna ställa krav på att elhandlare, som bedöms ha en förhållandevis hög risk att ställa in betalningar, ska ställa säkerhet.

Elhandlare som ställt in en betalning till en nätägare ska inte tillåtas ta nya kunder i något nätområde.

Det är osannolikt att det skulle vara samhällsekonomisk effektivt med ett system som tar bort alla risker. Kreditrisken avseende både elhandlare och kunder är låg. Nätägarnas kreditförluster förväntas inte öka av en övergång till en grossistmodell som är utformad utifrån Ei:s förslag i denna rapport. En konsekvens av förslaget är dock att spridningen av nätägarens kreditrisk förändras. I en grossistmodell får en nätägare sina risker fördelade på det antal elhandlare⁴⁴ som är verksamma i nätområdet, till skillnad från idag när nätägaren har ett stort antal kunder som motpart. Hade alla elhandlare haft lika stora marknadsandelar i respektive nätägares nät hade varje elhandlare motsvarat under en procent av nätägarens omsättning. Nätägaren hade då utan större problem kunnat hantera en enskild elhandlars konkurs. Sweco uppskattar i sin kostnadsnyttoanalys att i genomsnitt 70 procent av kunderna är kunder hos en integrerad elhandlare. Utgår man från den fördelningen av marknadsandelar får nätägaren en kreditriskexponering på i genomsnitt 70 procent mot en enskild elhandlare, vilket dock inte gäller om elhandlare och nätägare ingår i samma koncern.

Den höga marknadskoncentrationen lokalt ger alltså nätägaren en hög riskkoncentration i en grossistmodell. För nätägare och elhandlare som tillhör samma koncern är det möjligt att risken i praktiken kan ses som obefintlig. Ei anser däremot att det är viktigt att utifrån tänkbar framtida marknadsutveckling inte anta att nätägaren alltid kommer att ha den största elhandlaren i sin egen koncern. Redan idag finns fristående nätägare och modellen ska vara framtidssäker och fungera lika bra med nätägare och elhandlare med olika ägare. I Gaias scenarioanalys visas också att nätägarens exponering mot respektive elhandlare tillsammans med tiden hur länge en skuld ackumuleras är det som bestämmer hur stor en kreditförlust i värsta fall kan bli.

Ei föreslår även att elhandlare som har ställt in en betalning till en nätägare inte ska tillåtas ta nya kunder i något nätområde. En inställd betalning är det säkraste tecknet på att en elhandlare är på väg att hamna på obestånd och för att begränsa storleken på förlusten bör därför en sådan elhandlare inte tillåtas fortsätta att ta nya kunder, vilket skulle kunna förvärra situationen än mer.

Sammantaget bedömer Ei att det är rimligt att nätägare ska kunna ställa krav på att elhandlare som bedöms ha en förhållandevis hög risk att ställa in en betalning ska ställa säkerhet. Gaias analys visar att det sannolikt är ett fåtal elhandlare som berörs, men att det i vissa fall kan finnas anledning att ställa krav på säkerhet för att undvika att nätägarens kunder får betala för en kreditförlust som orsakats av en elhandlare.

⁴⁴ Den 20 februari 2017 var 134 elhandlare verksamma i Sverige.

Gaia och branschen förespråkar att det ska införas en central enhet som ska bedöma om nätägarna ska kräva säkerhet av en elhandlare och att denna centrala enhet bör drivas eller upphandlas av Ei eller Svenska kraftnät. Det kan finnas kostnadsfördelar med att ha en central aktör som dels bedömer frågan om en elhandlare ska ställa säkerhet eller inte och dels administrerar hanteringen av ställda säkerheter. Ei bedömer inte att det är lämpligt att låta en tillsynsmyndighet hantera kreditbedömningar och säkerheter då myndigheten därmed blir en aktör på elmarknaden. En myndighet ska inte heller konkurrera med privata aktörer som kan hantera samma uppgift. Med en sådan konstruktion blir det även en fråga om att alla beslut Ei tar angående säkerheter blir att betrakta som myndighetsutövning, vilket kan få följder för verksamheten. Frågan är då om det är lämpligare att Ei handlar upp funktionen som ska hantera kreditbedömningar och hantering av säkerheter. Det kan då konstateras att detta inte ligger inom ramen för Ei:s verksamhet. Ei har inte heller några medel för att genomföra upphandlingen eller finansiera verksamheten som upphandlas. Ei är dessutom tillsynsmyndighet vilket gör att det inte kan anses lämpligt att Ei tar hand om dessa uppgifter.

Ett alternativ till att utse Ei till att bedöma om en elhandlare ska ställa säkerhet och att hantera administrationen av säkerheter kan vara att Svenska kraftnät tar hand om uppgifterna. Svenska kraftnät hanterar visserligen säkerheter i dag gentemot de balansansvariga företagen men har i övrigt ingen koppling till dessa frågor. Svenska kraftnät har inte heller någon finansiering för att hantera dessa frågor och även Svenska kraftnät är en myndighet. Ei bedömer därför att det inte heller är lämpligt att låta Svenska kraftnät få ansvaret för dessa uppgifter. Det bör därför åligga varje nätägare att säkerställa att bedöma frågan om en elhandlare ska ställa säkerhet eller inte och att hantera administrationen av ställda säkerheter. Detta ska ingå som en del i nätverksamheten. Det bör dock påpekas att det är möjligt och kan vara lämpligt att hantera frågorna centralt för att få en enhetlig och kostnadseffektiv hantering. Det finns därför starka skäl för nätägarna att samarbeta i denna fråga och bygga upp eller upphandla en gemensam funktion som hanterar frågorna om vilka elhandlare som ska ställa säkerheter och som hanterar administrationen av ställda säkerheter.

Kriterier för ställande av säkerhet

Förslag: Nätägarens avtal om nättjänster ska innehålla rimliga kriterier för ställande av säkerhet.

I det avtal om nättjänster som nätägarna ska ingå med elhandlare, som ska godkännas av nätmyndigheten i enlighet med vad som anges i avsnitt 2.5, ska nätägarna ange villkoren för om elhandlare ska ställa säkerhet. Villkoren i de avtal om nättjänster som nätmyndigheten ska godkänna bör vara utformade så att det är elhandlare med hög risk som får bära kostnaden. Villkoren bör också innebära att säkerhet ska ställas om elhandlaren inte uppfyller alla kriterier för en god kreditvärdighet och/eller i fall betalningsstörningar förekommer. Villkoren ska vara framtagna på ett konkurrensneutralt, icke-diskriminerande och transparent sätt.

Villkoren bör vara också vara sådana att avvikelser som gör att en elhandlare ska ställa säkerhet fångas upp snabbt. Som exempel är en årsvis rating baserat på

föregående års bokslut troligen en svagare indikation på en kommande inställd betalning jämfört med en inställd betalning till en annan nätägare samma dag. En snabb process ger bättre förutsättningar för ökad träffsäkerhet då det är elhandlaren beteende i närtid som initierar krav på säkerhet. Träffsäkerheten i modellen är kritisk för både kostnadseffektivitet och konkurrens.

Hantering av osäkrade kreditförluster

Förslag: Kundkollektivet bär tillsammans eventuella osäkrade kreditförluster. Detta sker genom att nätägare ska betala en särskild avgift till Svenska kraftnät för det fall att Svenska kraftnät tvingas täcka en osäkrad kreditförlust, som orsakats av en elhandlare.

Nätägarnas kostnader för att betala en särskild avgift ska anses ha uppkommit i nätverksamheten.

Ei förespråkar en balanserad säkerhetslösning där säkerhet bör ställas i de fall det bedöms kostnadseffektivt. Det är kunden som i slutänden betalar för såväl kreditförluster och säkerhetslösningar. En över- eller underdimensionerad lösning driver kostnader hos kunden.

Säkerhetsarrangemang genererar kostnader genom administration och kapitalkostnader. Samtidigt kan en underdimensionerad lösning, som en total avsaknad av säkerheter på marknaden, göra att elhandlaren som är den som bäst kan påverka sin egen risk blir mer riskbenägen om någon aktör i slutandan bär kreditrisken. Säkerhetsnivån bör därför vara balanserad och säkerheter bör ställas i de fall det bedöms vara rimligt i förhållande till aktuell kreditrisk och kostnader för säkerheter. Risken för att en elhandlare ställer in en betalning är låg i förhållande till andra branscher då elbranschens kreditvärdighet är högre än det svenska näringslivet i stort enligt Gaia. Siffror från en internationell jämförelse (Nya Zeeland) indikerar en kostnad på tre procent av säkerhetens värde för mindre elhandlare och en procent för större elhandlare. Att kräva full säkerhet från alla elhandlare skulle alltså innebära en kostnad på någon procent av den totala omsättningen. Samtidigt kan man förenklat säga att kreditförlusterna från elhandelsledet i de allra flesta fall är någon hundra eller tiondel procent av omsättningen.

Gaia rekommenderar att säkerhet ställs endast i de fall då risknivån motiverar det, vilket också är praxis i de marknader som studerats som internationell jämförelse. Ei delar Gaias uppfattning om att en villkorsstyrd säkerhetslösning är att föredra framför ingen eller full säkerhet för alla. Motivet är främst kostnadseffektivitet. En villkorsstyrd säkerhetslösning bör balanseras så att kostnaden för risk ska tas av den som orsakar den för att få en så korrekt prissättning som möjligt samtidigt som den ska reflektera att det vid tillräckligt god kreditvärdighet inte är kostnadseffektivt att kräva säkerheter.

En villkorsstyrd säkerhetslösning ger elhandlare med hög risk för inställd betalning en högre kostnad och därmed sämre konkurrenskraft. I princip är det inte ett problem, men det är kritiskt att kriterier för när säkerhet ska ställas sätts på

ett träffsäkert sätt som speglar faktisk risk. Det är också viktigt att särskilt tänka på hur nystartade mindre företag påverkas.

Sannolikheten att en osäkrad fordran mellan elhandlare och nätägare skulle resultera i en kreditförlust är låg då elhandlare kommer behöva ställa säkerhet för alla fordringar med en kreditrisk över en viss nivå. Även med hundratalet elhandlare utan ställd säkerhet är det mest sannolika scenariot därför att det kommer gå ett antal år mellan de fall då en elhandlare som inte ställt säkerhet hamnar på obestånd. Samtidigt har integrerade elhandlare generellt en mycket hög marknadsandel i det lokala elnätet. Uppskattningsvis 70 procent av kunderna i Sverige är kund hos en integrerad elhandlare.

Om Gaias tidigare presenterade scenario skalas upp där en elhandlare med lokal marknadsandel på 20 procent ställer in betalning under vintern till att istället omfatta en marknadsandel om 70 procent innebär det att den största möjliga kreditförlusten från en enskild elhandlare blir omkring 20 procent av de årliga intäkterna för nätägaren (beroende på hur länge utestående fordringar ackumuleras). Den förlusten drabbar i förlängningen kunderna i berört nätområde.

Det är värt att notera att 70 procent är uppskattat nationellt genomsnitt för vilken marknadsandel som integrerade elhandlare har, inte ett maxvärde⁴⁵. Ei ser därför att det, på grund av den starka riskkoncentrationen, är kritiskt att hantera "restrisken", det vill säga den risk som inte täcks av säkerhetskrav. Om osäkrade kreditförluster drabbar kunder i ett enskilt nätområde kan det innebära att kunderna i praktiken får betala dubbelt så hög nätkostnad under någon eller några månader på grund av att nätägaren tar in kompensation för den uteblivna betalningen från den elhandlare som ställt in betalningen.

Vilken kostnad som kan drabba den enskilda kunden är beroende av hur stor summa den uteblivna betalningen från elhandlaren till nätägaren uppgår till. Det är många kunder som kan hantera en sådan kostnadsökning, men det är också många kunder som har sämre ekonomiska förutsättningar och där en sådan händelse skulle sätta dem i betydande ekonomiska problem. Ei bedömer sammantaget att restrisken behöver hanteras på något annat sätt än att det riskerar att drabba kunder i enskilda nätområden.

Ei föreslår därför en hantering av restrisken som innebär att det samlade kundkollektivet står för kostnaderna, för den osannolika händelsen att en osäkrad kreditförlust skulle uppstå. I en sådan lösning blir den ekonomiska påverkan på en enskild kund mycket liten eftersom kostnaden delas mellan alla Sveriges elkunder.

Eftersom det är ett scenario som kommer att inträffa mycket sällan väljer Ei av kostnadseffektivitetsskäl att inte föreslå att det etableras nya aktörer eller betalningsströmmar utifrån en ny struktur utan baserar istället våra förslag på befintlig struktur. Ei föreslår att Svenska kraftnät ska täcka nätägarens kostnader för en osäkrad kreditförlust och finansiera detta genom att ta in en särskild avgift från samtliga nätägare.

⁴⁵ Sweco, 2016

Om en nätägare betalar en särskild avgift till svenska kraftnät så ska en sådan kostnad anses vara en kostnad för nätverksamhet. Det blir då möjligt för nätägaren att vidareföra en sådan kostnad till slutkunderna. Detta bör ske genom att nätägaren ansöker hos nätmyndigheten om omprövning av intäktsramen. För det fall att Svenska kraftnät återfår hela eller delar av ett belopp som har betalats till en nätkoncessionshavare bör de återbetala det belopp som har återfåtts till de nätkoncessionshavare som har erlagt en särskild avgift. En nätägare som får en sådan återbetalning bör få sin intäktsram sänkt.

I december 2016 fick Ei i uppdrag av regeringen att ta fram förslag på författningsändringar inom flera avgörande områden inom elnätsregleringen. I uppdraget ingår att ge förslag på regler för att fastställa företagens avkastning, utvärdera regleringen och lämna lagförslag på förbättringar samt att analysera vilka skäl företagen har för att investera i sina elnät. Ei ska leverera en analys på vilka förändringar som är önskvärda och vid behov lämna författningsförslag inför nästkommande tillsynsperiod alternativt en beskrivning av vilka delar i regleringen som bör ändras även om dessa inte kräver ändringar i ellagen. Det kan också bli aktuellt att lämna en färdplan över planerade förändringar i regleringen som sträcker sig över flera tillsynsperioder.

Med hänsyn till att Ei redan har ett pågående uppdrag om att ta fram förslag till önskvärda förändringar i bestämmelserna om elnätsregleringen bedöms det inte nu vara lämpligt att lämna förslag till hur bestämmelser om höjd respektive sänkt intäktsram, med anledning av om nätägare betalat eller fått en återbetalning av den ovan nämnda särskilda avgiften till svenska kraftnät, ska utformas. Denna fråga får därför hanteras inom ramen för Ei:s pågående uppdraget om elnätsregleringen.

Bristande betalning

Förslag: Om en elhandlare inte betalar en nätägare inom den tid som anges i fakturan ska nätägaren, dagen efter fakturans förfallodag, skicka en påminnelse tillsammans med en anmaning om att betala fakturan senast inom sju kalenderdagar från det att påminnelsen skickades. Om påminnelsen förfaller en lördag eller helgdag ska den betalas senast nästkommande vardag.

Om elhandlaren inte heller betalar fakturan efter påminnelsen ska en ny skriftlig påminnelse med anmaning om att betala fakturan senast inom sju kalenderdagar skickas till elhandlaren. Påminnelsen ska även innehålla en upplysning om att avtalet med elhandlaren kommer att hävas om betalning inte sker inom den angivna tiden.

Påminnelser om att betala ska skickas i ett rekommenderat brev till den eller de behöriga företrädarna för elhandlaren som finns registrerade i elmarknadshubben.

När en nätägare skickar en påminnelse om att betala, tillsammans med en upplysning om att avtalet ska hävas om betalning inte sker, ska nätägaren omedelbart registrera detta i elmarknadshubben. Om en sådan registrering sker utgör detta hinder för elleverantören att registrera nya kunder i elmarknadshubben.

I grossistmodellen blir elhandlaren ansvarig för att fakturera slutkunderna både elhandelskostnaderna och nätavgifterna. Elhandlarna är i sin tur sedan ansvariga för att betala slutkundernas nätavgifter till nätägarna. Denna ändring medför i sig inte att nätägarnas kreditrisk ökar men den stora förändringen är spridningen av nätägarens kreditrisk. I grossistmodellen får nätägaren sina risker fördelade på det antal elhandlare som är verksamma i nätområdet medan de i den nuvarande modellen får riskerna fördelade på det antal kunder som finns i nätområdet.

Eftersom det får stora konsekvenser om en elhandlare inte betalar nätavgifterna till nätägaren finns det skäl att närmare reglera hur processen om en elhandlare inte betalar i tid. Med en sådan reglering får nätägaren stöd för hur de ska agera och alla elhandlare kommer att behandlas på samma sätt. För att hålla nere de ekonomiska förlusterna är det viktigt att processen för att hantera bristande betalningar blir så snabb som möjligt samtidigt som elhandlarnas krav på ett rättssäkert agerande säkerställs. Ei bedömer att en ordning där nätägarna skickar två betalningspåminnelser till en elhandlare som inte har betalat i tid, tillsammans med en upplysning i den andra påminnelsen om att avtalet om nättjänster kommer att hävas om betalning inte sker inom den angivna tiden, uppfyller dessa krav.

Processen föreslås fungera enligt följande. Om en elhandlare inte betalar en nätägare inom den tid som anges i fakturan ska nätägaren, dagen efter fakturans förfallodag, skicka en påminnelse tillsammans med en uppmaning om att betala fakturan senast inom sju kalenderdagar från det att påminnelsen skickades. Om påminnelsen förfaller en lördag eller helgdag ska den betalas senast nästkommande vardag. Detta säkerställer att elhandlaren får en

betalningspåminnelse inom rimlig tid samtidigt som de får en rimlig tid på sig att betala den förfallna fakturan.

Betalar inte elhandlaren fakturan efter den första påminnelsen ska en ny skriftlig påminnelse med uppmaning om att betala fakturan skickas ut senast inom sju kalenderdagar. Om påminnelsen förfaller en lördag eller söndag ska betalning ske närmaste vardag. För det fall att det går så långt att nätägare behöver skicka ut en andra betalningspåminnelse finns det starka skäl att anta att elhandlare har stora betalningsproblem och det bör då inte få fortsätta att vara en aktör på elmarknaden. Den andra påminnelse som skickas ut ska därför även innehålla en upplysning om att avtalet med elhandlaren kommer att hävas om betalning inte sker inom den angivna tiden. Det är viktigt att säkerställa att elhandlaren får del av betalningspåminnelsen så att en betalning inte missas av misstag t.ex. i semestertider. Denna andra påminnelse om att betala bör därför skickas i ett rekommenderat brev till den eller de behöriga företrädarna för elhandlaren som finns registrerade i elmarknadshubben.

En elhandlare som har betalningsproblem bör inte få överta elleveranser till nya kunder. När en nätägare skickar en påminnelse om att betala, tillsammans med en upplysning om att avtalet ska hävas om betalning inte sker, ska nätägaren därför omedelbart registrera detta i elmarknadshubben. När en sådan registrering sker utgör detta hinder för elhandlaren att registrera nya kunder i elmarknadshubben. Denna registrering ger även elhandlaren en ytterligare varning om att de inte har betalat nätavgifterna i tid och undanröjer ytterligare möjligheten till att en elhandlare av någon anledning skulle ha missat att de inte betalat nätägaren i tid. Detta då de kommer att kunna se att de är spärrade från att registrera nya kunder varje gång de använder elmarknadshubben.

Hävning av elhandlarens avtal om nättjänster

Förslag: Om en nätägare inte har fått betalt inom den tid som anges i den påminnelse om betalning som skickats ut tillsammans med upplysningen om att avtalet kommer att hävas ska nätägaren häva elhandlarens avtal om nättjänster. Ett avtal som hävs ska upphöra att gälla fem kalenderdagar efter det att betalningsfristen löpte ut.

Nätägaren ska skicka en underrättelse till elhandlaren om att avtalet kommer att hävas. Underrättelsen ska skickas till den adress som finns registrerad i elmarknadshubben.

Ett avtal om nättjänster får inte hävas om en fordran är tvistig. Hinder mot att häva avtalet föreligger inte om endast en del av fordran är tvistig och inte heller den otvistiga delen har betalats.

Om elhandlaren betalar den förfallna fakturan innan tiden för avtalets upphörande infaller får hävning inte ske.

Om elhandlaren begär prövning av en hävning får avtalet inte hävas innan det finns ett slutligt beslut i frågan.

En elhandlare som har stora betalningsproblem bör inte få fortsätta att vara en aktör på elmarknaden. Om en nätägare inte har fått betalt inom den tid som anges i den påminnelsen om betalning som skickats ut tillsammans med upplysningen om att avtalet kommer att hävas ska nätägaren häva elhandlaren avtal om nättjänster. Denna hävning bör ske fem kalenderdagar efter det att betalningsfristen löpte ut. För att säkerställa att elhandlaren får del av detta ska nätägaren skicka en underrättelse till elhandlaren om att avtalet kommer att hävas. Underrättelsen ska skickas till den adress som finns registrerad i elmarknadshubben. Denna adress bör alltid vara uppdaterad och det ligger i elhandlaren intresse att se till att adressen där är riktig.

Det kan hända att den fordran som betalningen avser är tvistig. Om så är fallet får avtalet inte hävas. Hela fordran bör dock normalt inte kunna vara tvistig. Den del som inte är tvistig ska då självfallet betalas. Om den otvistiga delen inte heller betalas så ska det inte hindra att avtalet hävs.

Om elhandlaren har betalat den förfallna fakturan innan tiden för att häva avtalet infaller får hävning inte ske och elhandlaren fortsätter då att vara en aktör på elmarknaden.

Ett avtal får inte heller hävas i de fall elhandlaren begär prövning av hävningen hos nätmyndigheten. Hindret mot hävning av avtalet gäller i dessa fall fram till att det finns ett slutligt beslut i frågan. Med slutligt beslut i frågan menas att nätmyndigheten inte tar upp elhandlaren begäran om prövning, att nätmyndigheten avgör frågan utan att den överklagas till förvaltningsdomstol eller det finns ett lagakraftvunnet avgörande från förvaltningsdomstol.

Twister om hävning av avtal om nättjänster

Förslag: Nätmyndigheten ska allsidigt och slutgiltigt pröva tvister om hävning av avtal om nättjänster.

En elhandlare som ansöker om prövning av en hävning av ett avtal om nättjänster ska ställa säkerhet. Säkerheten ska motsvara det förfallna beloppet som tvisten avser. Säkerhet ska ställas senast fem vardagar efter det att elhandlaren ansökte om prövning.

En tvist om hävning tas inte upp om tiden för att häva avtalet redan har löpt ut när ansökan om prövning inkommer eller om elhandlaren inte ställer säkerhet i rätt tid.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om ställande av säkerhet.

Ett beslut om att häva en elhandlaren avtal om nättjänster får mycket stora konsekvenser för elhandlaren. En sådan hävning innebär att elhandlaren inte längre kommer att få fortsätta att leverera el till sina kunder. När avtalet om nättjänster hävs kommer elhandlaren att avregistreras som användare av elmarknadshubben och kunderna ska då anvisas en elhandlare. Elhandlaren kommer då att förlora samtliga sina kunder. Av rättssäkerhetsskäl är det därför

nödvändigt att det finns en möjlighet att få ett sådant beslut prövat. Detta bör i första instans ske av nätmyndigheten som är tillsynsmyndighet enligt ellagen. Nätmyndighetens beslut kan i sin tur överklagas till förvaltningsdomstol.

En elhandlare som har betalningsproblem har mycket att vinna på se till att ett beslut om hävning av avtalet om nättjänster dras ut så långt som möjligt t.ex. genom att begära prövning av beslutet att häva avtalet. För att motverka detta bör det införas ett krav på att den som vill få ett beslut om hävning prövat ska ställa säkerhet. Säkerheten bör motsvara det förfallna beloppet som tvisten avser. Med detta garanteras att nätägaren kommer att få betalt för den förfallna fordran om elhandlaren inte får bifall till sin talan. För att inte förhala prövningen bör det införas en tidsgräns inom vilken säkerheten ska ställas. Denna tid bör bestämmas till fem vardagar efter det att elhandlaren ansökte om prövning. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer bör bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om ställande av säkerhet. Detta kan t.ex. avse frågor om vilka säkerheter som ska godtas, till vem säkerheten ska ställas och vem som ska hantera de ställda säkerheterna.

En fråga av praktisk betydelse är hur nätmyndighetens prövning förhåller sig till de allmänna domstolarnas behörighet att ta upp tvister till prövning enligt 10 kap. rättegångsbalken. Enligt 10 kap. 17 § första stycket första punkten rättegångsbalken är allmän domstol inte behörig att ta upp tvister som ska tas upp av en annan myndighet än domstol. Denna bestämmelse innebär att allmän domstol kan vara förhindrad att pröva en fråga i vilken en förvaltningsmyndighet har tillerkänts beslutanderätt. För att allmän domstol skall anses förhindrad att pröva en sådan fråga har ansetts krävas att det genom ett författningsbemyndigande anförtrotts åt förvaltningsmyndighet att allsidigt och slutgiltigt pröva frågan (prop. 1997/98:101 s. 51).

För att nätmyndighetens prövning ska vara ändamålsenlig krävs att den fråga som tvisten rör blir slutgiltigt avgjord genom den prövning som sker hos nätmyndigheten och, om myndighetens beslut överklagas, de allmänna förvaltningsdomstolarna. Det är inte en lämplig ordning att samma fråga kan prövas utifrån samma materiella bestämmelser såväl hos förvaltningsdomstolarna som hos de allmänna domstolarna. Nätmyndigheten bör därför anförtros en rätt att allsidigt och slutgiltigt pröva frågor om hävning av ett avtal om nättjänster.

Anvisning av elhandlare ska ske när ett avtal om hävning av nättjänster är slutligt avgjord

Förslag: När en hävning av ett avtal om nättjänster är slutligt avgjord ska nätägaren registrera detta i elmarknadshubben. Registreringen ska ske utan dröjsmål. När en sådan registrering sker ska berörda kunder anvisas en elhandlare.

En anvisning ska ske genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte. Leverantörsbytet ska ske på så sätt att den anvisade elhandlaren övertar leveranserna i berörda uttagpunkter.

När en hävning av ett avtal om nättjänster är slutligt avgjord ska elhandlaren inte längre kunna leverera el. För att säkerställa att så inte sker bör nätägaren registrera att det finns ett slutligt beslut om hävning av en elhandlares avtal om nättjänster i elmarknadshubben. En sådan registrering ska ske utan dröjsmål. När en sådan registrering sker ska berörda kund anvisas en elhandlare. Genom att denna anvisning sker så säkerställs det att den berörda elhandlaren inte längre har några kunder att leverera el till. Elhandlaren kommer också att avregistreras som användare i elmarknadshubben och kommer därigenom inte att kunna få några nya kunder.

Anvisningen bör ske automatiskt när det finns ett slutligt beslut om hävning av ett nättjänstavtal. Detta kan säkerställas genom att en anvisning bör ske på så sätt att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska genomföra ett leverantörsbyte i dessa fall. Leverantörbytet bör ske på så sätt att den anvisade elhandlaren övertar leveranserna i berörda uttagspunkter.

Det är inte aktuellt med en riskkompensation till elhandlaren för kreditförluster från kunder

Det är upp till elhandlarna, som agerar på en konkurrensutsatt marknad, att söka minimera sina kreditförluster och kostnaderna för dessa. Branschorganisationen Oberoende elhandlare har föreslagit att nätägaren ska kompensera elhandlaren för kreditförluster från kunder.

De stora variationerna i kreditförluster på marknaden tyder på att det finns en effektiviseringspotential som troligen kan realiseras på ett mer effektivt sätt på den konkurrensutsatta marknaden. En eventuell ersättning från nätägare till elhandlare skulle inte påverka kundens totala kostnad då kunden betalar både för elhandel och nät. Om nätägaren ska kompensera elhandlaren kan det bli aktuellt att denna kostnad ska vidareföras till kundkollektivet genom ökade nätavgifter. Om kreditförluster från kunder istället överförs till elhandlaren, som är en oreglerad verksamhet, bör det säkerställas att nätägarnas intäktsramar påverkas av de minskade kostnaderna, oavsett om det rör kreditförluster eller minskade operativa kostnader. Nätägarens intäktsram, som anger hur stora intäkter företagen tillåts ta in från sina elnätskunder, regleras av Ei. Sänkta kostnader för nätägarna på grund av förslagen i denna rapport bör på sikt resultera i minskade intäktsramar. För att säkerställa att detta sker kan det krävas att regelverk eller reglermetoder ändras. Ei har för närvarande ett regeringsuppdrag inom detta område. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 23 oktober 2017.

Då elhandlaren är fri att själv välja sina kunder och optimera sin fakturering och kravhanteringsaffär hanteras elhandlarens ökade risker effektivast av elhandlaren genom kundval och effektiva processer. Däremot kan risken för ökade kreditförluster per kund komma att innebära att elhandlarna i något högre utsträckning än idag kommer att inrikta sig mot kunder med bättre kreditvärdighet. Detta då fler kunder kan komma att betraktas som olönsamma utifrån elhandlarens kreditriskperspektiv.

Ei bedömer att det därmed inte är aktuellt med någon kompensation från nätägarna till elhandlarna, såsom har föreslagits av bland annat Oberoende elhandlare.

5 Ett anvisningssystem för kunder i utsatta situationer

I detta kapitel beskrivs dagens anvisningssystem, i vilka situationer kunder blir anvisade en elhandlare och vilka effekter det har på elmarknaden. Kapitlet redogör också för den förändring av anvisningssystemet som behöver göras till följd av den elhandlarcentriska marknadsmodellen.

5.1 Anvisningssystemet har funnit sedan 1999

Systemet med anvisade elhandlare infördes 1999 när den svenska elmarknaden förändrades så att svenska elkunder fick möjlighet att fritt välja elhandlare. De kunder som inte valde en elhandlare anvisades istället en elhandlare. Syftet med systemet var att garantera att alla kunder fick elleverans trots att de inte valt elhandlare och att säkerställa att kunderna gjorde rätt för sig ekonomiskt. Systemet med anvisade elhandlare finns kvar än idag. När en kund saknar ett elhandelsavtal med en elhandlare på uttagspunkten är nätägaren skyldig att anvisa kunden en elhandlare.

Det finns inga regler för hur nätägaren ska utse den anvisade elhandlaren. Om det finns en elhandlare inom koncernen anvisar nätägaren vanligtvis kunden till den elhandlaren. Den 1 april 2017 förändrades regelverket och nätägaren har nu en skyldighet att anvisa en elhandlare som åtagit sig att på *skäliga villkor* leverera el till anvisade kunder. Syftet med regelförändringen är att säkerställa att kunder med anvisade avtal har skäliga villkor, att minska andelen kunder med anvisade avtal och att öka kundaktiviteten på elmarknaden⁴⁶.

När en kund som är konsument anvisats en elhandlare gäller särskilda villkor⁴⁷ som Energiföretagen Sverige (f.d. Svensk Energi) och Konsumentverket har kommit överens om. Enligt dessa särskilda villkor ska eventuell ekonomisk säkerhet till den anvisade elhandlaren ha inkommit senast fem arbetsdagar efter att kunden fått besked om att säkerhet begärts⁴⁸. Säkerhet kan begäras om det finns anledning att tro att kunden inte kommer att göra rätt för sig ekonomiskt. Om säkerhet inte inkommer inom angiven tid kan elleveransen avbrytas omedelbart. En återinkoppling kan ske först efter att kunden uppfyllt samtliga sina förpliktelser enligt avtalet samt betalat skälig ersättning till den anvisade elhandlaren för de kostnader som uppkommit för fränkoppling och återinkoppling⁴⁹.

⁴⁶ Proposition 2016/17:13 Anvisade elavtal, s 1

⁴⁷ Särskilda villkor för försäljning av el från anvisat elhandelsföretag till konsument (rev)

⁴⁸ Särskilda villkor för försäljning av el från anvisat elhandelsföretag till konsument (rev), p. 1a

⁴⁹ Särskilda villkor för försäljning av el från anvisat elhandelsföretag till konsument (rev), p. 4

5.2 Anvisningssituationer

Idag är reglerna utformade så att en kunders som saknar en elhandlare ska anvisas en elhandlare⁵⁰. Det finns idag flera olika situationer som leder till att en kund saknar en elhandlare och därmed ska anvisas en sådan.

Inflytt till en ny bostad

Den vanligaste situationen när en kund blir anvisad en elhandlare är när kunden flyttar in i en bostad och elen redan är påslagen. Anvisningen sker för att kunden inte anmält inflytt till nätägaren och sedan förbrukat el under perioden fram till att nätägaren uppmärksammat att någon flyttat in. Nätägaren upptäcker vanligtvis att någon förbrukar el på uttagspunkten när mätvärden läses av och rapporteras in till nätägarens mätsystem. Nätägaren kan se att förbrukning sker när det uppstår en differens mellan mätarställningen vid utflytt från den tidigare kunden och mätvärdet som rapporteras in vid perioden efter.⁵¹

Eftersom det är okänt för nätägaren vem som förbrukar el i uttagspunkten läggs ett arbete ner på att försöka identifiera kunden. Nätägaren kan då kontakta fastighetsägaren om det gäller lägenheter eller på annat sätt ta reda på vem som flyttat in i en villa eller lokal. När kunden identifierats kan nätägaren debitera nätkostnaden och anvisar också kunden en elhandlare som debiterar kunden elhandelskostnaden som uppstått från inflyttningsdagen, enligt de villkor som elhandlaren tillämpar⁵². I det fall kunden väljer att teckna ett elhandelsavtal med en elhandlare samtidigt som nätägaren anvisar kunden så kommer kunden fortfarande att vara betalningsskyldig för elförbrukningen från inflytt till tillträde av ny elhandlare.⁵³ Den anvisade elhandlaren kommer vara den som debiterar kunden elhandelskostnaden för den avtalslösa perioden.

En annan situation vid inflytt som också resulterar i anvisning är när kunden tecknat ett nätavtal med nätägaren men av någon anledning inte har tecknat ett elhandelsavtal med en elhandlare. Nätägaren väntar under inflyttningsdagen på ett meddelande från en elhandlare om att elleverans ska påbörjas i uttagspunkten. Om ett sådant meddelande inte kommer anvisar nätägaren kunden en elhandlare dagen efter inflytt.

När kundens avtal hävs

Förutom vid inflytt kan kunder anvisas en elhandlare även i andra fall. Ett sådant fall är om kundens elhandelsavtal hävs på grund av ett väsentligt avtalsbrott. Avtalsbrottet kan exempelvis bestå av bristande betalning. Det handlar då inte om något enstaka dröjsmål av ett mindre belopp.

När elhandlaren har rätt att häva ett avtal regleras idag inte i ellagen utan i de allmänna avtalsvillkoren⁵⁴. Här sägs att när elhandlaren har rätt att avbryta en elleverans har företaget också rätt att häva avtalet. Detta betyder att samma rutiner måste följas oavsett om företaget avser att avbryta leveransen av el eller att häva avtalet. Innan avtalet hävs behöver elhandlaren uppmana kunden att inom viss

⁵⁰ 8 kap. 8 § ellagen. I ellagen används begreppet anvisad elleverantör.

⁵¹ Sammanställning frågor till referensgruppen 2016-04-20, Diarienummer 2015-103116 aktbilaga 130

⁵² 8 kap. 8 e § ellagen

⁵³ 8 kap. 8 d § ellagen

⁵⁴ EL 2012 K (rev), p. 5.2, 5.3 och 5.4

skälig tid vidta rättelse. Handlar avtalsbrottet om bristande betalning och ingen betalning skett efter första uppmaningen ska kunden återigen uppmanas att betala skulden, denna gång inom tre veckor. Kunden ska också underrättas om att leveransen av el annars kan avbrytas. Ett meddelande om den uteblivna betalningen ska samtidigt lämnas till socialnämnden i den kommun där kunden får elen levererad. En hävning av ett avtal leder till skillnad från en fränkoppling att avtalsrelationen mellan kunden och elhandlaren omedelbart upphör.

I praktiken är det mycket ovanligt att en elhandlare häver ett avtal. Andelen kunder som idag blir anvisade på grund av att deras elhandelsavtal hävts är uppskattningsvis cirka 0,006 procent av kunderna på elmarknaden.⁵⁵ Det är vanligare att elhandlaren vid ett väsentligt avtalsbrott begär att nätägaren ska avbryta överföringen av el till kunden, vilket till skillnad från en hävning innebär att den avtalsmässiga relationen mellan kunden och elhandlaren består och att ingen anvisning sker.

När en elhandlare som försätts i konkurs förlorar sitt balansansvar

En elhandlare får bara leverera el i uttagspunkter där någon har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagspunkten.⁵⁶ Det innebär att elhandlaren har balansansvar för sina leveranser, vilket är en förutsättning för att kunna bedriva elhandelsverksamhet. Elhandlaren kan antingen själv teckna avtal med Svenska kraftnät om balansansvar eller anlita ett företag som ansvarar i företagets ställe.

En elhandlare som med omedelbar verkan har förlorat sitt balansansvar har rätt att återställa balansansvaret inom en tidsfrist om tio vardagar, dock högst 15 kalenderdagar. Detta gäller dock inte om elhandlaren försätts i konkurs, trätt i likvidation, ställt in betalningarna, eller förklarat sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret.⁵⁷ När någon av dessa situationer inträffar ska nätägaren anvisa de berörda kunderna en elhandlare.⁵⁸

Det är tingsrätten som beslutar om att försätta en elhandlare i konkurs efter en ansökan från elhandlaren själv eller en borgenär.⁵⁹ När beslut om konkurs har fattats utser tingsrätten omgående en konkursförvaltare.⁶⁰ Eftersom elhandlaren fräntas sitt balansansvar med omedelbart verkan i en konkurssituation är det näst intill omöjligt för en konkursförvaltare att driva företaget vidare eftersom kunderna samtidigt blir anvisade en annan elhandlare.

I de fall elhandlaren har anlitat en annan part för balansansvaret och denne förlorar sitt balansansvar, exempelvis i samband med en konkurs, har elhandlaren rätt att återställa balansansvaret inom tidsfristen.⁶¹ För att elhandlaren ska kunna fortsätta leverera el behöver elhandlaren teckna ett avtal med en ny part som åtar

⁵⁵ Uppgifterna kommer från svar från representanter i projektets referensgrupp. Diarienummer 2015-103116 aktbilaga 151

⁵⁶ 8 kap. 4 § ellagen

⁵⁷ 8 kap. 4 e § ellagen

⁵⁸ 8 kap. 4 f § 3st ellagen

⁵⁹ 2 kap. 1 § konkurslagen

⁶⁰ 2 kap. 24 § p.2 konkurslagen

⁶¹ 8 kap. 4 e § 2st ellagen

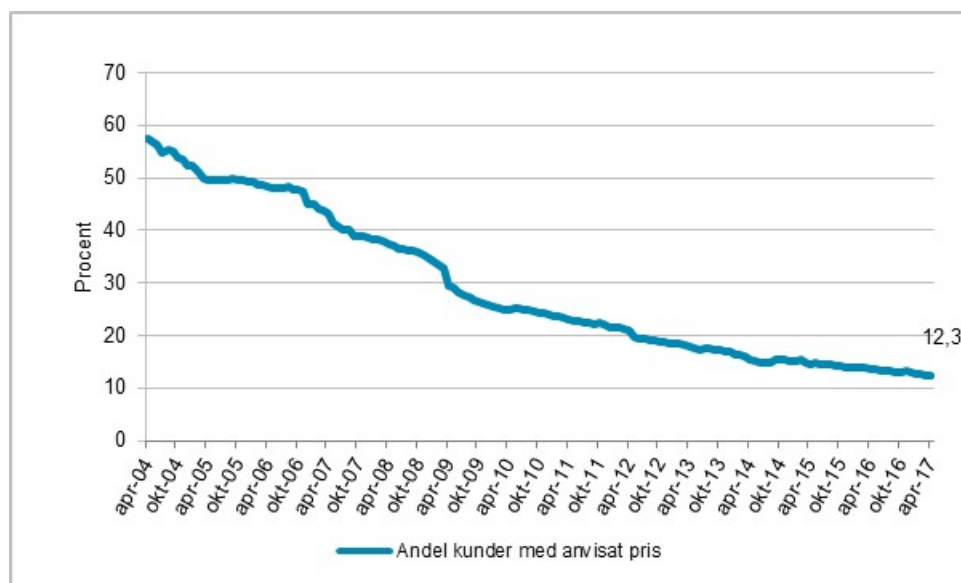
sig balansansvaret. Om elhandlaren inte kan hitta någon part som åtar sig balansansvaret innan tidsfristen löper ut ska nätägaren även i denna situation anvisa kunderna en elhandlare.⁶²

Det är ovanligt att en elhandlare förlorar sitt balansansvar eller att Svenska kraftnät säger upp sitt avtal med en balansansvarig. I genomsnitt uppskattar Svenska kraftnät att en balansansvarig säger upp sitt avtal med en elhandlare vart tredje år och att Svenska kraftnät säger upp sitt avtal med en balansansvarig vart femte år.⁶³

5.3 Ungefär en halv miljon kunder finns i anvisningssystemet

När elmarknaden avreglerades 1996 valde få kunder att aktivt teckna ett avtal med en elhandlare. Andelen kunder med anvisningsavtal har dock med åren sjunkit från 65,2 procent 2002, 21,2 procent 2012 till 12,3 procent i april 2017. Utvecklingen visas i Figur 13.

Figur 13 Andel kunder med anvisningsavtal från april 2004 till april 2016

Källa: SCB, 2017

En undersökning⁶⁴ som Ei genomförde 2013 visade att majoriteten av de anvisade kunderna är privatkunder och att cirka 80 procent av alla anvisade kunder anvisas i samband med inflytt, det motsvarar cirka 490 000⁶⁵ eller 11 procent av alla kunder på elmarknaden. Resterande 20 procent av kunderna anvisas när deras avtal löper ut på grund av att elhandlarens leveransskyldighet⁶⁶ fortfarande gäller trots att kundens elhandelsavtal löpt ut.

⁶² 8 kap. 4 f § 3st ellagen

⁶³ Information från Svenska kraftnät 2017-01-09, Diarienummer: 2015-103116 aktbilaga 143

⁶⁴ Anvisade elavtal – nuläget och framtida utveckling (Ei R2013:17)

⁶⁵ Beräknat på 11 procent av cirka 4,5 miljoner kunder på elmarknaden.

⁶⁶ 8 kap. 5 § ellagen

5.4 Nätägaren och den anvisade elhandlaren har skyldigheter

Den 1 april 2017 trädde nya regler i kraft gällande anvisade elavtal. Nätägaren har numera en skyldighet att se till att den anvisade elhandlaren levererar el till kunderna på skäliga villkor⁶⁷. Enligt reglerna får regeringen meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elhandlare tillämpar inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisningen skett.⁶⁸ Ei har också fått rätt att bedriva tillsyn över att reglerna efterlevs⁶⁹.

Eftersom kunden inte själv aktivt bidrar till att ingå avtal vid en anvisning är det troligt att kunden många gånger inte är medveten om att ett avtal har ingåtts. Nätägaren är därför skyldig att informera kunden om vilken elhandlare kunden blivit anvisad till, innebörden av en sådan anvisning samt ellagens bestämmelser om byte av elhandlare⁷⁰. Nätägaren ska underrätta kunden utan dröjsmål, vilket betyder att informationen ska lämnas genast eller senast inom sju dagar från att kunden anvisades⁷¹.

Även den anvisade elhandlaren har en informationsskyldighet. Den anvisade elhandlaren ska underrätta kunden om villkoren för elleveransen i elhandelsavtalet samt startdag när elleveransen kommer påbörjas. Dessutom ska det framgå i underrättelsen att elhandelsavtalet är ett anvisat avtal och att ett anvisat avtal inte får ha en uppsägningstid som är längre än 14 dagar.⁷²

Utöver den initiala informationsskyldigheten ska den anvisade elhandlaren minst en gång per kvartal skicka särskild information till de anvisade kunderna. Informationen ska innehålla en redogörelse för vilka avtalstyper som elhandlaren erbjuder, uppgifter om priser och leveransvillkor och uppgift om var kunden kan hitta oberoende information om priser och leveransvillkor som andra elhandlare tillämpar.⁷³ Dessutom ska det framgå av informationen att avtalet är ett anvisat avtal. Innan dessa nya bestämmelser trädde i kraft använde sig anvisade elhandlare av olika begrepp för anvisningsavtal, exempelvis tillsvidarepris, anvisat pris och normalpris.

5.5 Dagens anvisningssystem har negativa effekter

Ei har vid fyra⁷⁴ tillfällen utrett anvisningssystemet och föreslagit åtgärder för att lösa de problem som finns med systemet. Ett sådant problem är att kunderna inte behöver vara aktiva för att få elleverans vilket skiljer elmarknaden från de flesta andra marknader där kunden aktivt måste teckna ett avtal för att få en vara eller en tjänst. Jämförelse kan exempelvis göras med telekommarkanden där en kund måste teckna ett avtal med en tjänsteleverantör för att exempelvis få ett

⁶⁷ 8 kap. 8 § första stycket ellagen

⁶⁸ 8 kap. 8 d § ellagen

⁶⁹ 12 kap. 1 § ellagen

⁷⁰ 8 kap. 8 § andra stycket ellagen

⁷¹ Fastslaget i tillsynsbeslut från år 2014.

⁷² 8 kap. 8 a § ellagen

⁷³ 8 kap. 8 c § ellagen

⁷⁴ Systemet med anvisade elhandlare – översyn och förslag till åtgärder Ei R2012:07, Anvisade elavtal – nuläget och framtida utveckling Ei R2013:17, Avtal och information till anvisade kunder – en uppföljning Ei R2014:19, Elhandlarcentrisk flyttprocess – en kostnadsnyttoanalys Ei R2015:05.

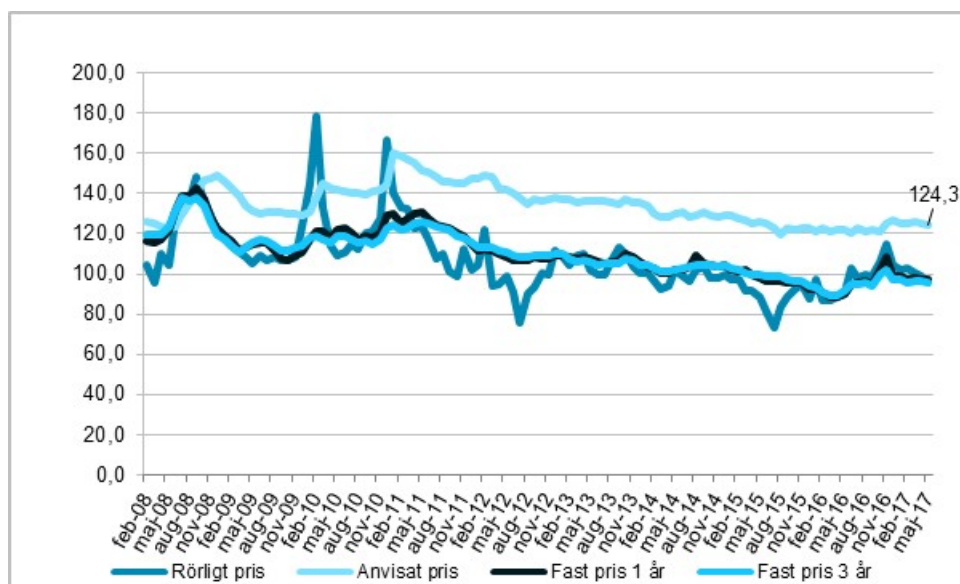
telefonabonnemang. Ett annat problem är att de priser som de anvisade elhandlarna sätter ofta är oförmånliga för kunderna och att de anvisade elhandlarna får konkurrensfördelar.

Anvisningsavtal är oförmånliga för kunderna

Det är upp till den anvisade elhandlaren att avgöra vilket elhandelsavtal som ska ligga till grund för debiteringen av anvisade kunder. De flesta elhandlare använder ett särskilt anvisningspris som har vissa likheter med ett normalt rörligt pris men är mer trögrörligt och justeras endast några gånger per år. Det blir allt mer vanligt att anvisade elhandlare använder avtal om rörligt pris med eller utan särskilt påslag och ibland med en fast årsavgift som anvisat pris. I slutet av 2016 använde cirka 27 procent av de anvisade elhandlarna av avtal om rörligt pris.

Det anvisade priset är i genomsnitt cirka 23 procent högre än avtal om rörligt pris och cirka 30 procent högre än fastprisavtal.⁷⁵ I Figur 14 visas de genomsnittliga priserna för de vanligaste avtalsformerna på elmarknaden. De anvisade priserna har sedan februari 2011 varit markant högre än både de rörliga och fasta elpriserna på elmarknaden.

Figur 14 Genomsnittliga elpriser elområde 3, typkund 2000 kWh/år

Källa: Ei.se

De höga anvisningspriserna ger anvisade elhandlare en möjlighet att öka sina intäkter på bekostnad av passiva kunder. Genom att anvisningsavtal inte är konkurrensutsatta på samma villkor som andra avtal då de inte erbjuds på den öppna marknaden, kan anvisade elhandlare göra ekonomiska vinster genom att ha högre marginaler på anvisningsavtalen. Det ger anvisade elhandlare konkurrensfördelar i jämförelse andra elhandlare.

Från den första april 2017 har ändringar gjorts i ellagen⁷⁶ som innebär att nätägaren ska säkerställa att den anvisade elhandlaren leveransvillkor till kunden är skäliga. Lagändringens syfte är bland annat att de höga anvisningspriserna ska

⁷⁵ Under februari 2017

⁷⁶ 8 kap 8 § ellagen

sjunka. Tiden från införandet är dock för kort för att i denna rapport avgöra om regleringen fått effekt på det anvisade priset.

5.6 Samhällsomfattande tjänster

I elmarknadsdirektivet⁷⁷ finns regler om medlemsstaternas skyldighet att se till att det finns allmännyttiga tjänster och kundskydd⁷⁸. Av art. 3, tredje punkten följer att medlemsstaterna ska se till att alla hushållskunder, och när medlemsstaterna anser det lämpligt, små företag (färre än 50 anställda och med en mindre omsättning eller balansomslutning än 10 miljoner euro), har rätt till samhällsomfattande tjänster (universal services). Med detta menas rätt till elleveranser av bestämd kvalitet till rimliga, lätt och tydligt jämförbara, transparenta och icke-diskriminerande priser. För att säkerställa leveransen av samhällsomfattande tjänster får medlemsstaterna utse en sistahandselhandlare (supplier of last resort). Medlemsstaterna ska vidare se till att alla kunder har rätt att få sin elförsörjning tillhandahållen av en elhandlare, under förutsättning att denne samtycker, oberoende av vilken medlemsstat elhandlaren är registrerad i, så länge elhandlaren följer gällande regler för handel och balans⁷⁹.

Medlemsstaterna är alltså skyldiga att tillförsäkra att åtminstone kunder som är konsumenter har tillgång till el. I den statliga utredningen som föreslog hur direktivet skulle införlivas i svensk rätt konstaterades det att Sverige redan levde upp till dessa bestämmelser genom ellagens regler om anvisade elhandlare⁸⁰.

I Sverige finns idag ett anvisningssystem som aktiveras i flera olika situationer. Det svenska systemet skiljer till exempel inte på om kunden är passiv vid inflytt eller om kundens elhandlare försätts i konkurs. I flera andra europeiska länder ser systemen annorlunda ut.

Många länder inom EU använder i anvisningssituationer begreppen *supplier of last resort* och *default supplier*. Det första begreppet omnämns i direktivstexter⁸¹ och är i den svenska versionen av direktivet översatt till *sistahandselhandlare* men definieras dock inte närmare. Begreppet *default supplier* nämns inte i den europeiska lagstiftningen och därför finns det inte någon officiell svensk översättning av begreppet.

Under 2009 genomförde ERGEG⁸² en undersökning⁸³ för att ta reda på innebörden av de olika begreppen i de olika medlemsländerna. Resultatet av undersökningen

⁷⁷ Direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG

⁷⁸ Kap II artikel 3 i Direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG

⁷⁹ Kap II artikel 3 fjärde punkten i Direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG

⁸⁰ SOU 2010:30 Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas, s 130

⁸¹ Art. 3 i Direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG

⁸² European Regulators' Group for Electricity and Gas (ERGEG) bytte namn 2011 till The European Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER) som är de europeiska tillsynsmyndigheternas samarbetsorganisation.

⁸³ Status review of the definitions of vulnerable customer, default supplier and supplier of last resort, E09-CEM-26-04

visade att elva länder hade en definition av begreppet *default supplier*. I de flesta av dessa länder användes begreppet när en kund anvisas en elhandlare på grund av egen inaktivitet t.ex. vid flytt till ny bostad. Vanligare var att länderna hade en definition av begreppet *sistahandselhandlare*. Den vanligaste situationen när detta begrepp användes var när en elhandlare hade försatts i konkurs.

Medlemsländerna ska vidare enligt elmarknadsdirektivet⁸⁴ vidta lämpliga åtgärder för att skydda slutförbrukarna, särskilt utsatta kunder. I regeringens utredning vid implementeringen av direktivet konstaterades att det svenska systemet bygger på att de sociala myndigheterna har ansvar för att tillämpa det sociala skydds nätet på ett ändamålsenligt sätt. Det finns inte något krav på medlemsländerna att införliva skyddslagstiftning i ellagstiftningen, vilket Sverige inte heller har valt att göra.

5.7 Ett anvisningssystem i en elhandlarcentrisk marknadsmodell

I samband med att den centrala elmarknadshubben införs kommer även regelverket för elmarknaden ändras så att den blir elhandlarcentrisk. Det innebär att marknadsaktörernas roller förändras, vilket i sin tur får konsekvensen att dagens anvisningssystem måste ses över. I detta avsnitt beskrivs i vilka situationer kunder behöver ett skydd och hur skyddet i form av ett anvisningssystem kan utformas. Som tidigare redogjorts för i detta kapitel har medlemsländerna i EU en skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och kundskydd⁸⁵.

Vilka kunder ska skyddas av anvisningssystemet?

Det har tidigare beskrivits att dagens anvisningssystem är generöst och omfattar alla kunder på elmarknaden som saknar en elhandlare, även de som är passiva och inte aktivt tecknar ett elhandelsavtal vid inflytt till en ny bostad. Dessa kunder har egentligen inte ett behov av ett särskilt skydd.

Vid en övergång till en elhandlarcentrisk marknadsmodell är det inte längre möjligt för kunder att vara passiva, utan för att få el måste kunderna kontakta en elhandlare och ingå ett avtal om leverans av el. Därmed kan inte kunder som är passiva vid inflytt heller anvisas en elhandlare. När kunder som flyttar till en ny adress inte längre blir anvisade elhandlare får anvisningssystemet mer karaktären av ett skyddssystem än tidigare. Systemet ska då istället säkerställa att elleveransen fortsätter för kunder i vissa specifika skyddsvärda situationer som oftast är plötsliga och ligger utanför kundernas kontroll och möjlighet att påverka. Anvisningssystemet behöver därför vara utformat så att det från kundens perspektiv aktiveras automatiskt genom att kunden flyttas över till en anvisad elhandlare och därigenom kan få el utan avbrott. Utan ett skyddssystem som detta skulle drabbade kunder kunna plötsligt stå utan el, vilket skulle kunna leda till såväl materiella som personella skador.

Det finns situationer idag som leder till en anvisning och som kommer att finnas kvar även i den nya marknadsmodellen. Det gäller när en elhandlare förlorar sitt

⁸⁴ Art. 3 punkten 7.

⁸⁵ Direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG. Kap II artikel 3.

balansansvar eller försätts i konkurs och när en kund får sitt avtal hävt på grund av ett väsentligt avtalsbrott.

Det finns även ett antal nya situationer i och med införandet av en elhandlarcentrisk marknadsmodell som kan leda till att en kund förlorar sin elhandlare och leverans av el och som därmed kan behöva inkluderas i ett anvisningssystem. Det gäller om en elhandlare blir avregistrerad från elmarknadshubben, exempelvis på grund av att elhandlaren inte följt ett föreläggande och överträdelsen är av väsentlig betydelse⁸⁶, eller om en elhandlare får sitt avtal om nättjänster hävt av nätägaren på grund av bristande betalning.

5.8 En anvisad elhandlare kan utses på flera olika sätt

I diskussioner med branschen har Ei fått många förslag på hur ett alternativt anvisningssystem skulle kunna utformas och hur en anvisad elhandlare skulle kunna utses. Alla modeller och metoder har för- och nackdelar. I detta avsnitt presenteras olika alternativ till dagens metod att utse en anvisad elhandlare. Även de olika metodernas för- respektive nackdelar presenteras.

En anvisad elhandlare upphandlas

En metod för att utse en eller flera anvisade elhandlare som Ei tidigare⁸⁷ har utrett är ett upphandlingsförfarande. Denna metod har haft ett starkt stöd och förordats av såväl representanter för branschen som av kundföreträdare i projektets referensgrupp.

Genom en upphandling kan en eller flera elhandlare utses att leverera el till ett förutbestämt pris som konkurrensutsatts i upphandlingen. Ett tänkbart förfaringsätt är att alla elhandlare får vara med i upphandlingen och komma med anbud, vilket skulle öka konkurrensen mellan elhandlare och därmed minska prisskillnaden mellan anvisningsavtal och övriga elhandelsavtal.

Upphandling skulle kunna ske centralt genom att en myndighet administrerar och fastställer villkoren. Antingen kan en elhandlare upphandlas för alla kunder i Sverige eller att en elhandlare upphandlas för varje elområde. Villkoren för upphandlingen kan utformas på flera olika sätt. Ett sätt kan vara att anbuderna ska utgå från spotpriset på elbörsen med en marginal. Det skulle skapa en konkurrens om handelsmarginalerna mellan elhandlarna. Ett alternativ till en central upphandling är att varje nätägare upphandlar en anvisad elhandlare i nätområdet, vilket skulle innebära lika många anvisade elhandlare som nätområden. Oavsett om elhandlarna upphandlas centralt eller av varje nätägare skulle kunder tillförsäkras eller leverans till ett bestämt pris under en bestämd period.

Fördelar och nackdelar

Upphandlingen i sig är inget skyddssystem utan endast en metod för att utse en eller flera elhandlare som ska ikläda sig rollen som anvisade elhandlare. Att utse en eller flera elhandlare genom upphandling är förenligt med en elhandlarcentrisk marknadsmodell. Den främsta fördelen med detta förfaringsätt är att det är ett relativt konkurrensneutralt sätt att lösa problemet med höga anvisningspriser.

⁸⁶ 24 § lag om elmarknadshubb

⁸⁷ Rapport Systemet med anvisade elhandlare – översyn och förslag till åtgärder Ei R2012:07

Konkurrensen i upphandlingsförfarandet borde bidra till att skillnaden mellan det anvisade priset och det rörliga priset i princip endast skulle täcka kostnaden för den ytterligare risk det innebär för elhandlarna att tillhandahålla anvisningsavtal. Detta förutsätter dock att tillräckligt många elhandlare deltar i upphandlingen.

Ett upphandlingsförfarande är dock förknippat med en rad osäkerheter och kostnader. Systemet kan innebära en omfattande tidsåtgång och administrativa kostnader för den part som ansvarar för upphandlingen. Att ta fram ett tydligt och konkret förfrågningsunderlag där möjligtvis även andra kriterier än pris ska värderas kräver en betydande arbetsinsats. Visserligen skulle sannolikt den administrativa kostnaden bli lägre om Ei eller någon annan myndighet skulle ansvara för upphandlingen än om nätägarna skulle tillämpa ett upphandlingsförfarande men det vore olämpligt om Ei både utser och har tillsyn över anvisningsprocessen. Om upphandlingen genomförs centralt av en myndighet kan valet av elhandlare också överklagas vilket kan leda till långa domstolsprocesser som skulle kunna innebära att det inte finns någon anvisad elhandlare under långa perioder.

Eftersom kunder inte längre kommer att anvisas en elhandlare vid inflytt till en ny bostad kommer andelen anvisade kunder att sjunka markant. Därför kommer det sannolikt bli oproportionerligt dyrt att inrätta ett upphandlingsförfarande för att utse en eller flera anvisade elhandlare, oavsett om upphandlingen görs centralt av en myndighet eller av varje nätägare. I och med den minskade andelen anvisade kunder kommer det dessutom sannolikt inte vara lika attraktivt att vara anvisad elhandlare som det är i dagens system. När kundunderlaget minskar kommer behovet av att konkurrensutsätta anvisningsprocessen också att bli betydligt mindre än idag.

Största elhandlaren blir anvisad elhandlare

En annan metod för att utse en anvisad elhandlare är att elhandlaren med högst marknadsandel, beräknat utifrån exempelvis antalet kunder eller omsättning, inom ett elområde eller nationellt, blir anvisad elhandlare. Eftersom den utsedda elhandlaren är störst på marknaden skulle denna enligt modellens logik ha störst möjlighet att ta emot kunder med låg kreditvärdighet. Det samma gäller att snabbt överta kunder när en annan elhandlare exempelvis försätts i konkurs eller förlorar sitt balansansvar. Elhandlaren skulle kunna utses av en myndighet, exempelvis Ei eller Svenska kraftnät.

Den anvisade elhandlaren skulle kunna vara utsedd att vara anvisad elhandlare under en bestämd period. Den myndighet som ansvarar för systemet skulle vid periodens slut behöva begära in uppgifter för att beräkna elhandlarnas marknadsandelar och sedan utse en elhandlare till att vara en anvisad elhandlare för en ny period. En period kan inte vara för kort då det skulle leda till höga administrativa kostnader. Den kan inte heller vara för lång med hänsyn till att elhandlarnas marknadsandelar förändras över tid. Följaktligen måste en bedömning av periodens längd göras utifrån både kostnaden för att administrera systemet och utifrån hur lång tid marknadsandelar kan anses vara oförändrade. En förutsättning för att systemet ska fungera är att myndigheten ges rätt att begära in nödvändiga uppgifter från elhandlarna för att kunna beräkna marknadsandelarna.

Fördelar och nackdelar

Även denna metod för att utse en anvisad elhandlare är förenlig med en elhandlarcentrisk marknadsmodell. Processen för att utse elhandlarna är dessutom kostnadseffektiv eftersom den ansvariga myndigheten med relativt enkla medel skulle kunna beräkna elhandlarnas marknadsandelar. Metoden är också objektiv genom att beräkningen sker utifrån inrapporterade siffror från alla elhandlare på marknaden. En nackdel med detta system dock är att priserna inte konkurrensutsätts.

Den som täcker nätförlusterna blir också anvisad elhandlare

Nätägare är skyldiga att köpa el av en elhandlare för att täcka de nätförluster som uppstår i elnätet. Nätägaren är skyldig att köpa elen på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.⁸⁸ En metod för att utse en anvisad elhandlare är att den elhandlare som levererar el för att täcka nätägarens nätförluster också kan vara anvisad elhandlare i nätområdet. Nätägaren skulle enligt denna metod ingå ett avtal med en elhandlare som åtar sig att både leverera el till anvisade kunder och täcka de nätförluster som uppstår i nätområdet.

Eftersom nätägaren ska köpa del el som behövs för att täcka nätförlusterna i nätområdet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt är det möjligt att olika elhandlare kommer att vara anvisad elhandlare vid olika tidpunkter, beroende på hur konkurrenskraftiga elhandlarnas avtalsvillkor för att täcka nätförlusterna är.

Fördelar och nackdelar

En fördel med metoden att samma elhandlare som täcker nätförlusterna i nätområdet också är anvisad elhandlare är att det nätägaren redan har rutiner för att ingå avtal med en elhandlare som ska täcka nätförlusterna. Det skulle därmed inte bli någon stor omställning för nätägare och elhandlare om dagens metod för att utse en anvisad elhandlare skulle förändras till denna. Dessutom är det möjligt att priserna för ett anvisningsavtal skulle bli mer marknadsorienterade som en positiv effekt av metoden. Idag ska villkoren som elhandlaren tillämpar till anvisade kunder vara skäliga men om de dessutom ska vara marknadsorienterade så ger det en tydligare signal om vad det anvisade priset bör vara.

För nätägaren skulle arbetet förenklas eftersom den, till skillnad från idag, bara behöver ingå avtal med en elhandlare som tar hand om både anvisade kunder och nätförlusterna i nätområdet. Nackdelen är dock att nätägaren inte får någon frihet i valet av anvisad elhandlare i nätområdet.

5.9 Sammanfattande analys och bedömning

Som en konsekvens av att en elhandlarcentrisk marknadsmodell införs behöver ändringar göras i anvisningssystemet. Det är viktigt även i en elhandlarcentrisk marknadsmodell att det finns ett anvisningssystem som säkerställer att kunderna får el. Dock behöver kunderna i en elhandlarcentrisk marknadsmodell vara mer aktiva än idag. Nedan presenteras Ei:s förslag på ändringar och kompletteringar av befintliga regler gällande anvisningssystemet samt tillhörande

⁸⁸ 3 kap. 16 § ellagen

informationsskyldighet för att systemet ska kunna fungera i en elhandlarcentrisk marknadsmodell.

Kunder kommer inte längre att anvisas vid inflyttning

Förslag: Ingen anvisning av kunder kommer att ske vid inflyttning. Kunderna kommer istället att aktivt behöva välja en elhandlare att teckna avtal med för att få el i den nya uttagspunkten.

Systemet med anvisade elhandlare är idag knutet till inflyttningsprocessen genom att anvisningsprocessen oftast aktiveras när en kund flyttar in på en ny adress utan att ha tecknat ett elhandelsavtal. Ofta anmäler kunden till nätägaren att den ska flytta in och vill få elen påslagen men på inflyttningsdagen har inget elhandelsavtal tecknats. I det fallet blir kunden anvisad en elhandlare av nätägaren och kunden blir betalningsskyldig för den el som förbrukats under den tid då elhandelsavtal saknats.⁸⁹ Idag har ungefär 80 procent av kunderna med ett anvisat avtal fått det i samband med inflyttning.⁹⁰

I och med att elhandlaren blir kundens huvudsakliga kontaktpunkt i den elhandlarcentriska marknadsmodellen måste istället kunden vända sig till en elhandlare för att teckna ett avtal om leverans av el. Därmed är det inte längre nödvändigt att kunderna anvisas en elhandlare vid inflyttning. Med en elhandlarcentrisk marknadsmodell där elhandlaren hanterar såväl avtalsprocessen som flyttprocessen kommer således mycket färre kunder att anvisas en elhandlare än idag.

Anvisning sker i vissa fall

Förslag: Anvisning kommer att ske när elhandlaren förlorar sitt balansansvar, försätts i konkurs, får sitt avtal med en nätägare hävt eller blir avregistrerad i elmarknadshubben. Anvisning kommer också att ske när en kund får sitt avtal hävt på grund av ett väsentligt avtalsbrott.

Konkursförordningen behöver kompletteras med en bestämmelse som anger att domstolen ska skicka en kopia på kungörelsen av konkursbeslutet till Svenska kraftnät.

En anvisning ska ske automatiskt från kundens perspektiv, utan kundens aktiva medverkan, för att kunden inte plötsligt ska få elleveransen avbruten.

Anvisningssystemet behöver aktiveras om en kund plötsligt blir av med sin elhandlare på grund av att elhandlaren förlorar sitt balansansvar, försätts i konkurs, får sitt avtal med en nätägare hävt eller blir avregistrerad i elmarknadshubben.

Även idag anvisas kunderna om elhandlaren förlorar sitt balansansvar eller försätts i konkurs. Konkursförordningen behöver dock kompletteras med en bestämmelse som anger att rätten ska skicka en kopia på kungörelsen av

⁸⁹ 8 kap. 8 e § ellagen

⁹⁰ Anvisade elavtal – nuläget och framtida utveckling, Ei R2013:17

konkursbeslutet till Svenska kraftnät (eller den som ansvarar för driften av elmarknadshubben) för att en anvisning av kunderna ska kunna ske.

Situationer som kan uppstå i den nya marknadsmodellen med elmarknadshubben är att en elhandlare kan få sitt avtal med en nätägare hävt om elhandlaren efter anmaningar inte betalar kostnaderna för överföring av el eller att elhandlaren blir avregistrerad från elmarknadshubben om elhandlaren inte följer ett föreläggande och överträdelsen är av väsentlig betydelse⁹¹. Även i dessa situationer behöver kunderna anvisas en elhandlare för att inte plötsligt få sin elleverans avbruten.

Karaktäristiskt för de nu redogjorda situationerna är att de alla ligger utanför kundernas kontroll och möjlighet att påverka.

Ytterligare en situation som behöver inkluderas i anvisningssystemet är när en kund får sitt avtal hävt på grund av ett väsentligt avtalsbrott, vilket i de flesta fall beror på att kunden inte har betalat sina elräkningar. Även idag anvisas dessa kunder en elhandlare. Ett alternativ i den nya marknadsmodellen skulle vara att inte inkludera dessa kunder i anvisningssystemet. Det är dock inte lämpligt ur kundskyddssynpunkt. Kunder som får sitt avtal hävt har ofta en svag ekonomi och ett behov av det extra skydd som anvisningssystemet kan ge. Antalet kunder som får avtalet hävt är idag oerhört liten och kommer därmed endast marginellt att påverka det totala antalet anvisade kunder. En elhandlare som häver ett avtal om leverans av el ska omedelbart registrera detta i elmarknadshubben.

I den nya marknadsmodellen kommer anvisningssystemet att ändra karaktär, från att omfatta många kunder, även de som är passiva vid inflyttning och som egentligen inte behöver anvisningssystemets skydd, till att bli ett system som skyddar kunder som har förlorat sin elhandlare och leverans av el.

Systemförändringen skulle kunna innebära att kunder med en svag ekonomi som saknar en elhandlare får svårare att ingå ett avtal om leverans av el eftersom dessa kunder inte längre ska anvisas en elhandlare i den nya anvisningsmodellen. Dessa kunder skulle teoretiskt sett kunna bli nekade ett avtal om leverans av el även om ekonomisk säkerhet ställs, vilket de inte kan i dagens anvisningsmodell. Ei gör dock bedömningen att det är osannolikt att elhandlare skulle välja att inte ingå ett avtal om leverans av el med en kund som kan ställa den ekonomiska säkerhet som företaget begär.

I varje nätområde ska det finnas en anvisad elhandlare

Förslag: En nätägare ska ingå avtal med en elhandlare som gentemot nätägaren åtar sig att vara anvisad elhandlare och på skäligen villkor leverera el till kunder. Metoderna för att utforma leveransvillkoren ska framgå av avtalet mellan nätägaren och elhandlaren.

När den elhandlarcentriska marknadsmodellen införs kommer kunderna huvudsakligen att ha kontakt med elhandlaren. Trots detta är det möjligt i en elhandlarcentrisk modell att låta nätägaren ingå avtal med en elhandlare som åtar

⁹¹ 24 § lag om elmarknadshubb

sig att vara anvisad elhandlare i nätområdet och leverera el på skäliga villkor till kunderna, precis som idag. Kunden kommer endast att ha kontakt med den anvisade elhandlaren och kommer inte att vara berörd av processen när nätägaren ingår avtalet med den anvisade elhandlaren. Från kundens perspektiv är modellen elhandlarcentrisk. En fördel med att här behålla nätägarnas centrala roll är att nätägarna redan har inarbetade rutiner och processer, vilket skapar en trygghet på marknaden. Även om andra modeller för att utse en anvisad elhandlare också har fördelar från ett marknadsperspektiv finner Ei inte övervägande skäl att förändra nätägarnas roll i denna process.

I och med att kunder inte längre kommer att anvisas vid inflyttning kommer inflödet av kunder i anvisningssystemet markant att minska. Därmed anser Ei att det är oproportionerligt att exempelvis införa en central upphandling som metod för att utse en eller flera anvisade elhandlare. En central upphandling som en myndighet skulle ansvara för är en modell som flera aktörer i projektets referensgrupp har förespråkade. Enligt Ei:s bedömning skulle en central upphandling medföra flera osäkerheter i form av administrativa kostnader som myndigheten behöver ta ansvar för samt att valet av elhandlare kan bli överklagat.

En farhåga som projektets referensgrupp påtalat med systemet där en nätägare ska ingå avtal med en anvisad elhandlare är risken att ingen elhandlare vill åta sig detta ansvar när antalet kunder som kommer att inkluderas i systemet begränsas till kunder med betalningssvårigheter och kunder vars elhandlare av någon anledning inte längre kan vara en aktör på elmarknaden. Ei anser att denna farhåga inte är specifik för ett system där nätägarna ingår avtal med en anvisad elhandlare. Även om en annan metod väljs för att utse anvisade elhandlare, exempelvis ett upphandlingsförfarande, skulle antalet intresserade elhandlare kunna bli litet. Det kan dock inte uteslutas att det nu föreslagna systemet där en nätägare ingår avtal med en anvisad elhandlare i varje nätområde kan behöva utvärderas när den elhandlarcentriska modellen har varit i bruk en tid.

En annan farhåga som referensgruppen påtalat är att den anvisade elhandlaren försätts i konkurs och vad som händer i ett sådant fall. Detta är en situation som skulle kunna uppstå även idag. Huruvida risken för att en anvisad elhandlare försätts i konkurs ökar i och med den nya marknadsmodellen är i dagsläget svårt att säga. Ei gör bedömningen att det vid tidpunkten för denna rapport inte finns tillräckliga skäl som talar för att ett komplett reservsystem för anvisningssituationer behöver föreslås för den händelse att en anvisad elhandlare försätts i konkurs.

Vid en anvisning genomförs ett leverantörsbyte av den som ansvarar för driften av elmarknadshubben

Förslag: En anvisning sker genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte på så sätt att den anvisade elhandlaren övertar leveransen i berörda uttagpunkter.

Som tidigare redogjorts för kommer de situationer som kan leda till en anvisning att specificeras i ellagen. När en situation uppstår som ska föranleda en anvisning ska den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomföra ett

leverantörsbyte genom att den anvisade elhandlaren övertar leveransen i berörda uttagspunkter. Den som driver elmarknadshubben ska inte behöva värdera information eller uppgifter som ligger till grund för en anvisning (t.ex. en registrerad hävning av ett avtal om leverans av el eller en kopia på en kungörelse av ett konkursbeslut) utan endast se till att ett leverantörsbyte sker i berörda uttagspunkter. Därmed centraliseras och effektiviseras processen. För att få ett smidigt och snabbt anvisningssystem bör Svenska kraftnät utforma elmarknadshubben så att ett leverantörsbyte kan ske i alla berörda uttagspunkter samtidigt.

Ett alternativ till denna modell kan vara att nätägarna anvisar kunderna, så som idag. Detta system skulle dock innebära onödig administration för nätägarna. Ett annat alternativ är att den marknadsaktör som har information som ligger till grund för en anvisning anvisar kunderna. Detta skulle innebära att olika aktörer skulle anvisa kunderna i olika situationer. Till exempel kan den balansansvariga anvisa kunderna i de fall den balansansvariga häver avtalet med elhandlaren och en elhandlare skulle anvisa en kund som fått avtalet hävt på grund av ett väsentligt avtalsbrott. Ei:s bedömning är att ett system där olika aktörer ska anvisa kunderna beroende på anvisningssituationens uppkomst är ett komplicerat system där det finns risk att anvisningar kommer att falla mellan stolarna hos aktörerna.

En anvisad elhandlare är inte betalningsskyldig för överföring av el i en uttagspunkt när överföringen är avbruten

Förslag: Om överföringen av el till en kund som har anvisats en elhandlare har avbrutits ska den anvisade elhandlaren inte betala nätägaren för fasta kostnader i uttagspunkten så länge överföringen är avbruten.

En anvisad elhandlare kan inte häva ett avtal med en kund som gör sig skyldig till ett väsentligt avtalsbrott genom att inte betala sina elräkningar eftersom en hävning ska leda till en anvisning. Istället är en anvisad elhandlare hänvisad till att begära av nätägaren att leveransen av el ska avbrytas. Då är det rimligt att den anvisade elhandlaren inte ska behöva fortsätta att betala nätägaren för de fasta kostnaderna i uttagspunkten så länge överföringen är avbruten. När kunden betalat sina skulder och överföringen av el inte längre är avbruten ska den anvisade elhandlaren återigen betala nätägaren för överföringen av el.

Information i en anvisningssituation

Förslag: När en kund blivit anvisad en elhandlare ska elhandlaren utan dröjsmål underrätta kunden om

1. att avtalet är ett anvisat avtal,
2. innebörden av en anvisning,
3. den anvisade elhandlaren namn och kontaktuppgifter,
4. den dag då den anvisade elhandlaren påbörjade leveransen enligt avtalet,
5. villkoren för leveransen och
6. ellagens bestämmelser om byte av elhandlare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om hur och när informationen ska lämnas.

När en kund blir anvisad en elhandlare idag har såväl nätägaren som den anvisade elhandlaren en informationsskyldighet. Nätägaren ska informera om vilken elhandlare som anvisats, vad en anvisning innebär och om möjligheten enligt ellagen att byta elhandlare⁹². De kunder som fått en anvisad elhandlare ska informeras om detta utan dröjsmål. Ei har i tillsynsbeslut tolkat denna tidsangivelse så att informationen ska lämnas senast sju dagar efter anvisningen. De anvisade elhandlarnas information ska idag innehålla information om att avtalet är ett anvisat avtal, villkoren för leveransen och uppgifter om den dag då elhandlaren avser att påbörja leveransen enligt avtalet⁹³.

I en elhandlarcentrisk modell kan inte längre nätägaren ha ansvar för att lämna information till kunderna när en anvisning skett eftersom det är elhandlarna som ska vara kundernas främsta kontaktpunkt. Denna informationsskyldighet måste istället bäras enbart av de anvisade elhandlarna. Den information som nätägaren idag lämnar behöver alltså istället lämnas av de anvisade elhandlarna tillsammans med den information som de redan idag lämnar vid en anvisning.

Informationen ska därför innehålla uppgifter om att avtalet är ett anvisat avtal, innebörden av en anvisning, den anvisade elhandlaren namn, adress, telefonnummer och webbplats, den dag då den anvisade elhandlaren påbörjade leveransen enligt avtalet, villkoren för leveransen som den anvisade elhandlaren avser att tillämpa och ellagens bestämmelser om byte av elhandlare. Informationen från den anvisade elhandlaren ska liksom idag lämnas utan dröjsmål. Till bestämmelsen föreslås det finnas ett bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att utfärda närmare föreskrifter om hur och när informationen ska lämnas.

⁹² 8 kap. 8 § andra stycket ellagen

⁹³ 8 kap. 8 a § ellagen

Inget ytterligare skyddssystem införs i ellagen

Förslag: Inget ytterligare skydd än anvisningssystemet kommer att införas i ellagen för kunder som blir utan elhandlare.

Ur uppdraget för denna rapport framgår att det ska finnas en mekanism för kunder som av något skäl blir utan elhandlare. Ei finner inte övervägande skäl till att införa något ytterligare skyddssystem än det anvisningssystem som nu föreslås omfatta kunder som förlorar sin elhandlare på grund av att elhandlaren förlorar sitt balansansvar, försätts i konkurs, får avtalet med en nätägare hävt eller blir avregistrerad i elmarknadshubben. Anvisningssystemet föreslås också omfatta kunder som får sitt avtal hävt.

Det yttersta skyddet för allmänheten att tillförsäkras el ligger idag inte i ellagen utan i socialtjänstlagen (2001:453) och hos de sociala myndigheterna. Vid implementeringen av tredje inre marknadspaketet för el och gas konstaterades att det inte finns något krav på medlemsländerna att införliva skyddslagstiftning i ellagen om skyddet är ordnat på annat sätt. Då gjorde regeringen bedömningen att inte föreslå någon annan skyddslagstiftning än den som redan finns genom socialtjänstlagen.⁹⁴ Ei gör samma bedömning nu när den nya marknadsmodellen ska genomföras. Något annat skydd för kunderna än anvisningssystemet är inte nödvändigt att införa i ellagen. Istället är det de sociala myndigheterna som ska fortsätta att tillämpa det yttersta sociala skyddsnetet.

Det ska framgå av ellagen när ett avtal om leverans av el med en kund som är konsument får hävas

Förslag: Det ska framgå av ellagen att samma administrativa rutiner som gäller idag inför att överföringen av el ska avbrytas till följd av ett väsentligt avtalsbrott, också ska gälla när en elhandlare häver ett avtal om leverans av el.

Det har tidigare konstaterats att en hävning av ett avtal ska leda till att kunden anvisas en elhandlare. En hävning av ett avtal med en kund som är konsument regleras inte i ellagen idag utan i allmänna avtalsvillkor som är utarbetade av branschföreningen Energiföretagen Sverige efter överenskommelse med Konsumentverket. Av de allmänna avtalsvillkoren framgår att en elhandlare som har rätt att avbryta elleveransen också har rätt att häva avtalet⁹⁵. Vid en hävning upphör avtalsrelationen mellan parterna omedelbart till skillnad från när överföringen av elen avbryts. När överföringen av el avbryts enligt 11 kap. 3 och 4 §§ ellagen upphör leveransskyldigheten men själva avtalsförhållandet består och när skulden till elhandlaren är reglerad har elhandlaren återigen en leveransskyldighet gentemot kunden.

Eftersom Ei nu föreslår att det uttryckligen i ellagen ska stå att en hävning av ett avtal om leverans av el ska leda till en anvisning bör det också regleras i ellagen när en elhandlare har rätt att häva avtalet med en kund som är konsument. Olika regler bör gälla beroende på om kunden är en konsument eller en näringsidkare. Om ett avtal om leverans av el med en kund som är konsument ska hävas måste

⁹⁴ SOU 2010:30, s. 132

⁹⁵ EL2012 K (rev), p. 5.4

elhandlaren förslagsvis följa samma administrativa process som när en elleverans ska avbrytas, vilket idag regleras i 11 kap. 3–4 §§ ellagen. Elhandlaren bör också, liksom vid fränkoppling, ha rätt till skäligen ersättning av kunden för de kostnader som orsakats av åtgärder kopplade till hävningen.

När det gäller möjligheten att häva ett avtal om leverans av el tecknat med en näringsidkare gör Ei bedömningen att ellagen inte behöver kompletteras med några särskilda skyddsregler liknande de som föreslås gälla för kunder som är konsument. Idag regleras möjligheten att häva ett avtal med en näringsidkare i de allmänna avtalsvillkoren för näringsidkare som har utarbetats av branschföreningen Energiföretagen Sverige. Ei gör bedömningen att när ett avtal om leverans av el med en näringsidkare får hävas även i fortsättningen kan regleras i de allmänna avtalsvillkoren.

Informationsskyldighet när en konsument får sitt avtal hävt av elhandlaren

Förslag: Om en elhandlare avser att häva ett elavtal med en kund som är konsument ska elhandlaren informera kunden om detta och att kunden kommer att anvisas en elhandlare. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om när och på vilket sätt elhandlaren ska lämna informationen.

Om elhandlaren väljer att häva ett avtal om leverans av el är det viktigt att en kund som är konsument får information om detta och att kunden kommer att anvisas en elhandlare. Till informationsskyldigheten föreslås ett bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att utfärda närmare föreskrifter om när och på vilket sätt elhandlaren ska lämna informationen. Ei bedömer att motsvarande informationsskyldighet inte behöver införas i ellagen för den händelse att en näringsidkare får sitt avtal om leverans av el hävt av en elhandlare. Detta regleras idag i de allmänna avtalsvillkoren och kan även fortsättningsvis regleras där.

Bestämmelser som ska upphävas

Förslag: Bestämmelserna som reglerar en anvisning och betalningsskyldigheten för el som förbrukats utan avtal enligt 8 kap. 8 d § och 8 kap. 8 e § ska upphävas.

Bestämmelserna i 8 kap. 8 d § och 8 kap. 8 e § i ellagen tar exempelvis sikte på att någon har flyttat in i en ny bostad och visserligen har ingått ett elhandelsavtal men dessförinnan hunnit förbruka el utan avtal. I den situationen ska kunden anvisas en elhandlare för tiden då kunden saknade ett leveransavtal.⁹⁶ Kunden är då skyldig att betala den anvisade elhandlaren för den el som har förbrukats utan avtal.⁹⁷ Eftersom en anvisning inte längre kommer att ske vid en inflytt utan endast ske i de fall en kund förlorar sin elhandlare och sitt avtal om leverans av el kommer situationerna som idag regleras i 8 kap. 8 d § och 8 kap. 8 e § inte att kunna uppstå i den nya anvisningsmodellen. Paragraferna bör därför upphävas.

⁹⁶ 8 kap. 8 d § ellagen

⁹⁷ 8 kap. 8 e § ellagen

6 En elhandlarcentrisk flyttprocess

I avsnittet beskrivs dagens flyttprocess och hur den förändras när elmarknaden blir elhandlarcentrisk och en elmarknadshubb införs. I avsnittet beskrivs också det informationsutbyte mellan marknadens aktörer som måste ske i elmarknadshubben för att möjliggöra processer som påbörjande, övertagande och avslutande av elleverans. Beskrivningar i avsnittet utgår ifrån ellagens krav och Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd (EIFS 2016:2) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (mätföreskrifterna).

6.1 Dagens flytt- och bytesprocess

Utifrån ellagens perspektiv finns ingen uttrycklig flyttprocess utan endast en process för när en elleverans börjar (inflyttning) eller övertas (leverantörsbyte). Hur elhandlare och nätägare ska agera i dessa situationer regleras i ellagen och mätföreskrifterna.⁹⁸ När en elhandlare ska påbörja eller överta elleveransen i en uttagspunkt ska det anmälas till nätägaren i kundens nätområde. En anmälan om att elleverans ska påbörjas ska göras omedelbart av den elhandlare som ansvarar för leveransen.⁹⁹

Informationsutbytet mellan elhandlare och nätägare sker idag med det elektroniska systemet EDIEL. Nätägaren agerar som ett kommunikationsnav i flytt- och leverantörsbytesprocessen genom att administrera meddelanden (anmälningar) från elhandlare om start eller övertagande av elleverans. När nätägaren tar emot en anmälan från en elhandlare är den skyldig att kontrollera att anmälan är korrekt och att därefter skicka en kvittens och en bekräftelse tillbaka till elhandlaren.¹⁰⁰ Om anmälan avser påbörjande av elleverans ska nätägaren senast tredje dagen efter att anmälan tagits emot skicka en bekräftelse på att elleveransen kan påbörjas önskat datum tillsammans med annan nödvändig information.¹⁰¹

Dagens process för att påbörja elleverans i en inflyttningssituation illustreras och beskrivs mer i detalj nedan i Figur 15.

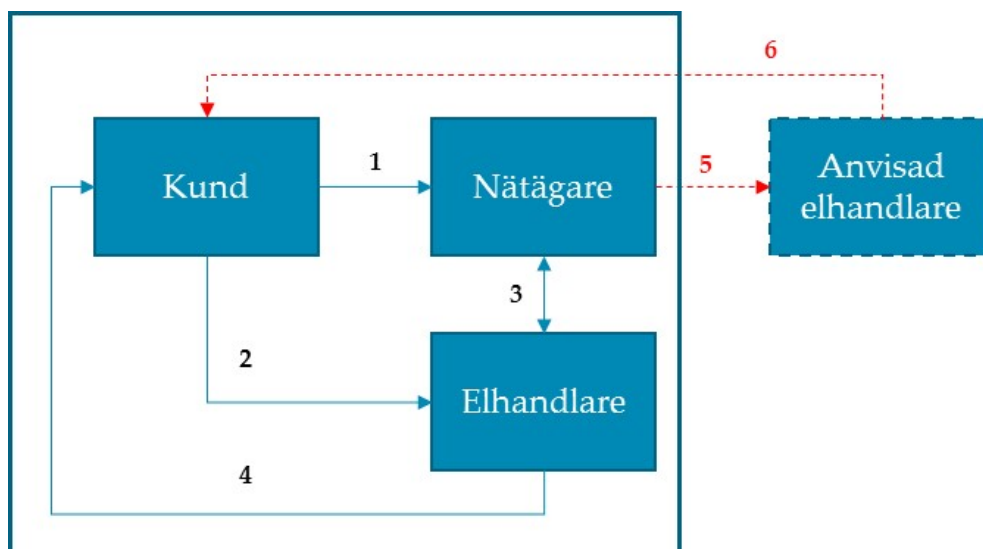
⁹⁸ 8 kap. 6 § ellagen, EIFS 2016:2

⁹⁹ 8 kap. 6 § ellagen

¹⁰⁰ EIs föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el, 11 kap. 1 och 5 §§, (EIFS 2016:2).

¹⁰¹ EIFS 2016:2 11 kap. 6 §

Figur 15 Normal process vid inflyttning

1. Kunden kontakter nätägaren för att meddela datum för inflyttning och för att teckna nätavtal. Anmälan innebär att elen är påslagen vid dagen för inflyttning.
2. Kunden kontakter en elhandlare för att teckna ett elhandelsavtal för att få elleverans och uppger anläggnings-id för uttagspunkten och annan nödvändig kundinformation.
3. Elhandlaren skickar ett meddelande till nätägaren om att påbörja elleverans i uttagspunkten. Informationen¹⁰² som elhandlaren ska skicka är:
 - a. anmälande elhandlare
 - b. nätägarens identitet
 - c. anläggningsidentitet
 - d. områdesidentitet
 - e. balansansvarigs identitet
 - f. kundens identitet
 - g. kundens namn och adress
 - h. orsak till anmälan (påbörjande eller övertagande)
 - i. tidslängd på mätvärden (timme eller månad)
 - j. startdatum för elleverans.

Nätägaren kontrollerar anmälan och skickar ett kvittensmeddelande till elhandlaren om att anmälan är fullständig eller behöver kompletteras. Nätägaren kontrollerar även att ingen annan elhandlare har anmält påbörjande av elleverans i samma uttagspunkt. En slutlig bekräftelse skickar nätägaren senast den tredje dagen efter mottagandet av anmälan med information om:¹⁰³

- a. bekräftande av påbörjande av elleverans

¹⁰² EIFS 2016:2, 10 kap. 1 §

¹⁰³ EIFS 2016:2, 11 kap. 5-6 §§

- b. uppgifter om anläggningsadress, kundens namn och adress
 - c. mätaridentitet, mätarställning, mätarkonstant
 - d. beräknad årsförbrukning
 - e. antal och typ av register, tidslängd på mätvärden och rapporteringsfrekvens
 - f. avräkningsmetod för uttagspunkten
 - g. identitet för mätvärden som kommer att rapporteras
 - h. bekräftande av tidpunkten för när elleveransen kan påbörjas
4. När elhandlaren fått bekräftelsen från nätägaren att elleveransen kan påbörjas kontaktar elhandlaren kunden, eller så påbörjas elleveransen vid överenskommet startdatum.
 5. I det fall kunden inte tecknat ett elhandelsavtal med en elhandlare uppstår en alternativ process vid inflyttning. I det fallet inväntar nätägaren på ett meddelande från en elhandlare om att elleverans ska påbörjas i kundens uttagspunkt under inflyttningsdagen.¹⁰⁴ I de fall kunden inte tecknat ett elhandelsavtal fram till denna dag anvisas kunden en elhandlare dagen efter inflyttning.¹⁰⁵
 6. Den anvisade elhandlaren underrättar kunden om villkoren för leveransen och när den påbörjats.

Processen för när en elleverans avslutas vid utflytt är varken reglerad i ellagen eller i Ei:s mätföreskrifter. Hur nätägaren, elhandlaren och kunden ska agera när elleveransen ska avslutas regleras istället i de allmänna avtalsvillkoren¹⁰⁶ för nät och handel, i Elmarknadshandboken¹⁰⁷ och i elhandlarnas och nätägarens enskilda avtal med kunden. Enligt dessa ska en kund som flyttar och vill avsluta elleveransen skriftligen eller muntligen säga upp nätavtalet och elhandelsavtalet, om inget annat avtalats.¹⁰⁸ Det finns således ingen skyldighet för elhandlaren att anmäla avslut av elleverans till nätägaren.

I praktiken avslutar kunden vanligtvis nätavtalet genom att kontakta nätägaren och meddela utflytt. Nätägaren skickar sedan ett meddelande till kundens befintliga elhandlare om att utflytt skett vilket innebär att elhandlaren leveransskyldighet¹⁰⁹ upphör, vilket i praktiken också innebär att elhandelsavtalet avslutas.¹¹⁰ Det meddelande som nätägaren skickar till elhandlaren är samma som används för leverantörsbyte med den skillnaden att orsakskoden i meddelandet byts till leveransavslut.

¹⁰⁴ Elmarknadshandboken, s.71

¹⁰⁵ 8 kap. 8 § ellagen

¹⁰⁶ ALMA för anslutning och överföring av el till konsument (NÄT 2012 K (rev)), ALMA för försäljning av el till konsument (EL 2012 K (rev)).

¹⁰⁷ Handbok som ges ut av Energiföretagen Sverige, Oberoende elhandlare och Svenska kraftnät.

¹⁰⁸ ALMA NÄT 2012 K (rev), avsnitt 9.1, ALMA EL 2012 K (rev), avsnitt 6.1.

¹⁰⁹ 8 kap. 5 § ellagen

¹¹⁰ Elmarknadshandboken s. 40, avsnitt 1.3.1, tredje stycket, utgåva nr 16B

Inom sex veckor från den dag då nätavtalet och elleveransen upphörde ska kunden få en slutfaktura.¹¹¹ Den baseras på mätvärden från kundens senaste faktureringsperiod och fram till tiden för upphörande av elleveransen. Nätägaren ansvarar för att samla in mätvärden för kundens slutavräkning och att skicka dessa till elhandlaren som i sin tur gör en slutfaktura för elhandelskostnaden.¹¹²

6.2 En elhandlarcentrisk flyttprocess

Med en elhandlarcentrisk flyttprocess behöver kunden endast kontakta en elhandlare för att starta och avsluta en elleverans. Elhandlaren ansvarar för kontakten med nätägaren samt den administrativa hanteringen av in- och utflytt som tidigare hanterats av nätägaren. Den centrala roll som nätägaren haft som kommunikationsnav i elmarknadens processer ersätts av elmarknadshubben som tar hand om informationshanteringen.

Elmarknadshubben är tänkt att utformas så att flertalet processer kan ske per automatik utan inblandning av fysiska personer. Ett exempel på det är att elmarknadshubben kommer att validera den information som elhandlaren skickar in vid påbörjande av elleverans, vilket idag sker med hjälp av personal från respektive nätägares kundtjänst. I elmarknadshubben kommer nätägaren att ha en passiv roll i flytt- och bytesprocessen jämfört med idag. Nätägaren behöver exempelvis aldrig godkänna en begäran från en elhandlare om att påbörja elleverans i någon av nätägarens uttagspunkter; godkännandet sker i elmarknadshubben när elhandlaren gör en anmälan.

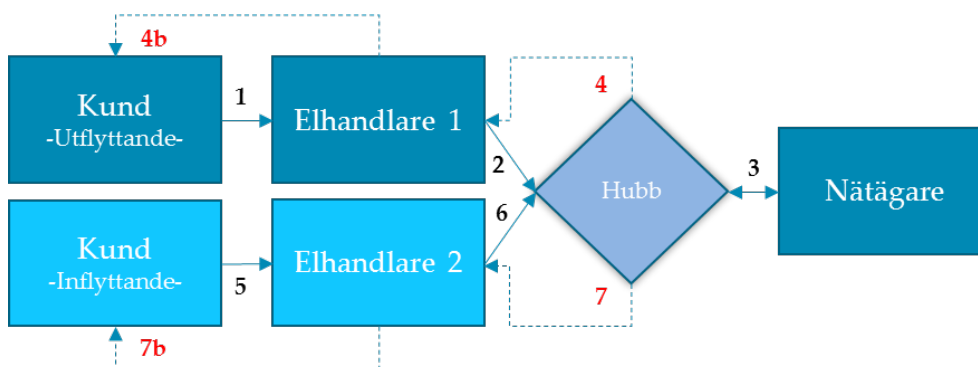
En förutsättning för att detta ska fungera är att elmarknadshubbens processer utformas utifrån givna premisser. En sådan är att nätägare och elhandlare förutsätts teckna ett avtal med varandra som ger elhandlaren rätt att utan nätägarens direkta godkännande påbörja, överta och avsluta elleveranser i elmarknadshubben. En annan förutsättning är att elmarknadshubben inte kan hantera så kallade retroaktiva processer. Det innebär att allt som sker i elmarknadshubben sker i nutid och framåt, vilket gör att det inte är möjligt att exempelvis påbörja en elleverans tidigare än datumet för anmälan.

I Figur 16 nedan beskrivs hur den elhandlarcentriska flyttprocessen fungerar. För enkelhetens skull utgår beskrivningen från att det alltid finns en kund som tar ut el i uttagspunkten. Det innebär att om det finns en kund som ska flytta ut på en uttagspunkt finns det alltid en annan kund som flyttar in.

¹¹¹ ALMA NÄT 2012 K (rev) 4.7, ALMA EL 2012 K (rev), 3.3.

¹¹² ALMA NÄT 2012 K (rev) 4.5.

Figur 16 Elhandlarcentrisk flyttningsprocess med en elmarknadshubb

1. Kunden kontakter sin elhandlare för att meddela utflytt vilket innebär att elavtalet sägs upp och att elleveransen avslutas i uttagspunkten.
2. Elhandlare 1 anmäler till elmarknadshubben att elleveransen kommer avslutas. Elhandlaren behöver endast ange slutdatum för leveransen, all annan nödvändig information finns redan registrerad.
3. Nätägaren får information från elmarknadshubben om att avtalet med kunden kommer avslutas. När datum för avslut passerat genomför nätägaren en slutavräkning av elförbrukningen som skickas till elmarknadshubben.
4. Elhandlare 1 använder slutavräkningen som underlag till att slutfakturera kunden (4b).
5. Den inflyttande kunden kontakter elhandlare 2 för att teckna elavtal, och tecknar samtidigt ett avtal med nätägaren, och meddelar datum när elleveransen ska påbörjas.
6. Elhandlare 2 registrerar påbörjande av elleverans i elmarknadshubben som validerar begäran. Om inga hinder finns godkänns begäran och elleveransen kan starta önskat datum. Om elhandlare 1 inte anmäler avslut av elleverans gör elmarknadshubben automatiskt ett avslut av elleveransen den dag elhandlare 2 startar sin leverans.
7. En bekräftelse från elmarknadshubben skickas till elhandlare 2 som sedan meddelar kunden (7b) via telefon, e-post eller sms att elleveransen kan starta önskat datum.

6.3 Informationsutbytet kommer att ske i elmarknadshubben

I elmarknadshubben kommer elhandlare och nätägare att få tillgång till information som förenklar den administrativa hanteringen vid anmälan om påbörjande, övertagande och avslut av elleverans. Administrationen kommer att effektiviseras genom den tidsbesparing som uppstår. De uppgifter som elhandlare och nätägare ska skicka idag i flytt- och bytesprocessen regleras i

mätföreskrifterna¹¹³. Den information som elhandlaren idag ska skicka till nätägaren när elleverans ska påbörjas eller övertas visas i Tabell 9. I tabellen har informationen delats upp för att visa vilken information som kommer att finnas i elmarknadshubben och som elhandlaren därför inte behöver fylla i vid anmälan. I den elhandlarcentriska modellen görs anmälan till elmarknadshubben istället för till nätägaren.

Tabell 9 Information vid anmälan om påbörjande och övertagande av elleverans¹¹⁴

Elhandlare	Elmarknadshubb
Aktivitet: påbörja, avsluta eller överta elleverans	Nätägarens identitet, ID-nummer
Anläggningsidentitet för uttagspunkten	Områdesidentitet, ID-nummer
Elhandlarens identitet, ID-nummer	
Balansansvarigs identitet, ID-nummer	
Kundens identitet, personnr eller org.nr	
Kundens namn och adress	
Tidslängd på mätvärdet, timme eller månad	
Startdatum för elleverans	

I tabellen har informationen delats upp för att visa vilken information som kommer att finnas i elmarknadshubben och som elhandlaren därför inte behöver fylla i vid anmälan. I den elhandlarcentriska modellen görs anmälan till elmarknadshubben istället för till nätägaren.

Den information som elhandlaren ska bifoga anmälan är nödvändig för att elleveransen ska kunna valideras och bekräftas av elmarknadshubben. Uppgifterna är dessutom sådana som endast elhandlaren och kunden har vetskap om. Den information som kommer finnas tillgänglig i elmarknadshubben är nätägarens och områdets identitet. Denna information kan elmarknadshubben koppla ihop med anläggningsidentiteten som elhandlaren rapporterar in vid anmälan.

Idag ska nätägaren kontrollera att anmälan är komplett och säkerställa att ingen annan elhandlare anmält påbörjande av elleverans i samma uttagspunkt. Denna validering sker nu istället i elmarknadshubben utan nätägarens inblandning. Det innebär också att den information som nätägaren idag ska skicka i bekräftelsen till elhandlaren kommer finnas tillgänglig i elmarknadshubben. Informationsinnehållet i bekräftelsen visas nedan i Tabell 10.

¹¹³ Föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el (EIFS 2016:2)

¹¹⁴ EIFS 2016:2, 10 kap. 1 §

Tabell 10 Information i bekräftelsen från elmarknadshubben till elhandlaren vid anmälan om påbörjande och övertagande av elleverans.¹¹⁵

Elmarknadshubb
Bekräftelse på aktivitet
Bekräftande av tidpunkt för att påbörja eller överta elleverans
Tidslängd på mätvärden, timme eller månad
Identitet för mätvärden som kommer att rapporteras
Beräknad årsförbrukning
Anläggningsadress, kundens namn och adress
Rapporteringsfrekvens och avräkningsmetod för uttagspunkten
Mätaridentitet, antal och typ av register (räkneverkskoder)
Mätarställning och mätarkonstant

När en elhandlare ska anmäla avslut av elleverans i elmarknadshubben behöver inte någon ny information skickas förutom datum för avslut, all information finns redan i elmarknadshubben.

6.4 Uttagspunkter som saknar kunder hanteras olika

När en ny kund flyttar in direkt efter att en annan flyttat ut uppstår inget glapp mellan kunder på uttagspunkten. Däremot kan det uppstå situationer där en kund flyttar ut men ingen ny kund flyttar in direkt. I sådana fall behöver nätägaren bestämma hur situationen ska hanteras. Nedan beskrivs tre olika sätt hur nätägaren idag agerar när en kund saknas på en uttagspunkt.

Fastighetsägaren blir kund på uttagspunkten

När en uttagspunkt står utan kund vid exempelvis utflytt använder sig vissa nätägare av något som kallas för *visningsel*. Det är en överenskommelse mellan nätägaren och fastighetsägaren om att uttagspunkten inte ska fränkopplas när hyresgästen flyttar ut. Istället ska nätavtalet flyttas över till fastighetsägaren och den eventuella elförbrukningen debiteras fastighetsägarens elhandelsavtal. Fastighetsägaren blir kund i uttagspunkten och därmed betalningsansvarig för elförbrukningen. Med visningsel kan fastighetsägaren exempelvis tända lampor i lägenheten vid visning för en potentiell hyresgäst. När nätägaren sedan får en anmälan om inflyttning överförs avtalet med nätägaren till hyresgästen som flyttar in i lägenheten.

Visningsel är en marknadslösning där två parter kommer överens om hur en uttagspunkt utan kund ska hanteras. En orsak till denna lösning är att det finns en överenskommen målsättning på elmarknaden att det alltid ska finnas en kund, en elhandlare och en balansansvarig som är registrerad i en tillkopplad uttagspunkt.

¹¹⁶

¹¹⁵ EIFS 2016:2, 11 kap. 6 §

¹¹⁶ Elmarknadshandboken, Utflytt utan samtidig inflytt, s. 41

Nätägaren fränkopplar uttagspunkter som saknar kunder

I de fall nätägaren inte använder visningsel rekommenderas att nätägare ska eftersträva att fränkoppla uttagspunkter som saknar kunder.¹¹⁷ Enligt de samtal som Ei har haft med representanter i projektets referensgrupp varierar tillämpningen av fränkoppling mellan olika nätägare. En del nätägare fränkopplar regelmässigt uttagspunkter som saknar kunder och andra fränkopplar aldrig.

Det som avgör om fränkoppling sker rutinmässigt eller inte är typen av anläggning och om elmätaren är utrustad med möjlighet till fjärrfränkoppling¹¹⁸.

Uttagspunkter som är placerade i flerfamiljsbostäder kan ofta fränkopplas när en kund flyttar. Uttagspunkter som är placerade i exempelvis villor fränkopplas mer sällan. Ei har från referensgruppen fått information om att nätägare generellt har som princip att en uttagspunkt i en villa alltid ska ha en registrerad kund. Det innebär att vid exempelvis ett ägarbyte måste den befintliga villaägaren ha kvar nätavtalet tills den nya ägaren övertar fastigheten. Med det förfarandet uppstår inget glapp mellan abonnenter i uttagspunkten.

Nätägaren kan välja att låta uttagspunkten vara påkopplad

Istället för att använda en aktiv åtgärd som fränkoppling eller visningsel kan nätägaren välja att låta uttagspunkter vara påkopplade även när en kund saknas på uttagspunkten. I det fallet kan det uppstå nätförluster¹¹⁹ om elförbrukning sker i uttagspunkten. Det sker exempelvis om ett kylskåp är påslaget och förbrukar el vars kostnad inte kan hänföras till en elhandlare som debiterar kostnaden till sin kund. När detta sker uppstår avvikelser i mät- och balansrapporteringen som nätägaren redovisar som nätförluster.

När uttagspunkter inte fränkopplas uppstår idag situationer när kunder flyttar in och förbrukar el utan avtal. När nätägaren upptäcker att detta sker anvisas kunden en elhandlare som fakturerar kunden för elförbrukningen. Detta skapar merarbete för nätägaren som måste identifiera vem som bor på adressen för att sedan anvisa kunden. För kunden är det ett större problem eftersom de elhandelsavtal kunden får vid anvisning ofta är oförmånliga jämfört med andra elhandelsavtal. Dessutom behöver kunden inte vara aktiv och välja elhandlare.

¹¹⁷ Elmarknadshandboken, 1.3 avsluta elnäsavtal, s. 39. 1.3.2 Utarbete fränkopplingsorder, s. 40

¹¹⁸ Uttagspunkten kan fränkopplas på distans istället för fysiskt fränkoppla uttagspunkten på plats.

¹¹⁹ Nätförluster avser de förluster som uppstår i överföringen av el och definieras som skillnaden mellan hur mycket el som matas in och hur mycket som tas ut på nätet. Ei rapport EI R2015:07, s.4.

6.5 Sammanfattande analys och bedömning

I detta avsnitt lämnas förslag på ändringar i ellagen som är nödvändiga för att flyttprocessen ska fungera på en elhandlarcentrisk marknad med en elmarknadshubb.

Elhandlaren är skyldig att anmäla påbörjande, övertagande och avslut av elleverans till elmarknadshubben

Förslag: En elhandlare som ska påbörja, överta eller avsluta elleverans i en uttagspunkt är skyldig att omedelbart registrera detta i elmarknadshubben.

En elhandlare får överta leveranserna till en kund i dennes uttagspunkt fjorton dagar efter registrering.

När en ny elhandlare registrerar påbörjande av elleverans i en uttagspunkt, där det redan finns en elhandlare registrerad, ska den nya elhandlaren meddela den befintliga elhandlaren om att en registrering om påbörjande av elleverans genomförts.

Om en elleverans avslutats felaktigt ska leveransen kunna återställas inom sju dagar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om elhandlaren skyldigheter.

Vid införandet av en elhandlarcentrisk flyttprocess kommer de existerande bestämmelserna i ellagen och mätföreskrifterna att behöva ändras. Skälet till det är dels att elmarknadshubben övertar hanteringen av flyttprocessen från nätägaren, dels att det tillkommer processer som inte tidigare varit reglerade.

I ellagens nuvarande utformning¹²⁰ är elhandlaren skyldig att meddela nätägaren när en elleverans ska påbörjas eller övertas. Nätägarna är navet som tar emot och administrerar meddelanden från elhandlare om exempelvis påbörjande av elleverans. I den nya marknadsmodellen kommer elmarknadshubben att överta hanteringen av dessa processer. Elhandlaren kommer att anmäla påbörjande och övertagande av elleverans till elmarknadshubben som elektroniskt godkänner eller avvisar begäran. Nätägaren kan sedan se i elmarknadshubben vilken kund och elhandlare som är registrerad i uttagspunkten.

Processen för avslut av elleverans är varken reglerad i ellagen eller i mätföreskrifterna. Idag är kunden ansvarig för denna process genom de allmänna avtalsvillkoren för nät. Enligt avtalet ska kunden kontakta nätägaren när elleveransen ska avslutas vilket innebär att nätägaren meddelar elhandlaren att kunden flyttat, vilket vanligtvis också innebär att elhandelsavtalet sägs upp. När regelverket på elmarknaden ändras och elhandlaren blir kundens huvudsakliga kontaktpunkt förändras processen för utflytt. För att få elleverans tecknar kunden ett avtal med elhandlaren och ingår samtidigt ett avtal med nätägaren. När kunden sedan flyttar måste avtalet sägas upp, vilket elhandlaren kommer att ta hand om

¹²⁰ 8 kap. 6 § ellagen

istället för nätägaren. Det innebär att en skyldighet att avsluta elleveransen i kundens uttagpunkt måste införas i ellagen. Utan denna skyldighet skulle kundens avtalsförhållande med nätägaren kvarstå i uttagpunkten trots att kunden slutat ta ut el i uttagpunkten. Eftersom elhandlaren inte längre meddelar förändringar i elleveransen till nätägaren utan istället till elmarknadshubben måste även detta ändras i 8 kap. 6 § ellagen.

På dagens elmarknad uppstår situationer när kunder flyttar från bostaden utan att säga upp nätavtalet med nätägaren. Nätägaren uppmärksammar ofta detta genom att en ny kund anmäler inflyttning på uttagpunkten. Nätägaren väljer då att avsluta det tidigare avtalet och tecknar sedan ett nytt med den nya kunden. Denna situation kommer sannolikt också inträffa i en elhandlarcentrisk modell. Nätägaren kan då inte säga upp avtalet med kunden eftersom ansvaret ligger på elhandlaren. Situationen blir likartad för elhandlaren i grossistmodellen som även här inte kommer få någon information om utflytt om inte kunden själv meddelar detta. Det innebär att nätägaren kommer att fortsätta att fakturera elhandlaren nätavgiften som fakturerar denna vidare till kunden. Dessutom kommer inte någon ny kund kunna anmäla inflyttning eftersom den är registrerad som upptagen i elmarknadshubben.

Denna situation kräver en hantering som gör det möjligt för en ny kund att teckna ett avtal med nätägaren i en uttagpunkt som är upptagen samtidigt som den befintliga kundens intressen måste tillvaratas. Detta kan lösas enligt följande ordning. När en ny elhandlare registrerar påbörjande av elleverans i en uttagpunkt, där det redan finns en elhandlare registrerad, ska den nya elhandlaren meddela den befintliga elhandlaren om att en registrering om påbörjande av elleverans genomförts. Om den befintliga elhandlaren mottar ett sådant meddelande ska denne ta kontakt med kunden med en förfrågan om elleveransen ska avslutas eller inte. Om elhandlaren inte inom rimlig tid registrerar annat ska elleveransen avslutas. En rimlig tid borde i detta sammanhang vara sju dagar. Denna process kan då i stora delar hanteras automatiskt i elmarknadshubben.

En uttagpunkt ska fränkopplas när det saknas en kund

Förslag: I de fall det saknas ett registrerat avtal om leverans av el i en uttagpunkt ska nätägaren avbryta överföringen av el. Om omständigheterna ger anledning att befara risk för omfattande sakskada får överföringen av el inte avbrytas.

Leveransskyldigheten upphör när kunden inte längre har ett avtal om leverans av el i en uttagpunkt.

På dagens elmarknad finns två flyttprocesser, en huvudprocess som utgår från Ei:s föreskrifter och branschpraxis och en mindre formell. Enligt huvudprocessen ska kunden teckna ett nätavtal med nätägaren vid inflytt och sedan ett elhandelsavtal med en elhandlare. När kunden sedan flyttar ska nätägaren kontaktas, nätavtalet sägas upp. Nätägaren ska meddela elhandlaren om att kunden flyttat. För vissa elhandelsavtal räcker detta meddelande för att avtalet ska sägas upp och för andra krävs att kunden själv kontaktar elhandlaren för att säga upp avtalet.

Den mindre formella hanteringen gör det möjligt för kunder att flytta in på adresser med påkopplade uttagspunkter utan att kontakta vare sig nätägare eller elhandlare. När nätägaren upptäcker att någon förbrukar el i uttagspunkten anvisas kunden en elhandlare och samtidigt sluts ett nätavtal. När inflyttning hanteras på detta sätt behöver kunden inte göra någonting aktivt för att få elleverans. Huvuddelen av alla kunder som idag anvisas en elhandlare på elmarknaden har blivit det i samband med inflyttning. När den elhandlarcentriska marknadsmodellen och elmarknadshubben införs är det nödvändigt att det endast finns *en* flyttprocess. Det är elhandlaren som blir kundens huvudsakliga kontaktpunkt på elmarknaden. Därför är det nödvändigt för att marknaden ska fungera att kunden vänder sig till elhandlaren i flyttsituationer.

När en kund saknar avtal med en elhandlare och en nätägare kommer det inte längre att vara möjligt att anvisa kunden. Tidigare fick nätägaren betalt för nätavgiften från inflyttningsdagen och den anvisade elhandlaren debiterade kunden för elförbrukningen från samma tidpunkt. Det innebär att inflyttningen och elleveransen i uttagspunkten registrerades retroaktivt och inte från den dag nätägaren noterade att någon förbrukade el på uttagspunkten. I elmarknadshubben kommer retroaktiva registreringar av elleveranser inte vara tillåtet. Det är en av förutsättningarna för att processerna ska fungera. Dessutom krävs att kunden har ett avtal om leverans av el med det tillhörande nätavtalet för att nätägaren ska kunna debitera elhandlaren nätavgiften.

Förändringen innebär att nätägaren inte har någon möjlighet att få betalt för nätavgiften och elen som förbrukas i påkopplade uttagspunkter. Om nätägaren valt att inte fränkoppla uttagspunkten är det rimligt att också nätägaren får ta kostnaden som det innebär. Kunden kan enligt förslagen inte debiteras i efterhand och bör inte heller stå för kostnaden för att nätägare aktivt väljer att låta elen vara påslagen trots att uttagspunkten saknar registrerad kund. Den åtgärd som nätägaren kan använda är att fränkoppla uttagspunkten så att kunden inte kan förbruka någon el utan elavtal. Det innebär att de nätägare som har elmätare med fjärravstängningsfunktion måste införa rutiner för detta. Om nätägaren inte har denna funktion bör det vara möjligt av kostnadsskäl att låta elen vara påslagen i uttagspunkten. Nätägaren får göra ett övervägande om det är mer kostnadseffektivt att låta elen vara påslagen än att skicka ut en montör för att fränkoppla uttagspunkten. Ett problem som då uppstår är hur förhållandet mellan kunden och nätägaren ska hanteras när kunden förbrukar el utan avtal. Frågan hanteras i avsnittet nedan.

Huvudregeln måste därför vara att elen ska vara avstängd när det saknas en registrerad kund i uttagspunkten. I och med att nätägarna kommer att ha tillgång till elmätare med fjärravstängningsfunktion, inom de närmsta åren, kommer fjärravstängning att vara den vanligast förekommande åtgärden när nätägarna ska fränkoppla en uttagspunkt. För att undvika att skada uppkommer på egendom i och med att elen fränkopplas, t.ex. vintertid om det är väldigt kallt, begränsas möjligheten att avbryta överföringen av el fjärrledes om omständigheterna ger anledning att befara risk för omfattande sakskada. Denna begränsning innebär inte någon undersökningsplikt för nätägaren att kontrollera att elen kan stängas av i t.ex. en villa. Begränsningen är inte heller tillämplig när elen stängs av i en lägenhet i ett flerbostadshus.

En konsekvens av den föreslagna skyldigheten att fränkoppla en anläggning är att bestämmelsen om leveransskyldig behöver ändras. Idag är en elhandlare som levererar el till en kund i en viss uttagspunkt skyldig att fortsätta att leverera el till dess att leveransskyldigheten upphör. Leveransskyldigheten upphör om kunden slutar att ta ut el i uttagspunkten, om någon annan elhandlare börjar leverera el till kunden i uttagspunkten eller om överföringen av el enligt 11 kap. 3 eller 4 § eller enligt avtal får avbrytas på grund av att kunden har försummat sina skyldigheter gentemot elhandlaren.

När det nu införs ett krav på att nätägaren ska avbryta överföringen av el, i de fall det saknas ett registrerat avtal om leverans av el i en uttagspunkt, så uppkommer ytterligare en situation när leveransskyldigheten ska upphöra, nämligen då kunden inte längre har ett avtal om att ta ut el i uttagspunkten. En sådan situation kan uppstå i de fall kunden säger upp sitt befintliga avtal om leverans av el och sedan inte tecknar ett nytt avtal. Bestämmelsen om leveransskyldighet anpassas därför till detta.

Nätägaren har en informationsskyldighet när det tas ut el i en uttagspunkt men det saknas en abonnent

Förslag: Om en nätägare inte kan fjärrstyra avbrytande av överföring i en uttagspunkt får nätägaren låta elen vara påkopplad.

I de fall nätägaren noterar att elförbrukning sker i en uttagspunkt där det inte finns någon kund registrerad i elmarknadshubben ska nätägaren informera den potentiella kunden om:

- att ett avtal om leverans av el måste tecknas för att kunden ska få fortsatt elleverans i uttagspunkten, och
- att uttagspunkten kan komma att fränkopplas om ett avtal om leverans av el inte tecknas inom sju dagar.

Kunden är inte betalningsskyldig för den el som förbrukats i uttagspunkten under denna tid.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vad informationen ska innehålla och när och på vilket sätt nätägaren ska lämna informationen.

När en kund flyttar in i en bostad, där elen är påslagen, utan att kunden tecknat ett avtal om leverans av el är kunden sannolikt omedveten om hur elmarknaden fungerar. Om nätägaren utan förvarning väljer att fränkoppla uttagspunkten kan det drabba kunden negativt genom att egendom förstörs. En fränkoppling i denna situation borde därmed föregås av information från nätägaren om att kunden måste teckna ett avtal om leverans av el med en elhandlare annars kommer uttagspunkten fränkopplas inom en rimlig tid.

Nätägaren har möjlighet att kontakta kunden t.ex. via telefon eller brev. Det är viktigt att kunden får rimlig tid på sig att teckna ett avtal innan elen stängs av.

Kunden får därför sju dagar på sig att teckna ett avtal om leverans av el från det att nätägaren kontaktat kunden. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bemyndigas att skriva föreskrifter om hur nätägaren ska lämna information till kunden och om informationens innehåll. Det som skulle kunna regleras är om ett formaliserat meddelande, likt det som lämnas vid risk för att överföringen av el ska avbrytas, ska lämnas av nätägaren. Eventuellt skulle även en hänvisning finnas till en webbplats där kunden kan finna kontaktuppgifter till elhandlare eller en prisjämförelsesajt.

7 Konsumenters rättigheter i ellagen

Ellagen innehåller idag ett kapitel med särskilda bestämmelser om överföring och leverans av el till konsumenter. Bestämmelserna i kapitlet syftar till att stärka konsumenternas ställning på elmarknaden bl.a. genom att både nätägarna och elhandlarna har skyldigheter att förse konsumenterna med information. Information ska exempelvis lämnas innan ett avtalstecknande och innan avtalsvillkor ändras. Konsumenten ska också löpande få information om sina rättigheter och hur konsumenten ska gå tillväga för att lämna klagomål. Många av de konsumentskyddande bestämmelserna har sin grund i elmarknadsdirektivet.¹²¹ I detta kapitel beskrivs närmare vilka rättigheter konsumenterna har och hur bestämmelserna som reglerar dessa rättigheter påverkas av införandet av en elhandlarcentrisk marknadsmodell.

7.1 Avbrytande av överföring av el på grund av konsumentens avtalsbrott

Överföringen av el får avbrytas om konsumenten försummar sina skyldigheter och försummelsen utgör ett väsentligt avtalsbrott¹²². Med väsentligt avtalsbrott menas att konsumenten exempelvis har brutit mot säkerhetsföreskrifter eller inte betalat för elen. Det sistnämnda exemplet är sannolikt den vanligaste orsaken till att överföringen av el avbryts. Vid bedömningen av vad som är ett väsentligt avtalsbrott när det gäller bristande betalning ska hänsyn tas till skuldens storlek och antalet obetalda avgifter. Är det fråga om något enstaka dröjsmål avseende mindre belopp är väsentlighetskravet normalt inte uppfyllt¹²³.

Innan överföringen av elen får avbrytas måste konsumenten uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse och om avtalsbrottet består av annat än att konsumenten försummat att betala för överföringen eller leveransen av el ska konsumenten underrättas om att överföringen av elen kan komma att avbrytas om rättelse inte sker. Överföringen av elen får inte avbrytas om rättelse sker eller om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott skulle medföra betydlig personskada eller omfattande sakskada.

En särskild bestämmelse gäller om konsumentens försummelse består av bristande betalning och tiden för rättelse har gått ut¹²⁴. Då ska konsumenten delges en underrättelse där det framgår att överföringen av el kan komma att avbrytas om betalning inte sker inom tre veckor. Samtidigt ska ett meddelande om den uteblivna betalningen skickas till socialnämnden i den kommun där konsumenten

¹²¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG (elmarknadsdirektivet)

¹²² 11 kap. 3 § ellagen

¹²³ Proposition 1996/97:136 Ny ellag, s 186 f

¹²⁴ 11 kap. 4 § ellagen

får sin el överförd. Underrättelser och meddelanden ska lämnas enligt ett särskilt fastställt formulär.¹²⁵

Sker betalning eller är fordran tvistig får överföringen av el inte avbrytas. Överföringen får inte heller avbrytas om socialnämnden tar på sig betalningsansvaret för skulden.

7.2 Avtalsinnehåll

I ellagen finns det reglerat vad ett avtal mellan en konsument och en elhandlare ska innehålla liksom vad ett avtal mellan en konsument och en nätägare ska innehålla¹²⁶. Bestämmelserna har sin grund i elmarknadsdirektivet¹²⁷ och ändamålet är att säkerställa att konsumenten får information om de viktigaste villkoren i avtalet.

Dagens elhandelsavtal mellan en elhandlare och en konsument ska innehålla uppgifter om

1. elhandlarens namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. elhandlarens åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas och vid vilken tidpunkt elhandlaren planerar att överta leveranserna till konsumenten,
4. var konsumenten kan finna information om elhandlarens priser och övriga villkor,
5. villkoren för fakturering och betalning,
6. den tid som avtalet löper eller om det löper tills vidare,
7. vad som gäller avseende förlängning av ett avtal som löper under viss tid,
8. villkoren för uppsägning av avtalet,
9. hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid av ett avtal som löper under viss tid,
10. villkoren för ersättning om elhandlaren inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och
11. hur elhandlaren på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 18 §.¹²⁸

¹²⁵ 11 kap. 6 § ellagen. Formuläret återfinns i bilaga 1 till elförordningen (2013:208)

¹²⁶ 11 kap. 13 och 14 §§ ellagen.

¹²⁷ Elmarknadsdirektivets bilaga I, punkten 1 a.

¹²⁸ 11 kap. 13 § ellagen

Elhandlarens information om avtalsvillkoren ska lämnas till konsumenten innan avtalet ingås eller bekräftas.

Dagens nätavtal mellan en nätägare och en konsument ska innehålla uppgifter om

1. nätägarens namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. nätägarens åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas,
4. var konsumenten kan finna information om nätägarens priser och övriga villkor,
5. villkoren för fakturering och betalning,
6. villkoren för uppsägning av avtalet,
7. villkoren för ersättning om nätägaren inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och
8. hur nätägaren på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 18 §.¹²⁹

Avtalsvillkoren ska översändas till konsumenten snarast efter att överföringen påbörjats¹³⁰.

7.3 Konsumentens betalning

Ellagen innehåller idag en bestämmelse som handlar om konsumentens betalning. Bestämmelsen reglerar att om en nätägare tillämpar ett system med förskottsbetalning för konsumenter ska detta vara skäligt. Tidigare omfattades även elhandlare av kravet men eftersom energieffektiviseringsdirektivet¹³¹ ställde krav på debitering efter faktisk förbrukning begränsades bestämmelsens tillämpningsområde och gäller idag endast nätägare.

7.4 Information om ändrade avtalsvillkor

Konsumenten har idag rätt att få information om avtalsvillkoren ska ändras. En elhandlare som avser att ändra villkoren för ett avtal som löper tills vidare med en konsument ska underrätta konsumenten om ändringen genom ett särskilt meddelande. Av meddelandet ska det också framgå att konsumenten har rätt att säga upp avtalet. De nya villkoren får inte börja tillämpas förrän tidigast två

¹²⁹ 11 kap. 14 § ellagen

¹³⁰ Proposition 2010/11:70 Tredje inre marknads paketet för el och naturgas, s 89.

¹³¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/27/EU av den 25 oktober 2012 om energieffektivitet, om ändring av direktiven 2009/125/EG och 2010/30/EU och om upphävande av direktiven 2004/8/EG och 2006/32/EG (energieffektiviseringsdirektivet)

månader efter det att meddelandet har skickats.¹³² Bestämmelsen har sin grund i elmarknadsdirektivet där det regleras att kunderna ska tillförsäkras en underrättelse i god tid om varje avsikt att ändra avtalsvillkoren och att kunderna har rätt att frånträda avtalet.¹³³

När en prishöjning har skett ska konsumenten underrättas i den nästkommande fakturan från elhandlaren. Av underrättelsen ska det framgå när prisändringen trädde ikraft och hur priset ändrades.¹³⁴

7.5 Information om konsumenträttigheter m.m.

Konsumenterna har idag rätt att få löpande information av sin elhandlare och nätägare om bland annat sina rättigheter. Nätägarna och elhandlarna ska på sina webbplatser, på fakturan och i reklam lämna information om konsumentens rättigheter, hur konsumenten ska lämna klagomål och vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning. På webbplatserna och på fakturorna ska det också finnas information om oberoende användarrådgivning. På fakturan räcker det med att hänvisa till att informationen enligt bestämmelsen finns på företagets webbplats.¹³⁵

Kravet på att lämna information på eller i samband med fakturan gällande konsumentens rättigheter, hur konsumenten ska lämna klagomål och vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning har sin grund i artikel 3.9 c i elmarknadsdirektivet och direktivets bilaga I, punkten 1 a. Informationskravet avseende fakturorna gäller elhandlarna medan informationskravet i bilaga I gäller både elhandlare och nätägare. Vid implementeringen av direktivets bestämmelser gjorde Sverige bedömningen att kraven skulle omfatta både elhandlare och nätägare. Kravet på att lämna information om oberoende användarrådgivning tillkom senare i och med energieffektiviseringsdirektivet.

7.6 Sammanfattande analys och bedömning

Elhandlaren är den som begär att överföringen ska avbrytas vid konsumentens bristande betalning

Förslag: Om konsumentens väsentliga avtalsbrott består av bristande betalning är det endast elhandlaren som får begära att överföringen av el ska avbrytas. Som en följd av detta måste de underrättelser och meddelanden som ska skickas till konsumenten innan överföringen av el kan avbrytas anpassas.

För att anpassa bestämmelsen i 11 kap. 4 § ellagen till en elhandlarcentrisk marknadsmodell måste bestämmelsen ändras på så sätt att avtalsbrottet består i att konsumenten försummat att betala för överföring och leverans av el. Eftersom konsumenten i och med den elhandlarcentriska marknadsmodellen endast

¹³² 11 kap. 16 § ellagen

¹³³ Elmarknadsdirektivets bilaga 1 punkten 1 b

¹³⁴ 11 kap. 17 § ellagen

¹³⁵ 11 kap. 18 § ellagen

debiteras av elhandlaren kan konsumenten endast göra sig skyldig till ett väsentligt avtalsbrott i form av bristande betalning gentemot elhandlaren. Ett väsentligt avtalsbrott gentemot nätägaren skulle exempelvis kunna bestå av att konsumenten inte följt säkerhetsföreskrifter.

Enligt 11 kap. 6 § ellagen ska underrättelser och meddelanden lämnas vid konsumentens avtalsbrott på grund av bristande betalning. Informationen lämnas enligt formulär som är fastställt av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Formulären finns som bilagor till elförordningen (2013:208). Formuläret i bilaga 1 är en underrättelse till konsument vid bristande betalning. Formuläret i bilaga 2 är ett meddelande till socialnämnden. Dessa formulär måste ändras i och med den elhandlarcentriska marknadsmodellen så att informationen endast ska lämnas vid bristande betalning till elhandlaren.

Enligt 11 kap. 8 § ellagen har konsumenten rätt till skadestånd om förutsättningarna för att avbryta överföringen i 11 kap. 3 och 4 §§ ellagen inte är uppfyllda.

Reglerna i 11 kap. ellagen kompletteras med en bestämmelse som reglerar när en elhandlare har rätt att häva ett avtal om leverans av med en konsument, se kap. 5.9.

Innehållet i avtalet mellan en konsument och en elhandlare behöver inte förändras

Förslag: Innehållet i bestämmelsen som reglerar vad ett avtal mellan en konsument och en elhandlare ska innehålla behöver inte ändras i sak. Det ska dock förtydligas att informationen om avtalsvillkoren och uppgifterna som ska lämnas till konsumenten innan avtalet ingås eller bekräftas gäller leverans av el.

Idag finns det en bestämmelse som reglerar vilka uppgifter ett avtal mellan en elhandlare och en konsument ska innehålla¹³⁶.

Elhandlaren roll och ansvar kommer att förändras och utvidgas i den nya marknadsmodellen. Det bör dock enligt Ei:s bedömning inte påverka regleringen av vilka uppgifter ett avtal mellan en elhandlare och en konsument ska innehålla. Det behöver dock tydliggöras i bestämmelsen att avtalet mellan konsumenten och elhandlaren avser ett avtal om leverans av el. Det materiella innehållet i elhandlarnas avtalsvillkor kommer också att behöva anpassas till den nya avtalsstrukturen i marknadsmodellen.

¹³⁶ 11 kap. 13 § ellagen

Innehållet i avtalet mellan en nätägare och en konsument behöver till viss del förändras

Förslag: Innehållet i bestämmelsen som reglerar vad ett avtal mellan en konsument och en nätägare ska innehålla behöver ändras. Kravet på att avtalet ska innehålla information om var konsumenten kan hitta information om nätägarens priser och övriga villkor och villkoren för fakturering och betalning ska strykas i bestämmelsen.

Det finns även en bestämmelse som reglerar vilka uppgifter som ska finnas med i ett avtal mellan en konsument och en nätägare.¹³⁷

Liksom elhandlarens roll och ansvar kommer att förändras kommer även nätägarens roll och ansvar att förändras. Nätägarens avtal med konsumenten kommer i den nya marknadsmodellen att begränsas och nätägaren kommer exempelvis inte längre att fakturera sina kunder för överföringen av el. Det kommer istället att göras av elhandlaren. Avtalet mellan nätägaren och konsumenten kommer istället till stor del att omfatta de tekniska delar som berör den fortlöpande anslutningen till elnätet. Detta medför att bestämmelsen som reglerar vilka uppgifter som ska finnas med i avtalet mellan en nätägare och en konsument behöver förändras. Uppgifter gällande var konsumenten kan hitta information om nätägarens priser och villkoren för fakturering och betalning kan inte längre vara en del av avtalet. Ei föreslår därför att 11 kap. 14 § fjärde och femte punkten stryks.

Nätägaren kan inte debitera konsumenterna

Förslag: Bestämmelsen om nätägarens möjlighet att tillämpa ett system för forskottsbetalning för konsumenter ska tas bort.

I den nya marknadsmodellen kommer nätägarna inte längre att debitera kunderna för överföring av el. Istället kommer kunderna att betala överföringen av el till elhandlarna. Därmed är det inte möjligt att ha en bestämmelse som säger att om en nätägare tillämpar ett system med forskottsdebitering för konsumenter ska detta vara skäligt. Ei föreslår därför att 11 kap. 15 § andra stycket ellagen stryks.

Ändring av villkoren avser leveransen av el

Förslag: I bestämmelsen som reglerar en elhandlares möjlighet att ändra avtalsvillkoren ska det tydliggöras att det gäller den del av villkoren som handlar om leverans av el.

I den nya marknadsmodellen kommer kunden inte behöva kontakta nätägaren för att få leverans av el. Istället måste kunden teckna ett avtal om leverans av el med en elhandlare. En kund som tecknar ett avtal om leverans av el till en uttagspunkt ska också samtidigt anses ha ingått ett avtal med nätägaren om fortlöpande tillträde till elnätet.

¹³⁷ 11 kap. 14 § ellagen

I och med den nya marknadsmodellen inklusive förändringen av avtalsstrukturen behöver 11 kap. 16 § ellagen förtydligas så att det framgår att bestämmelsen endast gäller avtalsvillkoren för leverans av el. Det är viktigt att detta tydliggörs och att konsumentens rätt att säga upp avtalet enligt bestämmelsen inte gäller om nätägaren höjer avgifterna.

Prishöjning för leverans av el

Förslag: I bestämmelsen som reglerar elhandlarens skyldighet att underrätta konsumenten i nästkommande faktura när en prishöjning har skett, ska det förtydligas att det gäller en prishöjning avseende leverans av el.

Eftersom elhandlaren i den nya marknadsmodellen fakturerar kunderna för både leverans och överföring av el behöver det förtydligas i 11 kap. 17 § ellagen, som reglerar elhandlarens skyldighet att underrätta konsumenten om en prishöjning i nästkommande faktura, att prishöjningen avser leveransen av el.

Nätägare behöver inte lämna uppgifter om konsumenternas rättigheter m.m. på fakturan

Förslag: Nätägare behöver inte längre lämna information på eller i samband med sina fakturor om konsumentens rättigheter, hur konsumenten ska gå tillväga för att lämna klagomål, vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning och oberoende användarrådgivning.

I den nya marknadsmodellen kommer elhandlaren att fakturera kunden för både leverans och överföring av el. Därmed är det inte möjligt för en nätägare i den nya marknadsmodellen att uppfylla dagens krav på att ha information om konsumentens rättigheter m.m. på eller i samband med fakturan, enligt 11 kap. 18 § ellagen. Kravet på nätägarna vad gäller information på eller i samband med fakturan ska därför tas bort men behållas vad gäller informationen på webbplatser och i reklam. Det är inte heller ett krav enligt artikel 3.9 c i elmarknadsdirektivet på att nätägarna ska ha denna information på eller i samband med fakturan. Vid implementeringen av direktivet gjorde Sverige dock bedömningen att såväl elhandlare som nätägare skulle omfattas av informationskravet.¹³⁸

Alternativet till att helt ta bort kravet på information skulle vara att låta elhandlarens faktura till konsumenten bli budbärare för både elhandlarens och nätägarens information om konsumentens rättigheter m.m. Nätägarnas information är dock till viss del individuell och det skulle innebära att elhandlarna skulle behöva anpassa fakturainformationen till kunder i olika nätområden, vilket skulle medföra en risk för omfattande administration för elhandlarna. Därmed är det inte en lösning som Ei förespråkar.

¹³⁸ Proposition 2010/11:70, s 89

8 Tillsyn och överklagande

I detta kapitel finns överväganden om tillsyn över efterlevnaden av de nya bestämmelser som föreslås införas i ellagen och om möjligheten att överklaga beslut.

8.1 Tillsyn

Förslag: Nätmyndigheten ska utöva tillsyn över efterlevnaden av de nya bestämmelser som införs med anledning av den nya grossistmodellen.

De befintliga bestämmelserna i ellagen om vilka bestämmelser som undantas från nätmyndighetens tillsyn ändras inte. Bestämmelsen ändras däremot på så sätt att den anpassas till den nya föreslagna numreringen av bestämmelserna i ellagen.

Förslaget om att införa en grossistmodell på elmarknaden medför att en rad nya bestämmelser som reglerar nätägarnas och elhandlarnas skyldigheter införs. Dessa nya skyldigheter bör omfattas av nätmyndighetens tillsyn. Det finns därför inte skäl att införa bestämmelser som medför att nätmyndighetens tillsyn inte ska omfatta dessa nya bestämmelser.

De befintliga bestämmelserna om undantag från nätmyndighetens tillsyn bör inte ändras. I förslaget om ändringar i ellagen ändras dock numreringen av ett flertal bestämmelser, främst i nuvarande åttonde kapitlet. Förslaget om nätmyndighetens tillsyn anpassas därför till dessa ändrade numreringar.

8.2 Överklagande

Förslag: Nätmyndighetens beslut i frågor om godkännande av nättjänster enligt 8 kap. 3 §, hävning av avtal om nättjänster enligt 8 kap. 27 § samt ställande av säkerhet enligt 8 kap. 30 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Svenska kraftnäts beslut om bestämmande av avgift enligt 8 kap. 34 § och bestämmande av belopp som ska återbetalas enligt 8 kap. 38 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

I 8 kap. 3 § ellagen föreslås att nätmyndigheten ska pröva villkoren i en nätkoncessionshavares avtal om nättjänster innan nätkoncessionshavaren får ingå ett sådant avtal med en elleverantör. Om nätmyndigheten inte godkänner de villkor som föreslås i ansökan så ska nätmyndigheten i beslutet ange de villkor som istället ska tillämpas. Ett sådant beslut bör kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. En bestämmelse om detta bör därför införas.

I 8 kap 27 § föreslås att nätmyndigheten ska pröva tvister om hävning av ett avtal om nättjänster. Om en nätkoncessionshavare häver ett elhandelsföretags avtal om nättjänster ska elhandelsföretaget avregistreras som aktör i elmarknadshubben. Elhandelsföretagets kunder ska då anvisas en ny elleverantör. Detta medför att elhandelsföretaget inte längre ska kunna leverera el eller registrera nya kunder. Ett sådant beslut får stora konsekvenser. Nätmyndigheten prövar en tvist om hävning som första instans. Av rättssäkerhetsskäl bör nätmyndighetens beslut kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

I 8 kap 30 § föreslås att ett elhandelsföretag som inte har tillräcklig kreditvärdighet ska ställa säkerhet till nätkoncessionshavaren. Vidare föreslås att nätmyndigheten ska pröva tvister om ställande av säkerhet. Ett beslut som innebär att ett elhandelsföretag ska ställa säkerhet är förenat med kostnader för företaget. Av rättssäkerhetsskäl bör därför nätmyndighetens beslut kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

I 8 kap. 34 § föreslås att Svenska kraftnät ska bestämma att en nätkoncessionshavare ska betala en särskild avgift till Svenska kraftnät för att finansiera Svenska kraftnäts betalning till en nätkoncessionshavare som inte fått betalt av ett elhandelsföretag. Eftersom detta är en kostnad som drabbar nätkoncessionshavaren bör det vara möjligt att överklaga ett sådant beslut till allmän förvaltningsdomstol.

I 8 kap. 38 § föreslås att Svenska kraftnät ska bestämma det belopp som ska återbetalas till en nätkoncessionshavare om Svenska kraftnät återfår hela eller delar av ett belopp som de tidigare har betalat till en nätkoncessionshavare som inte fått betalt av ett elhandelsföretag. Eftersom detta är en ersättning som nätkoncessionshavaren har rätt till bör det vara möjligt att överklaga ett sådant beslut till allmän förvaltningsdomstol.

I ellagens nuvarande bestämmelser om överklagande krävs det prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt. Det finns inte skäl att ha en annan ordning för överklagande enligt de nu föreslagna bestämmelserna. Det bör därför krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt även i dessa delar.

9 Författningskommentarer

9.1 Förslag till lag om elmarknadshubb

Inledande bestämmelser

1 § Det ska finnas en IT-plattform (elmarknadshubb) som hanterar den information och det informationsutbyte som följer av 3 § och som behövs för den svenska elmarknaden. Elmarknadshubben ska också användas för att ta fram och skapa underlag för avräkning och för fakturering av nätavgifter.

Paragrafen reglerar att det ska finnas en elmarknadshubb som hanterar viss angiven information som behövs på elmarknaden. Vidare ska elmarknadshubben användas i arbetet med att ta fram och skapa underlag för avräkning och för fakturering av nätavgifter.

2 § Affärsverket svenska kraftnät ska ansvara för driften av elmarknadshubben.

Paragrafen reglerar att det är Svenska kraftnät som ska ansvara för driften av elmarknadshubben. Att svenska kraftnät ansvarar för driften av elmarknadshubben hindrar inte att uppgiften att driva elmarknadshubben utförs i ett av svenska kraftnät kontrollerat bolag.

3 § Informationsutbyte enligt följande bestämmelser ska ske genom elmarknadshubben:

1. 3 kap. 10 och 10 a §§, 6 kap. 9, 11-13, 17, 18, 21, 23 och 24 §§ samt 8 kap. 7 och 12 §§ ellagen (1997:857) eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av dessa,
2. 3 § lagen (2011:1200) om elcertifikat,
3. 3 § lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el.

Paragrafen reglerar i vilka situationer som ett informationsutbyte ska ske genom elmarknadshubben.

Definitioner

4 § Om inget annat anges har termer och uttryck som används i denna lag samma betydelse som i ellagen (1997:857).

Paragrafen anger att de termer och uttryck som används i denna lag har samma betydelse som i ellagen, om inte annat anges i denna lag. I 5 § definieras vissa begrepp som används i denna lag.

5 § Definitioner

Anläggningsidentitet (anläggnings-id): Unik identitet för identifiering av elektrisk anläggning.

Avräkning: Bestämning och fördelning av levererade kvantiteter samt prissättning av levererad elenergi mellan olika aktörer.

Balansavräkning: Förfarande för att fastställa balansansvarigas ekonomiska ansvar för obalanser.

CFAR-nummer: Statistiska centralbyråns företagsregisters åttasiffriga identitet för arbetsställen.

Inmatningspunkt: Den punkt där en elproduktionsanläggning matar in el i ett koncessionspliktigt nät.

Korrektionsavräkning: Differensberäkning för att korrigera ett felaktigt energivärde och/eller felaktig kostnad.

Kundkategori: Indelning av kunder i kategorierna fysisk eller juridisk person.

Leverantörsbyte: Byte av elleverantör i leveranspunkt.

Leveranspunkt: En inmatnings- eller uttagspunkt.

Nätavräkningsområde: Ett område som fastställs av Affärsverket svenska kraftnät och som omfattar ett fysiskt sammanhängande elnät eller ett sammanhängande geografiskt område med områdeskoncession i vilket den samlade inmatningen och det samlade uttaget av el ska mätas och beräknas.

Områdesidentitet (områdes-id): Unik identitet för identifiering av nätavräkningsområde.

SNI-kod: Beskrivning av den verksamhet som bedrivs enligt standard för svensk näringsgrensindelning.

Paragrafen innehåller definitioner av vissa begrepp.

Ändamål

6 § Uppgifterna i elmarknadshubben får behandlas och lämnas ut för behandling för följande ändamål:

1. Etablering, ändring och avveckling av elektrisk anläggning
2. Inflyttning och utflyttning av kund på elektrisk anläggning
3. Leverantörsbyte
4. Mätvärdesrapportering
5. Fakturering
6. Balansavräkning
7. Korrektionsavräkning
8. Planering för prioritering av samhällsviktiga funktioner
9. Energieffektivisering och andra energitjänster
10. Energibesiktning, kvotplikt och myndighetsavgifter
11. Statistik enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken
12. Nätmyndighetens tillsyn enligt ellagen (1997:857) eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, om den som har nätkoncession eller den som levererar el godkänner att uppgifterna lämnas ut.

Paragrafen reglerar för vilka ändamål uppgifterna i elmarknadshubben får behandlas och lämnas ut.

Registerinnehåll

7 § Elmarknadshubben får innehålla följande uppgifter som hänför sig till fysiska och juridiska personer som har eller har haft ett avtal med en nätkoncessionshavare eller en elleverantör:

1. Namn
2. Person-, samordnings- organisations-, eller momsredovisningsnummer
3. Adress
4. Telefonnummer
5. E-postadress
6. Kundkategori
7. Fullmakt och ombud
8. Skydd av uppgifter som rör personidentitet
9. Skydd av uppgifter som rör totalförsvaret
10. Elektrisk anläggning
11. Anläggnings-id för elektrisk anläggning
12. Vilka avtal som är knutna till ett anläggnings-id
13. Mätvärde och mätarställning
14. Avräkning
15. Elområde
16. Områdes-id
17. Nätavräkningsområde
18. Tidpunkt för registrering i elmarknadshubben
19. Nättariff för överföring av el och nätavgift
20. Avtal mellan elanvändare och elleverantör
21. Prioriteringsklass för planering och prioritering av samhällsviktiga elanvändare
22. Elskatt och myndighetsavgifter
23. Kvotplikt och kvotpliktens omfattning
24. SNI-kod
25. CFAR-nummer
26. Anvisad elleverantör i nätområdet

Paragrafen reglerar vilka uppgifter som får finnas i elmarknadshubben. Enligt bestämmelsen får endast uppgifter finnas som hänför sig till fysiska och juridiska personer som har eller har haft ett avtal med en nätkoncessionshavare eller en elleverantör.

Registrering som användare av elmarknadshubben

8 § En innehavare av nätkoncession, en elleverantör, den som rapporterar mätvärden till kontoföringsmyndigheten enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat och lagen (2010:601) om ursprungsgarantier för el, den som levererar el till ett koncessionspliktigt elnät, den som är balansansvarig och den som är ansvarig för avräkningen mellan de balansansvariga ska ansöka om att bli registrerad användare av elmarknadshubben.

Andra aktörer på elmarknaden än de som anges i första stycket, och som i sin verksamhet har behov av information från elmarknadshubben, får ansöka om att bli registrerad användare av elmarknadshubben.

En ansökan om att bli registrerad användare av elmarknadshubben ska lämnas in till den som ansvarar för driften av elmarknadshubben.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vilka villkor som ska vara uppfyllda för att en aktör ska bli registrerad användare av elmarknadshubben.

Första stycket reglerar vilka som ska ansöka om att bli registrerade användare i elmarknadshubben. För dessa aktörer är det inte frivilligt att bli en registrerad användare av elmarknadshubben. Andra aktörer än dessa får, enligt andra stycket, registrera sig som användare om de i sin verksamhet har behov av information som finns i elmarknadshubben. Ett exempel på en sådan typ av aktör är energitjänsteleverantörer som kan ha behov att få del av en kunds förbrukning för att kunna erbjuda en individuellt anpassad energitjänst. I 16 § finns en begränsning om utlämnande av uppgifter om en elanvändare eller en elanvändares elektriska anläggning till registrerade användare av elmarknadshubben som inte har elanvändaren som kund. Detta innebär t.ex. att ett företag som vill registrera sig som användare i elmarknadshubben för att få tag i information i reklamsyfte inte kommer att kunna få tillgång till sådana uppgifter.

Tredje stycket reglerar att en ansökan om att få bli registrerad användare ska lämnas in till den aktör som ansvarar för driften av elmarknadshubben. Om det är Svenska kraftnät eller någon annan aktör som Svenska kraftnät kommer utse är i dagsläget inte fastställt.

Sista stycket innehåller ett bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet som regeringen utser möjlighet att specificera vilka villkor som måste vara uppfyllda för att en aktör ska kunna bli en registrerad användare av elmarknadshubben. En registrerad användare kommer t.ex. att behöva uppfylla krav på i vilket dataformat som behövs för att kommunicera med elmarknadshubben och vilken tillgänglighet aktörernas datasystem ska uppfylla.

9 § Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska godta en ansökan om att bli registrerad användare av elmarknadshubben om den som ansöker om att bli registrerad uppfyller villkoren i 8 § och de föreskrifter som meddelats med stöd av 8 §.

Tvister om registrering enligt första stycket prövas av nätmyndigheten. Beslut i ett sådant ärende ska fattas skyndsamt dock senast inom två månader från det att ansökan kommit in till nätmyndigheten. Om myndigheten behöver ytterligare tid för att avgöra ärendet får myndigheten förlänga tiden med två månader eller, om sökanden medger det, med den ytterligare tid som kan behövas för att ärendet ska kunna avgöras.

Ett beslut enligt andra stycket gäller omedelbart.

Paragrafen reglerar att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska godta en ansökan om att bli registrerad som användare av elmarknadshubben om vissa villkor är uppfyllda.

Andra stycket anger att nätmyndigheten prövar tvister om registrering, det kan exempelvis handla om att en aktör vill bli registrerad som användare av elmarknadshubben men har blivit nekad av den som ansvarar för driften av elmarknadshubben. Beslut i dessa tvister ska fattas skyndsamt av nätmyndigheten, dock senast inom två månader från det att ansökan inkommit. Tiden får förlängas med två månader eller med ytterligare tid om sökanden medger det. (Tidsfristerna är desamma som de tidsfrister som gäller vid en prövning av ett anmälningsärende enligt ellagen).

Sista stycket reglerar att ett beslut ska gälla omedelbart.

Avgifter

10 § För användningen av elmarknadshubben ska Affärsverket svenska kraftnät ta ut avgifter av de aktörer som är registrerade användare av elmarknadshubben. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om Svenska kraftnäts rätt att ta ut avgifter.

Paragrafen reglerar att Svenska kraftnät ska ta ut avgifter för användningen av elmarknadshubben av de aktörer som är registrerade användare. Regeringen ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om rätten att ta ut avgifter. För det fall att Svenska kraftnät utser någon annan aktör som ska ansvara för driften av elmarknadshubben kan denna bestämmelse behöva ses över.

Registreringsåtgärder

11 § En registrerad användare av elmarknadshubben ska löpande registrera nya uppgifter samt ändringar och kompletteringar av de uppgifter som behövs för att hantera den information och det informationsutbyte som avses i 3 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om en registrerad användares skyldigheter enligt första stycket.

Första stycket reglerar skyldigheten för en registrerad användare av elmarknadshubben att löpande registrera nya uppgifter, ändringar och kompletteringar av de uppgifter som anges i 3 §. Elmarknadshubben måste alltid innehålla aktuella uppgifter för att informationsutbytet på elmarknaden ska fungera.

Andra stycket ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela närmare föreskrifter om en registrerad elanvändares skyldigheter att registrera uppgifter i elmarknadshubben.

12 § Den som är registrerad användare ansvarar för att de uppgifter som denne registrerar i elmarknadshubben är riktiga.

Paragrafen anger att det är den som registrerar uppgifter i elmarknadshubben som ansvarar för att uppgifterna är riktiga. Det är de registrerade användarna som har kontroll över att de registrerade uppgifterna är korrekta och därmed är det naturligt att ansvaret för att uppgifterna är riktiga läggs på dessa aktörer. Detta ansvar innebär inte att de registrerade användarna är personuppgiftsansvariga enligt personuppgiftslagen för uppgifterna i elmarknadshubben. Den som är personuppgiftsansvarig har det yttersta ansvaret för att behandlingen av personuppgifter sker på korrekt sätt. Aktörernas ansvar sträcker sig till att de uppgifter som de registrerat i elmarknadshubben är korrekta.

Rättelse

13 § En uppgift i elmarknadshubben ska rättas av den som enligt 12 § är ansvarig för uppgiften, om den inrapporterade uppgiften innehåller någon oriktighet som medför att en uppgift i elmarknadshubben är felaktig eller saknas.

Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska redovisa rättelser enligt första stycket till de registrerade användare som berörs av rättelsen.

Paragrafen reglerar skyldigheten för den som är ansvarig för en uppgift att rätta den om den innehåller någon oriktighet som medför att en uppgift i elmarknadshubben är felaktig eller saknas.

Andra stycket reglerar skyldigheten för den som ansvarar för driften av elmarknadshubben att redovisa rättelser för de registrerade användare som berörs.

Behandling av personuppgifter

14 § Om inget annat följer av denna lag eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, tillämpas personuppgiftslagen (1998:204) vid behandling av personuppgifter i elmarknadshubben.

Paragrafen anger att personuppgiftslagen ska gälla vid behandling av personuppgifter i elmarknadshubben om inget annat följer av denna lag.

15 § Affärsverket svenska kraftnät är personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagen (1998:204) för uppgifter i elmarknadshubben.

Paragrafen anger att Svenska kraftnät är personuppgiftsansvarig för uppgifterna som finns i elmarknadshubben. Svenska kraftnät kommer därmed att vara ytterst ansvarig för att behandlingen av personuppgifter sker på ett korrekt sätt. För det fall att Svenska kraftnät utser någon annan aktör som ska ansvara för driften av elmarknadshubben behöver denna bestämmelse ändras.

Utlämnande av uppgifter

16 § För att få ut uppgifter från elmarknadshubben om en elanvändare eller en elanvändares elektriska anläggning, innan elanvändaren är kund hos den som vill få ut uppgifterna, krävs det att elanvändaren godkänner att uppgifterna får lämnas ut.

Den som begär att få ut uppgifter från elmarknadshubben och den som godkänner att sådana uppgifter får lämnas ut ska använda de system som finns i elmarknadshubben för att lämna godkännande enligt första stycket.

Godkännande enligt första stycket krävs inte vid en begäran från en elleverantör om att få ut uppgifter om anläggnings-id, säkringsstorlek eller abonnerad effekt för en uttagspunkt i samband med inflyttning av en kund på en elektrisk anläggning.

Första stycket reglerar att elanvändaren måste godkänna att uppgifter om elanvändaren eller dennes anläggning lämnas ut. Bestämmelsen gäller inte bara personuppgifter enligt personuppgiftslagen utan alla uppgifter om en elanvändare eller dennes anläggning, om elanvändaren inte är kund hos företaget som vill få ut uppgifterna.

Andra stycket reglerar att den som begär att få ut uppgifter och den som godkänner att uppgifter lämnas ut ska använda de system i elmarknadshubben som är framtagna för detta syfte. Det är viktigt att frågan om elanvändaren godkänner att uppgifterna lämnas ut kommer från den som ansvarar för driften av elmarknadshubben och att även elanvändarens svar skickas dit, eftersom det är den som ansvarar för driften av elmarknadshubben som ansvarar för att uppgifter från hubben lämnas ut vid rätt tillfällen och till rätt mottagare. Hur ett system för godkännande ska vara utformat är inte reglerat utan tas fram av den som ansvarar

för driften av elmarknadshubben utifrån den teknik som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande betraktas som både integritetssäkert och enkelt att använda. Sista stycket innehåller ett undantag från regeln att ett godkännande krävs för att en aktör ska få ut uppgifter från elmarknadshubben. När en elanvändare ska flytta in får en elleverantör tillgång till uppgifter i elmarknadshubben om anläggnings-id, säkringsstorlek eller abonnerad effekt gällande den uttagspunkt som elanvändaren ska flytta till. Detta är uppgifter som elanvändaren inte själv har tillgång till men som är nödvändiga för att elleverantören ska kunna anmäla påbörjande av leverans av el i en uttagspunkt. För att även flyttprocessen ska vara en säker process i elmarknadshubben kan den som ansvarar för driften av elmarknadshubben utforma systemet så att den som vill få ut uppgifterna måste kunna uppge exempelvis adressen och i förekommande fall numret på lägenheten för att få ut uppgifterna.

17 § I ärenden enligt 16 § första och andra stycket ska ombud visa upp skriftlig fullmakt.

Paragrafen reglerar den situationen att en elanvändare anlitar ett ombud som för elanvändarens räkning får godkänna att uppgifter i elmarknadshubben lämnas ut. I en sådan situation ska ombudet visa upp en skriftlig fullmakt för den som ansvarar för driften av elmarknadshubben innan uppgifterna får lämnas ut.

Direktåtkomst och sökning

18 § Direktåtkomst till personuppgifter får medges endast för den som är registrerad användare i elmarknadshubben och för sådana ändamål som anges i 6 § första stycket 1-10.

Paragrafen reglerar att direktåtkomst till personuppgifter i elmarknadshubben får medges för registrerade användare i elmarknadshubben om uppgifterna ska användas för ett sådant ändamål som anges i 6 § första stycket 1-10. Direktåtkomsten till uppgifter begränsas i 16 §.

Gallring

19 § Uppgifter i elmarknadshubben ska gallras så snart uppgifterna inte längre behövs för det ändamål som anges i 6 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten att gallra uppgifter enligt första stycket.

Paragrafen reglerar att uppgifter i elmarknadshubben ska gallras så snart de inte längre behövs för ändamålet. Olika uppgifter kommer att finnas olika länge i elmarknadshubben. Av 15 § framgår att Affärsverket svenska kraftnät som är personuppgiftsansvarig för uppgifterna i elmarknadshubben. Det är således svenska kraftnät som har ansvaret för att gallring sker.

Andra stycket ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela undantag från skyldigheten att gallra uppgifter.

Skadestånd

20 § Bestämmelserna i 48 § personuppgiftslagen (1998:204) om skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt denna lag.

Paragrafen reglerar att bestämmelserna om skadestånd i 48 § personuppgiftslagen ska gälla vid behandling av personuppgifter enligt denna lag. Inga andra särskilda regler om skadestånd ska gälla.

Tillsyn

21 § Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten.

Paragrafen reglerar att nätmyndigheten utövar tillsyn över efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter eller villkor som meddelats med stöd av lagen. Utöver nätmyndighetens tillsyn har även Datainspektionen tillsyn över hanteringen av personuppgifter i elmarknadshubben.

22 § Nätmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite.

En begäran enligt första stycket gäller omedelbart.

Paragrafen reglerar att nätmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för att nätmyndigheten ska kunna bedriva tillsyn. Begäran får förenas med vite.

Andra stycket reglerar att en begäran gäller omedelbart.

23 § Nätmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av denna lag och de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen. Ett föreläggande får förenas med vite.

Paragrafen reglerar att nätmyndigheten får meddela de förelägganden som behövs i tillsynen. För att tillsynen ska få önskvärd effekt kan ett föreläggande förenas med vite.

24 § En registrerad användare av elmarknadshubben som inte följer ett föreläggande som meddelats med stöd av 23 § får hindras från att registrera nya kunder under en bestämd period eller avregistreras som användare av elmarknadshubben om överträdelsen är av väsentlig betydelse för det informationsutbyte som anges i 3 §.

Första stycket gäller inte om den registrerade användaren bedriver verksamhet med stöd av nätkoncession.

Nätmyndigheten får fatta beslut om att nya kunder inte får registreras och om avregistrering enligt första stycket. Ett sådant beslut gäller omedelbart.

Paragrafen reglerar att en registrerad användare av elmarknadshubben får hindras från att registrera nya kunder i elmarknadshubben under en bestämd period, om användaren inte följer ett föreläggande som nätmyndigheten har meddelat. Den registrerade användaren kommer då inte att kunna ingå avtal med nya kunder men kommer att kunna ha kvar de befintliga kunderna. Om överträdelsen är av väsentlig betydelse för informationsutbytet mellan aktörerna enligt 3 § får den registrerade användaren istället avregistreras som användare av elmarknadshubben. Med väsentlig betydelse avses t.ex. att användaren helt eller till stor del underlåter att registrera uppgifter i elmarknadshubben eller inte längre uppfyller ett eller flera villkor som ska uppfyllas för att få vara registrerad

användare av elmarknadshubben. Avregistrering är en mycket ingripande åtgärd som med stor sannolikhet skulle leda till att aktören inte längre kan fortsätta att vara verksam på elmarknaden.

Andra stycket reglerar att den som bedriver verksamhet med stöd av nätkoncession inte kan hindras från att registrera nya kunder i elmarknadshubben och inte heller kan avregistreras som användare av elmarknadshubben trots överträdelser av väsentlig betydelse. Istället får andra rättsliga medel användas i dessa fall, såsom viten och ytterst särskild förvaltning enligt lagen (2004:875) om särskild förvaltning av vissa elektriska anläggningar.

Överklagande

25 § Beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Paragrafen reglerar att beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021

9.2 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

1 kap. Inledande bestämmelser

Definitioner

8 § *Avtal om leverans av el; avtal mellan en elleverantör och en elanvändare som omfattar villkoren för leverans av el och kostnaden för överföring av el.*

Paragrafen är ny och definierar ett avtal om leverans av el. Ett avtal om leverans av el är ett avtal mellan elleverantören och elanvändaren som omfattar dels villkoren för leverans av el och dels kostnaden för överföringen av el. Avtalet omfattar således både det nuvarande elhandelsavtalet och de ekonomiska delarna av det nuvarande nätavtalet. I kostnaden för överföringen av el ingår även kostnader som är hänförliga till mätning av el.

9 § *Avtal om nättjänster; avtal mellan en nätkoncessionshavare och en elleverantör som reglerar betalning och vissa villkor för överföring av el som inte omfattas av avtalet om fortlöpande tillträde till elnätet.*

Paragrafen är ny och definierar ett avtal om nättjänster. Ett avtal om nättjänster är ett avtal mellan en nätkoncessionshavare och en elleverantör som reglerar betalning och vissa villkor för överföringen av el och som endast behöver ingås en gång. Avtalet om nättjänster ska bara ingås första gången en elleverantör ska börja leverera el till en elanvändare vars uttagspunkt eller inmatningspunkt är ansluten till nätkoncessionshavarens nät.

10 § *Avtal om fortlöpande tillträde till elnätet; avtal mellan nätkoncessionshavare och elanvändare som reglerar de tekniska villkoren för anslutning till elnätet, elkvalitet, markåtkomst, elmätare, mätning och*

skadestånd inklusive avbrottsersättning samt andra till nätverksamhet hänförliga frågor som inte avser betalning för överföring av el.

Paragrafen är ny och definierar ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet. Ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet är ett avtal mellan nätkoncessionshavaren och elanvändaren som i huvudsak omfattar de tekniska villkoren för anslutning till elnätet, elkvalitet, markåtkomst, elmätare, mätning och skadestånd inklusive avbrottsersättning. Avtalet omfattar den del av det nuvarande nätavtalet som inte avser de ekonomiska delarna, dvs. frågor om betalning för överföring av el.

11 § Lågspänningsnät; ett elnät med nominell spänning upp till och med 1 000 volt växelspanning eller upp till och med 1 500 volt likspänning.

Paragrafen är ny och definierar ett lågspänningsnät. Definitionen utgår från den definition av lågspänning som finns i starkströmsförordningen (2009:22).

12 § Högspänningsnät; ett elnät med nominell spänning över 1 000 volt växelspanning eller över 1 500 volt likspänning.

Paragrafen är ny och definierar ett högspänningsnät. Definitionen utgår från den definition av högspänning som finns i starkströmsförordningen (2009:22).

13 § Avtal om överföring av el; avtal mellan en nätkoncessionshavare och en elanvändare som är ansluten till ett högspänningsnät. Avtalet reglerar betalning och vissa villkor för överföringen av el som inte omfattas av avtalet om fortlöpande tillträde till elnätet.

Paragrafen är ny och definierar ett avtal om överföring av el. Ett avtal om överföring av el är ett avtal mellan en nätkoncessionshavaren och en elanvändare som är ansluten till ett högspänningsnät. Avtalet avser kostnaden för överföringen av el och omfattar de ekonomiska delarna av det nuvarande nätavtalet.

3 kap. Nätverksamhet m.m.

Skyldighet att mäta och beräkna överförd el

10 a § Nätkoncessionshavaren ska i elmarknadshubben registrera resultaten av de mätningar och beräkningar som görs enligt 10 §.

Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska rapportera resultaten till den systemansvariga myndigheten, den som utför balansavräkning mellan de balansansvariga, kontoföringsmyndigheten och till berörda nätkoncessionshavare, balansansvariga och elleverantörer. På begäran ska resultaten rapporteras till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

Elleverantörer ska rapportera resultaten till berörda elanvändare och balansansvariga ska rapportera resultaten till berörda elproducenter.

Innehållet i bestämmelsen är ändrat och anpassat efter att nätkoncessionshavaren ska registrera resultaten av mätningar och beräkningar i elmarknadshubben. Det ankommer därefter på den som ansvarar av driften för elmarknadshubben att rapportera resultaten till berörda aktörer.

Kostnader för mätning och beräkning

11 § En elanvändare som begär att elförbrukningen ska mätas på annat sätt än enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 b § ska debiteras merkostnaden för denna mätning och för rapporteringen av resultaten av dessa mätningar. Om mätningen av elanvändarens förbrukning kräver en annan mätutrustning än vid mätning enligt de nämnda föreskrifterna ska elanvändaren debiteras kostnaden för mätaren med tillhörande insamlingsutrustning och för dess installation i uttagspunkten.

Andra kostnader för mätning än de som nu nämnts får inte debiteras enskilda elanvändare. Trots det som sägs i första stycket får en elanvändare inte debiteras merkostnader för att den har

1. ingått ett avtal om leverans av el som förutsätter att mängden överförd el ska mätas per timme, eller
2. begärt att nätkoncessionshavaren ska lämna information som visar elanvändarens förbrukning per timme.

Tvister i frågor som avses i första eller andra stycket prövas av nätmyndigheten. En tvist prövas dock inte om det visas att ansökan om prövning kommit in till nätmyndigheten senare än två år efter det att nätkoncessionshavaren sânt ett skriftligt ställningstagande till berörd part under dennes senaste kända adress.

Bestämmelsen ändras med anledning av att nätkoncessionshavarna inte längre ska debitera kunderna kostnaderna för överföring av el. Nätkoncessionshavarna kommer att lägga till denna kostnad när de fakturerar elleverantörerna. Det ankommer sen på elleverantörerna att vidareföra kostnaden från nätkoncessionshavarna och debitera elanvändarna.

6 kap. Övergripande systemansvar och balansansvar m.m.

Övergripande systemansvar

1 § *Regeringen ska utse en myndighet som har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el (systemansvarig myndighet).*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, i den mån det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, meddela föreskrifter om kontroll, provning eller besiktning samt andra föreskrifter som angår elektriska anläggningar, anordningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel eller elektriska installationer.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 1 §. En redaktionell ändring har gjorts i första stycket.

2 § *Den systemansvariga myndigheten ska fastställa mål för driftsäkerhet under förutsebara förhållanden på stamnätet och på de utlandsförbindelser som är anslutna till stamnätet. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande. De ska underställas regeringen för godkännande. Regeringen bestämmer hur de godkända målen ska offentliggöras.*

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, den systemansvariga myndigheten får meddela föreskrifter om de krav och skyldigheter som måste

iakttas för att de enligt första stycket godkända målen ska uppnås.

Innan föreskrifterna meddelas ska samråd ske med systemansvariga i länder vars elsystem är förbundna med det svenska stamnätet.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 1 a §. En redaktionell ändring har gjorts i första och sista styckena.

3 § *Den systemansvariga myndigheten får, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva systemansvaret, beordra elproducenter att, mot marknadsmässig ersättning, öka eller minska produktionen av el.*

Om systemansvaret inte kan utövas genom åtgärder som nämns i första stycket, får den systemansvariga myndigheten, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva systemansvaret, beordra innehavare av nätkoncession att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare. I den utsträckning systemansvaret så medger ska begränsning och avbrytande av överföringen genomföras så att samhällsviktiga elanvändare prioriteras.

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om de åtgärder som behövs för att öka eller minska produktionen av el enligt första stycket och för att begränsa eller avbryta överföring av el till elanvändare enligt andra stycket.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 2 §.

I tredje stycket har bemyndigandet ändrats så att det är regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer som får meddela föreskrifter.

4 § *Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för elproducenter och elanvändare att till den systemansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion eller konsumtion av el som behövs för utövandet av systemansvaret.*

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 3 §.

5 § *Den systemansvariga myndigheten får inte ställa upp krav som utesluter elproducenter från att tillhandahålla tjänster med anknytning till det övergripande systemansvaret med hänvisning endast till kraftslag. Myndigheten ska anskaffa sådana tjänster från elproducenter på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.*

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 3 a §.

Balansansvar

6 § *En elleverantör får bara leverera el i uttagpunkter där någon har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i uttagpunkten (balansansvar). Med uttagpunkt avses den punkt där en elanvändare enligt avtal tar ut el för förbrukning.*

Ett åtagande enligt första stycket ska göras genom avtal dels med den systemansvariga myndigheten, dels med den som utför avräkningen mellan de balansansvariga. Avtalet med den systemansvariga myndigheten ska innehålla ett åtagande att säkerställa balans mellan tillförsel och uttag av el. Avtalet med den som utför avräkningen mellan de balansansvariga ska innehålla villkoren för avräkningen.

Första och andra styckena tillämpas inte under den tidsfrist som anges i 10 § första stycket.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 4 §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningen i sista stycket ändrats, från 8 kap. 4 e § första stycket till 6 kap. 10 § första stycket.

7 § Villkoren i avtalen enligt 6 § andra stycket ska vara objektiva och icke-diskriminerande.

Den systemansvariga myndigheten och den som utför avräkningen mellan de balansansvariga får inte ingå avtal enligt 6 § andra stycket förrän de metoder som har använts för att utforma avtalen har godkänts av nätmyndigheten.

Godkännande ska lämnas, om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen uppfyller kraven i första stycket.

Ett beslut enligt andra stycket gäller omedelbart. Nätmyndigheten ska delge beslutet enligt 49 § första stycket 1 och andra stycket delgivningslagen (2010:1932).

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 4 a §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningen i första stycket ändrats, från 8 kap. 4 § andra stycket till 6 kap. 6 § andra stycket. Även hänvisningen i andra stycket har ändrats, från 8 kap. 4 § andra stycket till 6 kap. 6 § andra stycket.

8 § Den systemansvariga myndigheten och den som utför avräkningen mellan de balansansvariga ska offentliggöra de villkor som de tillämpar i avtalen enligt 6 § andra stycket och på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om villkoren.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om offentliggörande av villkor enligt första stycket.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 4 b §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningen i första stycket ändrats, från 8 kap. 4 § andra stycket till 6 kap. 6 § andra stycket.

I andra stycket bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter.

9 § När den systemansvariga myndigheten får kännedom om att ett avtal enligt 6 § andra stycket ska upphöra att gälla, ska myndigheten utan dröjsmål registrera detta i elmarknadshubben. Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska utan dröjsmål underrätta berörda elleverantörer.

När någon, som i ett avtal med en elleverantör har åtagit sig balansansvaret i de uttagpunkter där elleverantören levererar el, får kännedom om att detta avtal ska upphöra att gälla, ska den balansansvarige utan dröjsmål registrera detta i elmarknadshubben. Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska utan dröjsmål underrätta elleverantören.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om underrättelseskyldigheterna i första och andra styckena.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 4 c §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningen i första stycket ändrats, från 8 kap. 4 § andra stycket till 6 kap. 6 § andra stycket.

Första stycket ändras även i sak på så vis att om den systemansvariga myndigheten får kännedom om att ett avtal enligt 6 § andra stycket ska upphöra att gälla ska myndigheten registrera detta i elmarknadshubben. Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska underrätta berörda elleverantörer.

Andra stycket ändras så att en registrering i elmarknadshubben ska ske när någon som i ett avtal med en elleverantör har åtagit sig balansansvaret i de uttagpunkter där elleverantören levererar el, får kännedom om att detta avtal ska upphöra att gälla. Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska underrätta elleverantören.

I tredje stycket bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter.

10 § En elleverantör som med omedelbar verkan förlorat sitt balansansvar äger återställa balansansvaret inom en tidsfrist om tolv kalenderdagar. Tidsfristen räknas från dagen registrering i elmarknadshubben enligt 9 § första eller andra stycket.

Den tidsfrist för att återställa balansansvaret som anges i första stycket gäller också en elleverantör vars avtal om balansansvar sagts upp och upphör att gälla före fristens utgång.

Första och andra styckena gäller inte om elleverantören trätt i likvidation, ställt in betalningarna, försatts i konkurs eller förklarat sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret.

Om elleverantören under tidsfristen träder i likvidation, ställer in betalningarna, försatts i konkurs, eller förklarar sig inte ha för avsikt att återställa balansansvaret upphör tidsfristen omedelbart att löpa.

Paragrafen har fått en ny numrering och ändrats i sak. Tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 4 e §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningarna i första stycket ändrats. För att anpassa bestämmelsen i första stycket till den nordiska balansavräkningen har tidsfristen för att återställa balansansvaret ändrats till tolv kalenderdagar. Bestämmelsen i första stycket har även anpassats till att registreringen om återställande av balansansvar ska göras i elmarknadshubben.

11 § En elleverantör som under tidsfristen återställer sitt balansansvar ska i elmarknadshubben registrera vem som åtagit sig balansansvaret i de uttagpunkter där elleverantören levererar el. En sådan registrering ska ha skett innan tidsfristen har löpt ut.

Ett balansansvar som en balansansvarig åtagit sig gäller, trots det som anges i 12 §, från och med dagen efter registrering i elmarknadshubben.

Om elleverantören inte registrerat vem som är ny balansansvarig i berörda uttagpunkter innan tidsfristen har löpt ut, ska berörda elanvändare anvisas en elleverantör.

En anvisning sker genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen av el i berörda uttagpunkter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om de registreringar som anges i första stycket.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 4 f §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningen i andra stycket ändrats, från 8 kap. 9 § till 6 kap. 12 §.

Första stycket har ändrats i sak på så vis att en elleverantör som återställer sitt balansansvar ska registrera det i elmarknadshubben, istället för att nätkoncessionshavaren ska underrättas som gällde tidigare.

Andra och tredje styckena har också ändrats i sak på så vis att en registrering av uppgifter numera ska ske i elmarknadshubben istället för att elleverantören underrättar nätkoncessionshavaren.

Det gamla fjärde stycket utgår och ett nytt fjärde stycket har tillkommit som reglerar hur en anvisning sker, d.v.s. att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte så att den anvisade elleverantören övertar leveransen i berörda uttagpunkter. Processen är tänkt att vara automatisk på så vis att ett leverantörsbyte ska ske vid den angivna tidpunkten i tredje stycket.

I sista stycket bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Bemyndigandet har ändrats så att det avser de registreringar som anges i första stycket. Som en konsekvens av att det tidigare fjärde stycket utgår tas hänvisningen till fjärde stycket bort i bemyndigandet.

12 § *Den som övertar balansansvaret i en elanvändares uttagpunkt efter en registrering enligt 8 kap. 7 § första stycket får göra det från och med den dag då elleverantören övertar leveranserna.*

I andra fall får balansansvaret bara övertas från och med den första dagen i en kalendermånad. Den elleverantör som enligt 8 kap. 10 § första stycket är leveransskyldig i uttagpunkten ska registrera övertagandet av balansansvaret i elmarknadshubben senast en månad innan det ska ske. Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska underrätta berörd innehavare av nätkoncession om övertagandet senast en månad innan det ska ske.

Den systemansvariga myndigheten får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att balansansvaret ska börja gälla tidigare än vad som följer av andra stycket.

Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska, när en registrering enligt andra stycket sker, sända underrättelser enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 9 §.

Första stycket ändras också på så vis att en registrering i elmarknadshubben ska ha skett enligt 8 kap. 7 §. Tidigare skulle en anmälan till nätkoncessionshavaren enligt 8 kap. 6 § första stycket ha skett.

Även hänvisningen i andra stycket har ändrats, från 8 kap. 5 § första stycket till 8 kap. 10 § första stycket. Andra stycket innehåller också en ändring i sak. Den elleverantör som är leveransskyldig i uttagpunkten ska registrera övertagandet i elmarknadshubben. Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska underrätta berörd innehavare av nätkoncession om övertagandet senast en månad innan det ska ske. Tidigare skulle den elleverantör som är leveransskyldig underrätta berörd nätkoncessionshavare.

Tredje stycket ändras så att även balansansvaret för inmatningspunkter omfattas av bestämmelsen och inte som tidigare bara balansansvar i uttagpunkter.

Sista stycket har ändrats på så vis att det är den som ansvarar för driften av elmarknadshubben som ska sända underrättelser enligt närmare föreskrifter. Tidigare var det nätkoncessionshavaren som skulle sända dessa underrättelser. Sista stycket har även ändrats så regeringen får bemyndiga den myndighet de bestämmer att meddela närmare föreskrifter.

13 § *En elleverantör ska enligt de närmare föreskrifter som meddelas av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer i elmarknadshubben registrera byte av balansansvarig enligt 11 § första och tredje styckena, 12 § och 18 § första stycket.*

En innehavare av nätkoncession ska i elmarknadshubben registrera vem som har åtagit sig balansansvaret för nätkoncessionshavarens egna inköp av el.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 10 §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningarna i första stycket ändrats.

Första stycket har även ändrats så att det är elleverantören som ska, i elmarknadshubben, registrera ett byte av balansansvarig. Tidigare skulle nätkoncessionshavaren hålla den systemansvariga myndigheten underrättad om byte av balansansvarig.

Andra stycket har ändrats så att nätkoncessionshavaren ska registrera i elmarknadshubben vem som har åtagit sig balansansvaret för dennes egna inköp av el.

14 § *En balansansvarig, som använder någon annans produktionskapacitet särskilt för att fullgöra sina åtaganden enligt sådana avtal som avses i 6 § andra stycket, får inte ställa upp villkor som utesluter elproducenter från att tillhandahålla sådan kapacitet med hänvisning endast till kraftslag. Den balansansvarige ska anskaffa kapacitet på ett öppet, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.*

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 11 c §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningen ändrats, från 8 kap. 4 § andra stycket till 6 kap. 6 § andra stycket.

Avräkning

15 § *Den systemansvariga myndigheten ska ansvara för att avräkning sker mellan de balansansvariga. Myndigheten får uppdra åt någon annan att utföra avräkningen.*

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 11 §.

16 § *En elleverantör som har levererat el till en uttagpunkt där det saknas någon som är balansansvarig ska anses som balansansvarig för uttagpunkten vid avräkning enligt 15 §. Ersättning ska betalas enligt villkor som motsvarar villkor för andra balansansvariga enligt sådana avtal som avses i 6 § andra stycket tredje meningen.*

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 11 a §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningarna ändrats,

från 8 kap. 11 § till 6 kap. 15 § och från 8 kap. 4 § andra stycket tredje meningen till 6 kap. 6 § andra stycket tredje meningen.

Anvisning

17 § *En innehavare av nätkoncession ska ingå avtal med en elleverantör som gentemot nätkoncessionshavaren åtar sig att vara anvisad elleverantör och på skäliga villkor leverera el till elanvändare i de situationer som anges i 18-20 §§ och 8 kap. 28 §.*

Metoderna för att utforma leveransvillkoren ska framgå av avtalet mellan nätkoncessionshavaren och elleverantören.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 8 §. Bestämmelsen har också ändrats så att en anvisning endast ska ske i vissa angivna situationer.

En innehavare av nätkoncession ska ingå ett avtal med en elleverantör som åtar sig att vara anvisad elleverantör och på skäliga villkor leverera el till elanvändare. Bedömningen av vad som avses med skäliga villkor ändras inte. Som framgår i prop. 2016/17:13 är utgångspunkten för skälighetsbedömningen de leveransvillkor som är allmänt förekommande. Villkor är inte oskäliga endast av den anledningen att elpriset är högre än enligt andra förekommande avtal men betydande prisskillnader måste gå att motivera på objektiva grunder, t.ex. att den anvisade elleverantören tar en större risk.

18 § *Om en elleverantör inte äger återställa balansansvaret enligt 10 § eller om en sådan tidsfrist som avses där upphör att löpa enligt 10 § fjärde stycket, ska den som ansvarar för driften av elmarknadshubben snarast anvisa berörda elanvändare en elleverantör.*

En anvisning sker genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen av el i berörda uttagspunkter.

Den nye balansansvariges balansansvar gäller, trots det som anges i 12 §, från och med dagen för anvisningen.

Paragrafen har fått en ny numrering och har anpassats till den elhandlarcentriska modellen. Tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 4 g §.

Första stycket har ändrats så att det framgår att det är den som ansvarar för driften av elmarknadshubben som anvisar berörda elanvändare en elleverantör.

Andra stycket är nytt och reglerar hur en anvisning sker, d.v.s. att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte så att den anvisade elleverantören övertar leveransen i berörda uttagspunkter. Processen är tänkt att vara automatisk på så vis att ett leverantörsbyte ska ske vid den angivna tidpunkten.

19 § *När en elleverantör blir avregistrerad från elmarknadshubben eller försätts i konkurs ska berörda elanvändare anvisas en elleverantör.*

En anvisning sker genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen av el i berörda uttagspunkter.

Paragrafen är ny och första stycket reglerar i vilka situationer en elanvändare ska anvisas en elleverantör. Enligt bestämmelsen ska en elanvändare anvisas en elleverantör när elleverantören blir avregistrerad från elmarknadshubben eller försätts i konkurs.

Andra stycket reglerar hur en anvisning sker. Här anges att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben vid en anvisning ska genomföra ett leverantörsbyte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen i berörda uttagspunkter. Processen i elmarknadshubben är tänkt att vara automatisk på så vis att ett leverantörsbyte ska ske vid de angivna situationerna. Den som driver elmarknadshubben ska inte behöva värdera information eller uppgifter som ligger till grund för en anvisning (t.ex. en kopia på en kungörelse av ett konkursbeslut) utan endast se till att ett leverantörsbyte sker i berörda uttagspunkter.

20 § En elleverantör som hävt ett avtal om leverans av el ska omedelbart registrera detta i elmarknadshubben med angivande av den tidpunkt då avtalet upphör att gälla. En elanvändare som fått sitt avtal hävt ska anvisas en elleverantör.

En anvisning sker genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen av el i berörda uttagspunkter vid den i elmarknadshubben registrerade tidpunkten då avtalet upphör att gälla.

Paragrafen är ny och första stycket reglerar att en elleverantör som hävt ett avtal om leverans av el med en elanvändare omedelbart ska registrera detta i elmarknadshubben och att den berörda elanvändaren ska anvisas en elleverantör.

Andra stycket reglerar hur en anvisning sker. Här anges att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben vid en anvisning ska genomföra ett leverantörsbyte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen i berörd uttagspunkt. Processen i elmarknadshubben är tänkt att vara automatiskt på så vis att ett leverantörsbyte ska ske i den angivna situationen. Den som driver elmarknadshubben ska inte behöva värdera den registrerade hävningen utan endast se till att ett leverantörsbyte sker i den berörda uttagspunkten.

21 § En anvisad elleverantör ska utan dröjsmål efter en anvisning underrätta elanvändaren om

1. att avtalet är ett anvisat avtal,
2. innebörden av en anvisning,
3. den anvisade elleverantörens namn, adress, telefonnummer och webbplats,
4. den dag då den anvisade elleverantören påbörjade leveransen enligt avtalet,
5. villkoren för leveransen som den anvisade elleverantören avser att tillämpa, och
6. ellagens bestämmelser om byte av elleverantör.

Ett anvisat avtal får inte ha en längre uppsägningstid än 14 dagar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om hur och när informationen enligt första stycket ska lämnas.

Paragrafen, som delvis är ny, återfanns tidigare i 8 kap. 8 a §. Paragrafen innehåller en informationsskyldighet för den anvisade elleverantören. Som en konsekvens av den elhandlarcentriska modellen är informationsskyldigheten inte längre

uppdelad mellan den anvisade elleverantören och nätkoncessionshavaren. Informationsskyldigheten ska nu enbart fullgöras av den anvisade elleverantören. Enligt första stycket ska elanvändaren underrättas utan dröjsmål om en anvisning.

I andra stycket anges att ett anvisat avtal inte får ha längre uppsägningstid än 14 dagar.

I tredje stycket bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter.

22 § Om överföringen av el har avbrutits till en elanvändare, som har anvisats en elleverantör, ska den anvisade elleverantören inte betala för fasta avgifter i uttagpunkten till nätkoncessionshavaren under den tid som överföringen är avbruten.

Paragrafen är ny och reglerar att en anvisad elleverantör inte ska betala för fasta avgifter till nätkoncessionshavaren i en uttagpunkt där överföringen av el har avbrutits. Anledningen till att överföringen av el har avbrutits kan vara att elanvändaren inte ställer den ekonomiska säkerhet som elleverantören begärt eller att elanvändaren inte betalat sina elräkningar. En anvisad elleverantör har inte möjlighet att välja att häva ett avtal om leverans av el utan är hänvisad till att begära att nätkoncessionshavaren ska avbryta överföringen av el. När detta sker ska elleverantören inte vara skyldig att betala för fasta avgifter i uttagpunkten till nätkoncessionshavaren så länge överföringen av el är avbruten. De fasta avgifterna är hänförliga till nätkoncessionshavarens kostnader för att ha anläggningen fortsatt ansluten till elnätet, utan att det sker någon överföring av el.

23 § Regeringen får meddela föreskrifter om att de priser som en anvisad elleverantör tillämpar för leverans till en elanvändare enligt 17 § inte får överstiga vissa nivåer under en viss tid efter det att anvisning skett.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 8 b §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningen ändrats, från 8 kap. 8 § till 6 kap. 17 §. Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter.

24 § En anvisad elleverantör ska minst en gång per kvartal särskilt lämna följande information till elanvändare med anvisat avtal:

- 1. en redogörelse för vilka avtalstyper som elleverantören erbjuder samt uppgift om priser och leveransvillkor, och**
- 2. uppgift om var elanvändaren, oberoende av elleverantören, kan hitta information om priser och leveransvillkor som andra elleverantörer tillämpar för leverans av el till elanvändare.**

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 8 c §.

8 kap. Avtal och fakturering m.m.

Avtal

1 § En elleverantör får ingå avtal med en elanvändare om leverans av el endast om:

- 1. elleverantören har ingått ett avtal om nättjänster med den nätkoncessionshavare till vilken elanvändarens uttagpunkt är ansluten och**

2. elleverantören har registrerats som användare i elmarknadshubben.

Paragrafen är ny och anger vilka kriterier som måste vara uppfyllda för att en elleverantör ska få ingå ett avtal med en elanvändare om leverans av el. Elleverantören ska enligt första punkten ha ingått ett avtal om nättjänster med den nätkoncessionshavare till vilken elanvändarens uttagpunkt är ansluten. Enligt andra punkten ska elleverantören ha registrerat sig som användare i elmarknadshubben enligt lag om elmarknadshubb.

Ett avtal om nättjänster behöver endast ingås en gång mellan en elleverantör och en nätkoncessionshavare och ska bara ingås första gången en elleverantör ska börja leverera el till en elanvändare vars uttagpunkt eller inmatningspunkt är ansluten till nätkoncessionshavaren.

2 § En nätkoncessionshavare är skyldig att omgående ingå ett avtal om nättjänster med den elleverantör som begär det.

Paragrafen är ny och reglerar att nätkoncessionshavaren har en skyldighet att omgående ingå ett avtal om nättjänster med den elleverantör som begär det. Denna skyldighet införs för att säkerställa att alla elleverantörer kommer att kunna få leverera el och att nätkoncessionshavaren inte ska kunna välja om denne vill ingå ett avtal om nättjänster med en elleverantör eller inte.

3 § En nätkoncessionshavare får inte ingå avtal om nättjänster innan nätmyndigheten godkänt de villkor som nätkoncessionshavaren ska tillämpa i avtalen. Nätmyndigheten ska godkänna villkoren om de är objektiva, icke-diskriminerande, innehåller rimliga betalningstider och rimliga kriterier för ställande av säkerhet.

Om nätmyndigheten inte godkänner de villkor som föreslås i ansökan ska myndigheten i beslutet ange de villkor som istället ska tillämpas.

Nätmyndighetens beslut gäller omedelbart.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om rimliga betalningstider mellan nätkoncessionshavarna och elleverantörerna.

Paragrafen är ny och reglerar att nätkoncessionshavarens villkor i ett avtal om nättjänster måste prövas av nätmyndigheten innan nätkoncessionshavaren får ingå avtal med en elleverantör. Detta för att garantera att alla elleverantörer behandlas lika och att ingen elleverantör ska kunna erbjudas mer gynnsamma villkor än någon annan. Bestämmelsen innebär att nätmyndigheten ska pröva villkoren som nätkoncessionshavaren avser att tillämpa gentemot elleverantörerna. När nätmyndigheten har godkänt villkoren kommer nätkoncessionshavaren att kunna ingå avtal med de elleverantörer som begär det. Villkoren ska således prövas endast vid ett tillfälle. Detta ska ske innan avtal ingås med den första elleverantören som begär att avtal ska ingås.

Andra stycket reglerar att villkoren ska godkännas av nätmyndigheten om de är objektiva, icke-diskriminerande, innehåller kassafloädesneutrala betalningstider och rimliga kriterier för ställande av säkerhet utifrån en bedömning av elleverantörernas kreditvärdighet. Om nätmyndigheten inte godkänner villkoren ska myndigheten ange de villkor som istället ska tillämpas.

I tredjestycket anges att nätmyndighetens beslut ska gälla omedelbart för att säkerställa att det finns ett gällande avtal om nättjänster.

I fjärde stycket bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter. I dessa föreskrifter får de närmare detaljerna anges när det gäller vad som ska anses vara rimliga betalningstider mellan nätkoncessionshavarna och elleverantörerna.

4 § För att få leverans av el till en uttagspunkt som är ansluten till ett lågspänningsnät ska elanvändaren teckna ett avtal om leverans av el med en elleverantör.

En elanvändare som tecknar ett avtal om leverans av el ska samtidigt också anses ha ingått ett avtal med nätkoncessionshavaren om fortlöpande tillträde till elnätet. Ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet med nätkoncessionshavaren gäller tills vidare så länge som elanvändaren har ett avtal om leverans av el till uttagspunkten.

Nätkoncessionshavaren ska utan dröjsmål skicka avtalet om fortlöpande tillträde till elnätet till elanvändaren tillsammans med en underrättelse om vad avtalet innebär.

En underrättelse enligt tredje stycket ska lämnas på ett formulär som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Bestämmelserna i andra-fjärde styckena gäller inte i de fall elanvändaren redan är kund i uttagspunkten och har ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet.

Paragrafen är ny och reglerar att om elanvändaren vill ha en elleverans ska elanvändaren vända sig till en elleverantör för att teckna ett avtal om leverans av el. Detta gäller om uttagspunkten är ansluten till ett lågspänningsnät. Leverans av el till en uttagspunkt som är ansluten till ett högspänningsnät regleras särskilt i 5 §.

Andra stycket anger hur ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet ingås. Här anges att när elanvändaren har ingått ett avtal om leverans av el ska elanvändaren samtidigt också anses ha ingått ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet. Detta avtal gäller tills vidare så länge elanvändaren har ett avtal om leverans av el i uttagspunkten.

Tredje stycket anger att nätkoncessionshavaren ska skicka avtalet om fortlöpande tillträde till elnätet till elanvändaren tillsammans med en underrättelse om vad avtalet innebär. Informationen ska komma från nätkoncessionshavaren eftersom det är den som har ingått avtalet med elanvändaren. För att säkerställa att elanvändarna får rätt information och att alla får samma information ska underrättelsen enligt fjärde stycket lämnas på ett formulär som fastställs av regeringen eller av den myndighet som regeringen bestämmer.

Sista stycket anger att andra till fjärde styckena inte gäller i de fall som elanvändaren redan är kund i uttagspunkten och har ett avtal om fortlöpande tillträde till elnätet. Det betyder att elanvändaren inte kommer att ingå ett nytt avtal om fortlöpande tillträde till elnätet vid ett leverantörsbyte i samma uttagspunkt. Om elanvändaren däremot flyttar till en ny adress ska ett nytt avtal om leverans av el ingås och elanvändaren får då också ett nytt avtal om fortlöpande tillträde till elnätet skickat till sig.

5 § För att få leverans av el till en uttagspunkt som är ansluten till ett högspänningsnät ska elanvändaren först ingå ett avtal om överföring av el och fortlöpande tillträde till elnätet med nätkoncessionshavaren och därefter ett avtal om leverans av el med en elleverantör.

En elanvändare som själv handlar med el behöver inte ingå ett avtal med en elleverantör för att få leverans av el till en uttagspunkt.

Paragrafen är ny och reglerar hur en elanvändare som är ansluten till ett högspänningsnät ska få leverans av el. Första stycket reglerar att dessa elanvändare först ska ingå ett avtal om överföring av el och fortlöpande tillträde till elnätet med nätkoncessionshavaren och därefter ett avtal om leverans av el med en elleverantör. Dessa elanvändare har ofta behov av särskilda lösningar och att ingå individuellt anpassade avtal för att säkerställa att de får den tariff som passar dem bäst. Därför ska dessa kunder först ingå ett avtal om överföring av el och fortlöpande nättillträde, till skillnad från elanvändare som är anslutna till lågspänningsnätet.

Andra stycket reglerar att den elanvändare som själv handlar med el på grossistmarknaden inte behöver ingå ett avtal med en elleverantör för att få leverans av el till en uttagspunkt.

6 § För att få mata in el i en inmatningspunkt på ett koncessionspliktigt elnät ska en elproducent ingå ett avtal om nättjänster och fortlöpande tillträde till elnätet med nätkoncessionshavaren.

Bestämmelsen i första stycket gäller inte för en elanvändare som har en produktionsanläggning och som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229).

Paragrafen är ny och anger att en elproducent ska ingå ett avtal om nättjänster och fortlöpande tillträde till elnätet med nätkoncessionshavaren för att få mata in el i en inmatningspunkt på ett koncessionspliktigt elnät.

Andra stycket reglerar att första stycket inte gäller för en elanvändare som har en produktionsanläggning och som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen.

Påbörjande, övertagande och avslutande av elleverans

7 § En elleverantör som ska påbörja, överta eller avsluta elleverans i en uttagspunkt är skyldig att omedelbart registrera detta i elmarknadshubben. Registrering om påbörjande och övertagande av elleverans ska även innehålla en uppgift om vem som åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten.

En elleverantör får överta leveranserna till en elanvändare i dennes uttagspunkt fjorton dagar efter anmälan enligt första stycket.

När en ny elleverantör registrerar påbörjande av elleverans i en uttagspunkt, där det redan finns en elleverantör registrerad, ska den nya elleverantören meddela den befintliga elleverantören om att en registrering om påbörjande av elleverans genomförts.

När en befintlig elleverantör mottar ett meddelande enligt tredje stycket ska elleverantören ta kontakt med elanvändaren med en förfrågan om elleveransen ska avslutas eller inte. Om elleverantören inte inom sju dagar registrerat annat ska elleveransen avslutas enligt registreringen i elmarknadshubben.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om elleverantörers skyldigheter enligt första och tredje stycket.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 6 §. Paragrafen har också ändrats i sak till stora delar. I första stycket beskrivs att en elleverantör ska registrera i elmarknadshubben när processer inleds eller avslutas

på elmarknaden. Uppgift om balansansvarig och tidpunkten när påbörjan av elleverans ska utföras är inte ändrad.

Kvarstår gör också att övertagande av elleverans i andra stycket får ske inom fjorton dagar.

I tredje stycket införs en möjlighet till ett automatiskt påbörjande av en elleverans i de fall en elanvändare som har tecknat ett elavtal med en elleverantör flyttar in och vill börja ta ut el i en uttagspunkt, utan att den elanvändare som tagit ut el tidigare i uttagspunkten anmält att elleveransen ska avslutas. I och med detta frigörs uttagspunkten till den nya elanvändaren så att den kan teckna ett avtal om leverans av el i uttagspunkten.

Enligt fjärde stycket ska en elleverantör som mottar ett meddelande enligt tredje stycket ta kontakt med elanvändaren för att få bekräftat om elleveransen ska avslutas eller inte. Elleveransen avslutas enligt registreringen i elmarknadshubben inom sju dagar om elleverantören inte registrerat någon annan uppgift som motsätter aktuell registrering. Detta sker även om elleverantören inte får kontakt med elanvändaren inom den angivna tiden. Om elleverantören får kontakt med elanvändaren, och denne uppger att leveransen av el inte ska avslutas, ska den pågående leveransen fortsätta och registreringen om övertagande av elleveransen ska tas bort.

I femte stycket bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter för att beskriva hur de processer som beskrivs i första och tredje stycket ska utformas.

8 § I de fall det saknas en registrering om leverans av el i en uttagspunkt ska nätkoncessionshavaren avbryta överföringen av el. Om det finns anledning att anta att det finns risk för omfattande sakskada får överföringen av el inte avbrytas.

Paragrafen är ny. I och med den elhandlarcentriska modellen ska elen vara fränkopplad när det inte finns någon elanvändare som tar ut el i en uttagspunkt. Elanvändaren måste därför göra ett aktivt val av elleverantör innan denne börjar att ta ut el i en uttagspunkt. För att undvika saksador som t.ex. beror på svåra väderleksförhållanden ska nätkoncessionshavaren inte fränkoppla en anläggning om det finns anledning att anta det finns risk för omfattande saksador. Bestämmelsen innebär dock inte att nätkoncessionshavarna har en undersökningsplikt. Det är endast om det finns anledning att anta att omfattande saksador skulle kunna uppstå som överföringen av el inte får avbrytas.

9 § Om överföringen av el inte kan avbrytas i en uttagspunkt genom fjärrstyrning får nätkoncessionshavaren, istället för vad som anges i 8 §, låta elen vara påkopplad.

I de fall nätkoncessionshavaren låter elen vara påkopplad i en uttagspunkt i enlighet med första stycket och uppmärksammar att el förbrukas i uttagspunkten ska nätkoncessionshavaren lämna information om att elanvändaren behöver teckna ett avtal om leverans av el och att överföringen av el annars kan komma att avbrytas efter 7 dagar.

Har elanvändaren inte tecknat ett avtal om leverans av el efter 7 dagar från det att informationen enligt andra stycket lämnats får nätkoncessionshavaren avbryta överföringen av el.

En elanvändare är inte betalningsskyldig för den el som tas ut i uttagspunkten om nätkoncessionshavaren inte avbryter överföringen av el. Detta gäller inte om elanvändaren ingått ett avtal om leverans av el.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om vad informationen enligt andra stycket ska innehålla och när och på vilket sätt nätkoncessionshavaren ska lämna informationen.

Paragrafen är ny. Första stycket gäller i de fall en elmätare inte kan fränkopplas på distans. Varefter att de äldre elmätarna byts ut till nya fjärrstyrda mätare kommer frekvensen av tillämpningen av denna bestämmelse att minska.

Andra stycket anger att i de fall en nätägare inte fränkopplar elen på grund av att mätaren inte kan fränkopplas på distans ska elanvändaren upplysas om att denne behöver kontakta en elleverantör för att ingå ett avtal om leverans av el. Elanvändaren ska också upplysas om att överföringen av el i annat fall kan komma att avbrytas. Dessa situationer uppstår om nätägaren av kostnadsskäl låter elen vara påslagen istället för att manuellt fränkoppla anläggningen. En elanvändare kommer då kunna flytta in i en bostad och förbruka el utan att ingå ett avtal om leverans av el. Utifrån ett kundskyddsperspektiv finns det anledning att uppmärksamma kunden på att denne inte har ett elavtal och att ett sådant avtal behövs om elanvändaren även fortsättningsvis vill ha elleverans. Kunden får på så sätt en möjlighet att teckna ett avtal om elleverans innan överföringen avbryts. Bestämmelsen anger inte hur informationen ska lämnas utan detta ska ske i enlighet med de föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigandet i femte stycket.

I tredje stycket anges att nätkoncessionshavaren har rätt att avbryta överföringen av el efter 7 dagar från det att underrättelsen lämnats till elanvändaren om inget avtal om leverans av el har ingåtts.

Elanvändaren är enligt fjärde stycket inte betalningsskyldig för den el som förbrukas under den avtalslösa perioden.

I femte stycket bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter.

Leveransskyldighet och skyldighet att ta emot el

10 § *En elleverantör som levererar el till en elanvändare i en viss uttagspunkt är, oavsett vad som avtalats, skyldig att fortsätta leverera el tills leveransskyldigheten upphör enligt andra stycket.*

Leveransskyldigheten upphör om elanvändaren inte längre har ett avtal om leverans av el i uttagspunkten, slutar att ta ut el i uttagspunkten, om någon annan elleverantör börjar leverera el till elanvändaren i uttagspunkten eller om överföringen av el enligt 11 kap. 3 eller 4 §§ eller enligt avtal får avbrytas på grund av att elanvändaren har försummat sina skyldigheter gentemot elleverantören.

Den elleverantör som har ett tidsbestämt avtal med elanvändaren om leverans av el ska tidigast 90 dagar och senast 60 dagar före det att avtalet löper ut informera elanvändaren om

- 1. tidpunkten för avtalets upphörande, och*
- 2. konsekvenserna av avtalets upphörande.*

Bestämmelserna i denna paragraf gäller inte de elleverantörer som avses i 12 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om elleverantörernas informationsskyldighet enligt tredje stycket.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 5 §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningen i fjärde stycket ändrats, från 7 § till 12 §. Andra stycket i paragrafen har även ändrats på så sätt att leveransskyldigheten upphör vid en ytterligare situation. Det är när elanvändaren själv säger upp sitt avtal med elleverantören. Denna ändring införs som en konsekvens av den nya bestämmelsen i 8 kap. 8 § som anger att överföringen av el ska avbrytas i de fall det saknas ett registrerat avtal om leverans av el i en uttagspunkt.

11 § *En elleverantör som levererar el till en elanvändare som har rätt till skattereduktion för mikroproduktion av förnybar el enligt 67 kap. inkomstskattelagen (1999:1229) är skyldig att ta emot den el som matas in från elanvändarens produktionsanläggning.*

Första stycket gäller inte om elanvändaren har ingått avtal med någon annan om att ta emot elen.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 5 a §.

12 § *En elleverantör som avser att under en angiven tid leverera en fastställd mängd el till en elanvändare ska registrera detta i elmarknadshubben.*

Den som ansvarar för driften av elmarknadshubben ska underrätta den elleverantör som enligt 10 § första stycket är leveransskyldig i elanvändarens uttagspunkt och den som har åtagit sig balansansvaret i uttagspunkten om registreringar enligt första stycket.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 7 §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningen i ändrats, från 5 § första stycket till 10 § första stycket. Paragrafen har anpassats till att informationshanteringen ska ske med hjälp av elmarknadshubben. Dessutom har en redaktionell ändring skett i paragrafen.

Fakturering och debitering

13 § *En elleverantör ska fakturera elanvändaren kostnaderna för elleveransen och för överföringen av el. Av fakturan ska det tydligt framgå hur stor kostnaden för elleveransen är och hur stor kostnaden för överföringen av el är.*

En elleverantör ska vidareföra den del av kostnaden för överföring av el, som nätkoncessionshavaren har fakturerat enligt 8 kap. 15 §, och som är hänförlig till elanvändaren utan att göra några ändringar.

En nätkoncessionshavare får inte vända sig till en elanvändare med en begäran om betalning för överföring av el.

Tredje stycket gäller inte om en elanvändare själv handlar med el på grossistmarknaden.

Paragrafen är ny och i första stycket anges det att det endast är elleverantörerna som har rätt att fakturera elanvändarna kostnaderna för elleveransen och överföringen av el. Genom denna bestämmelse får elanvändarna endast en faktura som omfattar både kostnaderna för el och nät. För att elanvändarna även i fortsättningen ska kunna se hur stor andel av kostnaderna som hänförs sig till elleveransen respektive överföringen av el ska det tydligt framgå av fakturan hur stor kostnaden för elleveransen är och hur stor kostnaden för överföringen av el är.

I andra stycket anges det att elleverantörerna ska vidareföra kostnaden för överföringen av el till elanvändarna utan att göra några ändringar. Detta innebär att elleverantörerna inte kommer att kunna blanda ihop kostnaderna för el med kostnaderna för nät och att det inte finns något utrymme för att öka eller minska marginalerna för elpriset genom att använda kostnaderna för nätavgifter för detta och erbjuda ett samlat pris för el och nätkostnaderna.

I tredje stycket anges det att en nätkoncessionshavare inte får vända sig till elanvändarna med en begäran om betalning för kostnader för överföring av el. Detta gäller även om nätkoncessionshavaren inte skulle få betalt från elleverantören.

14 § En nätkoncessionshavare som har ingått ett avtal om nättjänster och fortlöpande tillträde till elnätet med en elproducent, i enlighet med bestämmelsen i 6 §, ska fakturera elproducenten kostnaden för överföring av el.

Paragrafen är ny och anger att en nätkoncessionshavare får fakturera en elproducent kostnaderna för överföring av el om elproducenten och nätkoncessionshavaren har ingått ett avtal om nättjänster och fortlöpande tillträde till elnätet enligt bestämmelsen i 8 kap. 6 §.

15 § En nätkoncessionshavare ska fakturera en elleverantör kostnaderna för överföringen av el samlat för samtliga uttagpunkter som elleverantören levererar el till.

Underlaget för nätkoncessionshavarens fakturering enligt första stycket ska tillhandahållas av elmarknadshubben.

Paragrafen är ny. I första stycket anges att nätkoncessionshavaren ska fakturera elleverantörerna kostnaden för överföringen av el i en faktura. Fakturan ska omfatta samtliga uttagpunkter i nätkoncessionshavarens nät som elleverantören levererar el till.

I andra stycket anges att underlaget för nätkoncessionshavarens fakturering enligt första stycket ska hämtas från elmarknadshubben.

16 § En elleverantör som har ingått avtal om nättjänster med en nätkoncessionshavare ska betala kostnaderna för överföringen av el samlat för samtliga sina elanvändare som har uttagpunkter i nätkoncessionshavarens elnät.

En elleverantör är skyldig att betala nätkoncessionshavaren även om en elanvändare helt eller delvis inte har betalat elleverantören.

Paragrafen är ny. I första stycket anges att elleverantörerna ska betala nätkoncessionshavaren samlat för samtliga elanvändare som elleverantören levererar el till i nätkoncessionshavarens nät. Att så är fallet är en naturlig följd av att nätkoncessionshavaren i enlighet med vad som anges i 8 kap. 15 § ska fakturera elleverantörerna kostnaden för överföringen av el i en faktura. Elleverantören kommer således att få en aggregerad faktura från nätkoncessionshavaren.

I andra stycket anges att en elleverantör är skyldig att betala nätkoncessionshavaren även om samtliga elleverantörens kunder inte har betalat elleverantören.

17 § *En elleverantör ska till nätmyndigheten lämna uppgift om de priser och leveransvillkor som elleverantören tillämpar för leverans av el i en elanvändares uttagspunkt.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om elleverantörens skyldigheter enligt första stycket.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 11 b §.

I andra stycket bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter.

18 § *Elleverantörer får inte debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen.*

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 14 §. Som en konsekvens av den nya marknadsmodellen där elleverantören fakturerar elanvändarna för både leverans och överföring av el ändras bestämmelsen så att elleverantören inte får debitera någon avgift för att tillhandahålla elanvändarna fakturor och faktureringsinformation om energianvändningen. Tidigare gällde bestämmelsen både elleverantörer och nätkoncessionshavare.

19 § *En elleverantörs debitering av kunderna ska avse uppmätta mängder.*

Om elleverantören inte har fått tillgång till mätvärden, får debiteringen grundas på uppskattad förbrukning.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 15 §.

20 § *En elleverantörs faktura till en elanvändare ska vara tydlig.*

Fakturan ska innehålla information om den uppmätta förbrukningen och de aktuella elpriser som fakturan grundas på.

Om leveransavtalet förutsätter att mängden överförd el mäts per timme, får informationen göras tillgänglig via elleverantörens webbplats. Fakturan ska då innehålla uppgift om var elanvändaren kan hitta informationen.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 16 §.

21 § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om vilken information en elleverantörs faktura ska innehålla.*

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 17 §.

22 § *En elleverantör ska fakturera elanvändaren åtminstone varje kvartal.*

Elleverantören ska erbjuda elanvändaren fakturor i elektronisk form.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 18 §

Angivande av elens ursprung

23 § *Elleverantörer ska på eller i samband med fakturor avseende försäljning av el och i reklam som vänder sig till elanvändare lämna uppgift om*

- 1. varje enskild energikällas andel av den genomsnittliga sammansättning av energikällor som använts för att framställa den el som elleverantören sålde under närmast föregående kalenderår, och*
- 2. den inverkan på miljön i form av utsläpp av koldioxid samt den mängd kärnbränsleavfall som framställningen av den försålda elen har orsakat.*

Om elleverantören har köpt el på en elbörns eller importerat den från företag som är belägna utanför Europeiska unionen får uppgifterna enligt första stycket 1 baseras på uppgifter som elbörsen eller företagen tillhandahållit.

De uppgifter som anges i första stycket 2 får lämnas genom hänvisning till referenskällor som är tillgängliga för allmänheten.

Om en elleverantör överför ursprungsgarantier som avser energi från förnybara energikällor till en annan innehavare, ska den mängd energi som motsvarar ursprungsgarantierna dras från andelen energi från förnybara energikällor när uppgifter lämnas enligt första stycket 1.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om hur sådana uppgifter som avses i första–fjärde styckena ska beräknas och redovisas för elanvändarna.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 12 §.

I femte stycket bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter.

24 § *Elproducenter ska offentliggöra de uppgifter som elleverantörer behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 23 § första stycket.*

En elleverantör som inte producerar el ska på begäran av andra elleverantörer lämna de uppgifter som de behöver för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt 23 § första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om de skyldigheter som anges i första och andra styckena.

Paragrafen har fått en ny numrering, tidigare återfanns bestämmelsen i 8 kap. 13 §. Som en konsekvens av den nya numreringen har hänvisningen i första stycket ändrats, från 12 § första stycket till 23 § första stycket. Även hänvisningen i andra stycket har ändrats från 12 § första stycket till 23 § första stycket.

I tredje stycket bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter.

Bristande betalning

25 § *Om en elleverantör inte betalar en nätkoncessionshavare inom den tid som anges i fakturan ska nätkoncessionshavaren, dagen efter fakturans förfallodag skriftligen skicka en påminnelse till elleverantören med en anmaning att betala fakturan senast inom sju kalenderdagar från det att påminnelsen skickades. Om påminnelsen förfaller en lördag eller helgdag ska den betalas senast nästkommande vardag.*

Om elleverantören inte heller har betalat fakturan inom den tid som anges i första stycket ska nätkoncessionshavaren, dagen efter det att betalningsfristen i påminnelsen har löpt ut, återigen skicka en skriftlig påminnelse till elleverantören

med en anmaning att betala fakturan senast inom sju kalenderdagar från det att påminnelsen skickades. Om påminnelsen förfaller en lördag eller helgdag ska den betalas senast nästkommande vardag. Påminnelsen ska även innehålla en upplysning om att avtalet med elleverantören kommer att hävas om betalning inte sker inom den angivna tiden.

En påminnelse enligt första och andra stycket ska skickas i ett rekommenderat brev till den eller de behöriga företrädarna för elleverantören som finns registrerade i elmarknadshubben.

En nätkoncessionshavare som skickar en påminnelse till en elleverantör om att betala med en upplysning om att avtalet kommer att hävas ska omedelbart registrera i elmarknadshubben att en sådan påminnelse har skickats och när avtalet kommer att hävas.

När en registrering enligt fjärde stycket sker utgör detta hinder för elleverantören att registrera nya kunder.

Paragrafen är ny och behandlar frågan om hur nätkoncessionshavaren ska agera om det inte får betalt från en elleverantör. I första stycket anges när nätkoncessionshavaren ska skicka ut påminnelser om en faktura inte har betalats i tid och inom vilken tid påminnelsefakturan senast ska vara betald.

I andra stycket anges när nätkoncessionshavaren ska skicka ut en andra påminnelse för det fall att den första påminnelsefakturan inte betalas i tid. Vidare anges det inom vilken tid denna andra påminnelsefaktura senast ska vara betald och att den andra påminnelsen även ska innehålla en upplysning om att avtalet med elleverantören kommer att hävas om betalning inte sker inom den angivna tiden.

I tredje stycket anges att påminnelserna ska sändas i ett rekommenderat brev till den eller de behöriga företrädarna för elleverantören som finns registrerade i elmarknadshubben.

I fjärde stycket anges det att om en nätkoncessionshavare skickar en påminnelse om betalning tillsammans med en upplysning om att avtalet kommer att hävas om betalning inte sker så ska nätkoncessionshavaren registrera i elmarknadshubben att en sådan påminnelse har skickats till elleverantören.

I femte stycket anges det att en elleverantör inte får registrera nya kunder när elmarknadshubben har fått en underrättelse om att en påminnelse enligt tredje stycket har skickats till elleverantören. Syftet med denna bestämmelse är att minska nätkoncessionshavarens ekonomiska exponering gentemot de elleverantörer som inte betalar sina fakturor och på så sätt minska nätkoncessionshavarens risk.

26 § *En nätkoncessionshavare som inte har mottagit betalning inom den tid som anges i 25 § andra stycket ska häva elleverantörens avtal om nättjänster. Ett avtal som hävs ska upphöra att gälla fem kalenderdagar efter det att betalningsfristen löpte ut. Om tiden för att avtalets upphörande infaller en lördag eller helgdag ska avtalet upphöra att gälla nästkommande vardag.*

Nätkoncessionshavaren ska sända en underrättelse till elleverantören om att avtalet kommer att hävas. Underrättelsen ska sändas till den adress som finns registrerad i elmarknadshubben.

Ett avtal om nättjänster får inte hävas om den fordran som hävningen hänför sig till är tvistig. Hinder mot hävning föreligger dock inte om endast en del av fordran är tvistig och den otvistiga delen av fordran inte heller har betalats.

Om elleverantören betalar den förfallna fakturan innan tiden för att häva avtalet löpt ut får avtalet inte hävas.

Om en elleverantör begär prövning i enlighet med bestämmelsen i 27 § får avtalet inte hävas innan det finns ett slutligt beslut.

Paragrafen är ny. I första stycket anges att en nätkoncessionshavare, som inte får betalt från en elleverantör inom den tid som anges i 8 kap. 25 §, ska häva elleverantörens avtal om nättjänster samt när ett avtal som hävs ska upphöra att gälla när en hävning sker. När avtalet hävs ska det alltid upphöra att gälla fem dagar efter att betalningsfristen har löpt ut. Att denna tidsfrist följs är viktigt för att säkerställa att de utestående fordringarna, som ökar för varje dag betalning inte sker, hålls nere så långt som möjligt. Genom införandet av denna tidsfrist kommer också alla elleverantörer att behandlas lika.

I andra stycket anges att en nätkoncessionshavare ska skicka en underrättelse till en elleverantör om nätkoncessionshavaren ska häva ett avtal enligt bestämmelsen i första stycket. En sådan underrättelse ska skickas till den adress som finns registrerad i elmarknadshubben.

I tredje stycket anges att ett avtal om nättjänster inte får hävas om den fordran som hävningen hänför sig till är tvistig. Detta gäller inte om endast en del av fordran är tvistig och den otvistiga delen av fordran inte heller har betalats. För att undvika att avtalet hävs måste elleverantören betala den del av fordran som inte är tvistig.

I fjärde stycket anges att ett avtal om nättjänster inte får hävas om elleverantören betalar den förfallna fakturan innan tiden för att häva avtalet har löpt ut.

I femte stycket anges att ett avtal om nättjänster inte får hävas om elleverantören begär att nätmyndigheten ska pröva en tvist om hävning i enlighet med bestämmelsen i 8 kap. 27 §.

27 § Tvister om hävning av avtal om nättjänster tas upp av nätmyndigheten.

En elleverantör som ansöker om att en tvist ska tas upp enligt första stycket ska ställa säkerhet. Säkerheten ska motsvara det förfallna belopp som tvisten avser. Säkerheten ska ha ställts senast fem vardagar efter det att elleverantören ansökte om prövning.

En tvist om hävning av avtal tas inte upp efter det att tidpunkten för att häva avtalet enligt 26 § första stycket har infallit eller om elleverantören inte har ställt säkerhet i enlighet med bestämmelsen i andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare forskrifter om ställande av säkerhet enligt andra stycket.

Paragrafen är ny. I första stycket anges att en tvist om hävning av ett avtal om nättjänster ska tas upp av nätmyndigheten. Det anges att tvister "tas upp" av nätmyndigheten för att tydliggöra hur bestämmelsen förhåller sig till 10 kap. 17 § rättegångsbalken. Prövningen avser om en nätkoncessionshavare har haft grund för att säga upp ett avtal om nättjänster enligt bestämmelserna i ellagen. Enligt 10 kap. 17 § första stycket 1 rättegångsbalken är allmän domstol inte behörig att ta upp tvister som ska tas upp av annan myndighet än domstol. Nätmyndighetens behörighet enligt paragrafen gäller endast de skyldigheter som nätkoncessionshavaren har enligt lagen.

I andra stycket anges att en elleverantör som ansöker om prövning av en hävning av ett avtal om nättjänster ska ställa säkerhet. Säkerheten ska motsvara det förfallna beloppet som tvisten avser och ska ha ställts senast fem vardagar efter det att elleverantören ansökte om prövning.

I tredje stycket anges att nätmyndigheten inte ska ta upp en tvist om hävning av ett avtal om nättjänster om tiden för att häva avtalet har löpt ut eller om elleverantören inte ställer säkerhet inom den tid som anges i tredje stycket.

I fjärde stycket bemyndigas regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela närmare föreskrifter om ställande av säkerhet.

28 § När en hävning av ett avtal om nättjänster är slutligt avgjord ska nätkoncessionshavaren utan dröjsmål registrera detta i elmarknadshubben.

När en registrering sker enligt första stycket ska elanvändarna anvisas en elleverantör. En anvisning sker genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen av el i berörda uttagspunkter.

Paragrafen är ny och anger att nätkoncessionshavare ska registrera i elmarknadshubben att en hävning av ett avtal om nättjänster har skett så fort hävningen är slutligt avgjord. En hävning är slutligt avgjord om elleverantören inte begär prövning av hävningen inom rätt tid, dvs. inom fem kalenderdagar från det att betalningsfristen i den andra påminnelsen löpte ut, om elleverantören inte ställer säkerhet för prövningen, när nätmyndigheten fattat beslut i frågan och beslutet inte överklagats eller när det finns ett lagakraftvunnet avgörande av en allmän förvaltningsdomstol. När nätkoncessionshavaren registrerar att det finns en hävning av ett avtal om nättjänster som är slutligt avgjord ska berörda elanvändare anvisas en elleverantör. En anvisning sker genom att den som ansvarar för driften av elmarknadshubben genomför ett leverantörsbyte på så sätt att den anvisade elleverantören övertar leveransen av el i berörda uttagspunkter. Processen är tänkt att vara automatisk på så vis att ett leverantörsbyte ska ske vid den angivna tidpunkten.

Ställande av säkerhet och hantering av kreditrisker

29 § En nätkoncessionshavare som har ingått ett avtal om nättjänster med en elleverantör ska kontinuerligt följa och bedöma kreditvärdigheten hos elleverantören.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om hur nätkoncessionshavare ska följa och bedöma elleverantörers kreditvärdighet.

Paragrafen är ny. I första stycket anges att nätkoncessionshavare kontinuerligt ska följa upp och bedöma kreditvärdigheten hos de elleverantörer som de har ingått ett avtal om nättjänster med. Syftet med bestämmelsen är identifiera de elleverantörer som inte har en tillräckligt god kreditvärdighet och som därmed utgör en risk för att nätkoncessionshavaren inte ska få betalt. Skyldigheten att följa och bedöma kreditvärdigheten hos elleverantörerna ligger på nätkoncessionshavarna. Det krävs dock inte att det är nätkoncessionshavarna själva som gör detta. För att effektivisera verksamheten och få den att fungera på

rätt sätt kan den med fördel läggas ut på en professionell aktör som har erfarenhet av att bedöma kreditvärdigheten hos företag.

I andra stycket bemyndigas regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela närmare föreskrifter om hur nätföretagen ska följa och bedöma elhandlarnas kreditvärdighet.

30 § En elleverantör som inte bedöms ha en tillräckligt god kreditvärdighet ska ställa säkerhet till nätkoncessionshavaren. Säkerheten ska täcka nätkoncessionshavarens fakturering av tre månaders kostnader för överföring av el och skatter till samtliga uttagspunkter som elleverantören levererar el till.

Tvister i frågor som avses i första stycket prövas av nätmyndigheten.

Nätmyndighetens beslut gäller omedelbart.

Paragrafen är ny. I första stycket anges att en elleverantör som inte bedöms ha tillräckligt god kreditvärdighet ska ställa säkerhet till nätkoncessionshavaren. Säkerheten ska täcka tre månaders fakturering. Detta motsvarar den tid som det tar innan nätkoncessionshavaren kan häva avtalet om nättjänster utan att förlora pengar om elleverantören inte betalar en faktura.

I andra stycket anges att nätmyndigheten prövar tvister enligt första stycket. Sådana tvister kan avse frågan om elleverantören ska bedömas ha en tillräckligt god kreditvärdighet eller inte eller frågan om hur stor säkerhet som elleverantören ska ställa.

I tredje stycket anges att nätmyndighetens beslut gäller omedelbart.

31 § Om en elleverantör inte har betalat för överföring av el och elleverantörens avtal om nättjänster har hävts är Affärsverket svenska kraftnät skyldigt att på begäran av nätkoncessionshavaren betala den förfallna fakturan.

En begäran om att Affärsverket svenska kraftnät ska betala en faktura enligt första stycket ska ha kommit in till affärsverket inom sex månader från det att elleverantörens avtal om nättjänster hävdes.

Om Affärsverket svenska kraftnät får en begäran om att betala en faktura i enlighet med bestämmelsen i första stycket ska fakturan betalas så snart det är möjligt.

Första stycket gäller inte om elleverantören, som inte betalat fakturan, har ställt säkerhet i enlighet med bestämmelserna i 27 eller 30 §§, om beloppet understiger tio procent av den totala debiterade kostnaden för överföring av el den månad som den obetalda fakturan avser eller om hävningen av avtalet är föremål för tvist.

Paragrafen är ny och behandlar frågan om hanteringen av den s.k. restrisken. Med restrisken avses det förhållandet att en elleverantör, som har bedömts ha en tillräckligt god kreditvärdighet, och därigenom inte har behövt ställa säkerhet, trots detta inte betalar en faktura till nätkoncessionshavaren. Risken för att detta ska hända bedöms vara mycket liten, men den kan inte helt uteslutas. Frågan behöver därför regleras.

I första stycket anges att en nätkoncessionshavare, som inte fått betalt av en elleverantör för överföringen av el, kan begära att Affärsverket svenska kraftnät betalar i elleverantörens ställe om det finns en hävning av elleverantörens avtal om nättjänster som är slutligt avgjord. En hävning är slutligt avgjord om elleverantören inte begär prövning av hävningen inom rätt tid, om elleverantören inte ställer säkerhet för prövningen, när nätmyndigheten fattat beslut i frågan och

beslutet inte överklagats eller när det finns ett lagakraftvunnet avgörande av en allmän förvaltningsdomstol.

I andra stycket anges att en begäran om att Affärsverket svenska kraftnät ska träda in och betala en förfallen faktura ska ha kommit in till affärsverket senast sex månader från det att det finns en hävning av elleverantörens avtal om nättjänster som är slutligt avgjord.

I tredje stycket anges när Affärsverket svenska kraftnät ska betala en faktura som de får en begäran om att betala enligt första stycket. Betalning ska ske så snart det är möjligt. Hur fort det går att betala beror på flera omständigheter såsom t.ex. hur stort beloppet som ska betalas är, vilket låneutrymme affärsverket har när en begäran om betalning kommer in och hur det allmänna ekonomiska läget är i Sverige när en begäran om betalning kommer in.

I fjärde stycket anges att Affärsverket svenska kraftnät inte ska träda in och betala en förfallen faktura om den aktuella nätkoncessionshavaren har ställt säkerhet eller om det belopp som avses understiger tio procent av den totala debiterade kostnaden för överföring av el den månad som den obetalda fakturan avser.

32 § Om Affärsverket svenska kraftnät betalar en nätkoncessionshavares faktura enligt bestämmelsen i 31 § övertar affärsverket nätkoncessionshavarens fordran mot elleverantören.

Paragrafen är ny och anger att Affärsverket svenska kraftnät ska överta en nätkoncessionshavares fordran mot en elleverantör om affärsverket träder in och betalar en obetald faktura i enlighet med bestämmelsen i 8 kap. 31 §.

33 § Har Affärsverket svenska kraftnät betalat en nätkoncessionshavare i enlighet med bestämmelsen i 31 § ska den som innehar nätkoncession betala en särskild avgift till affärsverket för att finansiera betalningen. Den totala storleken av den särskilda avgiften ska motsvara affärsverkets kostnader för att betala en nätkoncessionshavare.

Paragrafen är ny och anger hur Affärsverket svenska kraftnät ska finansiera betalningen om de får en begäran att betala en obetald faktura i enlighet med bestämmelsen i 8 kap. 31 §. En sådan betalning ska finansieras genom att de som innehar nätkoncession ska betala en särskild avgift till affärsverket. Den totala storleken av den särskilda avgiften, som sedan ska fördelas på nätkoncessionshavarna, ska motsvara de kostnader svenska kraftnät i sin tur har haft för att betala en obetald faktura till en nätkoncessionshavare. I 8 kap. 34 § finns en begränsning som innebär att det endast är nätkoncessionshavare som har förbrukning av el i sitt nät kommer att vara skyldiga att betala den särskilda avgiften.

34 § Avgifter enligt 33 § bestäms av Affärsverket svenska kraftnät utifrån hur stor elförbrukningen är i nätkoncessionshavarens nät.

När förbrukningen enligt första stycket bestäms ska den avse uppmätt förbrukning av el (exklusive nätförluster) i nätkoncessionshavarens nät under året närmast före avgiftsåret.

Paragrafen är ny och anger hur den särskilda avgiften i 8 kap. 33 § ska beräknas. I första stycket anges att Affärsverket svenska kraftnät bestämmer hur stor den

särskilda avgiften ska vara och att nätkoncessionshavarna ska betala den särskilda avgiften i proportion till hur stor förbrukningen är i det egna elnätet. Detta innebär att det endast är nätkoncessionshavare som har kunder som förbrukar el som kommer att erlägga den särskilda avgiften.

I andra stycket anges att när storleken av elförbrukningen enligt första stycket ska beräknas så ska den bestämmas i förhållande till den uppmätta förbrukningen (exklusive nätförluster) i nätkoncessionshavarens nät under året närmast före det år som den särskilda avgiften tas ut.

35 § Om en nätkoncessionshavare har betalat en särskild avgift till Affärsverket svenska kraftnät i enlighet med bestämmelsen i 33 § ska kostnaderna för detta anses ha uppstått i företagets nätverksamhet.

Paragrafen är ny och anger att kostnaderna för den särskilda avgiften som nätkoncessionshavarna betalar till Affärsverket svenska kraftnät som avses i 8 kap. 33 § ska anses ha uppkommit i företagets nätverksamhet. Nätkoncessionshavaren får då i sin tur möjlighet att ta ut kostnaden för den särskilda avgiften.

11 kap. Särskilda bestämmelser om överföring och leverans av el till konsumenter

3 § Överföring av el får avbrytas, om konsumenten försummar sina skyldigheter och försummelsen utgör ett väsentligt avtalsbrott.

Innan överföringen avbryts ska konsumenten uppmanas att inom viss skälig tid vidta rättelse och, i annat fall än som avses i 4 §, underrättas om att överföringen annars kan avbrytas. Sker rättelse får överföringen inte avbrytas.

Om omständigheterna ger anledning att befara att ett avbrott skulle medföra ej obetydlig personskada eller omfattande sakskada, får överföringen inte avbrytas. Det gäller dock inte om konsumenten handlar otillbörligt.

Bestämmelsen som fastslår att överföringen av el får avbrytas om konsumenten gör sig skyldig till ett väsentligt avtalsbrott ändras inte. Detta är aktuellt om konsumenten inte följer säkerhetsföreskrifter eller vid betalningsförsummelse. Gällande väsentlighetsbedömningen av betalningsförsummelserna bör sådana omständigheter som skuldens storlek och antalet obetalda avgifter vara av avgörande betydelse.

I det andra stycket görs en redaktionell ändring.

4 § Om avtalsbrottet består i att konsumenten försummat att betala för överföring och leverans av el gäller, utöver vad som anges i 3 §, att konsumenten sedan tiden för rättelse gått ut ska uppmanas att betala inom tre veckor från det att konsumenten har delgetts uppmaningen och en underrättelse om att överföringen annars kan avbrytas. Ett meddelande om den uteblivna betalningen ska samtidigt lämnas till socialnämnden i den kommun där konsumenten får el överförd.

Sker betalning eller är fordringen tvistig får överföringen inte avbrytas. Överföringen får inte heller avbrytas om socialnämnden inom den tid som anges i första stycket skriftligen har meddelat den som lämnat underrättelsen att nämnden tar på sig betalningsansvaret för skulden.

Bestämmelsen reglerar liksom tidigare vilka åtgärder som ska vidtas när en konsument försummar att betala och betalningsförsummelsen utgör ett väsentligt avtalsbrott. Elleverantören ska efter det att tiden för rättelse gått ut uppmana konsumenten att betala och informera om att elöverföringen i annat fall kan komma att avbrytas tre veckor efter det att konsumenten delgetts uppmaningen. Socialnämnden ska också meddelas att överföringen kan komma att avbrytas. Första stycket ändras som en konsekvens av att den elhandlarcentriska modellen införs. Bestämmelsen ändras så sätt att den nu endast anger vad som gäller när konsumenten försummat att betala till elleverantören. Det är nu elleverantören som, i och med den nya marknadsmodellen, ska fakturera konsumenten kostnaderna för såväl elleveransen som överföringen av el. Bestämmelsen ändras inte i övrigt.

4 a § *En elleverantör som har rätt att avbryta en leverans av el enligt 3 och 4 §§ får istället häva avtalet om leverans av el. En elleverantör som avser att häva ett avtal om leverans av el ska informera konsumenten om att avtalet kommer att hävas och att konsumenten kommer att anvisas en elleverantör. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om när och på vilket sätt elleverantören ska lämna informationen om att avtalet kommer att hävas.*

Paragrafen är ny och reglerar när en elleverantör har rätt att häva ett avtal om leverans av el med en konsument. Enligt första stycket ska samma förutsättningar som vid avbrytande av överföring av el som anges i 3 och 4 §§ vara uppfyllda för att avtalet ska få hävas. Detta betyder exempelvis att konsumenten måste ha gjort sig skyldig till ett väsentligt avtalsbrott, att konsumenten har getts möjlighet till rättelse och att socialnämnden i den kommun där konsumenten får el överförd har meddelats. Ellagen innehåller inte någon motsvarande bestämmelse som reglerar när en elleverantör får häva ett avtal om leverans av el med en näringsidkare. Detta regleras i allmänna avtalsvillkor eller i särskilda avtalsvillkor mellan elleverantören och näringsidkaren.

Andra stycket reglerar elleverantörens skyldighet att informera konsumenten om att avtalet kommer att hävas och att konsumenten kommer att anvisas en elleverantör. Motsvarande informationsskyldighet finns inte om det är en näringsidkare som får sitt avtal om leverans av el hävt av en elleverantör. Andra stycket innehåller vidare ett bemyndigande som ger regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer rätt att meddela närmare föreskrifter om när och på vilket sätt elleverantören ska lämna information om att avtalet kommer att hävas.

5 § **Innehavaren av nätkoncessionen och elleverantören har rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som föranleds av åtgärder som nämns i 3 och 4 §§.**

Elleverantören har rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som föranleds av åtgärder som nämns i 4 a §.

Andra stycket i paragrafen är nytt och reglerar elleverantörens rätt till skälig ersättning av konsumenten för kostnader som föranleds av åtgärder i samband med att ett avtal om leverans av el hävs, t.ex. kostnader för uppmaningar och underrättelser, meddelanden till socialnämnden och delgivningsförfarandet.

8 § Avbryts överföringen av el på grund av konsumentens försummelse utan att förutsättningarna i 3 och 4 §§ är uppfyllda, har konsumenten rätt till ersättning för skada.

Har överföringen av el avbrutits på begäran av elleverantören ska denne ersätta konsumenten för den uppkomna skadan. I annat fall ska nätkoncessionshavaren ersätta konsumenten för den uppkomna skadan.

Bestämmelsen rör skadeståndsskyldighet för felaktigt avbrytande av elöverföring till en konsument. Det är fortfarande nätkoncessionshavaren som tekniskt kan avbryta elöverföringen på grund av konsumentens försummelse. Bestämmelsen har dock omformulerats för att reflektera att det vanligaste kommer att vara att det är elhandlaren som initierar en fränkoppling p.g.a. bristande betalning.

13 § Ett avtal mellan en konsument och en elleverantör om leverans av el i konsumentens uttagspunkt ska innehålla uppgifter om

1. elleverantörens namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. elleverantörens åtagande gentemot konsumenten,
3. när avtalet träffas och vid vilken tidpunkt elleverantören planerar att överta leveranserna till konsumenten,
4. var konsumenten kan finna information om elleverantörens priser, *kostnaden för överföring av el* och övriga villkor,
5. villkoren för fakturering och betalning,
6. den tid som avtalet löper eller om det löper tills vidare,
7. vad som gäller avseende förlängning av ett avtal som löper under viss tid,
8. villkoren för uppsägning av avtalet,
9. hur ersättningen beräknas vid uppsägning i förtid av ett avtal som löper under viss tid,
10. villkoren för ersättning om elleverantören inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet, och
11. hur elleverantören på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 18 §.

Information om avtalsvillkoren och uppgifterna *gällande leverans av el* enligt första stycket ska lämnas till konsumenten innan avtalet ingås eller bekräftas.

Fjärde punkten i första stycket har ändrats så att ett avtal mellan en elleverantör och en konsument också ska innehålla en uppgift om var konsumenten kan hitta information om kostnaden för överföring av el. Denna kostnad faktureras av elleverantören och är i en elhandlarcentrisk marknadsmodell en del av elleverantörens avtalsvillkor. Tidigare var denna uppgift om kostnaden för överföring av el en del av nätkoncessionshavarens avtalsvillkor och reglerades i 11 kap. 14 § fjärde punkten.

Sista stycket i paragrafen har ändrats för att tydliggöra att det är avtalsvillkoren och uppgifterna gällande leverans av el som ska lämnas till konsumenten innan avtalet ingås eller bekräftas.

14 § Ett avtal om *fortlöpande tillträde till elnätet* mellan en konsument och en nätkoncessionshavare ska innehålla uppgifter om

1. nätkoncessionshavarens namn, adress, telefonnummer och webbplats,
2. nätkoncessionshavarens åtagande gentemot konsumenten,

3. när avtalet träffas,
4. villkoren för uppsägning av avtalet,
5. villkoren för ersättning om nätkoncessionshavaren inte uppfyller sitt åtagande enligt avtalet,
6. var konsumenten kan finna information om nätkoncessionshavarens övriga villkor i avtalet, och
7. hur nätkoncessionshavaren på sin webbplats samt på begäran på annat sätt tillhandahåller den ytterligare konsumentrelaterade information som anges i 18 a §.

Paragrafen har ändrats på så vis att fjärde punkten inte längre anger att ett avtal mellan en konsument och en nätkoncessionshavare ska innehålla information om var konsumenten kan hitta information om nätkoncessionshavarens priser. Det är numera en uppgift som ska finnas i avtalet mellan konsumenten och elleverantören. Paragrafen har vidare ändrats på så sätt att punkten 5 har tagits bort, d.v.s. ett avtal mellan en konsument och en nätkoncessionshavare ska inte längre innehålla information om villkoren för fakturering och betalning. Även detta är numera en del av avtalsvillkoren gällande elleverantörens leverans av el till konsumenten.

Som en konsekvens av att fjärde och femte punkten har utgått har punkterna 6, 7 och 8 fått ny numrering.

Paragrafen har också fått en ny punkt, punkt 6, som reglerar att konsumenten ska få information om var konsumenten kan hitta information om nätkoncessionshavarens övriga villkor.

Som en konsekvens av att nätkoncessionshavarens skyldighet att informera på webbplatsen och i reklam om konsumenträttigheter m.m. numera regleras i 18 a § har hänvisningen i sista stycket ändrats från 18 § till 18 a §.

15 § En elleverantör får inte missgynna en konsument endast på grund av det betalningssätt konsumenten har valt.

Paragrafen har ändrats på så vis att andra stycket i bestämmelsen har utgått. Eftersom elleverantören kommer att fakturera konsumenterna för både leverans och överföring av el stryks andra stycket som reglerar nätkoncessionshavarens skyldighet att se till att eventuella system med förskottsbetalningar är skäliga.

16 § En elleverantör som avser att ändra villkoren för leverans av el i avtal som löper tills vidare med en konsument ska underrätta konsumenten om ändringen. Underrättelse ska ske genom ett särskilt meddelande till konsumenten. Av meddelandet ska det framgå att konsumenten har rätt att säga upp avtalet.

De nya villkoren om leverans av el får inte börja tillämpas förrän tidigast två månader efter det att meddelandet har skickats.

Paragrafen har ändrats för att tydliggöra att ändringen av villkoren ska gälla avtalsvillkoren för leverans av el. Paragrafen är alltså inte tillämplig om villkoren för överföringen av el ändras.

17 § När en prishöjning har skett för leverans av el ska konsumenten underrättas om detta i den nästkommande fakturan från elleverantören. Det ska framgå när prisändringen trädde i kraft och hur priset ändrats.

Paragrafen har ändrats för att tydliggöra att prishöjningen ska avse leveransen av el och inte överföringen av el.

18 § Elleverantörer som träffar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. konsumentens rättigheter,
2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål,
3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och
4. oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

Elleverantörer ska på eller i samband med fakturor till konsumenter och, i de fall som anges i första stycket 1-3, i reklam som vänder sig till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Paragrafen har ändrats på så vis att den endast gäller elleverantörer, till skillnad mot tidigare då bestämmelsen också gällde nätkoncessionshavare. Nätkoncessionshavarens skyldigheter har begränsats och flyttats till 11 kap. 18 a §.

18 a § Nätkoncessionshavare som träffar avtal med konsumenter ska på sina webbplatser lämna tydlig information om

1. konsumentens rättigheter,
2. hur konsumenten ska gå till väga för att lämna klagomål,
3. vilka organ konsumenten kan vända sig till för information eller tvistlösning, och
4. oberoende användarrådgivning, där konsumenterna kan få råd om tillgängliga energieffektivitetsåtgärder och jämförelseprofiler.

På konsumentens begäran ska informationen lämnas på annat sätt.

Nätkoncessionshavare ska i reklam som vänder sig till konsumenter antingen lämna den information som följer av första stycket 1-3 eller hänvisa till att informationen finns på webbplatsen och på begäran tillhandahålls på annat sätt.

Paragrafen är ny och reglerar nätkoncessionshavarens skyldighet att informera konsumenterna om punkterna 1-4 på webbplatsen och punkterna 1-3 i reklam. Kravet som tidigare funnits att nätkoncessionshavaren också ska informera om punkterna 1-4 på fakturan har tagits bort eftersom nätkoncessionshavaren i en elhandlarcentrisk marknadsmodell inte fakturerar konsumenterna för nätavgiften. För att tydliggöra nätkoncessionshavarens skyldigheter har de placerats i 18 a §.

12 kap. Tillsyn m.m.

Tillsynsmyndigheter m.m.

1 § Den eller de myndigheter som regeringen bestämmer utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs när det gäller frågor om driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

I övrigt utövar nätmyndigheten tillsyn över att lagen och föreskrifter och

villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller att elleverantörerna följer sina skyldigheter enligt 6 kap. 1–6 §§, 12 §, 16 § och 8 kap. 7 § 10 § första och andra styckena och 12 §.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Bestämmelsen i andra stycket anpassas efter den nya numreringen i förslaget till ellagen och innebär ingen ändring i sak.

13 kap. Övriga bestämmelser

Överklagande

7 § Följande beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut av nätmyndigheten i fråga om

a) samlad redovisning och enhetlig nättariff enligt 3 kap. 3 § och 4 kap. 4 § första stycket,

b) anslutning av anläggning enligt 3 kap. 6–8 §§,

c) dispens enligt 3 kap. 9 b §,

d) kostnader för mätning enligt 3 kap. 11 och 14 §§,

e) ersättning vid inmatning av el enligt 3 kap. 15 §,

f) metodprovning enligt 4 kap. 1 a §,

g) tillstånd enligt 4 kap. 6 och 7 §§,

h) nättariffer för mindre produktionsanläggningar enligt 4 kap. 10 §,

i) intäktsram enligt 5 kap. 3, 11–13, 15–17, 26 och 27 §§,

j) godkännande av metoder för att utforma balansavtal enligt 6 kap. 7 §,

k) godkännande av avtal om nättjänster enligt 8 kap. 3 §,

l) hävning av avtal om nättjänster enligt 8 kap. 27 §,

m) ställande av säkerhet enligt 8 kap. 30 § och

n) förseningsavgift enligt 12 kap. 8 och 11 §§,

2. beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§,

3. beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 6 kap. 3 § beordrats öka eller minska produktionen av el,

4. beslut av Affärsverket svenska kraftnät i fråga om bestämmande av avgift enligt 8 kap. 34 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt.

Bestämmelsen har ändrats för att anpassas till de nya bestämmelserna med anledning av den nya grossistmodellen. Punkten 1 j hänvisar till den nya numreringen av bestämmelsen om godkännande för utformning av metoder för balansavtal. Punkterna 1 k, l och m som rör godkännande av avtal om nättjänster, hävning av avtal om nättjänster och ställande av säkerhet har tillkommit. Punkten 1 n som gäller förseningsavgifter benämndes tidigare k. Punkten 4 som gäller överklagande av Svenska kraftnäts beslut har tillkommit.

9.3 Förslaget till förordning om ändring i konkursförordningen (1987:916)

- 12 § Rätten ska genast skicka en kopia av kungörelsen om konkursbeslutet till
1. förvaltaren och tillsynsmyndigheten,
 2. Kronofogdemyndigheten, Skatteverket och Åklagarmyndigheten,
 3. inskrivningsmyndigheten för företagsinteckning,
 4. registermyndigheten, om gäldenären är en registrerad juridisk person eller en enskild näringsidkare som är införd i handelsregistret,
 5. tillståndsmyndigheten, om det är upplyst att gäldenären har tillstånd att utöva eller förestå en viss näringsverksamhet och tillståndet enligt lag eller annan författning kan komma att upphöra på grund av konkursen,
 6. Revisorsnämnden, om gäldenären är auktoriserad eller godkänd revisor,
 7. överförmyndaren, om det är upplyst att gäldenären är förmyndare, god man eller sådan förvaltare som förordnats enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,
 8. inskrivningsmyndigheten, om det är upplyst att det i boet finns fast egendom eller tomträtt,
 9. registermyndigheten, om det är upplyst att det i boet finns registrerat skepp eller skeppsbygge, andel i sådan egendom eller villkorlig äganderätt till egendomen eller till andel däri,
 10. inskrivnings- och registermyndigheterna, om det är upplyst att det i boet finns registrerat luftfartyg eller andel i eller intecknade reservdelar till sådant luftfartyg,
 11. Sveriges advokatsamfund, om gäldenären är advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå,
 12. Sveriges riksbank och Finansinspektionen, om gäldenären är ett kreditinstitut,
 13. Fastighetsmäklarinspektionen, om gäldenären är fastighetsmäklare,
 14. svensk värdepapperscentral, om det är upplyst att det i boet finns finansiella instrument som är registrerade hos värdepapperscentralen,
 15. Finansinspektionen, om det är upplyst att gäldenären är deltagare i ett anmält avvecklingssystem enligt lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden,
 16. *Statens energimyndighet*, om det är upplyst att det i boet finns elcertifikat som är registrerade i elcertifikatsregistret enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat,
 17. *Statens energimyndighet*, om det är upplyst att det i boet finns utsläppsrätter som är registrerade i utsläppsrättsregistret enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsrätter, och
 18. Centrala studiestödsnämnden, om gäldenären är en fysisk person.
 19. *Affärsverket svenska kraftnät*, om gäldenären är en elleverantör enligt *ellagen* (1997:857).

Första stycket 9 tillämpas också när egendomen är registrerad utomlands.

Rätten ska också genast underrätta Kronofogdemyndigheten om myndigheten har verkställt beslut om kvarstad enligt 2 kap. 11 § konkurslagen (1987:672) om inte underrättelse om konkursen lämnas enligt första stycket 2. Förordning (2016:71).

Punkten 16 i första stycket ändras till Statens energimyndighet då det numera är Statens energimyndighet och inte Affärsverket svenska kraftnät som är kontoföringsmyndighet enligt lagen (2011:1200) om elcertifikat.

Punkten 19 i första stycket är ny och reglerar att rätten ska skicka en kopia av kungörelsen av konkursbeslutet till Svenska kraftnät om en elleverantör försätts i konkurs, detta för att berörda elanvändare ska kunna anvisas en elleverantör.

9.4 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Häri genom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) dels att det ska införas tre nya paragrafer, 31 kap. 10 a – 10 c §§, dels det i lagen närmast före 31 kap 10 a § ska införas en ny rubrik som ska lyda "Elmarknadshubben", dels att det i lagen ska införas en ny rubrik närmast före 31 kap. 10 b § som ska lyda "Sekretessbrytande bestämmelse"

31 kap. Sekretess till skydd för enskild i annan verksamhet med anknytning till näringslivet.

Elmarknadshubben

10 a § Sekretess gäller i verksamhet som avser hantering av den information och det informationsutbyte som sker enligt lagen om elmarknadshubb, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör lider skada.

Paragrafen är ny och anger att sekretess gäller i verksamhet som avser hantering av den information och det informationsutbyte som sker enligt lagen om elmarknadshubb om det inte står klart att en uppgift kan röjas utan att den som uppgiften avser lider skada.

Sekretessbrytande bestämmelse

10 b § Sekretess enligt 10 a § hindrar inte att uppgift lämnas ut till en registrerad användare av elmarknadshubben i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om elmarknadshubb.

Paragrafen är ny och anger att sekretess enligt 10 a § inte ska hindra att uppgifter lämnas ut till en registrerad användare av elmarknadshubben i enlighet med vad som anges i lagen om elmarknadshubb.

10 c § Sekretess enligt 10 a § hindrar inte att uppgift lämnas ut till den uppgiften rör eller för statistiskt ändamål enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken.

Paragrafen är ny och anger att sekretess enligt 10 a § inte hindrar att en uppgift i elmarknadshubben lämnas ut till den som uppgiften rör eller för statistiskt ändamål enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken.

9.5 Förslaget till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)

2 § Följande myndigheter är i den utsträckning som framgår nedan undantagna från registreringskyldigheten enligt 5 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Myndighet

Handlingar

Affärsverket svenska kraftnät

Uppgifter i elmarknadshubben enligt lagen om elmarknadshubb.

Paragrafen ändras på så vis att även Svenska Kraftnät undantas från registreringskyldigheten enligt 5 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen när det gäller uppgifter i elmarknadshubben enligt lagen om elmarknadshubb. Det betyder att Svenska kraftnät inte behöver diarieföra alla uppgifter som företagen registrerar i elmarknadshubben.

10 Konsekvensanalys

Dagens marknadsmodell och informationshantering på elmarknaden har brister. Ei har därför fått i uppdrag av regeringen att föreslå författningsändringar för att möjliggöra införandet av en central informationshanteringsmodell för elmarknaden, en elmarknadshubb som ska drivas av Svenska kraftnät. Ei har även fått i uppdrag att ta fram författningsförslag för en så kallad elhandlarcentrisk marknadsmodell för elmarknaden. Förslagen som presenteras i denna rapport kommer att ge förutsättningar för en mer effektiv informationshantering mellan elmarknadens aktörer, ökad konkurrens samt ökad trygghet och enkelhet för elkunder att agera på marknaden. Dessutom kommer utvecklingen av marknaden för energitjänster att gynnas.

Ei:s förslag i denna rapport omfattar en stor mängd författningsändringar, inklusive förslag till en helt ny lag, Lag om elmarknadshubb. De föreslagna åtgärderna får, om de genomförs, en mycket stor påverkan på många aktörer på den svenska elmarknaden. Ei anser därför att det är viktigt att i så hög grad som möjligt belysa effekterna av de förslag som presenteras. Konsekvenserna beskrivs i två delar, dels som en effekt av införandet av en elmarknadshubb, dels som en effekt av införandet av en ny marknadsmodell. Konsekvensanalysen behandlar förslagen utifrån dessa två nämnda huvudsakliga delar. Analysen beskriver inte effekterna av varje enskilt förslag till lagändring då förslagen ges som en helhet. Konsekvensanalysen bygger i hög grad på de analyser av kostnader och nyttor som Sweco utfört för Ei:s räkning, vilka redovisas i rapporten *Informationshanteringsmodell på den svenska elmarknaden*¹³⁹ samt i kapitel 3 i denna rapport.

För både elmarknadshubben och den nya marknadsmodellen har flera alternativa lösningar analyserats. I båda fallen har de alternativa lösningarna kommit sämre ut (varit förknippade med högre kostnader än nyttor) än de förslag som Ei presenterar i denna rapport. Vad gäller utredningen om informationshanteringsmodell analyserades utöver en *elmarknadshubb*, som alltså är den lösning som kom bäst ut och som föreslås, även en *vidareutveckling av dagens informationshanteringsmodell*. Vad gäller utredningen om marknadsmodell analyserades *dagens modell*, en ombudsmodell samt två varianter av en *grossistmodell* (kallad *steg ett* respektive *steg två*). I den utredningen var det *grossistmodell steg två* som kom bäst ut och som i allt väsentligt stämmer överens med de förslag som lämnas i den här rapporten. En utförlig analys av kostnader och nyttor av de olika alternativen redogörs i rapporten *Informationshanteringsmodell på den svenska elmarknaden*.¹⁴⁰

Om förslagen som Ei presenterar i denna rapport inte genomförs kommer dagens marknadsmodell och informationshantering att bibehållas. Det innebär mindre kundvänliga lösningar, som är sämre för konkurrensen och som inte gynnar

¹³⁹ Ei R 2014:16

¹⁴⁰ Ei R 2014:16

utvecklingen av en marknad för energitjänster i samma utsträckning som om Ei:s förslag skulle genomföras. Därtill är det ur ett samhällsekonomiskt perspektiv avsevärt dyrare att bibehålla dagens marknadsmodell och informationshanteringsmodell. Den samhällsekonomiska vinsten med att införa en elmarknadshubb såsom föreslås beräknas till ca 1,9 miljarder kr över en tioårsperiod. Den samhällsekonomiska vinsten med att införa en grossistmodell steg två såsom föreslås beräknas till drygt 1,2 miljarder kr över en tioårsperiod. Se mer under rubriken *Sammantagen bedömning* på följande sida.

Även om konsekvensanalysen är uppdelad i en del för införandet av elmarknadshubb och en del för införandet av en ny marknadsmodell är Ei:s förslag för endera av de två delarna inte möjligt att införa utan den andra delen. De två delarna är beroende av varandra.

Ei:s förslag till lag om elmarknadshubb bygger på att elmarknadshubben ska hantera en elhandlarcentrisk marknadsmodell. Samtidigt bygger Svenska kraftnäts redan påbörjade förberedelsearbete inför att senare införa en elmarknadshubb på att hubben ska fungera i en elhandlarcentrisk marknadsmodell. På samma sätt utgår Ei:s förslag till ny marknadsmodell från att Svenska kraftnät samtidigt etablerar en elmarknadshubb. De tänkta processerna på elmarknaden, som regleras i Ei:s förslag till ändringar i ellagen, bygger på att dagens bilaterala informationshanteringsmodell byts ut mot en ny informationshanteringsmodell, i vilken elmarknadshubben utgör navet.

10.1 Sammantagen bedömning

Införande av elmarknadshubb

Ei bedömer att förslaget att ge Svenska kraftnät i uppdrag att etablera en central elmarknadshubb på den svenska elmarknaden gör att framtidens krav på informationshantering kan mötas på ett kostnadseffektivt och kundvänligt sätt. Förslaget innebär att det är möjligt att på ett effektivt och koordinerat sätt ytterligare harmonisera de nordiska elmarknaderna och implementera en elhandlarcentrisk marknadsmodell.

Den kostnadsnyttoanalys som Sweco utförde för Ei:s räkning 2014 visar att betydande samhällsekonomiska vinster kan uppnås genom ett införande av en elmarknadshubb i Sverige.¹⁴¹ Resultatet av analysen visar på 16 olika utfall där samtliga ger ett betydande ekonomiskt överskott över en tioårsperiod om en elmarknadshubb implementeras istället för att utveckla dagens alla-till-alla informationshanteringsmodell. Det genomsnittliga ekonomiska överskottet beräknas till 1,9 miljarder kronor. Spannet lägsta- till högsta vinst sträcker sig från ett överskott på 330 miljoner kronor till ett överskott på 3,5 miljarder kronor. Ei:s bedömning är att resultatet är tillräckligt robust för att konstatera att implementering och drift av en elmarknadshubb över en tioårsperiod är betydligt mer ekonomiskt fördelaktigt jämfört med att fortsätta använda och utveckla dagens bilaterala informationshanteringsmodell.

¹⁴¹ Ei R2014:16 *Informationshanteringsmodell på den svenska elmarknaden*

Det är sannolikt att den uppskattade kostnadsbesparingen som etableringen av en elmarknadshubb medför till viss del kommer att komma kunderna tillgodo. Beräkningarna visar att det i huvudsak är nätägarna som får sänkta kostnader. Nätägarens intäktsram, som anger hur stora intäkter företagen tillåts ta in från sina elnätskunder via nättarifferna, regleras av Ei. Nätägarens intäktsram, som anger hur stora intäkter företagen tillåts ta in från sina elnätskunder, regleras av Ei. Sänkta kostnader för nätägarna på grund av förslagen i denna rapport bör på sikt resultera i minskade intäktsramar. För att säkerställa att detta sker kan det krävas att regelverk eller reglernetoder ändras. Ei har för närvarande ett regeringsuppdrag inom detta område. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 23 oktober 2017.

Många effekter av införandet av en elmarknadshubb är svåra att uppskatta kvantitativt. Ei bedömer dock att det finns betydande nyttor. Det handlar främst om att en hubb möjliggör snabbare och bättre service till kunder, tillgång till information på ett konkurrensneutralt sätt, effektivisering av tillsyn och möjlighet att på ett effektivt sätt implementera en elhandlarcentrisk modell.

Komplett analys av kostnader och nyttor med den föreslagna elmarknadshubben återges i Ei:s rapport *Informationshanteringsmodell på den framtida svenska elmarknaden* (Ei R2014:16). Förutsättningarna i den analysen är i allt väsentligt överensstämmande med det som analyserats och föreslagits i denna rapport.

Införande av ny marknadsmodell

Ei:s förslag är i allt väsentligt samstämmigt med "grossistmodellen steg 2" såsom den beskrivs i den kostnadsnyttoanalys¹⁴² som Sweco utförde på uppdrag av Ei 2016 (se kapitel 3 för mer utförlig information). Den studien visade att det finns betydande fördelar med att införa en elhandlarcentrisk modell med samfakturering enligt den s.k. grossistmodellen, och då särskilt om detta gjordes enligt det som beskrevs som "steg 2". Detta var också det samhällsekonomiskt bästa alternativet. Nettonuvärdet beräknades till 1232 miljoner kr jämfört med nollalternativet. En mer utförlig analys av kostnader och nyttor med den föreslagna marknadsmodellen återges i kapitel 3 i denna rapport.

10.2 Berörda aktörer

De förändringar som Ei föreslår berör Svenska kraftnät, nätägare, elhandlare, elproducenter, balansansvariga, elkunder, energitjänsteföretag och Energimarknadsinspektionen. Det finns idag ca 5,3 miljoner elkunder, ca 134 elhandlare, drygt 170 nätägare och 29 balansansvariga på den svenska elmarknaden.¹⁴³ Ei har inga uppgifter om hur många elproducenter som finns på den svenska marknaden som kan beröras av Ei:s förslag. Ei bedömer dock att elproducenterna berörs mycket lite och att de inte får några ökade kostnader som en följd av förslagen. Den föreslagna regleringen bedöms inte få några konsekvenser för kommuner eller landsting.

¹⁴² Samfakturering av elhandels- och nätkostnader, Sweco 2016

¹⁴³ Uppgifter från februari 2014

10.3 Kunderna

Införande av elmarknadshubb

Ei bedömer att en elmarknadshubb bidrar till bättre och snabbare kundservice i och med att elhandlaren kommer att kunna genomföra många kundnära processer, såsom flyttar och leverantörsbyten, snabbare.

Kunderna kommer även att gynnas av ökad tillgång till historiska mätvärden, uppgifter om de kan drabbas av kostnader för att bryta elavtal i förtid, uppgifter om sluttid för gällande elavtal och möjlighet att administrera aktiva fullmakter.

Den uppskattade samhällsekonomiska besparingen på ca 1,9 miljarder kr över en tioårsperiod kan i hög grad komma att gynna kunderna.¹⁴⁴ En stor del av den beräknade besparingen kommer av att kostnaderna för nätägarna minskar. Den besparingen blir verklighet först om nätägarnas intäktsramar minskar i samma utsträckning. Nätägarens intäktsram, som anger hur stora intäkter företagen tillåts ta in från sina elnätskunder, regleras av Ei. Sänkta kostnader för nätägarna på grund av förslagen i denna rapport bör på sikt resultera i minskade intäktsramar. För att säkerställa att detta sker kan det krävas att regelverk eller reglermetoder ändras. Ei har för närvarande ett regeringsuppdrag inom detta område. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 23 oktober 2017.

Förslagen innebär även att kunderna får större kontroll över sina uppgifter, såsom mätvärden. Kunden kommer att få en överblick över vilka aktörer som hämtar uppgifter från hubben och kunden kommer att kunna ge eller dra tillbaka sitt godkännande av att elmarknadshubben lämnar ut sådan information till marknadsaktörer, vilket stärker kundens ställning.

Införande av ny marknadsmodell

Även för kunderna uppstår det betydande nyttor som drivs av tidsbesparingar relaterade till reducerat antal fakturor och administration, gemensam kundtjänst samt att endast ha ett avtal. En inte obetydlig kundnytta uppkommer även när samfaktureringen ökar medvetenheten om energiåtgärder vilket resulterar i ökad energieffektivisering.

Den uppskattade samhällsekonomiska besparingen på drygt 1,2 miljarder kr över en tioårsperiod kan i hög grad komma att gynna kunderna. En stor del av den beräknade besparingen kommer av att kostnaderna för nätägarna minskar. Nätägarens intäktsram, som anger hur stora intäkter företagen tillåts ta in från sina elnätskunder, regleras av Ei. Sänkta kostnader för nätägarna på grund av förslagen i denna rapport bör på sikt resultera i minskade intäktsramar. För att säkerställa att detta sker kan det krävas att regelverk eller reglermetoder ändras. Ei har för närvarande ett regeringsuppdrag inom detta område. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 23 oktober 2017.

¹⁴⁴ Ei R2014:16 *Informationshanteringsmodell på den svenska elmarknaden*

10.4 Elhandlarna

Införande av elmarknadshubb

Införandet av en elmarknadshubb gör att antalet kontaktpunkter som krävs för olika processer minskar kraftigt, vilket gynnar elhandlarna.

Administrativa kostnader: Elhandlarnas sammantagna kostnader för migrering av data till elmarknadshubben beräknas till mellan 40 och 60 miljoner kr. Kostnaderna för systemförändringar beräknas till mellan 75 och 175 miljoner kr, eller 12-35 kr per leveranspunkt.¹⁴⁵

Det kommer att krävas att kunderna via e-legitimation eller liknande godkänner att hubben lämnar uppgifter som behövs för att bli genomföra ett leverantörsbyte, vilket kan påverka bytesfrekvensen negativt och därigenom försvåra för elhandlarna att vinna nya kunder. Samtidigt pågår en ständig teknikutveckling vilket sannolikt gör att när det är dags för implementering av elmarknadshubben om några år kommer det inte upplevas som särskilt krångligt för kunder att ge sitt godkännande till att uppgifter lämnas ut. Det kan även vara så att godkännandeprocessen från ett kundperspektiv bidrar till ett större förtroende för marknaden och en minskad osäkerhet för att genomföra leverantörsbyten, vilket skulle gynna elhandlarna.

Införande av ny marknadsmodell

De största kostnaderna uppkommer hos elhandlarna. Dessa utgörs väsentligen av IT-systemkostnader (investeringar samt drift och utveckling), faktureringskostnader samt kundtjänstkostnader. Ökade kundtjänstkostnader är den enskilt viktigaste kostnadsdrivande posten för elhandlarna. Även om inga nyttor har kvantifierats hos elhandlarna bör det påpekas att det kan finnas fördelar för elhandlarna på så sätt att de i högre grad tar över affärsrelationerna med kunden och att de därigenom förstärker sin relation med kunden samt får en bättre uppfattning om vad kunden vill ha. Det ska i sammanhanget även nämnas att av berörda aktörer så är det generellt elhandlarna som är mest positiva till införandet av den nya marknadsmodellen.

10.5 Nätägarna

Införande av elmarknadshubb

Införandet av en elmarknadshubb gör att antalet kontaktpunkter som krävs för olika processer minskar kraftigt. Nätägarna fortsätter att rapportera mätvärden precis som idag men har i den föreslagna modellen endast elmarknadshubben som mottagare. Förslaget innebär att nätägarna inte längre behöver förmedla kunders mätvärden till elhandlare eller energitjänsteleverantörer. Dessa aktörer får istället åtkomst till mätvärden via elmarknadshubben. Det bidrar till mer effektiva processer och minskade kostnader för nätägarna.

¹⁴⁵ Ei R2014:16 *Informationshanteringsmodell på den svenska elmarknaden*

Administrativa kostnader: Nätägarnas årliga verksamhetskostnader¹⁴⁶ beräknas sjunka från dagens 774 miljoner kronor till mellan 299 och 379 miljoner kr om Ei:s förslag genomförs. Nätägarnas sammantagna kostnader för migrering av data till elmarknadshubben beräknas till mellan 80 och 160 miljoner kr. Kostnaderna för systemförändringar beräknas till 60-75 miljoner kr, eller 12-15 kr per leveranspunkt.

Införande av ny marknadsmodell

Rent fördelningsmässigt uppkommer de största nyttorna med den föreslagna marknadsmodellen att uppstå hos nätägarna (negativa kostnader). Det är drivet av lägre kundtjänstkostnader, lägre faktureringskostnader samt till en mindre del av lägre faktura- och distributionskostnader. Kundtjänstkostnader utgör den enskilt viktigaste kostnadssänkande parametern för nätägaren. Totalt beräknas införandet av den nya marknadsmodellen medföra kostnader på 356 miljoner kr för nätägarna samtidigt som nyttorna för nätägarna uppgår till 2341 miljoner kr.

10.6 Energitjänsteföretagen

Införande av elmarknadshubb

En elmarknadshubb bidrar till att kunders energitjänsteleverantörer enklare och snabbare får tillgång till fullständiga mätvärden, efter kundernas godkännande. Elmarknadshubben kan bidra till förbättrad konkurrens och neutralitet på marknaden då hubbens enhetliga IT-system säkerställer att inga aktörer särbehandlas. Samtidigt minskar beroendet av olika nätägares lokala system där tillgänglighet, tolkning och tillämpning av regelverk och begränsade förändringsmöjligheter ibland kan vara ett hinder. Ei bedömer att detta kan förenkla för såväl energitjänsteleverantörer som för kunder och att en enklare och konkurrensneutral tillgång till mätvärden sannolikt ökar såväl utbud som konkurrens på energitjänstemarknaden.

Införande av ny marknadsmodell

Införandet av den nya marknadsmodellen, som stärker relationen mellan kunden och elhandlaren skulle kunna medföra en viss ökning av försäljning av energitjänster från elhandlare då den starkare relationen kan underlätta för elhandlarna att sälja kringtjänster. Det skulle i så fall öka konkurrensen på energitjänstemarknaden. Sammantaget bedömer dock Ei att införandet av den nya marknadsmodellen inte påverkar energitjänsteföretag i någon nämnvärd utsträckning.

10.7 Särskilt om små företag

Införande av elmarknadshubb

Ei bedömer att förslagen bidrar till sänkta inträdesbarriärer på elmarknaden för elhandlare och energitjänsteföretag. Genom att etablera en elmarknadshubb till vilken aktörerna kan vända sig för att hämta mätvärden eller utföra processer sänks kraven på funktionaliteten i aktörernas egna IT-system. Detta bedöms

¹⁴⁶ Kostnader för mätvärdeshantering, fakturering, övrig kundservice, in- och utflytt, leverantörsbyten, nätavräkning och statistikrapportering

särskilt gynna små elhandlare och energitjänsteföretag. Den temporära kostnads- och arbetsökning som en övergång till en elmarknadshubb innebär kan medföra att små företag med små ekonomiska och/eller personella resurser under en övergångsperiod där anpassningar till elmarknadshubben behöver göras kan drabbas negativt relativt större och mer resursstarka företag.

Införande av ny marknadsmodell

Den nya marknadsmodellen innebär att elhandlarna får ett större ansvarsområde, behöver hantera fler och delvis nya frågor i kundtjänst och implementera viss ny IT-funktionalitet. Detta kan vara problematiskt för vissa mindre elhandlare. Samtidigt innebär förslagen möjligheter att stärka kundrelationen, vilket ses som positivt av elhandlarna. Förslagen om att begränsa anvisningen av inflyttande kunder innebär att alla elhandlare får samma möjlighet att vinna nya kunder, vilket missgynnar de elhandlare som idag är utsedda till anvisade elhandlare (oftast den lokala elhandlaren som finns i samma koncern som den lokala nätägaren) samtidigt som det gynnar de elhandlare som inte är anvisade.

10.8 Svenska kraftnät

Införande av elmarknadshubb

Nyttor för Svenska kraftnät som kan nämnas är att en elmarknadshubb skulle innebära färre kontakter vid insamling av underlag för statistik och potentiellt förbättrad kvalitet på mätdata för den svenska rapporteringen till eSett för balansavräkningen.

Införandet av en elmarknadshubb innebär en stor arbetsbelastning för Svenska kraftnät. Under implementeringsperioden behövs till och med 2020 årligen uppskattningsvis 15-25 årsarbetskrafter.

Administrativa kostnader: Svenska kraftnät bedömer att driften av elmarknadshubbens organisation kommer att omfatta 30-35 årsarbetskrafter med en årlig budget om ca 70 miljoner kr.

Införande av ny marknadsmodell

Den nya marknadsmodellen innebär tillsammans med införandet av elmarknadshubben att Svenska kraftnät behöver ta fram processbeskrivningar och förbereda implementeringen av elmarknadshubben utifrån den nya marknadsmodellen. Resurserna för detta ingår i den beräkning av resurser för implementeringsperioden som redogörs för i avsnittet ovan om konsekvenser för Svenska kraftnät med anledning av införande av elmarknadshubb. Det går inte att i de här delarna särskilja Svenska kraftnäts arbete med elmarknadshubb från arbetet med ny marknadsmodell.

Förslagen om att Svenska kraftnät ska hantera eventuell restrisk innebär att Svenska kraftnät behöver utarbeta och dokumentera rutiner och säkerställa att man har tillräcklig låneram hos Riksgälden för att tillfälligt kunna täcka den kreditförlust som uppstår om en elhandlare ställer in en betalning. Ei bedömer att arbetet med att ta fram rutiner ryms inom de resurser (15-25 årsarbetskrafter) som Svk behöver utnyttja under implementeringsperioden.

10.9 Energimarknadsinspektionen

Införande av elmarknadshubb och ny marknadsmodell

För Energimarknadsinspektionen skulle nyttan med en elmarknadshubb vara effektiviserad och förenklad tillsyn av efterlevnad av regelverket. Detta eftersom en stor del av de processer som Ei utövar tillsyn över kommer att hanteras centralt istället för decentraliserat.

Förslagen innebär att Ei får ett helt nytt tillsynsområde, utifrån lagen om elmarknadshubb. Ei kan också behöva lägga resurser på eventuella tvister om huruvida en aktör ska eller har rätt att registrera sig som användare av elmarknadshubben. Här är det dessutom viktigt att tvisterna kan avgöras snabbt för att undvika ekonomisk skada för enskilda aktörer.

Ei bedömer att det kan komma att krävas 3-5 årsarbetskrafter (till en årlig kostnad om ca 3-5 miljoner kr). Den kostnaden inkluderar även utökat ansvar för tillsyn och prövning utifrån den nya marknadsmodellen.

De föreslagna lagkraven medför konsekvenser för Ei i form av arbetsinsatser för att ta fram närmare föreskrifter som bland annat reglerar mer i detalj hur elmarknadens processer ska gå till i den nya marknadsmodellen. Den totala kostnaden för arbetet beräknas till 1-4 miljoner kr.

Därutöver kan det bli aktuellt med en informationskampanj för att informera Sveriges elkunder om den nya marknadsmodellen och vad den innebär. Införandet av en ny marknadsmodell kan även komma att medföra att mängden frågor från elkunder till Ei:s funktion *Konsumentkontakt* kan komma att öka under en period. Kostnaden för Ei:s informations- och kommunikationsinsatser uppskattas till 0,5-2 miljoner kr.

Administrativa kostnader: Sammantaget beräknas Ei få ökade årliga kostnader, från år 2021 om 3-5 miljoner kronor för nya uppgifter inom tillsyn och prövning, samt engångskostnader om 1,5-6 miljoner kr för att ta fram nya föreskrifter och genomföra en informationskampanj.

10.10 Tidigt samråd

Under arbetet, som har bedrivits i projektform och pågått från juni 2015 till juni 2017, har förslag löpande diskuterats med intressenter, företrädesvis i referensgrupper som knutits till projektet. Nedan redogörs mer i detalj för förutsättningarna för genomförandet.

Svenska kraftnät

Arbetet med rapporten har kontinuerligt stämts av med den arbetsgrupp inom Svenska kraftnät som arbetar med deras eget regeringsuppdrag, att utveckla och driva en elmarknadshubb för den svenska elmarknaden.

Extern referensgrupp

Fyra referensgrupper har varit knutna till projektet. Där har deltagit representanter för elbranschen, myndigheter och kunder. Information och synpunkter från

referensgruppen har varit viktigt för att förstå hur de föreslagna ändringarna på marknaden och i ellagen i praktiken påverkar nätägare, elhandlare och kunder.

10.11 Övrigt

Ei bedömer att förslagen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

Om det finns frågor om konsekvensutredningen kan Daniel Norstedt eller Therese Hindman Persson kontaktas på 016-16 27 00.

Bilaga 1 Metod för kostnadsanalys

Samhällsekonomisk kostnads-nyttoanalys är en metod som syftar till att beräkna nettovärdet av olika åtgärder eller projekt och därmed kunna rangordna dem utifrån hur stor nettoförändringen av den totala samhällsnyttan som de åtgärderna bidrar till. En samhällsekonomisk kostnads-nyttoanalys kan omfatta både kvantitativa (värderade i faktiska marknadspriser eller skuggpriser) samt kvalitativa effekter. Kvalitativa effekter utgörs typiskt sett av icke-prissatta effekter. I en perfekt fungerande marknad är prissättningen sådan att alla resurser och effekter har ett korrekt pris. I en sådan värld finns det inget behov av att göra kostnads-nyttoanalyser. Emellertid ser verkligheten inte ut på det sättet och förekomsten av marknadsmisslyckanden skapar ett behov av korrigeringar. I en kostnads-nyttoanalys ingår ett antal moment vilka redovisas nedan.

Definition och avgränsning

I det första steget ska en avgränsning av projektet ske. Detta innebär att det ska finnas minst två alternativa utföranden av en åtgärd som ska kunna jämföras. Ett Nollalternativ, vilket typiskt sett innebär ett alternativ där inte någon ytterligare åtgärd genomförs ("dagens situation"), bör alltid finnas med som referens för att jämföra de övriga alternativen med. Beräkningar över kostnader och nyttor görs för de övriga alternativen och hur de förändras relativt nollalternativet. Syftet med detta är att i den senare analysen kunna jämföra de olika projektalternativen mot varandra och välja det alternativ med det högsta nettonuvärdet. Nollalternativet är viktigt eftersom det avgör om något av de övriga alternativen överhuvudtaget ska genomföras.

Identifiering av effekter

I detta steg bör effekterna som de olika projekten ger upphov till analyseras. Detta innebär att beskriva vilka kostnader liksom vilka nyttor som projekten ger upphov till i relation till nollalternativet. Alla externa effekter (ej marknadsprissatta) bör tas med i analysen. Kostnader i en samhällsekonomisk kalkyl avser alternativkostnader d v s vad resursen skulle vara värd i en alternativ användning. Slutligen måste kostnads-nyttoanalysens tidshorisont definieras. Detta innebär att hänsyn tas till alla kostnader och nyttor som uppstår under investeringens. Livslängden är beroende av projektets natur. För vissa infrastrukturinvesteringar, exempelvis elnät, kan livslängden vara 50 år medan andra investeringar eller effekter kan ha en betydligt kortare livslängd.

Kvantifiering och värdering

Övergripande

I en kostnads-nyttoanalys måste storleken på de kostnader och nyttor som man i den tidigare analysfasen har identifierat kvantifieras. Vissa effekter som

exempelvis minskad energianvändning är relativt enkelt att beräkna medan effekter som ökad biologisk mångfald är väsentligt svårare att kvantifiera.

De kvantifierade effekterna i form av kostnader och nyttor kommer oftast att vara uttryckta i olika enheter. Det kan exempelvis utgöras av ökad tidsåtgång, förbättrad närmiljö, högre CO₂- utsläpp etc. Sålunda måste dessa effekter värderas utifrån en gemensam enhet, exempelvis pengar, för att kunna jämföra kostnader och nyttor med varandra.

Marknadspriser finns

Där marknadspriser finns att tillgå värderas effekterna utifrån dessa. Arbetstid kan exempelvis skattas utifrån löner medan, om negativa externa effekter undantas, minskad elanvändning kan skattas utifrån marknadspriset på el.

Inga marknadspriser tillgängliga

I de fall då inga marknadspriser finns tillgängliga eller att marknaden inte är konkurrensutsatt måste nyttorna skattas indirekt genom att uppskatta individernas betalningsvilja d v s vad de är beredda att betala för att uppleva dessa nyttoökningar. Alternativt kan det minsta kompensationskravet för att acceptera en minskad nytta skattas. Värdet för en kund av minskad tidsåtgång för kundtjänst eller värdet av bevarade naturområden är exempel på detta.

Kostnader uppskattas genom att beräkna den minsta ersättning en individ kräver för att acceptera en uppoffring eller genom det maximala belopp en individ är villig att betala för att undvika uppoffringen.

Övrigt

I en samhällsekonomisk analys utgör kostnaden eller intäkten av bidrag eller skatter endast en omfördelning av resurser mellan aktörer och ingen real resursanvändning eller tillskott till ekonomin som helhet. Olika typer av omfördelningar, exempelvis mellan företag och kunder, kan dock vara av intresse om ett delsyfte är att analysera fördelningsfrågor. "Sunk costs" dvs. investeringar som redan har skett och inte har ett alternativt värde utgör inte en samhällsekonomisk kostnad. Detta beror på att en "sunk cost" inte påverkar framtida beteende.

Diskontering

I en kostnads-nyttoanalys utvärderas effekter (både kostnader och nyttor) av ett projekt som inträffar i framtiden. Aktörerna värderar nyttor som infaller idag högre än de som sker i framtiden. Detta beror på den nytta (pengar) som är tillgängligt idag kan investeras och växa med avkastningen. I en samhällsekonomisk analys är det sålunda viktigt att framtida kostnader och nyttor som infaller under olika år är jämförbara. Därför diskonteras alla kostnader och nyttor till samma år vilket är kalkylens startår.

Bilaga 2 Förutsättningar för kostnadsnyttoanalysen

En kostnadsnyttoanalys av marknadsmodeller

De två marknadsmodeller som analyser i kostnadsnyttoanalysen är en ombudsmodell och en grossistmodell. Dessa jämförs med dagens modell som kallas för nollalternativ dvs. vad den samhällsekonomiska nyttan är om en central elmarknadshubb på elmarknaden införs utan att ändra marknadsmodellen. För de två marknadsmodellerna gäller några generella förutsättningar i analysen som presenteras i detta avsnitt.

Kunden ska bli samfakturerad elhandels- och nätkostnaden på en faktura

Marknadsmodellerna är konstruerade så att kunden ska bli samfakturerad både elhandelskostnaden från elhandlaren och nätavgiften från nätägaren. Det är elhandlaren som ansvarar för att kunden får en faktura med båda kostnaderna.

Nätavgifter och elhandelsavgifter redovisas separat

Vid samfakturering av elnätsavgift och elhandelskostnad förutsätt att dessa kostnadsposter redovisas klart separerade på kundens faktura. Detta gäller för de båda faktureringsmodellerna grossistmodellen och ombudsmodellen.

Elskatten föreslås betalas av nätägaren

Under arbetet med denna rapport har regeringen aviserat att skattskyldigheten för energiskatt ska flyttas till nätägaren. Det innebär att den energiskatt som elhandlaren fakturerar kunden ska elhandlaren i båda modellerna betalas till nätägaren.

Val av nättariff

I denna analys beskrivs möjligheten för kunden att välja nättariff eller att få råd om lämplig nättariff. Enligt uppgift så medger inte ellagen något sådant val eftersom det endast ska finnas en ” valbar ” tariff i ett nätområde för den aktuella kundkategorin. I formell mening är det således val av kundkategori som här avses. I analysen används dock det vardagliga språkbruket.

En elhandlarcentrisk modell kommer att införas på elmarknaden

Det förutsätt att elmarknaden kommer att vara elhandlarcentrisk, vilket innebär att elhandlaren blir kundens huvudsakliga kontaktpunkt på elmarknaden. Elhandlaren kommer att ansvara för leverantörsbyte, flyttprocessen när kunder ska påbörja eller avsluta en elleverans. Det innebär exempelvis att kunden endast behöver kontakta en elhandlare vid en flytt och att elhandlaren i sin tur kontaktar berörda parter som nätägaren eller kunden nuvarande elhandlare. Endast i vissa särskilda fall behöver kunden kontakta nätägaren.

Avtalsförhållande med kunden

I de två marknadsmodellerna är avtalsförhållandet mellan marknads parter och kunden olika. Det innebär att kunden i grossistmodellen endast har ett avtal som tecknas med elhandlaren och att kunden i ombudsmodellen har två avtal som tecknas med elhandlaren. I ombudsmodellen hanteras tecknandet av nätavtal av elhandlaren på ett smidigt sätt så att kunden inte betraktar det som ett hinder.

Elhandlaren får förstärkt kundrelation

Med samfakturering uppstår kvalitativa nyttor för elhandlaren genom att elhandlaren får en närmare relation med kunden. Kundrelationen stärks genom samfakturan som blir tydligare och samordnas av elhandlaren. För elhandlaren är fakturan en viktig kommunikationskanal med kunden. Samfakturan leder också till att kunden interagerar mer med elhandlarens kundtjänst eftersom några av de absolut vanligaste frågorna rör fakturans innehåll.

Kundsegmentering

I analysen antas en kundsegmentering för hushållskunder¹⁴⁷ enligt nedan.

1. Totalt antal kunder: 5,3 miljoner
2. Andel elhandlare som endast erbjuder elhandelsavtal: 30 procent
3. Andel integrerade elhandlare:¹⁴⁸ 60 procent
4. Andel totalintegrerade leverantörer:¹⁴⁹ 10 procent

Uppgifternas baseras på information från de större aktörerna på elmarknaden samt ett antagande om motsvarande fördelning hos de mindre aktörerna.

Geografisk avgränsning

Analysen har huvudsakligen ett nordiskt fokus där en ökad regelharmonisering mellan länderna kan väntas vilket kommer att förenkla en etablering av nya aktörer på marknaden. Förändringen understöds av utvecklingen av centrala elmarknadshubbar i norden som kommer att utgöra ett nav i det nationella informationsutbytet inom respektive land. Detta har en tydlig koppling till en nordisk kundsmarknad. Motsvarande utveckling i Europa är däremot mer avlägsen.

Utveckling av tjänster och nya funktioner

I analysen förutsätts att en väl genomförd implementering av en ny marknadsmodell ska resultera i större möjligheter att utveckla nya tjänster och funktioner.

¹⁴⁷ Utgångspunkten är statistik gällande lågspänningskunder vilket avser kunder med en säkringsstorlek mindre än 63v ampere.

¹⁴⁸ Leverantör som tillhandahåller både nättjänster och elhandelstjänster som samfakturerar dessa.

¹⁴⁹ Leverantör av nättjänster, elhandelstjänster samt andra tjänster såsom sophämtning, fiber, fjärrvärme.

Diskonteringsränta

I analysen används genomgående en real diskonteringsränta på 3,5 % och samma diskonteringsränta används för alla aktörer.

Tidsmässig avgränsning

Analysens tidshorisont har avgränsats till att täcka en tidsperiod på 10 år efter att de initiala investeringarna första året (år noll i analysen) är gjorda. Det antas att den nya marknadsmodellen införs år 2019.

En tidshorisont på tio år anses vara rimlig då en betydande kostnad för införandet av en ny marknadsmodell avser IT-kostnader vars avskrivningstid med alla rimlighet kan antas ske under den tidsperioden. Det är dessutom svårt och högst osäkert att inom detta område göra antaganden om en framtid som sträcker sig längre än tio år fram i tiden.

Alternativkostnad

Aktörers tidsanvändning representerar en resursåtgång och innebär en alternativkostnad. I denna analys finns inte marknadspriser för tidsanvändning att tillgå därför uppskattas alternativkostnaden indirekt genom värdet av fritid. I analysen antas att alternativkostnaden för fritid uppgår till 108 kr/timme¹⁵⁰. I analysen ingår även en känslighetsanalys där alternativkostnaden ökats till 216 kr/timme.

Skatter

I analysen exkluderas skatter då det ur ett samhällsekonomiskt perspektiv endast är en ekonomisk transferering från en part till en annan.

Flyttprocessen blir enklare

Införandet av en elmarknadshubb möjliggör en flyttprocess där kunden endast behöver kontakta en elhandlare vid flytt. Nyttan för kunden är främst att det kommer att upplevas som enklare samtidigt som kunden undviker att hamna i anvisningsavtal. Eftersom samfakturering förutsätter en tydlig interaktion mellan elhandlare och nätägare via elmarknadshubb så kommer genomförandet av samfakturering att ytterligare medverka till en enklare flyttprocess.

Anvisningsavtal försvinner

När elmarknaden övergår till att bli elhandlarcentrisk kommer antalet kunder med anvisningsavtal att minska över tid. I samband med flytt måste även passiva kunder att välja elhandlare vilket förklarar minskningen. Ur kostnadsnyttosynpunkt innebär den gradvisa minskningen av anvisningsavtal sannolikt en resursomfördelning från elhandlare till kunder eftersom anvisningsavtalen historiskt utgjort en förhållandevis god affär för elhandlarna.

Elhandlarna kommer i en elhandlarcentrisk marknad att få minskade intäkter medan tidigare anvisningskunder får en högre nytta genom lägre kostnader. Kundernas efterfrågan på el har normalt låg priskänslighet¹⁵¹ vilket innebär att de

¹⁵⁰ Trafikverket, Samhällsekonomiska principer och kalkylvärden för transportsektorn: ASEK 5.2, version 2015-04-01

¹⁵¹ Efterfrågan är oelastisk vilket innebär att efterfrågan har låg priskänslighet

inte kommer att förbruka mer el ifall elpriset blir billigare vilket gör att netto nyttan inte förändras. Att införa samfakturering kommer därmed inte att ha någon avsevärd påverkan på den totala netto nyttan till följd av förändringarna avseende anvisningsavtal.

Strukturrationalisering

För elhandlare med en hög andel anvisade kunder och som använt detta till att korssubventionera andra avtal kommer att stå inför strukturrationaliseringar. En införande av samfakturering innebär också att integrerade elhandlare inte får någon fördel gentemot andra elhandlare. Tillsammans med en enklare flyttprocess kan detta sammantaget leda till att ineffektiva elhandlare förlorar marknadsandelar till andra mer effektiva elhandlare. Det kan på sikt leda till att ineffektiva elhandlare pressas ut från marknaden vilket leder till samhällsekonomiska vinster genom att den totala effektiviteten ökar.

För varje elhandlare minskar de fasta kostnaderna och den totala kostnadsmassan i systemet vilket sammantaget innebär att elhandlarna reducerar sina styckkostnader. På en välfungerande marknad bör prisnivån och antalet företag styras av den *minimala effektiva storleken* (Minimum efficient scale)¹⁵² på den givna marknaden. Med tanke på det relativt stora antal elhandlare som finns på elmarknaden idag är det sannolikt att strukturrationalisering inte leder till en väsentligt försämrad konkurrens.

Det är också möjligt att anvisningsavtalen tillåter större ineffektivitet som är relaterade till själva bolagsstyrningen och inte till minimala effektiva storleken. En minskning av sådan ineffektivitet representerar också samhällsekonomiska vinster. Dessa nyttor realiseras i stor utsträckning i samband med införandet av nollalternativet. De berörs därför endast till en mindre grad kvalitativt i kostnadsnyttoanalysen.

Nya tjänster till kund

Det är sannolikt att övergången till en elhandlarcentrisk modell kommer att leda till nya tjänster på marknaden som t.ex. införande och övervakning av energibesparande åtgärder. Utvecklingen är dock inte direkt knuten till samfakturering så nyttorna kopplas därför helt och hållet till nollalternativet.

Identifierade nyttor

I detta avsnitt presenteras identifierade nyttor och kostnader som är associerade med de valda marknadsmodellerna. Dessutom presenteras resultatet av den utförda kostnadsnyttoanalysen med ett slutligt avsnitt om slutsatser och rekommendationer avseende resultatet.

Identifierade nyttor för de analyserade marknadsmodellerna

För att kunna genomföra beräkningar i en kostnadsnyttoanalys behövs uppgifter om vilka nyttor (fördelar) och kostnader som analysobjektet innebär. Dessa kan värderas kvantitativt (monetärt) eller kvalitativt beroende på vilken möjlighet det finns att mäta dessa kostnader och nyttor. Oavsett vilken form nyttorna har måste

¹⁵² Är den minsta produktionsmängden som ett företag kan uppnå och samtidigt utnyttja fördelarna med stordriftsfördelar fullt ut men hänsyn till utbud och kostnader.

de identifieras. Nedan presenteras först de kvantitativa nyttorna och sedan de kvalitativa.

Faktura- och distributionskostnader (kvantitativt)

När samfakturerering införs kommer nätägaren att sluta skicka fakturor både i pappers- och elektronisk form. Orsaken till det är att nätägarna endast kommer att skicka fakturaposter till elmarknadshubben. Detta gäller för både grossist- och ombudsmodellen.

För nätägaren innebär ett införande av grossistmodellen att antalet pappersfakturor minskar från en faktura per kund till en faktura per aktuell elhandlare, vilket i praktiken en reducering till nära noll. Vid ett införande av ombudsmodellen sker motsvarande reducering. I det här fallet skickar nätägaren inte någon faktura till elhandlarna heller varför reduceringen av pappersfakturor från nätägaren blir total. I nollalternativet kommer nätägarna fortsatt att skicka fakturor till sina kunder.

Kostnadsantaganden

Vid ett införande av samfakturerering minskar faktura- och distributionskostnaderna i princip till noll i både grossists- och ombudsmodellen. Detta beror på att nätägaren endast behöver skicka fakturaposterna till elmarknadshubben oavsett val av modell. Detta ska jämföras med nollalternativet där nätägarnas kostnader för pappers- och elektroniska fakturor kvarstår. Dessa kostnader förväntas att sjunka över tid i och med att andelen kunder med elektronisk faktura kommer öka. Det antas att detta endast gäller för 30 procent av kunderna elmarknaden som idag inte samfaktureras. Utöver det följer ytterligare tre antaganden:

- Andelen kunder som erhåller pappersfaktura år 2019 uppgår till 50 procent och minskar linjärt till noll till år 2028.
- Den genomsnittliga faktura- och distributionskostnaden för en kund som endast får pappersfaktura uppgår till 30 kronor per år och kund. Detta baseras på ett antagande om att kunderna i genomsnitt faktureras cirka 6 gånger per år.
- För de kunder som erhåller en elektroniska faktura uppgår kostnaden till 8 kr/kund och år baserat på en styckkostnad på närmare 1,5 kr.

Reducerat antal fakturor och administration för kunden (kvantitativt)

En övergång till samfakturerering berör antalet fakturor som kunden får samt kundens egen administration av fakturor. Det råder generellt inte någon skillnad i kundens interaktion med elhandlaren när grossistmodellen jämförs med ombudsmodellen. Därmed kommer storleken på de eventuella nyttorna vara de samma för de båda modellerna i relation till nollalternativet. Sammantaget kan man skilja på tre olika fall:

1. De kunder som idag inte samfaktureras elhandel och nätavgift och får två fakturor kommer istället att ha en kontaktpunkt och en faktura i grossist- och ombudsmodellen. Detta innebär en tidsbesparing för kunden.

2. För de kunder som idag samfaktureras i integrerade företag uppnås ingen tidsbesparing i samband med övergången till samfakturerings.
3. För de som redan idag samfaktureras för fler än två nyttigheter dvs. elnätsavgift, fjärrvärme och avfallshantering etc. påverkas inte av samfakturerings. Det beror på att det inte finns några hinder i ellagen att andra nyttigheter kan samfaktureras tillsammans med elhandel och nätavgifter.

Kostnadsantaganden

För de kunder som i dagsläget inte är samfakturerade innebär en övergång till samfakturerings en tidsvinst. Den kommer ifrån att kunden endast kommer att få en faktura vilket även innebär en betalning samt att kundens egen administration förenklas. Denna tidsvinst är densamma för båda marknadsmodellerna. Tidsvinsten har bedömts ligga i ett intervall på 5-10 minuter per kund och år. I beräkningarna har det antagits att denna tidsvinst uppgår till 7,5 minuter och att värdet på denna tidsvinst uppgår till 108 kr/timme. I känslighetsanalysen beräknas hur resultatet av kostnadsnyttoanalysen påverkas om värdet av fritid för kunden fördubblas till 216 kr/timme.

Gemensam kundtjänst (kvantitativ och kvalitativ)

Med en elhandlarcentrisk modell blir elhandlaren kundens huvudsakliga kontaktpunkt vad gäller flertalet elfrågor. Detta gäller i synnerhet när samfakturerings införs som i praktiken innebär att alla elrelaterade frågor hanteras av elhandlaren förutom ett fåtal tekniska frågor som nyanslutning, elavbrott eller frågor om elkvalitet. Förändringen leder till en förenkling en ökad tydlighet av kundens kundtjänstären den genom att nästan all kommunikation sker med en part vilket leder till en minskad tidsåtgång.

Genom att kunden endast har en kontaktpunkt i de flesta ärenden har följande nyttor för kunden identifierats:

- Tidsbesparing i kundtjänst genom att kunden bara behöva ringa elhandlaren (exempelvis 5-10 minuter per kund)
- För kunden innebär en kontaktpunkt också ökad bekvämlighet, trygghet och helhetsservice.
- Ett större förtroende för elmarknaden eftersom det finns en aktör som kan svara på "alla" frågor utan att behöva hänvisa kunden till en annan part.

Eftersom elhandlaren erbjuder samma produktutbud till kunden i grossist- och ombudsmodellen är förändringen i nyttan lika för de båda modellerna i förhållande till nollalternativet.

Kostnadsantaganden

För de kunder som i dagsläget inte är samfakturerade innebär en övergång till samfakturerings en tidsvinst i kundtjänst genom att de endast behöver ringa en part. Tidsvinsten i och värdet av den fritiden bedöms vara samma som för reduceringen av antalet fakturor, dvs. tidsvinst uppgår till 7,5 minuter och värdet av fritid uppgår till 108 kr/timme. Det är viktigt att poängtera att det kan finnas

andra nyttor i sammanhanget som inte kan kvantifieras som exempelvis upplevd trygghet, enkelhet samt helhetsservice för kunden.

Endast ett avtal (kvantitativ)

Grossistmodellen öppnar upp för möjligheten för kunden att endast få ett avtal mellan kunden och elhandlaren. Denna möjlighet förstärker tydligheten och enkelheten för kunden vilket vidare förstärker kundens nytta av en gemensam kontaktpunkt.

För ombudsmodellen föreslås en förenklad administration genom att elhandlaren samordnar kundens elhandelsavtal och nätavtal. Även detta förstärker kundens nytta av en gemensam kontaktpunkt.

Kostnadsantaganden

En mindre tidsvinst kan uppstå i och med att kunden i princip endast har ett avtal. Det antas att denna tidsvinst uppgår till 0,5 minuter per kund och år.

Ökad medvetenhet om energiatgärder (kvantitativ)

Samfakturering ger kunden en bättre uppfattning om den totala elkostnaden som kan öka motivationen hos kunden att genomföra energibesparande åtgärder i större utsträckning. På samma vis tydliggör samfakturering effekterna av genomförda förbättringar.

Kostnadsantaganden

För de kunder som i dagsläget inte är samfakturerade kan en samfakturering skapa en större helhetsförståelse hur man kan minska elkostnaden genom energieffektivisering. I referensfallet antas att denna energieffektivisering uppgår till 0,3 procent per år och kund baserat på en genomsnittlig elanvändning på 7 000 kWh per år.

Minskning av koldioxidutsläpp (kvantitativ)

En ökad energieffektivisering på grund av samfakturering kan leda till en lägre elanvändning och därmed en minskning av koldioxidutsläpp från elproduktion. Detta utgör en nytta eftersom det minskar klimatskadorna för samhället.

Kostnadsantaganden

Det är inte säkert att energieffektiviseringen nödvändigtvis kommer att ske när spetslastkapacitet behövs på elmarknaden. Därför antas att koldioxidutsläppen baseras på nordisk elmix vilket innebär en lägre utsläppsintensitet jämfört med det som gäller för spetslastanläggningar. Eftersom syftet är att skatta de samhällsekonomiska nyttorna av minskade koldioxidutsläpp ska de värderas utifrån de samhällsekonomiska skador som åsamkas. Det antas därmed att denna kostnad uppgår till 500 kr per ton minus dagens koldioxidpris, vilket redan är internaliserat i det nuvarande elpriset.¹⁵³

¹⁵³ Man kan diskutera om detta leder till en nettominskning av utsläpp, då utsläpp från elproduktionen omfattas av EU:s system för handel med utsläppsrätter. Det kan innebära att utsläppen endast flyttar till andra källor, givet att taket för de samlade utsläppen inte påverkas.

Ökad konkurrensneutralitet (kvalitativ)

Vid ett införande av samfakturering kommer integrerade aktörer att förlora sin konkurrensfördel genom att alla elhandlare kan erbjuda en faktura. Detta leder till en ökad konkurrensneutralitet samt potentiellt positiva effekter på konkurrensen på elmarknaden. Genom att samfakturering blir norm blir kunderna inte knutna på samma sätt till sin integrerade elhandlare. Eftersom dagens situation med två fakturor upplevs vara en nackdel kommer övergången till samfakturering att leda till fler leverantörsbyten och därmed större konkurrens på elmarknaden.

Ytterligare en konsekvens av en ökad konkurrensneutralitet är att det kan förväntas att intresset ökar från nya elhandlare som kommer att vilja erbjuda tjänster och lösningar på samma villkor som integrerade aktörer. Detta kan leda till en ökad konkurrens båda avseende pris och service.

Ur samhällsekonomisk synvinkel innebär de fall där kunderna erbjuds ett lägre pris utan ytterligare konsekvenser ingen förändring av netto nyttan. Detta beror på att ökningen av kundnyttan vid ett lägre pris balanseras av motsvarande minskade intäkter för alla elhandlare. Detta beror i sin tur på kundernas inelastiska efterfrågan dvs. efterfrågan minskar inte när priset ökar.

Identifierade kostnader för de analyserade marknadsmodellerna

I detta avsnitt presenteras de kostnader som identifierats med en implementering av samfakturering. Kostnaderna utgör den andra delen i beräkningar i kostnadsnyttoanalysen. Fem kostnader har identifierats och tre av dem är kvantitativa och två är kvalitativa.

Systemkostnader (kvantitativ)

Systemkostnader utgörs av IT-relaterade kostnader som hör till ett införande av samfakturering. Kostnaderna antas vara merkostnader för att erhålla de nödvändiga funktionerna för samfakturering i samband med utvecklingen av elmarknadshubben. I systemkostnaderna för elmarknadshubben ingår alla kostnader (även personalkostnader) relaterade till införandet och driften av elmarknadshubben. Det innebär inte att samfakturering nödvändigtvis måste sättas i verket samtidigt som starten av elmarknadshubben. Nedan presenteras vilka processer som förändras samt vilka systemförändringar som måste genomföras för respektive part på elmarknaden inklusive elmarknadshubben.

Nätägaren:

Implementationssteg 1 i grossistmodellen och i ombudsmodellen: Nätägaren skickar aktuella nättariffer till elmarknadshubben, beräknar fakturaposter och skickar dessa till elmarknadshubben och skickar fakturan på det totala beloppet till aktuell elhandlare.

Implementationssteg 2 endast i grossistmodellen:

- *Nätägaren skickar aktuella nättariffer till elmarknadshubben*
Nätägaren svarar för att aktuella nättariffer alltid finns upplagda i elmarknadshubben. Dessa ska finnas tillgängliga så att elhandlaren kan

redogöra för aktuella förhållanden gentemot kunden. Dessutom är det viktigt att dessa uppgifter är uppdaterade i det fall att nätavgifterna ska beräknas av elmarknadshubben.

- *Kontrollera fakturaposterna som beräknats av elmarknadshubben och ge godkännande.*
I praktiken skulle fakturaposterna kunna göras tillgängliga för elhandlaren utan ett formellt godkännande från nätägaren. Sett ur nätägarens perspektiv är detta en alltför osäkert lösning. Därför föreslås att nätägaren ska ges möjlighet att godkänna fakturaposterna innan elhandlaren vidarefakturerar nätavgiften.
- *Skicka faktura på det totala beloppet till aktuella EH.*
Utifrån fakturaposterna i elmarknadshubben kan nätägaren framställa en faktura per elhandlare. Det är också möjligt att elmarknadshubben levererar ett fakturaunderlag som är summerat per elhandlare till nätägaren. Här finns även möjligheten att låta elmarknadshubben ansvara för fakturauskick på uppdrag av nätägaren. Av både IT-mässiga och legala skäl föreslås dock att nätägaren själv ansvarar för fakturering till elhandlaren liksom kravhantering. Fakturaunderlaget kan dock med fördel produceras av elmarknadshubben för att förenkla systemlösningarna hos nätägaren.

Elhandlare:

Grossistmodellen: Elhandlaren hämtar fakturarader från elmarknadshubben. Systemen hos elhandlaren måste anpassas för att kunna läsa in fakturaposter från elmarknadshubben samt lägga ut dessa på kundens faktura.

Ombudsmodellen: Elhandlaren hämtar fakturarader från elmarknadshubben. Systemen hos elhandlaren måste anpassas för att läsa in fakturaposter från elmarknadshubben samt lägga ut dessa på kundens faktura. Systemen måste även anpassas för att kunna hantera betalning från kund avseende både elhandelkostnader från elhandlaren och nätavgift från nätägaren och kravhantering för såväl elhandlaren som nätägaren.

Elmarknadshubben:

Implementationssteg 1 i grossistmodellen och i ombudsmodellen: Nättariffer och fakturarader laddas upp i elmarknadshubben av nätägaren för att sedan kunna hämtas och användas av elhandlaren.

Implementationssteg 2 endast i grossistmodellen: Nättariffer och laddas upp i elmarknadshubben av nätägaren för att sedan kunna hämtas och användas av elhandlaren. Elmarknadshubben beräknar fakturarader som sedan kontrolleras av nätägaren och hämtas av elhandlaren för kundfakturering. Elmarknadshubben beräknar även det totalt fakturerade beloppet som sedan hämtas av nätägaren.

För elmarknadshubben kommer samfaktureringsprocessen att resultera i ökade kostnader. Rent teoretiskt kommer dessa kostnader att vara något högre i grossistmodellens andra steg än i första steget och i ombudsmodellen eftersom elmarknadshubben själv svarar för beräkningen av fakturaposterna i grossistmodellen.

Kostnadsantaganden

Systemkostnader utgörs av systeminvesteringar samt rörliga drift och underhållskostnader (DoU) för att driva systemet.

Systeminvesteringarna för nätägaren kommer att öka i båda modellerna eftersom nätägaren ska skicka fakturaposter till elmarknadshubben. För nätägaren bedöms grossistmodellen bli billigare än ombudsmodellen eftersom nätägaren i ombudsmodellen måste följa upp kravhanteringen per kund vilket innebär en merkostnad i förhållande till grossistmodellen. Investeringskostnaden bedöms uppgå till 25 kr/kund i grossistmodellen och 30 kr/kund ombudsmodellen. Sammantaget innebär detta en total investeringskostnad på 134 respektive 160 miljoner kronor.

Systeminvesteringarna för elhandlarna bedöms vara desamma i både grossist- och ombudsmodellen. Detta beror på att elhandlarna får fakturaraderna från elmarknadshubben oavsett vilken modell som väljs. Investeringskostnaden bedöms uppgå till 30 kr/kund. Den totala kostnaden för alla elhandlare på elmarknaden med 5,3 miljoner kunder bedöms uppgå till 160 miljoner kronor för respektive marknadsmodell.

För elmarknadshubben drivs investeringskostnaderna av de funktionaliteter som ska implementeras. Den kommer att vara högre i grossistmodellens andra steg än i den första samt i ombudsmodellen eftersom elmarknadshubben svarar för beräkningen av fakturaposterna. Investeringskostnaden i elmarknadshubben bedöms uppgå till 22,5 miljoner kronor i grossistmodellens andra steg och 5 miljoner kronor i grossistmodellens första steg och i ombudsmodellen. I Tabell 11 sammanställs de antagna kostnaderna för systeminvesteringar.

Tabell 11 Antagna kostnader för systeminvesteringar i miljoner kronor

Aktör	Grossistmodell Steg 1	Grossistmodell Steg 2	Ombudsmodell
Nätägare	134	134	160
Elhandlare	160	160	160
Elmarknadshubb	5	22,5	5

Den årliga underhållskostnaden för systemet utgörs huvudsakligen av kostnader till systemleverantören i form av nyttjanderätt till systemet med dess funktioner och tillgång till standarduppdateringar. Dessa kostnader brukar utgöra cirka 15-20 procent av systeminvesteringen. Det antas att dessa kostnader uppgår till 20 procent av den initiala systeminvesteringen. Det kan noteras att ökade kostnader uppkommer för elmarknadshubben i grossistmodellens andra steg eftersom systemen måste kunna beräkna fakturan från nätägaren. Dessa antaganden redovisas nedan i Tabell 12 nedan.

Tabell 12 Underhållskostnader för systemet i miljoner kronor

Aktör	Grossistmodell Steg 1	Grossistmodell Steg 2	Ombudsmodell
Nätägare	26,8	26,8	32
Elhandlare	32	32	32
Elmarknadshubb	0	4,5	0

Faktureringskostnader utöver systemkostnader

Dessa kostnader är huvudsakligen relaterade till de personalkostnader som uppkommer i och med fakturering.

Nätägaren:

Implementationssteg 1 i grossistmodellen och i ombudsmodellen: I detta steg görs bedömningen att första steget innebär en reduktion av kostnader eftersom hanteringen av informationsflöden relaterade till pappers- och elektroniska fakturor ersätts av fakturaposter till elmarknadshubben. Fakturaposterna beräknas av nätägaren och läggs upp i elmarknadshubben istället för att skickas till utskrift.

Implementationssteg 2 endast i grossistmodellen: Ett införande av andra steget kommer att leda till minskade faktureringskostnader eftersom ingen fakturering görs per kund utan det blir endast aktuellt med en faktura per elhandlare. Dock kommer nätägaren att följa upp fakturaunderlaget som beräknats av elmarknadshubben.

Elhandlare:

Grossistmodell och ombudsmodell: Elhandlaren får en större roll i faktureringsprocessen och kravhantering som leder till ökande kostnader i förhållande till nollalternativet.

Elmarknadshubben:

Implementationssteg 1 i grossistmodellen och i ombudsmodellen: Kommer att innebära en marginell ökning av personalkostnader jämfört med nollalternativet eftersom elmarknadshubben endast ska tillhandahålla en plats där nätägare kan ladda upp och elhandlare hämtar faktureringsinformation.

Implementationssteg 2 endast i grossistmodellen: I implementationens andra steg kommer resultera i något ökade personalkostnader för fakturering. Detta eftersom elmarknadshubben ska beräkna fakturor utifrån vald nättariff och mätdata och säkerställa kvalitetssäkringen för beräkningen. Denna process vanligtvis ske automatiskt men av erfarenhet brukar det behövas någon mer personresurs när man ökar komplexiteten i elmarknadshubben.

Kostnadsantaganden

Faktureringskostnader utgörs av personalkostnader vid hantering av informationsflödet relaterat till pappers- och elektroniska fakturor. För nätägaren kommer dessa kostnader att sjunka i både ombudsmodellen och grossistmodellen men i olika omfattning. Nedan presenteras

Nätägaren:

För nätägaren kan kostnadsantagandena särskiljas i två fall:

Grossistmodellen steg 1 och ombudsmodellen: Personalkostnaderna minskar eftersom hantering av informationsflödet relaterat till pappers- och elektroniska fakturor ersätts med fakturaposter som laddas upp i elmarknadshubben. Kostnaderna sjunker i samma utsträckning för båda marknadsmodellerna relativt nollalternativet. Nätägaren behöver dock behålla faktureringsystemen i båda marknadsmodellerna.

Grossistmodellen steg 2: I detta steg hanteras beräkningen av nätfakturan baserat på mätvärden och nättariffer i elmarknadshubben. Denna funktion tillsammans med ett minskat behov av faktureringsystemet bidrar till ytterligare kostnadsreduktioner.

Elhandlare:

För elhandlaren bedöms kostnaderna i både grossist- och ombudsmodellen att öka symmetriskt. Kostnadsökningen relativt nollalternativet beror på initiala kostnadsökningar.

Elmarknadshubben:

För elmarknadshubben kan kostnadsantagandena särskiljas i två fall:

Grossistmodellen steg 1 och ombudsmodellen: Här antas att det inte sker en kostnadsökning eftersom elmarknadshubben endast ska tillhandahålla en plats där nätägaren lägger upp och elhandlare hämtar faktureringsinformation.

Grossistmodellen steg 2: Här antas att personalkostnaderna kommer att öka relativt nollalternativet eftersom elmarknadshubben ska beräkna fakturarader utifrån vald tariff och mätdata samt säkerställa kvalitén.

I Tabell 13 nedan redovisas de antagna kostnaderna för fakturering för respektive aktör.

Tabell 13 Faktureringskostnader miljoner kronor för elmarknadshubben¹⁵⁴

Aktör	Grossistmodell Steg 1 Ombudsmodell	Grossistmodell 2
Nätägare	-29,2	-71,6
Elhandlare	13,3	13,3
Elmarknadshubb	0	1,5

Kundtjänstkostnader utöver systemkostnader

Dessa kostnader är huvudsakligen relaterade till de personalkostnader som uppkommer i och med fakturering och kravhantering. I samband med övergång till samfakturerering är det troligt att det trycket hos både nätägaren och elhandlarens kundtjänster ökar temporärt. Därefter kan man vänta sig att de totala kundtjänstkostnaderna minskar som en följd av en mer samlad hantering av kundtjänstärenden hos elhandlarnas kundtjänster.

¹⁵⁴ Negativa kostnader innebär kostnadsreduktioner och därmed nyttor.

Nätägaren:

Grossistmodell och ombudsmodell: För nätägaren minskar kostnaderna eftersom nätägaren huvudsakligen kommer att ha en direkt kontakt med kunderna avseende nyanslutning, elavbrott och elkvalitet. Fakturafrågor kommer att hanteras av elhandlaren.

Elhandlare:

Grossistmodell och ombudsmodell: Elhandlaren kommer i princip att vara den enda kontaktpunkten för kunden. Detta ökar behovet av mer personal till kundtjänst hos elhandlaren för att hantera nätrelaterad fakturafrågor som exempelvis nätavgifter. Därmed ökar elhandlarens kostnader för kundtjänst lika mycket i båda marknadsmodellerna.

Kostnadsantaganden

I både grossist- och ombudsmodellen minskar kostnaderna för kundtjänst för nätägaren eftersom deras kundkontakt kommer att begränsas när de endast ska hantera frågor om anslutning, elavbrott och elkvalitet. I grossistmodellen blir kostnadsreduktionen större för nätägaren eftersom nätägaren inte har några övriga affärsrelationer med kunden. I ombudsmodellen reduceras kostnaderna i mindre omfattning eftersom nätägaren formellt sett ansvarar för kravhantering mot kund fast elhandlaren i praktiken sköter fakturering och kravhantering på uppdrag av nätägaren. För elhandlaren ökar kostnaderna för kundtjänst i samma omfattning i båda marknadsmodellerna. Orsaken till det är att elhandlaren huvudsakligen kommer att vara kundens kontaktpunkt vilket ökar behovet av personal i kundtjänst.

Kostnaden för kundtjänst är den enskilt viktigaste variabeln för resultatet i kostnadsnyttoanalysens nettonuvärde. Därför antas dessa kostnader ligga i ett intervall och presenteras i Tabell 14 nedan.

Tabell 14 Kundtjänstkostnader, miljoner kronor/år

Aktör	Scenario	Grossistmodell	Ombudsmodell
Nätägare	Referens	-185,5	-159
Nätägare	Låg	-132,5	-106
Nätägare	Hög	-265	-212
Elhandlare	Referens	79,5	79,5
Elhandlare	Låg	53	53
Elhandlare	Hög	132,5	132,5

Längre ledtider (kvalitativ)

När marknaden blivit elhandlarcentrisk och samfakturerings införts är det sannolikt att det uppstår längre ledtider för att åtgärda renodlade nätproblem. Denna situation kan uppstå om kunden ringer till sin huvudsakliga kontakt som är elhandlaren i ett nätrelaterat ärende och blir hänvisad till nätägaren eller någon annan serviceleverantör för att problemet åtgärdas. *Detta problem bedöms vara så pass marginellt att det inte analyserats närmare.*

Det bör vidare kommenteras att smarta mätare i en inte så avlägsen framtid kommer att fånga upp eventuella fel i nätet via larm från elmätaren snabbare än

kunden hinner reagera. Dagens förutsättningar som innebär att kunden har en direkt kontakt med nätägaren i frågor som gäller elavbrott, elvalitet och nyanslutning, i både grossistmodellen och ombudsmodellen kan därför bli omprövad. I en framtid kan det tänkas att nätägaren får uppdraget att föra över avbrottsinformation till elmarknadshubben och därmed skapa förutsättningar för elhandlaren att vara kundens kontakt också i dessa ärenden.

Dubbla faktureringsrutiner (kvalitativ)

I analysen föreslås att samfakturerings ska vara valfritt för kunder som är anslutna till regionnät. Motivet till det är att dessa kunder kräver olika kompetens för att hantera nät- respektive elhandelsfrågor. Rent organisatoriskt återfinns dessa på olika enheter varför samfakturerings endast utgör en komplexitet i sammanhanget. Det finns ingenting som tyder på att detta förhållande kommer att minska över tiden. Förslaget kan bli alltför komplext att implementera för kunder med många uttagspunkter.

Eftersom nätägarna redan hanterar de frågeställningarna som här avses, alltså de speciella krav som framför allt högspänningskunder har, så används redan nödvändiga system. Därmed kan antas att kostnaderna för att ha kvar befintliga system och rutiner utöver de nya samfaktureringsrutinerna inte kommer att vara alltför höga. Det förutsätts således att de kostnader som är specifika för högspänningskunder ingår i 0-alternativet. Följaktligen ändras inget av detta varken i grossistmodellen eller i ombudsmodellen. *Därför ingår inte detta avsnitt i kostnadsnyttoanalysen.*

